

Digitized by the Internet Archive
in 2022 with funding from
Kahle/Austin Foundation

SØREN
KIERKEGAARDS
PAPIRER

SØREN KIERKEGAARDS PAPIRER

*Anden forøgede Udgave
ved Niels Thulstrup*

TREDIE BIND

*Søren Kierkegaards Optegnelser
fra 1840 2. Juni til 1842 20. November*

*Udgivet af
Det danske Sprog- og Litteraturselskab
og Søren Kierkegaard Selskabet*

GYLDENDAL

Søren Kierkegaards Papirer
Bind 3, der udkom første gang i 1911,
er et uændret fotografisk optryk af originaludgaven,
udført af S. L. Møllers Bogtrykkeri,
København.
Printed in Denmark 1968.

SØREN KIERKEGAARDS
PAPIRER

SØREN KIERKEGAARDS PAPIRER

UDGIVNE AF P. A. HEIBERG OG V. KUHR

TREDIE BIND

SØREN KIERKEGAARDS OPTEGNELSER

FRA 1840 2. JUNI TIL 1842 20. NOVEMBER

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

—
MDCCCXI

INDHOLD

	Side
Fortale.....	VII—XXI
Tidstavle.....	XXIII—XXV
S. K.s Optegnelser af Gruppe A:	
Journalen 1840 Juli 4.—Aug. 10.	5—11
Fra Jyllandsrejsen 1840 Juli 19.	
—Aug. 6.....	15—39
Journalen 1841—42 Novbr. 20.	43—83
Løse Papirer 1840—42	87—99
S. K.s Optegnelser af Gruppe B:	
Til: „Af en endnu levendes	
Papirer“ 1840.....	105—110
Til: „Om Begrebet Ironi“ 1840	
—41.....	113—122
Til: „Enten—Eller“ 1841—42.	125—231
S. K.s Optegnelser af Gruppe C:	
Fra S. K.s Deltagelse i Øvel-	
serne i Pastoral-Seminariet	
1840—41.....	237—263
Theologica, Philosophica,	
Æsthetica 1841—42.....	267—274
Kilde-Angivelse, Manuskript-Be-	
skrivelse og textkritiske Oplys-	
ninger	277—317
Tillæg	321—331

B
4376
A3
1908
v. 3

gsto
70/3

FORTALE

Med Hensyn til Udgavens Plan, Inddeling og Materiale, Stoffets Ordning, Principperne for Udgavens Fuldstændighed og Gengivelsen af Texten henvises til Fortalen til første Bind.

Ved Gengivelsen af Udslettelser i Texten har vi i dette Bind indført at betegne Udslettelse med Blæk ved Dobbeltstreg, Udslettelse med Blyant ved Enkeltstreg. Om Benyttelsen af Undernumre ved Stykkernes Nummerering vil der blive talt ved Redegørelsen for Gengivelsen af Manuskripterne til „Enten—Eller“.

Original-Manuskripterne til nærværende Bind hører alle til Universitets-Bibliotekets Samling, men til 19 pCt. af det samlede Nummer-Antal har Barfods Udgave eller Barfods Fortegnelse maattet benyttes som Kilde; denne sidste dog kun for ialt 6 Numres Vedkommende.

Indenfor Gruppen A (omfattende Optegnelser med Karakteren af Dagbogs-Optegnelser) findes i dette Bind fire Afdelinger, en for Journalen 1840 4. Juli—10. August, en for Optegnelser fra Jyllandsrejsen 1840 19. Juli—6. August, en for Journalerne i Tidsrummet 1841—1842 20. November og en for Løse Papirer for hele Tidsrummet.

Efter den totale Afbrydelse af S. K.s Optegnelser fra Slutningen af Aaret 1839 og videre frem, foranlediget ved forceret Examenslæsning — „den længste Parenthes, jeg har oplevet“ siger S. K. selv i en Optegnelse fra Jyllandsrejsen (A 35) —, tager i Aaret 1840 Journalen (A 1—13) atter fat den 4. Juli, som er Dagen efter at S. K. har afsluttet sin teologiske Embedsexamen. Denne Journal bestod allerede ved Registreringen i B-Fortegn., ligesom nu, kun af 6 løse Blade, der oprindeligt har været optaget i et Bind; med

en Afbrydelse som svarer til Tiden for S. K.s Jyllandsrejse, slutter Optegnelserne paa disse Blade ved Datoen 10. August. I S. K.s Optegnelser fra Aaret 1849: Mit Forhold til „Hende“, hedder det (Kierkegaardske Papirer, udg. af Raphael Meyer, S. 76): „Tiden fra 9. August til i September kan i strengere Forstand siges at være den Tid, i hvilken jeg tilnærmede mig hende“ — den 10. September fik han Regine Olsens Ja — „anden Dagen saa jeg, at jeg havde grebet feil“ (Kske Papirer, S. 77) — og dermed begyndte „Lidelseshistorien“, som vi i digterisk Omformning kender den fra „Stadier paa Livets Vei“, og som S. K. i Journal-Optegnelser fra Aaret 1849 (se Kske Papirer, S. 101 ff.) deler i fem Afsnit, af hvilke det fjerde afsluttes med, at S. K. sender hende hendes Ring tilbage i et Brev, som ordret findes aftrykt i Stadiernes psykologiske Experiment (S. V. VI, S. 308 f.). Efter al Sandsynlighed har Resten af det Bind, hvoraf nu kun de sex Blade er tilbage, indeholdt Journal-Optegnelser fra Tiden for Historiens tre første Afsnit, og denne Del af Bindet har S. K. selv tilintetgjort; fra 15. og 16. Novbr. 1840 har der paa „løse Sedler“ existeret to Optegnelser (A: 217.218), fra hvilke vi maaske kan have Lov til at drage Slutninger med Hensyn til Karakteren af ialtfald en Del af de tilintetgjorte Journal-Optegnelser, men forøvrigt har vi ikke det mindste Holdepunkt for at danne os nogen Forestilling om disse Optegnelseres Omfang — ja, strængt taget, end ikke for Antagelsen af, at der overhovedet er tilintetgjort Noget. I de bevarede Journal-Optegnelser for Juli og August 1840 er der som sagt en Afbrydelse; den begrænses af en Optegnelse dateret 18. Juli, og en dateret 9. August, og i dette tomme Rum passer akkurat S. K.s Jyllandsrejse ind. Rigtignok er de første Optegnelser fra Rejsen af S. K. selv daterede Kallundborg 17. Juli og Aarhus 18. Juli, men disse Dateringer er bevislig fejlagtige, da vi af Aviserne erfarer, at S. K. først den 19. Juli med Færgefartøjet har taget fra Kallundborg til Aarhus; Jyllandsrejsen varede fra 19. Juli til 6. August.

Af to i B-Fortegn. anførte Lommebøger med Optegnelser fra denne Rejse findes kun den ene (A 14—50) i Bibliotekets Sam-

ling; den er uden nogensomhelst Datering, men dens Tilknytning til Rejsen i 1840 er sikker nok; den indeholder blandt andet Optegnelser, hvis Tilblivelse i Postvognen røber sig ikke blot ved Indholdet, men ogsaa ved Skriften, der paa flere Steder bærer Spor af Vognens Skumplen; maaske kan ogsaa Anledningen til at S. K. et Sted i Optegnelserne (se A: 23.24) slaar over fra Dansk til Latin, søges i nysgærrige Blikke fra en Medrejsende. Rimeligvis skriver disse Postvogns-Optegnelser sig fra Rejsens Begyndelse gennem Sjælland til Kallundborg. S. K. selv har af denne Lommebog udskaaret 8 Blade, hvis smalle inderste Rester har Optegnelser-Brudstykker, der intetsteds tillader nogen sikker Formodning om Indholdet.

Af Indholdet af den anden Lommebog (A 51—84), der tager fat i Kallundborg, har vi nu kun hvad Barfod har ladet trykke; sammenholder man det Trykte med den specificerede Indholdsangivelse i B-For-tegn., synes kun tre Optegnelser (A: 58.60.74) at være helt udeladte (deriblandt desværre en, hvis Begyndelsesord — „Jeg gad nok vide, hvad en ung Pige“ — kunde pege i Retning af Regine Olsen), medens Resten sandsynligvis er optaget fuldstændigt, omend Forandring i den Rækkefølge Stykkerne ifølge B-For-tegn. har haft i Lommebogen, Indblanding af Stykker andre Steder fra (A 86 fra Journalen 1841 og A 35 fra den første Rejselommebog) og Tilstedeværelsen af en Optegnelse (A 70), hvis Begyndelsesord ikke findes anført i B-For-tegn. — vækker nogen Betænkelighed.

Fra Aaret 1841 har vi for det første en Journal, der rimeligvis er begyndt i Slutningen af Juli og afsluttet inden S. K. tiltraadte sin Rejse til Berlin den 25. Oktober. Optegnelserne (A 85—145) er rigtignok uden en eneste Datering, og Bindet har ifølge B-For-tegn. været „uden Aarstal og Mærke“, men den anden Optegnelse (A 86) bestaaer af en Bøn med Overskriften 7de Søndag efter Trinitatis og med en Henvisning til „min Dagbog fra min Reise“. Barfod har — formodentlig paa Grund af denne Henvisning — lagt Optegnelsen til Aaret 1840 (hvor 7. Søndag e. T. faldt den 2. August) og indskudt den paa det Sted i Optegnelserne af Rejse-

lommebogen, Henvisningen gælder (A 66); der er heller ikke noget ivejen for, at Bønnen og de nærmest følgende Optegnelser med Udkast til en til Bønnens Text knyttet Prædiken (A 87—89) kunde være nedskrevet i Aaret 1840, efter Hjemkomsten fra Rejsen, men den derpaa følgende Optegnelse (A 90) lyder: „Det Eneste der trøster mig, er at jeg kunde lægge mig til at døe og da i min Dødsstund tilstaae den Kjærlighed jeg ikke tør saa længe jeg lever, som gjør mig i samme Grad lykkelig og ulykkelig“. Denne Optegnelse synes med størst Sandsynlighed at tale for Tidspunktet for Forlovelseshistoriens fjerde Afsnit, der i Begyndelsen af August 1841 afsluttedes med det første Brudd. Hermed vilde det i Kronologien stemme at lægge Prædiken-Optegnelserne til Aaret 1841, hvor 7. Søndag e. T. faldt den 25. Juli, og vi har derfor valgt at lægge dette Journalbinds Begyndelsestidspunkt til Juli 1841, hvad der ogsaa er bedre i Overensstemmelse med Opfattelsen af Journalens Historie for Aaret 1840. En Bestyrkelse i denne Kronologi giver Journal-Optegnelsen lidt længere fremme (A 111) med Overskriften „Et probat Raad for uvittige Forfattere“ — den kan naturligt knyttes til S. K.s Korrekturlæsning paa Disputatsen, der var færdig fra Trykkeriet den 16. September 1841. De sidste Optegnelser peger formentlig temmelig tydeligt hen paa Tidspunktet for det endelige Brudd, der fandt Sted den 11. Oktober.

Begyndelsestidspunktet for det følgende Journalbind (A 146—196), der ogsaa ganske er blottet for Datering, er sikkert nok, da den første Optegnelse (A 146 f.) er skreven i Dampskibets Kahyt ved Begyndelsen af Rejsen til Berlin, som S. K. tiltraadte den 25. Oktober 1841. Efter al Sandsynlighed er denne Journal afsluttet under Opholdet i Berlin, hvor S. K.s Tid var i saa høj Grad optaget af Arbejde med Forelæsninger og Forfatterskabet til „Enten—Eller“; en af de sidste Optegnelser (A 190) berører en Episode, som ogsaa omtales paa en Seddel, der har fulgt med Brev fra S. K. til Emil Boesen dateret 14. December 1841.

Derpaa er der igæn en længere Afbrydelse i S. K.s Journalføring, nemlig indtil Maj 1842; denne Afbrydelse trænger sikkert

ikke til nogen anden Forklaring end Optagethed af Arbejdet med „Enten—Eller“, hvortil Afhandlingerne: „Ligevægten mellem det Æsthetiske og Ethiske i Personlighedens Udarbejdelse“, „Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske“ og „Den første Kjærlighed“ blev endelig, „Vexeldriften“ foreløbig udarbejdet i Berlin, samtidig med at „Forførerens Dagbog“ blev ført godt ud over Halvvejen, for efter Hjemkomsten til København den 6. Marts 1842 at blive afsluttet den 14. April. Først en Maanedstid efter Afslutningen af dette Arbejde har S. K. atter til sine egne Dagbogs-Optegnelser indrettet en Journal, der med Dateringen Maj 1842 paa én Gang er begyndt forfra og bagfra; denne Journal, hvormed den lige til S. K.s Dødsaar 1855 førte sammenhængende Journal-række indledes, er af S. K. bleven mærket JJ, og derved indordnet i den ældre Række af Bind mærkede med Dobbelt-Bogstav — forsaavidt ukronologisk som Optegnelserne i Bindet KK falder tidligere (se Fortalen til andet Bind). Medens Optegnelserne i Journalen JJ bagfra (betegnede „Disjecta Membra“) snart ophøre — de er rimeligvis alle fra Maj 1842 eller Tiden nærmest derefter —, saa fortsættes de forfra lige til Aaret 1846 i Marts; den første Datering vi her efter Begyndelsen i Maj 1842 støder paa, er 20. November s. A., og det hele Antal af Optegnelser i denne Tid er kun 13 (A 197—209). Det skyldes utvivlsomt det fortsatte intensive Arbejde med Manuskriptet til „Enten—Eller“, hvortil Afhandlingen „De umiddelbare erotiske Stadier“ er afsluttet den 13. Juni, „Skyggerids“ den 25. Juli, det hele over 800 Kvartsider store Tryk-Manuskript (kun tildels med Afskrivers Assistance) bragt til Ende, Trykning og Korrekturlæsning i Gang rimeligvis inden Aarets Udgang, idet Fortalen har Dateringen November 1842, og Trykningen af hele Værket var afsluttet den 15. Februar 1843. Dateringen 20. November i Journalen JJ, der antagelig paa det nærmeste falder sammen med Afslutningen paa den endelige Udarbejdelse af hele Værket „Enten—Eller“, har vi valgt til Afslutnings-Tidspunkt for tredie Bind.

Dels i første og dels i tredie Afdeling af Gruppe A vil man paa kronologisk Plads finde Henvisninger indordnede til alle date-

rede Optegnelser i samtlige tre Hovedgrupper indenfor Bindets Tidsperiode.

I den fjerde Afdeling af Gruppe A følger, under Betegnelsen „Løse Papirer“, spredte Optegnelser, hvoraf nogle er anbragt paa løse Lapper, nogle i et Bind mærket HH, og nogle i Journalen JJ bagfra. Af Optegnelserne paa løse Lapper er for de to første (A 215—216) Tidsbestemmelsen tvivlsom, men deres Indhold har Berøringspunkter med A-Optegnelserne i Bindet HH; Resten staaer i kendelig Rapport til „Enten—Eller“, dels ved ligefrem at være Udløbere fra Forfatterskabet (A 242—246), dels ved i Stemmningen at minde om „Diapsalmata“ (A 217—221). Dette sidste gælder ogsaa i høj Grad om nogle Optegnelser (A 222—226), hvortil Barfods Udgave nu er eneste Kilde, da det ikke har været muligt at konstatere deres Enhøren til noget Nummer i B-Fortegn.; efter al Sandsynlighed har de været paa løse Lapper, de er nemlig i Barfods Udgave anbragt sammen med Optegnelser, hvoriblandt findes én (A 221), der efter B-Fortegn. kan konstateres at have hørt til en Samling af „5 Smaalapper“, hvortil ogsaa en den 15. November 1840 dateret Optegnelse (A 217) har hørt, men det er ingenlunde udelukket, at de hjemløse Optegnelser har deres rette Plads blandt Udkastene til „Diapsalmata“, altsaa i Gruppen B (sml. Manuskriptbeskrivelsen S. 280 og til B 179,2). Hvor flydende Grænsen mellem „Enten—Eller“-„Diapsalmata“ og S. K.s egne Dagbogs-Optegnelser er, illustreres ved det factum, at over en Snes „Diapsalmata“ har S. K. skaffet tilveje ved at gaa sine Journaler efter — især Journalen EE fra Aaret 1839 og Journalen fra Juli—Oktbr. 1841, men ogsaa Bindet FF med Optegnelser fra 1837—38 er benyttet.

Af Optegnelserne i Bindet HH (A 210—214), der forøvrigt er benyttet til Prædiken-Udkast, er den første ikke andet end Dateringen „Kbhvn. d. 14 Juni 1840.“, anbragt øverst i Hjørnet paa første Side paa samme Maade som man daterer et Brev. Det er os ikke muligt at knytte nogensomhelst Oplysning til denne Dato; kun saa meget er sikkert, at den ikke (som Barfod har opfattet det) har noget at gøre med den følgende Optegnelse, der er anbragt

paa langs ad samme Side; den staaer nu som det eneste Livstegn blandt Papirerne, der med Sikkerhed kan henføres til selve Examenstiden, den 2. Juni 1840 havde S. K. indgivet det befalede Examens-Petitum (paa Latin) til det teologiske Fakultet.

Optegnelserne i Journalen JJ bagfra (A 227—241) er de ovenfor omtalte „Disjecta Membra“; de har gennemgaaende et fælles Stemningspræg af stærkt personlig bevæget Religiositet, paa flere Steder med tydelig Tilknytning til Forlovelseshistorien; i to af dem (A 233 f.) har vi „Begrebet Angst“ in nuce.

Alle Optegnelserne i Gruppe A er gengivet in extenso.

Gruppen B (Optegnelser knyttede til Forfatterskab af en eller anden Art) har i dette Bind tre Afdelinger, en for hvert af de tre Forfatterskaber: „Af en endnu levendes Papirer“ — „Om Begrebet Ironi“ — „Enten—Eller“. Den første Afdeling udgøres af Manuskript til en ikke publiceret, polemisk Avisartikel (B 1), der knytter sig til det i September 1838 udkomne Skrift: „Af en endnu levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard. Om Andersen som Romandigter, med stadigt Hensyn til hans sidste Værk: Kun en Spillemand“; Manuskriptet, der forøvrigt ikke findes i Universitets-Bibliotekets Samling, men er trykt i Barfods Udgave, maa være affattet i Slutningen af Oktober 1840 — det fremgaaer af Kronologien for forskellige facta, som omtales. Den anden Afdeling knytter sig til S. K.s Disputats for Magistergraden: „Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates“. Af Manuskriptet til Disputatsen, hvis Udarbejdelse sandsynligvis er afsluttet i Begyndelsen af Aaret 1841, eksisterer nu kun nogle spredte Udkast (til Forord og Indledning) i et lille Kvarthæfte (B 2—24); desforuden har vi to af S. K.s egne Exemplarer af den trykte Disputats. I det ene af disse er der med Blyant til de latinske „Theses“ føjet Side-Henvisninger og inde i Bogen et Par Steder understreget med Blyant og tilføjet Oversættelser til nogle græske Udtryk — disse Ting er registrerede som et selvstændigt Nummer (B 25); i samme Exemplar er tillige paa Indsiden af Bindet foran gjort et Par Optegnelser (B 26—27). I det andet, elegant indbundne Skrivpapirs-Exemplar er dels inde i

Bogen til to Steder gjort Notater (B 28—29), daterede den 17. Oktober 1841, altsaa efter Disputats-Forsvaret der havde fundet Sted den 29. September —, dels paa Forsatsbladene gjort flere Optegnelser, hvoraf dog formentlig kun den ene (B 30) falder indenfor foreliggende Binds Tidsperiode.

Den tredie Afdeling af Gruppe B omfatter Alt hvad der er bevaret af Manuskripter til første Udgave af „Enten—Eller“, Tryk-Manuskriptet medindbefattet (B 31—192).

Ved Optagelsen af denne store Manuskriptmasse i vor Udgave af S. K.s Papirer har vi maattet tage principielt Standpunkt til en Opgave, som i de følgende Bind stadig vil komme til at melde sig paany. Efter Udgavens Plan er det givet, at Alt uden Undtagelse skal paa en eller anden Maade registreres, men af Materialets Omfang og Beskaffenhed er det ligesaa klart givet, at Princippet „Gengivelse in extenso“ her efter en stor Maalestok maa fraviges. Som Grundlag for en Tagen-Standpunkt i dette Spørgsmaal er Materialet til „Enten—Eller“ forsaavidt vel egnet, som det forefindes meget rigeligt og meget vel bevaret, ligefra Første-Udkast til Tryk-Manuskript.

Vi er gaaet ud fra den Opfattelse at:

1) Alt hvad der vedrører selve de første Ideer til Værket, Undfangelsen (B 31—39) først og fremmest har Krav paa Interesse og derfor ogsaa størst Krav paa Fuldstændighed i Gengivelsen, — og paa lige Linie hermed har vi stillet:

2) Alt hvad der giver Indblik i Arbejdsmaskineriet, saaledes ikke blot alle Optegnelser, hvor S. K. saa at sige: snakker med ved Siden af Forfatteren (sml. t. Ex. B 41, 7.42, 3—4.45, 7.47, 1.49.50, 1.51.52.55, 1.56, 11.63, 7.64, 3 osv. osv.), men ogsaa Alt hvad der i Manuskripterne sætter os istand til at forfølge Sporene af S. K.s Læsning videre end det allerede efter den trykte Text er muligt (sml. t. Ex. B 41, 3—5.9 o. fl.).

For selve Tryk-Manuskriptets Vedkommende har vi indskrænket os til Registrering, med Notering af enkelte Ejendommeligheder af mere almindelig Interesse, saavel i Forhold til de tidligere Udarbejdelser, som i Forhold til den

trykte Text. Af saadanne Ejendommeligheder skal vi til Illustration gøre opmærksom paa to (B 191,4 og 5). Iblandt „Diapsalmata“ findes i Tryk-Manuskriptet et med Blæksløjfer meget tæt overkradset, stort Stykke; det er lykkedes at konstatere, at dette Stykke er identisk med en satirisk Opsats om den danske Filosofi (B 192), der afskrevet med S. K.s Afskrivers Haand nu optræder som et selvstændigt Manuskript, i Barfods Fortegnelse anført under Nr. 398 og trykt i Barfods Udgave af Papirerne i Bind III (S. 129 ff.). I Afhandlingen: „De umiddelbare erotiske Stadier“, der er skrevet med Afskriverens Haand, er der ved en almindelig Art af Afskriver-Uagtksomhed (Homoiooteleuton) oversprunget et stort Stykke — henved en halv Snes Linier — af S. K.s Renskrift til Afhandlingen (B 172,3), hvorved den trykte Text har lidt et væsentligt Tab i Tankegangen.

I de øvrige Renskrifter kan der efter den større eller mindre Grad af Overensstemmelse med Tryk-Manuskriptet sondres imellem endelige og foreløbige Udarbejdelser. Ved disse Udarbejdelser, som alle er bleven fuldstændig kollationerede med den trykte Text, har vi til den summariske Registrering — foruden Alt hvad der falder ind under den i Punkt 2 ovenfor anførte Kategori — føjet en fuldstændig Gengivelse af alle de Steder, hvor Udarbejdelserne i Forhold til den trykte Text giver noget helt Nyt, ligesom vi ogsaa har noteret de Steder, hvor hele Stykker af det Trykte med ny Tankegang mangler i Udarbejdelserne. Hertil kommer saa Gengivelsen af en Del Steder, hvor Afvigelsen fra det Trykte af forskællige Grunde, som vanskelig lader sig bringe ind under almindelige Synspunkter, skønnes at have særlig Interesse. Rent stilistiske Afvigelser saavel som Afvigelser i Ortografi og Interpunktion er som Regel slet ikke taget med i Betragtning; kun ved Udarbejdelserne til „Diapsalmata“ og til enkelte Stykker i „Forførerens Dagbog“ har vi ment, at netop de stilistiske Afvigelser, selv ret minimale, har saa stor Interesse, at vi har villet tage dem med, hvad der i de fleste Tilfælde har ført til Gengivelse in extenso.

Hvad endelig angaaer den mindre Part af Manuskripter, der maa betegnes som Udkast, saa er fuldstændig Gengivelse ufravigelig Regel, forsaavidt de falder ind under den i Punkt I ovenfor anførte Kategori; for de øvrige Udkasts Vedkommende har vi ved et Skøn truffet Valget mellem blot Registrering eller fuldstændig Gengivelse. Det er paafaldende saa ringe en Part af det store Manuskript-Materiale til „Enten—Eller“ der har Karakteren af Første-Udkast; dette Fænomen hænger sandsynligvis tildels sammen med, at S. K. allerede ved sit Forfatterskabs Begyndelse — som vi veed at det senere blev Tilfældet — udarbejdede i Hovedet, og først begyndte at nedskrive hvad han saaledes havde arbejdet næsten helt færdigt; men blandt Materialet til „Enten—Eller“ finder vi dog ogsaa — foruden det S. K. selv har betegnet „de første Rudimenter“ til hele Værket — enkelte utvetydige Spor af Første-Udkast, af en Udarbejden paa Papiret. Vi træffer det for det første ved Udarbejdelsen til A's Afhandling over Scribes „Den første Kjærlighed“, hvor der forøvrigt er den Særegenhed, at det drejer sig om Omarbejdelsen af et allerede foreliggende Manuskript, hvoraf nu kun Begyndelsen er bevaret (B 40) og optaget i den omarbejdede Afhandling. Ved denne Omarbejdelse har S. K. nu baaret sig saaledes ad, at han i et Exemplar af „Den første Kjærlighed“ samtidig med en grundig Gennemlæsning har nedskrevet Momenter til Tankegangen i en stor Del af Afhandlingen (B 119—120).

Dernæst træffer vi Spor af Første-Udkast paa to Punkter i „Forførerens Dagbog“ — karakteristisk nok: ved Frieriet til Cordelia og ved Svinget i Retning af Forlovelsens Ophævelse. Af den hele Manuskript-Samling til „Forførerens Dagbog“ udgør Cordelias Historie en Part for sig, medens Manuskripterne til de saakaldte „actiones in distans“ og de andre Indskudsstykker udgør en anden samlet Part, der først i Tryk-Manuskriptet er bleven føjet ind i Cordelias Historie. I Manuskriptet til denne bliver den endelig udarbejdede Renskrift ved Frierscenen pludselig afløst af en Side med spredte Udkast (B 60), hvortil findes et lille Supplement paa en løs Lap Papir (B 61—62), og sandsynligvis ved samme

Tidspunkt er S. K. i en elegant Notebog begyndt at indføre „Studier, for at gøre Forlovelsen latterlig“ (B 98), med Udkast til flere af de Stykker der i Cordelias Historie og i Indskuddene vedrører Svinget i Retning af Forlovelsens Ophævelse, foruden enkelte ubenyttede „Studier“ af samme Karakter (B 99—118). Notebogen er tillige bagfra benyttet til andre henkastede Bemærkninger, af hvilke én (B 127) er bleven anvendt i Slutningen af Cordelias Historie, tre (B: 124.126.129) i Afhandlingen: „Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske“, medens to (B: 123.128) er bleven udarbejdede til Diapsalmata.

Endelig maa det bemærkes, at den Strimmel Papir, hvorpaa der findes Udkast til Frierscenen i Cordelias Historie, tillige har en Stump af et Udkast til et tidligere Sted i Historien (B 57) og et Brudstykke (B 63), hvis Henhøren til Frierscenen er tvivlsom, maaske knytter det sig til en „actio in distans“.

Der er altsaa stor Sandsynlighed for, at der foruden det bevarede Manuskript-Materiale af Udarbejdelser og Udkast tillige har eksisteret, men af S. K. selv for største Delen er bleven tilintetgjort en Samling af løse Papirer med Koncepter til enkelte Steder hist og her, som Forarbejder til Benyttelse ved Renskriften, nedskrevne dels forud for, dels samtidig med Renskrivningsarbejdet. Ogsaa til Indledningen til B's „Ultimatum“ har vi en løs Lap med Udkast bevaret (B 183).

For Udarbejdelsernes Vedkommende saavel som for Tryk-Manuskriptets vil man i Manuskript-Beskrivelsen under Karakteristiken af Skriften finde en Del specielle Oplysninger, der navnlig supplerer de i Texten optagne Steders Bidrag til Indblik i Arbejdsmaskineriet, ligesom man ogsaa dér vil finde nøjagtig Oplysning om S. K.s Afskrivners Part i Renskrivningen af Tryk-Manuskriptet. Af en Dagbogs-Optegnelse af S. K. fra Aaret 1843 (E. P. I, S. 435 f.) ses det, at denne Afskriver har hedt Christensen; uden al Tvivl har det været den senere teologiske Kandidat og Præst P. V. Christensen, om hvem Barfod (i et senere Bind af Papirerne: III, S. 717) sandsynligvis efter mundtlig

Meddelelse fra Biskop Kierkegaard oplyser, at han af denne blev „dimitteret til Universitetet“ i Aaret 1838. I et Tillæg til Manuskript-Beskrivelsen vil man endelig i skematisk Form finde en fuldstændig og detaljeret Oversigt over alle Manuskripterne til første Udgave af „Enten—Eller“, betegnede ved deres Numre i Gruppe B, ved en Del af „Diapsalmata“ og enkelte andre Steder tillige med Henvisninger til Optegnelser af Gruppe A og C, som er bleven benyttede.

Da det ved Gengivelsen af Manuskripterne til „Enten—Eller“ for en meget stor Del drejer sig om et dobbelt Formaal: Registreringen af et stort Manuskript som en Helhed, og Gengivelsen af større eller mindre Brudstykker af denne Helhed, har vi i disse Tilfælde anset det for praktisk at give den registrerede Manuskript-Helhed et Hovednummer, der indordner den i Rækken af Gruppens Løbenumre, og saa undernummerere de af Helheden udtagne Brudstykker; herved muliggøres Citering af disse Stykker ved to Tal med Komma imellem. Alle Løbenumre der har Undernumre er i Marginen kendetegnede ved at være trykt med „fede“ Typer; desuden er alle Hovednumre, hvad enten de har Undernumre eller ej, i Marginen kendelige paa at de har en Dato eller et „U. D.“ under sig; hvor en Side kun indeholder Undernumre, vil Klumme-Titlen oplyse indenfor hvilket Hovednummer man befinder sig. Ved ogsaa at overføre denne Nummererings-Metode paa de af løse Papirer bestaaende Manuskripter til „Diapsalmata“ mener vi at have opnaaet en større Overskuelighed over denne Afdeling af Materialet.

Som Norm ved Opfattelsen af „Afvigelser“ i Manuskripterne er taget Texten i de samlede Værker udgivne af A. B. Drachmann, J. L. Heiberg og H. O. Lange; til denne Udgave (som sædvanlig betegnet S.V.) vil man derfor ved de undernummererede Brudstykker fra Manuskripterne finde Henvisning — med Stikord, Side- og Linie-Tal i almindeligt Tryk tilvenstre for skarp Klamme —, for at betegne hvad der i det Trykte svarer til det fra Manuskripterne gengivne.

Ved Fastsættelsen af Rækkefølgen indenfor Manuskripterne

til „Enten—Eller“ har vi som overalt taget Hensyn til to Sider: det Kronologiske og Materialets Beskaffenhed. Isærdeleshed ved Hjælp af de Oplysninger som i saa rigt Maal indeholdes i S. K.s Breve fra Berlin til Emil Boesen, lader det sig gøre at fastslaa Kronologien i store Træk ogsaa for den betydelige Part af Materialet, der ikke er dateret; denne Kronologi (hvis Enkeltheder der er gjort Rede for i en Afhandling optaget i „Studier fra Sprog- og Oldtidsforskning udgivne af det philologisk-historiske Samfund“, Nr. 82: Nogle Bidrag til Enten—Eller's Tilblivelseshistorie af P. A. Heiberg. Kbh. 1910) er lagt til Grund for Rækkefølgen, men ved Siden deraf er der lagt Vægt paa at holde samlet, hvad der i Materialet præsenterer sig som samlede Helheder.

Indenfor Gruppen C (Studium og Læsning) er Stoffet delt i to Afdelinger, én for Alt hvad der knytter sig til S. K.s Deltagelse i Øvelserne i Pastoral-Seminariet i Vintersemesteret 1840—41 og Sommer-Semestret 1841, og for Tidsrummet 1841—42 en Fællesafdeling for „Theologica, Philosophica, Æsthetica“.

I den første Afdeling, der dels indeholder Manuskriptet til en i Holmens Kirke af S. K. efter Tur holdt Prædiken (C 1), dels en Række Prædiken-Udkast indførte i Bindet mærket HH (C 2—25), er Alt optaget in extenso; istedetfor at lade aftrykke to næsten ordret enslydende Stykker (C 13 og 21), har vi dog nøjedes med at gengive det ene Stykkes Text helt, og for det andet Stykkes Vedkommende givet alle Varianter fra den helt gengivne Text. Som illustrerende Exempel paa i hvilken Grad og i hvilket Omfang S. K. er istand til at gennemsyre en Text med bibelske Reminiscentser, har vi i et Tillæg til Manuskript-Beskrivelsen givet en Tavle over de i Seminarie-Prædikenen mere eller mindre frit benyttede Skriftsteder. Vi har i denne Tavle tilstræbt en Fuldstændighed, som gaaer ud over den Begrænsning vi har sat for Bibelhenvisninger i vore Noter, idet vi i dem som Regel har indskrænket os til at tilføje Henvisninger, hvor der i Texten er lagt Eftertryk paa Citeringen, eller hvor

vi af en eller anden Grund har anset Citeringen for at have særlig Interesse, medens vi ikke har indladt os paa at ville oplyse de mangfoldige Steder, hvor Bibelcitater eller bibelske Reminiscenter af S. K. benyttes saa at sige som daglig Tale. Medens en ved Pastoral-Seminariet ført Protokol giver Dateringen 12. Januar 1841 for den holdte Prædiken, savner vi direkte Holdepunkt for Dateringen af Prædiken-Udkastene i Bindet HH, men deres Tilknytning til S. K.s Seminarietid er dog i høj Grad sandsynlig.

Den anden Afdeling i Gruppen C udgøres dels (C: 26—30.32) af Kollegier og Optegnelser til de Forelæsninger, som S. K. hørte under sit første Ophold i Berlin (November 1841 til Udgangen af Februar 1842), dels af Optegnelser og Excerpter knyttende sig til Læsning af Hegels „Vorlesungen über die Ästhetik“ og af Sophokles's Dramaer i tysk Oversættelse (C: 31.33—40). Ved Kollegierne til Marheinekkes Forelæsninger over „Dogmatisk Teologi“, og til 41 af Schellings Forelæsninger over „Aabenbaringsens Filosofi“, samt ved nogle spredte, mest skematiske Optegnelser fra Werders Forelæsninger over „Logik og Metafysik“ har vi hovedsagelig indskrænket os til Registrering. Som det utvetydigt fremgaaer af et Brev til Broderen kort før Afrejsen fra Berlin — det begynder: „Schelling vrøvler ganske utaaleligt“ — og af selve Kollegiet, der brat slutter af med Overskriften til Forelæsning 42 den 4. Februar 1842, brast S. K.s Taalmodighed overfor Schelling, hvis Forelæsninger han ifølge en Journal-Optegnelse (A 179) havde imødeset med store Forventninger i Retning af at faae Klarhed over Filosofiens Forhold til Virkeligheden — det er aabenbart mest ved dette negative Resultat, at disse Forelæsninger fik Betydning i S. K.s Udvikling.

Resten af Afdelingen, hvor man blandt andet finder Tankestof til Afhandlingen: „Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske“, er gengivet in extenso.

For Udførelsen af alt Udgiverarbejdet er vi ene om Ansvaret, men ved alle principielle Overvejelser, for dette Binds Vedkommende særlig ved den principielle Afgørelse af Spørgsmaalet om Behandlingen af Manuskript-Materialet til „Enten—Eller“, har vi haft Udgiverne af S. K.s samlede Værker med paa Raad.

København i August 1911.

UDGIVERNE

TIDSTAVLE

- 1813 Maj 5. S. K. født i Faderens Ejendom paa Nytorv i Kbh. (gl. Nr. 2, nyt Nr. 27).
- Juni 3. S. K. døbt i Helliggeist Kirke i Kbh.
- 1821 S. K. sat i Skole i Borgerdydskolen i Kbh.
- 1823 Jan. 23. Regine Olsen født.
- Febr. 15. Regine Olsen døbt i Frue Kirke i Kbh.
- 1828 April 20. S. K. konfirmeret i Frue Kirke i Kbh., ved første Kapellan J. P. Mynster.
- 1830 Oktbr. 30. S. K. indskrevet som Student ved Universitetet (laud.; Udarbejdelse i Modersmaalet, Græsk, Historie, Fransk: laud. p. c.).
- Novbr. 1. S. K. indskrevet i Kongens Livkorps, 7. Kompagni.
- — 4. S. K. faaet sin Afsked fra Kongens Livkorps som utjenstdygtig.
- 1831 April 25. S. K. fuldendt 2den Examens 1ste Del (Latin, Græsk, Hebraisk, Historie: laud.; Matematik: laud. p. c.).
- Oktbr. 27. S. K. fuldendt 2den Examens 2den Del (Filosofi, Fysik, Matematik: laud. p. c.).
- 1837 Maj (imellem 8. og 16.) S. K. ved et Besøg hos Rørdams paa Frederiksberg første Gang truffet sammen med Regine Olsen (se II A: 67. 68).
- 1837—38 S. K. undervist i Latin i næstøverste Klasse i Borgerdydskolen i Kbh.
- 1838 April 22. Regine Olsen konfirmeret i Holmens Kirke i Kbh.
- Maj 19. Form. Kl. 10^{1/2}. S. K.s Optegnelse om „en ubeskrivelig Glæde“ (se II A 228).
- Aug. 8.—9. Nat. Kl. 2. S. K.s Fader død.
- — 14. S. K.s Fader begravet paa Assistents-Kirkegaard i Kbh. (i Familie-Gravstedet).
- Septbr. 7. udkom: „Af en endnu levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard“. Hos C. A. Reitzel. (Om Andersen som Roman-digter, med stadigt Hensyn til hans sidste Værk: „Kun en Spillemand“).
- 1839 Febr. 2. Optegnelse af S. K.: „Du mit Hjertes Herskerinde „Regina“, gjemt i mit Brysts dybeste Løndom“ osv. (se II A 347).
- Aug. 29. S. K. opgør sin pekuniære Status (Obligationer, Aktier, Part i Ejendommen Nytorv Nr. 2, Løsøre osv.) til: 16797 Rdl.
- 1840 Juni 2. S. K. indgivet sin Examens-Ansøgning til det teologiske Fakultet.

- 1840 Juni 25. Cand. theol. A. P. Adler forsvaret sin Afhandling: „Den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste Skikkelser“ for Magistergraden (sml. A: 1.11).
- Juli 3. S. K. fuldendt teologisk Embeds-Examen (laud.).
- — 19. S. K. taget med Færgefartøjet fra Kallundborg til Aarhus.
- Aug. 6. S. K. taget med Dampskibet „Christian VIII“ fra Aarhus til Kallundborg.
- — 9.—Septbr. „kan i strengere Forstand siges at være den Tid, i hvilken jeg tilnærmede mig hende“ (se Kske Papirer, S. 76).
- Septbr. 8. S. K. friet til Regine Olsen (se Kske Papirer, S. 76).
- — 10. S. K. faaet Jaord af Regine Olsen (se Kske Papirer, S. 77).
- Oktbr. 26. i Berlingske Tidende averteret blandt „Nye Sager“: En Comedie i det Grønne, Vaudeville i een Akt efter det gamle Lystspil: „Skuespilleren imod sin Villie“, af H. C. Andersen.
- — 31. H. C. Andersen afrejst med Dampskibet „Christian VIII“ til Kiel.
- Novbr. 16. Optegnelse af S. K.: „Jeg har Mod til at tvivle, jeg troer om Alt; jeg har Mod til at kæmpe — jeg troer mod Alt; men jeg har ikke Mod til at erkjende Noget, ikke Mod til at besidde, til at eie Noget“ osv. (se A 218).
- — 17. S. K. indtraadt i det Kongelige Pastoral-Seminarium som Nr. 252.
- — Vidnesbyrd fra Rektor ved Borgerdydskolen i Kbh. Michael Nielsen om S. K.s „ikke almindelige Herredømme over det latinske Sprog baade mundtlige og skriftlige Behandling“.
- 1841 Jan. 12. om Middagen S. K. efter Tur prædiket i Holmens Kirke over opgiven Text (se C 1).
- Juli 16. S. K.s Afhandling: „Om Begrebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates“ erklæres af det filosofiske Fakultet for værdig til at forsvares for Magistergraden.
- Aug. c. 11. S. K. sender Regine Olsen hendes Ring tilbage.
- Septbr. 16. S. K.s Disputats færdig fra Trykkeriet.
- — 29. Kl. 10—2 og 4—7^{1/2}. S. K. forsvaret sin Disputats for Magistergraden.
- Oktbr. 11. S. K. endelig brudt med Regine Olsen.
- — 25. S. K. pr. Dampskib forladt Kbh. for at rejse til Berlin.
- — 31. Poststempel-Dato for S. K.s første Brev til Emil Boesen fra Berlin.
- Novbr. (imellem 15. og 22.) Schellings anden Forelæsning i Berlin.
- — 16. S. K.s andet Brev til Emil Boesen fra Berlin.
- — 18. Poststempel-Dato for Brev fra S. K. fra Berlin til Pastor P. J. Spang.
- Decbr. c. 7. S. K. afsluttet Manuskript til Afhandlingen: „Ligevægten mellem det Æsthetiske og Ethiske i Personlighedens Udarbejdelse“.
- — 14. S. K.s tredje Brev til Emil Boesen fra Berlin; S. K. beder ham om at sende Scribes „Den første Kjærlighed“ i Theater-Repertoires Udgave (sml. B 119 f.).
- — 15. S. K. skrevet Brev fra Berlin til Professor Sibbern.

- 1842 Jan. 1. S. K.s fjerde Brev til Emil Boesen fra Berlin.
— — 8. S. K. skrevet Brev fra Berlin til Pastor P. J. Spang.
— — 16. S. K.s femte Brev til Emil Boesen fra Berlin.
— — 30. S. K. afsluttet Manuskript til Afhandlingen: „Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske“.
— Febr. 4. Sidste Datering i S. K.s Kollegie til Schellings Forelæsninger.
— — 6. S. K.s sjette Brev til Emil Boesen fra Berlin.
— — 27. Poststempel-Dato for S. K.s sidste Brev til Emil Boesen og for Brev til Broderen fra Berlin.
— Marts 6. S. K. med Dampskibet „Christian VIII“ ankommen til Kbh. fra Kiel.
— April 14. S. K. afsluttet Manuskript til „Forførerens Dagbog“.
— Maj 29. og Juni 5. Anmeldelse i Fædrelandet, Nr. 890 og 897, af S. K.s Disputats ved Dr. Beck.
— Juni 12. Artikel af S. K. i Fædrelandet Nr. 904: „Aabenbart Skriftemaal“, med en „Efterskrift“ til Dr. Beck. (S. V. XIII, S. 397 ff.).
— — 13. S. K. afsluttet Manuskript til Afhandlingen: „De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musicalske-Erotiske“.
— Juli 25. S. K. afsluttet Manuskript til „Skyggerids“.
— Novbr. S. K. afsluttet Manuskript til Udgiverens Forord til „Enten—Eller“.

FORKLARING TIL DE AF UDGIVERNE I TEXT OG NOTER BENYTTETEGN OG FORKORTELSER M. M.

Med *Kursiv* betegnes Udgiver-Bemærkninger.

- *U. D.* i Marginen betegnes de udaterede Stykker.
- l†) betegnes at † ikke findes i Original-Manuskriptet, men er tilføjet af Udgiverne.
- almindeligt Tryk efterfulgt af [...] betegnes de Stykker, hvortil nu ikke haves anden Text end den, hvormed de er anført i Barfods Fortegnelse (se Fortale I, S. XVI f.).
- — — i <> betegnes Tilføjelser af S. K. selv indenfor Textens Plads i Original-Manuskriptet (se Fortale I, S. XX).
- — — imellem || betegnes Afsnit, der i Original-Manuskriptet er udslettede med Blyant af S. K.
- — — imellem ||| betegnes Afsnit, der i Original-Manuskriptet er udslettede med Blæk af S. K.
- I, II efterfulgt af Nummer- eller Side-Angivelse henvises til første og andet Bind af denne Udgave.
- Ktl. Nr. betegnes Nummer i den trykte: „Fortegnelse over Dr. Søren A. Kierkegaards efterladte Bogsamling, som bortsælges ved offentlig Auction Tirsdagen den 8de April 1856 og følgende Dage“ osv.
- S. V. — „Søren Kierkegaards samlede Værker udgivne af A. B. Drachmann, J. L. Heiberg og H. O. Lange“.

A

JOURNALEN

1840 Juli 4.—Aug. 10.

Se 210.

1840
Juni 14.

Det er nu vistnok, at det Abstrakte, det Metaphysiske bestandig bør forkortes og abbrevieres mere og mere (baade i den Forstand, hvori Maleren forkorter og i den Forstand, hvorved man i strængere Betydning forkorter, da den Tvivl igiennem hvilket Systemet arbejder sig frem mere og mere maa overvindes og derved blive mindre og mindre snaksom) men derved at den metaphysiske Tænkning tillige paastaaer at den tænker den historiske Virkelighed hilder den sig. Efterat nemlig Systemet har fuldbyrdet sig og naaet til Virkelighedens Kategorie fremtræder den ny Tvivl, den ny Modsigelse, den sidste og dybeste, hvorved den metaphysiske Virkelighed bestemmer sig til den historiske Virkelighed (Hegelianerne adskille derfor Tilværelse og Virkelighed, det udv: Phænomen er tilværende men forsaavidt det er indoptaget i Ideen er det virkeligt. Dette er nu meget rigtigt, men Hegel: bestemme ikke Grænsen, hvorvidt ethvert Phænomen saaledes kan blive virkeligt, hvilket har sin Grund i, at de fra det Metaphysiskes Fugle-Perspektiv seer Phænomenet og ikke ogsaa fra Phænomenet i Phænomenet seer det Metaphysiske.) det Historiske er nemlig Eenheden af det Metaphysiske og det Tilfældige. Det er det Metaphysiske, forsaavidt dette er Tilværelsens evige Baand, uden hvilket det Phænomenologiske

¹ den metaphysiske Tænkning... paastaaer] der sigtes til A. P. Adler, Den isolerede Subjectivitet i dens vigtigste Skikkelser. 1. Deel, særlig S. 7 ff. 13 f. 18 ff. — Adlers Afhandling forsvarede for Magistergraden d. 25. Juni 1840 (se Berlinske Tidende 1840, Nr. 145, 27. Juni) og averteredes blandt „Nye Sager“ i Berl. Tid. s. A., Nr. 148 (30. Juni). den ny Tvivl] sml. Adler, anf. Skr. S. 5. Hegel:] ∴ Hegelianerne det Tilfældige] sml. Adler, anf. Skr. S. 19 f.

1840

vilde falde løst fra hverandre; det er det Tilfældige, forsaavidt der ved enhver Begivenhed er en Mulighed af, at den kunde skee paa uendelig mange andre Maader, Eenheden heraf er seet fra det gudd: Forsynet fra det msklige det Historiske. Meningen af det Historiske er nu ikke, at det skal annulleres, men at Individet skal være frit der under, men ogsaa glad deri. Denne Eenhed af det Metaph: og det Tilfældige ligger allerede i Selvbevidstheden, der er Personlighedens Udgangspunkt. Jeg bliver mig paa eengang bevidst i min evige Gyldighed i min saa at sige guddommelige Nødv:, og i min tilfældige Endelighed (at jeg er dette bestemte Væsen, født i dette Land, til denne Tid, under alle disse vexlende Omgivelers mangeartede Indflydelse). Og denne sidste Side skal ikke oversees og ikke vrages, men Individets sande Liv er dens Apotheose, der ikke bestaaer i, at det tomme indholdsløse Jeg ligesom lister sig ud af denne Endelighed, for at forflygtiges og bortdunste paa sin himmelske Udvandring, men at det Gudd. iboer og finder sig ind i Endeligheden.

d. 4 Juli 1840.

2 Juli 4. Den Strids-Periode som fulgte efter Reformationen i selve den protestantiske Kirke er i dobbelt Henseende saa interessant, dels fordi den afgiver et Beviis for at der i Reformationen var kommen et Verdens-historisk Moment i Bevægelse (thi det kjender man fra den ene Side ogsaa derpaa, at det føler i sig Nødv. af at besinde sig paa det i Verden allerede Oplevede, hvorfor ogsaa disse Stridigheder afgiver ligesom et compendieus Levnetsløb af hele Dogmatiken) dels ogsaa fordi alle de dogmatiske Problemer her bleve opfattede i deres dybeste Concretion, om det end stundom nærmede sig Paradoxen ell. Karrikaturen.

d. 4 Juli 1840.

3 Juli 5. Man maa overhovedet sige at hele den nyere Philosophie endogsaa i dens meest grandieuse Fremtræden dog egl. blot er en

1840

Indledning til en Muliggjøren af at philosophere. Hegel afslutter unægtelig, men kun den Udvikling, der tog sin Begyndelse med Kant og var rettet mod Erkjendelsen, ved Hegel er man i en dybere Form kommen til det Resultat som den foregaaende Philos: tog umidd. som en Begyndelse, at der overhovedet var Realitæt i Tænkningen; men den hele Tænkning som gaaende ud fra dette Umidd. (ell. som nu glad ved dette Resultat) gik ind i den egl. anthropologiske Contemplation, den er man ikke begyndte paa. cfr. K. K. p. 20 og 21.

d. 5 Juli 1840.

Som Betingelse for den i Troen givne Eenhed af det Gudl. og 4
det Msklige (der svarer til den forud for den i Viden givne Eenhed Juli 5.
af det Gudd. og Mskl. det Uendelige og Endelige gaaende Tvivl)
gaaer den Tvivl om den syndige Mskhed efter at det oprindelige
Forhold er altereret er istand til at vende tilbage til Eenhed med
Gud gaaer en Tvivl ell. for at bruge et mere pathologisk og concretere Udtryk Sorg (som jo Alt chrstligt er Concretion.).

d. 5 Juli 1840.

Det er en ligesaa skøn som dyb og rigtig Tanke, Plato udtaler, 5
naar han siger at al Viden er Erindring; thi hvor sørgeligt vilde Juli 10.
det ikke være om det, der saaledes skulde berolige Msk., at han
egl. kunde finde Hvile deri, laae uden for ham og forsaa vidt jo
altid vilde komme til at ligge udenfor ham, og det eneste Trøstmiddel blev ved Hjælp af denne udvortes Videnskabeligheds (sit venia verbo) travle og støiende Larmen at overdøve den indv: Trang som aldrig blev tilfredsstillet. Dette Standpunkt erindrer om det, der i den nyere Tid har fundet et Udtryk i den Betragtning at al Philosopheren er en Sig-Besinden paa hvad der i Be-

K. K. p. 20 og 21] II C 55. ⁵ Plato...siger osv.] Phaidon p. 72 e. Menon p. 81 d. den Betragtning osv.] se J. L. Heiberg, Om Philosophiens Betydning for den nuværende Tid (Kbh. 1833. — Ktl. Nr. 568), S. 49 ff.

vidstheden allerede er givet, kun at dette Standpunkt er mere speculativt, hiint mere fromt, og derfor endog lidt mystisk forsaavidt det afføder en Polemik mod Verden, der skulde gaae ud paa at underkue Verdenserkjendelsen for at tilveiebringe den Stilhed[†], hvori hine Erindringer bleve hørlige. Men derved bør man ikke blive staaende, tvertimod her i Erkjendelsens Verden er den over Msk. hvilende Forbandelse (Velsignelse) der byder ham i sit Ansigtssved at æde sit Brød; men ligesom det ved den physiske Existents <ikke> vil sige, at han skal give Jorden Spirekraft etc. men at han skal gjøre Alt for at den kan komme til at yttre sig; saaledes er det og med Erkjendelsen, og man kan derfor sige, at den endelige Aand er som den er Eenhed af Nødv. og Frihed (den skal ikke gennem en uendelig Udvikling bestemme sig hen til at blive Noget; men gennem Udvikling bestemme sig til det den er.) saa er den og Eenhed af Resultat og Stræben (c: den skal ikke igjennem Udvikling frembringe et Nyt, men gennem Udvikling erhverve det, den har)

d. 10 Juli 40.

cfr. EE. p. 37. DD. p. 59 n:

[†] ikke den uendelige Taushed αγγη der er det abstrakte saa eiendommeligt.

- 6 Det er besynderligt med det Had Hegel har til det Opbyggelige, der alle vegne stikker frem; men det Opbyggelige er ikke et Opiat der dysser i Søvn, det er den endelige Aands Amen, og er en Side af Erkjendelsen der ikke bør oversees.

d. 10 Juli 40.

- 7 Det var kun ved en tilfældig og vilkaarlig Anvenden af sit eget Princip at Socrates ikke blev positiv, men blot negativ; thi den Kunst at spørge er kun den dialektiske Side af den Kunst at svare (og naar man siger, at een Nar kan spørge mere end 7 Vise kan

svare paa, saa skylder man de Vise den Æreserklæring, at Grunden til at de ikke kan svare ligger deri, at den anden ikke kan spørge) men Socrates anvendte sin Kunst blot polemisk for at vise, at N. N. ikke kunde svare. Det kunde i denne Henseende være et ret interessant Problem at vise, hvorledes de Ord af Socrates, hvor han taler om Udødeligheden og det i det andet Liv betingede Samfund med Homer etc., at han ogsaa ønskede at spørge dem; thi dette maa jo enten være for at vise ogsaa dem at de Intet vidste og saaledes at nedstyre ethvert $\psi\omega\mu\alpha$ i Uvidenhedens einfache tomme Uendelighed; eller her det Positive gjorde sig gjældende, en Spørgen i Interesse af at faae noget at vide. Hvad den nyere Philosophie har saa travlt med, at faae fjernet enhver Forudsætning for at begynde med Intet, det Samme gjorde Socrates paa sin Viis, for at ende med Intet.

d. 10 Juli 40.

Mysticismen har ikke Taalmodighed til at oppebie Guds Aaben-
barelse. 8
Juli 11.

d. 11 Juli 40.

Det er godt nok med den megen Snak om at gjøre Erfaring i
Modsætning til en apriorisk Erkjendelse; men man kan dog ikke
nægte, at det var en priselig Takt, der bevægede hiin samvittig-
hedsfulde Dommer, der vilde prøve enhver Straf, for at være desto
retfærdigere i at anvende den, det var ret priseligt, at han ikke
udvidede det til Dødsstraffen. — 9
U. D.

=||=

.... thi Naturen er det det Modsatte med af med Msk., den
enkelte Egn vinder i Værdie for Een jo oftere man kommer der, 10
Juli 15.

hvorledes... thi dette maa jo enten være] man kunde rette: hvorledes...
dette enten maatte være Ord af Socrates] Platon, Apol. p. 41 a—c. $\psi\omega\mu\alpha$
Højhed ω : den overmodige; sml. 2. Kor. 10, 5. ⁸ Sml. I A 168.

1840

om end Nydelses-Momentet hver Gang bliver kortere saa bliver det og fyldigere, fordi den usikkre <Famlen mell.> Gjenstande efterhaanden ophører og med stedse større Sikkerhed griber det egl. Skjønne, og fordi det man nyder og ønsker at nyde i Naturen er det Eensformige, det der har holdt sig fra det første salige Øieblik af, i Msk. søger man det Foranderlige (ikke i den Forstand, hvori desto værre alle Msker ere foranderlige o: ustadige) o: det evig unge Liv og da det ikke findes kjeder Msk: jo længere man har med dem at gjøre.

d. 15 Juli 40.

11
Juli 18. Dersom det stod sig rigtigt med Philosophernes Forudsætningsløshed maatte den ogsaa gjøre sig Rede for Sproget og dets hele Betydning og Forhold til Speculationen, thi heri har jo Spec: et Medium den ikke har givet sig selv; og hvad Bevidsthedens evige Hemmelighed er for Spec: som Eenheden af Natur-Bestemmelse og Friheds-Bestemmelse, det samme er Sproget deels det oprindelig Givne, deels det frit sig udviklende. Og ligesaa lidt som Individet, hvor frit det end udvikler sig, nogensinde kan komme til det Punkt, at det bliver absolut uafhængig, da tvertimod den sande Frihed bestaaer i frit at tilegne sig det Givne og altsaa i igjennem Frihed at være absolut afhængig, saaledes ogsaa med Sproget, og vi møde jo vel ogsaa stundom denne misforstaaede Tilbøilighed til <ikke> at ville tage Sproget som det frit tilegnede Givne, men at give sig det selv, hvad enten den nu viser sig i de høieste Regioner, hvor det da gjerne ender med † Taushed, ell. i den personlige Isoleringen i et Rotwelsk Galimathias. Saaledes lader maaskee og Historien om den babyloniske Sprogforvirring sig forklare, at det var det arbitraire Forsøg paa at constituere et vilkaarligt dannet Fælleds-Sprog, hvilket Forsøg, da det manglede

† I *Marginen*: Negationen af Sproget.

¹¹ Philosophernes Forudsætningsløshed] sml. Adler, det til 1 anf. Skr., S. 4 ff.; J. L. Heiberg, Perseus. Nr. 2 (Aug. 1838. — Ktl. Nr. 569), S. 11.

1840

det Alt sammenholdende Fælleds netop maatte adsplittes i de løseste Differentser, thi her gjælder det totum est parte sua prius, hvilket man ikke forstod.

d. 18 Juli 40.

*Se 14—84.**Juli 19.—
Aug. 6.*

Naar man forstaaer de Ord af Brorson:

Naar Hjertet sidder meest beklemt

Da bliver Frydens Harpe stemt

ikke som de ere skrevne i religieus men i æsthetisk Forstand, da har man i dem ligesom et Motto for al Digter-Existents, der nødv. maa være ulykkelig.

*12
Aug. 9.*

d. 9 Aug. 40.

Disse Ord af Plato (den ægyptiske Præst siger til Solon) *13*
 Ω Σολων, Σολων Ἑλλήνες αἰ παῖδες εἰστε, γερων δε Ἑλλήν ουκ *Aug. 10.*
 εἰστιν, er den bedste og meest prægnante Aphorisme over Græci-
 tæten.

d. 10 Aug. 40.

*Se 217.**Novbr. 15.**Se 218.**Novbr. 16.*

¹³ Sml. B 179,2. — S.V.I, S. 3. Ord af Brorson] H. A. Brorson, Troens rare Klenodie, udg. af L. C. Hagen (Kbh. 1834. — Ktl. Nr. 199), S. 12; H. A. Brorson, Psalmer og aandelige Sange, saml. og udg. af J. A. L. Holm. 2. Opl. (Kbh. 1838. — Ktl. Nr. 200), S. 28. ¹⁴ Ord af Plato] Timaios p. 22 b.

FRA JYLLANDSREJSEN

1840 Juli 19.—Aug. 6.

Optegnelses-Brudstykker paa de inderste smalle Rester af 8 Note-
bogsblade.

14
U. D.

Phantasier for et † Posthorn —

15
U. D.

Farvel Du mit Hjem

Farvel tag min Hilsen

Vær hilset Du mægtige Natur, med din flygtende Skjønhed,
det er ikke Dig jeg vil det er Dit Minde, forgjeves standser Du
mig i min Fart, Du maa bøie Dig under Skjebnens vældige Magt
som <ved hvert Hjulets Omdreining føder sig det Fatum som er
Dig uimodstaaelig> kører hen over Dig.

Til 15:

† Jeg er ikke synderlig musicalsk og det er det eneste Instru- 16
ment jeg stundom tracterer, og da jeg seer, at man nu ønsker, at U. D.
Posthornet skal afløses af en ordl. Trompet, og at Postilloner skal
underkastes en Examen i Foredraget, saa er det paa den høie Tid
at man endnu til Afskeed bringer. Skade at Befordringsvæsenet
ikke kan faae indført, at Fuglene foredrage bestemte <følsomme>
Stykker og ikke dette meningsløse Qvidder <og den Kæphøihed>,
som Ingen kan blive klog paa ell. have sand og forædlende Til-
fredsstillelse af — <tillige kunde man lade afgangne Journalister
og andre reducerede Personer ansætte som Echoer i de forskjel-
lige Skovdistrikter. Her af vilde jo rigtignok blive en Følge, at det

¹⁵ †] se 16. Phantasier for et Posthorn] sml. II A 683. ¹⁶ bringer]
man kunde supplere: en Hilsen

ikke altid blev ligesaa punktligt, naar f. E. Echo var i Besøg andetsteds; men saa fik man da ogsaa at høre noget der var værd at høre; thi man burde have visse Formularer, som bleve anvendte, og da man vidste forud, hvad der i den enkelte Distrikt foredroges, saa kunde enhver reise efter sin Smag. Jeg nægter forøvrigt ikke, at det vilde blive en besværlig Post, saaledes strax at maatte springe op af sin Seng, naar en eller anden forfløien Vildttydsker behagede at overbevise sig om, at der var Echo, ligesom de ogsaa i sproglig Henseende maatte være meget uddannede for at der ikke skulde spørges i Sprog, de ikke forstode; — meget lydhøre for at der ikke skulde opstaae meningsforstyrrende Misforstaaelser og ikke altfor hyppigt behøve at sige: hvad behager —>

Til 15:

¹⁷
U. D. Vær hilset Du Landsbye-Skønhed unge Pige som nysgjerrig stikker Hovedet ud af Vinduet, frygt ikke, jeg skal ikke forstyrre Din Ro, O see kun ret paa mig, at jeg ikke ren glemmer Dig.

Til 17:

¹⁸
U. D. vær hilset Du Himlens bevingede Beboer Du som saa let svinger Dig op, hvorhen vi andre saa møisommelig stræbe —

Til 17:

¹⁹
U. D. Det er denne Overfladiskhed der er saa karakteristisk for Reiser, derfor pleier man ogsaa at sige om Postillonen naar han blæser, at han blæser Fedtet af Suppen.

Til 15:

²⁰
U. D. Vaagn op, reis Dig ifør Dig al din Herlighed, det er ikke Dig der i Din flygtige Jagt skal fare hen over vore Hoveder, Du skal staae, det er os der i flygtig lil svæver Dig forbi.

1840

Melodram for Posthoren
saa forskaaen mig dog
for de idelige Tuderier

21
U. D.

Der er ingen Msk., jeg i den Grad ønsker maa falde, ell. at 22
Knippelbro maa gaae op for dem etc. som disse travle Forretnings- U. D.
mænd, der har saa uendeligt meget at gjøre i Verden, istedetfor at
vi andre naar Knippelbro gaaer op vil finde at det er en passende
Leilighed til at falde i Tanker —

Semipelagianismen er slet intet Standpunkt, den gaaer ud i 23
de uendelige Phænomeners Enkelthed semper numularii instar U. D.
deum computatione instruit, semper inter arma nunquam neque
beatitatem pacis neque lætitiæ victoriæ reportat, <semper an-
xie,[†]> den siger den Enkelte behøver det maaskee, en anden
Enkelt behøver det maaskee ikke, spørge vi da hvorfor ikke, kan
den Intet svare, men blot sige saaledes forholder det sig, spørge
vi hvorfor maa den ogsaa svare fordi det faktisk forholder sig
saaledes, ell. er det fordi en større Fordærvethed kræver det, da
spørges hvor stor skal denne da være, men dette kan den heller
ikke svare paa —

† semper indagans, verbosus garrulus nunquam propositi potitus
habeant, valeant vivant cum illa —

Si philosophi hujus ævi jure contenderint, disputationes ipso- 24
rum et magna eorundem de ph. merita ignorare immo non in U. D.
succum et sanguinem convertere non impunitè licere, equidem
non negaverim mihi persuasum esse, melius veritati consultum

²² Sml. B 179,4. — S. V. I, S. 9.

²³ habeant... illa] sml. S. V. VI, S. 160.

²⁴ ph.] ☉: philosophia

1840

iri, si illorum vestigia non secuti non vitam ex systemate disponere et interpretari, sed systema tandem ex experientia evadere atque prodire conamur ab utrimque enim pugnandum est —

25 Netop fordi der ved det chr: opgaaer et heelt nyt Liv i Msk., vil
U. D. det være umuligt at afgjøre Noget om den Umiddelbarhed, der gaaer forud og i al Evighed vil gaae forud for den igiennem Reflexionen givne Middelbarhed og Dialektik, saaledes ogsaa ved den naturlige Fødsel om Sjælen maa tænkes i et spontant Forhold til den skabende Guddom, saaledes sees at det vil blive et reent metaphysisk Spørgsmaal, om hvilken der begynder, og det derover reflecterende Individ maa jo altid blive sig et Forhold til det Guddommelige bevidst, men netop fordi den aandelige Fødsel selv ligger ud over al Bevidsthed, maa det lægge i det Gudd:, og det at det enkelte Individ kan reflectere derover, viser jo det guddommeliges Prioritæt —

26 Idet Individet efter at have opgivet enhver Stræben efter at
U. D. finde sig selv udenfor sig selv i Existentsen i Forhold og Omgivelser, nu efter dette Skibbrud vender sig mod det Høieste da opgaaer efter denne Tomhed det Absolute ikke blot i sin Fylde for ham men ogsaa i det Ansvar han føler han har.

27 || Det er umuligt — siger Du etc. — ||
U. D.

28 om gode Gjerninger —
U. D. Skygge — den høire Haand ikke veed,
hvad den venstre gjør —

evadere atque prodire] Tanken er: lade blive til og fremgaa. maa det lægge] kan suppleres: maa det [∴ det derover reflecterende Individ] lægge den [∴ den aandelige Fødsel] ²⁷ Sml. C 16. ²⁸ Sml. C 17.

Guds Faderkjærlighed —

29

U. D.

Til 29:

eller saae Du ham aldrig den kjærlige Fader.

30

U. D.

1) opdragende

2) bevirkende et dybere Kjærligheds-Samfund

de der bleve kaldte ved den 11te Time —

31

U. D.

Herre vor Gud Du kjender vor Sorg bedre end vi selv kjende 32
 den, Du veed, hvor let det bange Sind hilder sig i utidige og selv- U. D.
 gjorte Bekymringer, vi ville bede Dig, at Du vil give os Indsigt til
 at gjenenskue disses Utidighed og Stolthed til at foragte dem
 <disse travle selvgjorte Sorger.>, men hvad Sorg, Du selv paa-
 lægger os, den vil vi bede Dig, at vi ydmyge maa modtage den af
 din Haand, og at Du vil give os Kraft til at bære dem.

og lader os ikke indbilde os, at Sorg er mere fortjenstlig end 33
 Glæde, Selvplagelse etc. — U. D.

Den Betragtning synes mere og mere at gjøre sig gjældende, 34
 at Hegel er en Parenthes i Schelling, og man venter blot paa at U. D.
 den skal sluttes

Jeg er altid beskyldt for at bruge lange Parentheser. Min Exa- 35
 menslæsning er den længste Parenthes, jeg har oplevet. U. D.

²⁹ Sml. C 12.³⁰ Sml. 73, S. 36. — C 7.³¹ Matth. 20, 6 ff. — Sml. II A 581.

1840

36 Troens aprioriske Charakter kan deels opfattes fra Erkjen-
 U. D. delsens Side, da er den den, der har Himlen har overvundet
 enhver Tvivl, thi Tvivlen er det Dæmoniske, der ligger mell.
 Himmel og Jord, deels fra Gjerningens Side, da er den For-
 visningen om Seir Rom. 8.

37 Den Fortjeneste har allenfals Hegel, at medens den nærmest
 U. D. foran gaaende Philosophie næsten havde realiseret den Tanke, at
 Sproget var til for at skjule Tankerne (da de jo slet ikke kunde
 udtrykke das Ding an sich), Hegel viser, at Sproget har Tanken
 immanent i sig og er udfoldet i dette, den anden Tænken var en
 bestandig Famlen om Tingen —

38 Det er netop Betydningen af Allestedsnærværelse, at Gud ikke
 U. D. blot er tilstæde allestæder og til alle Tider, men ogsaa at han er total
 nærværende i sin Nærværelse, nærværende i sin Absoluthed i hver
 Enkelt, heel i Enhver og dog i Alle, han er ikke ligesom udstykket
 og derfor partielt tilstæde i hver og gennem Succession sig selv
 total nærv., dette er Pantheisme, men han er total i enhver især og
 dog i alle det er Theisme, Personlighed, Individualitæt, men efter
 at man har besindet sig derpaa vil ogsaa den organiske Udvikling
 faae sin dybere og fyldigere Gyldighed, ligesaa vist som en Armee
 ikke vilde være ringere fordi hver Soldat var en General i Aand

39 Deraf seer man og at Tro er en concretere Bestemmelse end
 U. D. det umidd. fordi paa det rene humane Standpunkt er al Erkjen-
 delsens Hemmelighed at besinde sig paa det i det Umidd. Givne,
 i Troen annamme vi Noget som ikke er givet og aldrig lader sig
 uddemonstrere af den foregaaende Bevidsthed, denne var nemlig

³⁷ og er udfoldet i dette] 3: og at Tanken er udfoldet i dette [3: Sproget]

Syndsbevidstheden og det andet er Forvisningen om Syndernes Forladelse, men denne Forvisning fremgaar ikke paa samme Maade som Viden fremgaar af Tvivl med en indre Consequents, og Enhver vilde vistnok føle det Letsindige i at opfatte det saaledes ell. rettere sagt den der opfattede det saaledes har ikke det foregaaende Standpunkt (Syndsbevidsthedens), men den er en fri Akt. Syndsbevidstheden er heller ei som Tvivlen en vilkaarlig Akt af Msk., den er en objektiv Akt, thi Gudsbevidstheden er netop immanent i Syndsbevidstheden. Hertil kommer at Bevidstheden om Syndsforladelse er knyttet til en udvortes Begivenhed Chrsti hele Fremtræden, der vel ikke er udv: i Betydning af os fremmed os uvedkommende men udv: som historisk. —

Der findes etsteds i England et Gravmonument, hvorpaa der blot staaer disse Ord: den ulykkeligste. Jeg vilde tænke mig at Een læste det og nu troede at der slet ingen laae begravet, men at det var bestemt for ham

40
U. D.

Mskslægten betragtet under Billedet af den forlorne Søn. — Der kom i Verden det Øieblik hvor Slægten sagde til Gud som Sønnen i Ev. <til Faderen> skift og deel med os, lad os erholde den os tilkommende Arv.

41
U. D.

Troels Lund fortalte, at han da han som Dreng hos en ældre Lund engang skulde i Skoven saa ivrigen ønskede at faae en Pibe, <og> fik en at laane, og alle Ønskers Maal var ham dengang

42
U. D.

⁴⁰ Sml. S. V. I, S. 193. ⁴² Troels Lund] f. 1802; 1835 Medlem af Kunstakademiet; 1842 kgl. Teatermaler; død 1867. — Broder til S. K.s Svogers (Henrik Ferdinand Lunds) anden Hustru. Sml. Henriette Lund, Erindringer fra Hjemmet (Kbh. 1909), S. 46.77.

1840

at eie en Pibe; 20 Aar senere fik han netop den samme Pibe til Foræring, ak hvor meget havde han ikke ønsket siden den Tid

43 Det er en egen Maade [...]
U. D.

44 Jeg er destoværre for godt et Hoved til ikke at skulle føle Er-
U. D. kjendelsens Veer, for daarligt til at føle dens Salighed, — og den
Erkjendelse, der fører til Salighed, og den Salighed, der fører til
Sandheds-Erkjendelse, har hidtil været mig en Hemmelighed.

45 nihil extra deum
U. D. nihil præter deum

46 Humor kan være enten religious ell. dæmonisk (i Forhold til
U. D. de to Mysterier)

47 og om det end sortner nok saa meget for Dit Øie, om Tan-
U. D. kerne forvirre sig, Du er dog som Chrsten Borger i det Rige, om
hvilket vi med Stolthed sige, at Solen aldrig gaaer ned deri —

48 Det at Philosophien skal begynde med en Forudsætning maa
U. D. ikke ansees som en Feil, men som en Velsignelse, derfor bliver
ogsaa dette an sich en Forbandelse, som den aldrig kan blive fri
for — det er denne Strid mell. Bevidstheden som den tomme
Form, som det af den flygtende Gjenstand fastholdte Billede, der

⁴⁸ begynde med en Forudsætning] sml. 11 og Note dertil.

svarer til det samme Problem i Friheden, hvorledes det indholdsløse arbitrium, der ligesom Vægtskaalen Intet har med Indholdet at gjøre, men som den uendelige abstrakte Elasticitet holder sig seirig og indifferent i al Evighed, hvorledes dette bliver til den positive Frihed — ogsaa her møder en Forudsætning fordi dette liberum arbitrium egl. aldrig findes, men allerede Verdenexistent-sen selv giver det.

Netop fordi Humor vil have det Absolute uden det Relative, 49
derfor famler den om i de meest fortvivlede Spring, altid i den U. D.
rædsomste Relativitet —

det ene Glas forstørrer (et Græsstraa er mere værd end al
Kløgt) formindsker (heller høre Viisdom af en Pharisæers Mund
mod hans Villie end af en Apostel) —

Nyhavn 282 Charlottenborgssiden —

50
U. D.

Kallundborg. —

d. 17. Juli. 51
U. D.

Smakken. Det er forfærdeligt saa trættende Konversationen i
Almindelighed er, naar man saaledes skal være i saa lang Tid
sammen; ligesom gamle tandløse Folk saa ofte maa vende Maden

⁴⁹ det ene Glas osv.] sml. II A 203. — S. V. I, S. 9. heller høre Viisdom osv.] sml. II A: 2. 16, og se Note til II A 2. ⁵⁰ Det anførte Sted boede, iflg. Folketællingslisten fra Febr. 1840, i Stuen og paa 1. Sal: Major og Grosserer Mathias Wilh. Sass med Familie; paa 2. Sal: Krigsraad, Ekvipage- og Kommando-Skriver ved Holmen samt Kontorchef og Regnskabsfører ved Kommissionen til Understøttelse af Kvæstede og deres Efterladte, Peter Andreas Børgesen med Familie, hvoriblandt to Sønner: Viggo Chr. Elias B., f. 1814, 1830 Sekondløjtnant ved 1. Livregiment, 23. Maj 1840 Premierløjtnants Karakter og Anciennitet, og Johan Peter Guillaume B., f. 1812, Fuldmægtig ved Holmens Ekvipage- og Kommandokontor. ⁵¹ Smakken] paa Listen over Rejsende med Færgefartøjet fra Kallundborg til Aarhus findes for 19. Juli anført: Cand. theol. Kirkegaard, og

1840

i Munden, saaledes blev her en enkelt Bemærkning saa ofte gentaget, at man tilsidst maatte spytte den ud. Der var 4 Præster med, og skjøndt Overfarten varede i 8 à 9 Timer (for mig en Evighed), fandt dog de erfarne Passagerer, at det var en usædvanlig hurtig Overfart, hvilket gav samtlige Præster Anledning til først hver især at gjøre den Bemærkning, at Skippere pleiede ikke at ønske at have Præster ombord, fordi det gav Modvind, samt at denne Bemærknings Sandhed nu var omstyrtet, derefter til ved Slutningen af Seiladsen i fuldstændigt Chor at etablere det som en Grund-sætning, at det med Modvinden ikke forholdt sig saa. Forgjæves udspændte jeg alle Høre-Organernes Seil for at opfange en Luftning; en Dødsstilhed herskede; kun fra 4 Kanter hørte man Fortællingen om: at Skipperne ikke ønskede Præster ombord (man seer heraf, hvor tvivlsomt et Gode Sognebaandets Løsning dog er; thi uagtet der i Smakken herskede fuldkommen Sognefrihed, saa jeg kunde høre hvilken Præst jeg vilde, saa var jeg dog ingenlunde hjulpen). Da hver af Præsterne syntes sig selv at være lige interesseret i og berettiget til at eie denne Historie, vilde naturligviis ingen af dem indrømme den anden et privilegium exclusivum. — Jeg havde haabet, at jeg selv skulde være bleven søsyg, eller i Mangel deraf samtlige øvrige Passagerer. Der er noget Eget i at see Folk gaae ombord til en Søtour. En Søexpedition er ligesom et lille Billede af det hele Menneskeliv. Der komme de ombord fra de forskjelligste Forhold og Stillinger, men een fælleds Fare truer dem alle (jeg tænker dog ikke paa Skibets mulige Undergang): det at blive søsyg. Denne Tanke er Resonantsbunden for det Hele, den er den Grundtone, der gjenlyder i Alt, hvad enten den ytrer sig i en vis høitidelig Stilhed eller i en forceret Lystighed eller en overmodig Kjækhed; det Specifique ved alle disse Stemninger er bestandig deres Forhold til denne ene Tanke, — deraf det Tragikomiske. Ligesom Døden er den uendelige Humorist, der omfatter

blandt andre Passagerer: Pastor A. Sørensen, Pastor Krarup, Provst Petersen og Pastor Rørdam (se Randers Amtsavis og Avertissementstidende 1840, Nr. 106, 22. Juli). S. K.s Dateringer for dette og det følgende Stykke er altsaa urigtige. — Blandt Rejsende med Dampskibet „Christian VIII“ fra Aarhus til Kallundborg findes S. K. anført den 6. August (se anf. Avis 1840, Nr. 114, 8. Aug.).

Alt, (medens derimod den menneskelige Humor altid er begrændset, fordi den dog i sin meest fortvivlede Skikkelse altid har en Linie, den ikke kan komme ud over, Noget, hvis Storhed den selv maa indrømme,) — den fordøier Alt med lige Lethed: en Konge og en Tigger, en Himmelskriger og en stille Korsdrager, — saaledes ligger ogsaa ved Søsyege det Komiske deri, at al den jordiske Relativitet, som dog Ingen aldeles kan emancipere sig fra, her er suspenderet. Uden smaalig Jalousie ligge de ved Siden af hinanden, de største Kontraster. Men netop fordi der i Døden er den uhyre Alvor, derfor er Døden selv den Belysning, hvori store Lidenskaber, baade gode og onde, ere transparente, hvor det Udvortes ikke limiterer dem; derfor den Kjærlighed, der ytrer sig saa rørende, fordi den er tilstede i sin yderste Modsætning i Adskillelsen. C. Boesen fortalte mig om en ung Pige, der fulgtes med hendes gifte Søster og dennes Børn paa Dampskibet; den gifte Søster leed af Krampe under Søsyege; den unge Pige var selv søsyg men søgte dog at holde sig overende for at hjælpe de Smaa. Her var Kjærligheden vel tilstæde og maaskee ligesaa stærk, saa sandt som der visselig hører stor Kraft til at overvinde Søsyege Livslede, saa man kan bekymre sig om Andre; men Kjærligheden bevægede sig i et ufuldkomment Medium, thi Søsyege er netop som en transitorisk Bestemmelse saa ubetydelig, at man ikke kan fastholde den egentlige Alvor, naar man tænker sig den unge Pige idelig afbrudt i sin kjærlige Omsorg ved — Opkastning.

Aarhus, d. 18. Juli. 52
U. D.

Livet i disse Kjøbstæder er ligesaa kummerligt, latterligt og abgeschmakt som den Gang, man sætter op i Gaderne. Forgjæves anstrænger man sig for at træde frem i en vis Værdighed (thi at gaee og meditere, det er da reent umuligt; selve Meditationen vilde da falde ud til lutter Tankestreger), — og naar man nu tillige

C. Boesen] ☞: Carl Ulrik Boesen, f. 1801; var (1835—49) Sognepræst til Knebel-Roelse, Mojs Herred (sml. 53); Broder til S. K.s Ven Emil Boesen (se til II A 243).

1840

tænker sig som Gjenstand for den saa eiendommelige Kjøbstad-Nysgjerrighed —

- 53 NB. Anders ved Borgerparaden. — Kalløe-Slot og Marsk-Stig =
U. D. „Kong Mastix“. — Knebel: De tre Høies Formation. — Besøget i Aarhus Domkirke; Orglet. — Kjøbstædernes Ulve-Hunger efter „Nyheder fra Hovedstaden“ (de have intet selvstændigt Liv, saaledes som Landet eier det), hvilket især er behageligt for En, der, som jeg, reiser for at glemme.

- 54 Jeg er saa mat og saa glædeløs, at jeg ikke blot Intet har, der ud-
U. D. fylder min Sjæl, men ikke begriber hvad der skulde kunne mætte den, — ak, end ikke Himlens Salighed.

- 55 Til Dig, o Gud, vende vi os om Fred men giv Du ogsaa den
U. D. salige Forvisning, at Intet skal kunne berøve os denne Fred, ikke vi selv, ikke vore daarlige, jordiske Ønsker, mine vilde Begjæringer, ikke mit Hjertes urolige Higen!

- 56 Det er forfærdeligt med den totale aandelige Uformuenhed,
U. D. hvorfra jeg i denne Tid lider, netop fordi den er parret med en

⁵³ Anders] paa Folketællingslisten fra Febr. 1840 for Stedet Ny Torv Nr. 2, 1. Sal anføres Anders Kierkegaard 29 Aar, ugift, permitteret Soldat, som tjenende hos S. K.s Broder. — Sml. Henriette Lunds til 42 anførte Erindringer, S. 116. 119. Borgerparaden] i Aarhus (sml. 71). Kongen og Dronningen kom til Aarhus om Eftermiddagen Mandag den 20. Juli Kl. 4; „fra Æreporten indtil Kongens Gaard paraderede Borgervæbningen“ (se Aarhus Stiftstidende 1840, Nr. 116, 20. Juli). Knebel] se til 51, S. 25. ⁵⁶ Sml. Rom. 8, 38 f. — II A 190.

fortærende Længsel, med en aandelig Brynde, — og dog saa formløs, at jeg end ikke veed, hvad det er jeg savner.

Løsgængerer; Vagabonden.

57
U. D.

Et ungt Menneske, født i Christiansfeldt af en velhavende Fader, der opdrog ham meget strængt; han blev udsvævende; Faderen slog tilsidst Haanden af ham, han vandrer til Tydskland og lever som Vagabond paa Landeveien. Kom efter et Par Aars Forløb tilbage, kom til Fyen, hvor en ærværdig Geistlig formandede ham til at gaae i sig selv; det hjalp; han blev hos ham i nogen Tid, blev behandlet meget venligt, om end ikke som Medlem af Familien, saa dog heller ei som Tyende, spiste paa sit eget Værelse o. s. v. En Dag arbeidede han i Haven, og smuk af Ud-vortes som han var, tildrog han sig en gammel Oberst's Opmærksomhed, der var i Besøg hos Præsten. Han vilde have ham til sin Tjener. Bevægede ham dertil. Nu opgik et nyt Liv for det unge Menneske. Obersten var Pebersvend og fattede en for gamle Folk ikke ualmindelig Forkjærlighed for ham, der snart blev ham Alt og aldeles uundværlig. — Saaledes hengik to Aar. En Morgen ringer Obersten som sædvanlig men der kommer Ingen; den gamle Mand bliver urolig, gaaer ind paa det unge Menneskes Værelse, hvor han finder et Brev til sig, hvori hiin beder ham meget om Tilgivelse: „men Stokken er engang bleven for varm i min Haand, og min Lyst staaer til de tyske Landeveie.“ Siden den Tid har man aldrig hørt Noget fra ham. —

I Forbindelse hermed kunde jeg som en sidste Akt have Lyst til at fortælle den Opdragelsesscene, som Md. Boesen i Knebel fortalte mig fra Viborg Tugthuus.

Hun og hendes Mand besøgte Tugthuset. I et særskilt Lukaf fandt de en 5 à 6 voxne Zigeunere (paa en 25 à 30 Aar), der bleve underviste i at læse Bogstaver, for at forberedes til Confirmation.

Md. Boesen] ♀: Achthonia Frederikke, f. Frechland; f. 1801; ægtede 1827 Carl Ulrik Boesen, se til 51, S. 25.

C. Boesen spurgte Læreren, hvem der var den flinkeste af dem, og han pegede paa een, hvorpaa C. opmuntrede ham til udholdende Flid, „da han jo Intet havde at bebreide sig, og der paa saa mange Maader nu aabnedes Udsigt for ham til at blive et nyttigt Medlem af Staten.“ De forlode derpaa Arresten og forundrede sig vel lidt over, at Slutteren laasede igjen og saaledes spærrede Læreren inde hos Eleverne. De spurgte desaaarsag Slutteren, hvem Læreren var, og erfarede til deres store Forundring, at ogsaa han var en Tugthuus-Fange, der i tidligere Tid havde været Huuslærer men havde forgrebet sig paa en Kasse. Nu faldt den Tale, C. B. havde holdt, ham ret paa Sinde, da den jo i høi Grad maa have været ydmygende for Læreren, der seet netop fra dette Standpunkt maatte have saare Meget at bebreide sig. — Jeg vilde nu tænke mig, at denne Lærer var min Løsgænger.

58 Paa Mols [...]
U. D.

59 Ligesaaalidet som Syndsbevidstheden bør forflygtiges igjennem
U. D. en sorgløs Betragtning af et commune naufragium, ligesaaalidet bør den sammensnærpe sig i en fortvivlende Stirren paa det for den Enkelte Selvforskyldte, ikke udarte til et Selvplagerie, som om deri laae en Art Fyldestgjørelse. Thi som Sindet bør være redebon til at bære Tilskikkelserne, ogsaa naar disse vise sig som selvforskyldte Følger, ligesaa forvisset bør Manden være om, at der ogsaa skal gives ham Kraft til at bære dem; — men hvorledes skal Individet kunne blive overbeviist om, at han skal faae Kraft til at bære en Byrde, naar det nu er en, han paa egen Haand paalægger sig, og han altsaa maa stride proprio marte —?

60 Sokrat's [...]
U. D.

⁵⁸ Sml. 53. ⁶⁰ Sml. 61.

Det er dog en ubeskrivelig herlig Fremstilling af Kjærlighedens 61
 Magt til at forædle Mennesket, eller Menneskets Igjenfødsel ved U. D.
 Eros, som findes i Symposium.

Det er en underlig veemodig Følelse, der griber En, naar man 62
 seer det Poetiske i Fremtrædelsen gennem Individet i Forhold U. D.
 til Udviklingen. Thi det Poetiske er jo det guddommelige Islæt i
 den reen menneskelige Existents, det er de Fibre igennem hvilke
 Guddommen fastholder Existentsen. Man skulde jo altsaa troe,
 at de vare de lykkelige, disse begavede Individer, disse levende
 Telegrapher mellem Gud og Mennesker. Men saaledes er det jo
 netop ikke. Vanvid var deres Lod, ja og Miskjendelse, Fortabelse,
 kort sagt Tilintetgjørelse af deres personlige Existents, som ufor-
 muende til at bære det Guddommeliges Rørelser. Og saaledes
 gaae de igennem Verden misforstaaede, upaaagtede, recenserede
 (kan der tænkes noget latterligere!),— ja misforstaaede, thi maatte
 det ikke gaae enhver den ligesaa, der forstod dem, maatte ikke
 ogsaa han forbrænde? Og dette er Verdens Herlighed, det er det
 Høieste og Bedste paa Jorden: Digteren, ... dette høiærværdige
 Navn, hvortil man knytter de meest ophøiede Forestillinger, de
 saligste Forventninger,— og dog blev det kun hans Lod: at kjende
 en Tørst, som aldrig stilles. Den poetiske Existents i Personlig-
 heden er det ubevidste Offer*), det Guddommeliges molimina,—
 først i det Religieuse**) er Offret bevidst og derved Misforholdet
 hævet.

*) Ligesom Frugtbarhed hos Jøderne var Indbegrebet af den
 høieste Lyksalighed, saaledes er det Poetiske det for ethvert
 Menneske, i hvem der rører sig noget Høiere, og dog gik Rachel
 i Rette med Gud og siger: er det at være frugtsommelig saaledes,
 hvorfor blev jeg det da.

**) Derfor tiltaler Goethe mindre, fordi han er sig for meget
 bevidst til at være et Offer, og ikke dybt nok til at ville være det.

⁶² Sml. I og Noter dertil.

1840

63 Det er ikke Mangel, der vækker de sande ideale Længsler hos
U. D. Mennesket, men Overflødighed; thi Manglen har endnu en jor-
 disk Skepsis i sig.

64 Min Ulykke er overhovedet, at i den Tid, jeg gik frugtsommelig
U. D. med Ideer, da forsaae jeg mig paa Idealet; derfor føder jeg Van-
 skabninger, og derfor svarer Virkeligheden ikke til mine bræn-
 dende Længsler, — og Gud give, at det ikke blot ogsaa bliver
 Tilfældet i Kjærlighed; thi ogsaa der griber en hemmelig Angst
 mig for at have forvexlet et Ideal med en Virkelighed. Gud for-
 byde det! Endnu er det ei Tilfældet.

Men denne Angst, som gjør, at jeg saa gjerne vilde vide det
 Tilkommende forud og dog frygter det! —

65 Seiladsen ned ad Gudenaen til Albæk; Besøget paa Støvring-
U. D. gaards Kloster; Aftenbelysningen.

66 Jeg havde tænkt paa at præke for første Gang i Sæding Kirke,
U. D. og det maatte blive nu paa Søndag; til ikke liden Forundring seer
 jeg derfor, at Texten er Mc. 8,1—10 (Bespiselsen af de 4 Tusinde),
 og disse Ord: „hvorfra skulde Nogen kunne mætte disse med
 Brød her i Ørken“, slog mig, da jeg netop skal tale i det fattigste
 Sogn i Jylland i Hede-Eggen.

67 Besøget ved Hald; den gamle Mand, jeg mødte, der laae sorg-
U. D. løs henkastet paa Ryggen i Lyngen, kun Kjæppen i Haanden. Vi

⁶⁴ i Kjærlighed] sml. II A: 68. 347. ⁶⁶ Sml. 86. nu paa Søndag] 3:
 7. Søndag e. Trin., d. 2. Aug.

fulgtes ad til Non Mølle. Vi kom forbi et rindende Vand, Koldbæk kaldet; han forsikkrede, at det var det lifligste Vand der var i hele Egnen, hvorpaa han gik ned til det, lagde sig ligesaa lang han var paa Maven og drak af det. Vi fulgtes nu videre ad, og han betroede mig, at han egentlig var gaaet ud for at tigge.

Lykkelige Liv! Saa ubekymret som han der laae i Lyngen og sov, saa tilfreds han der forfriskede sig med det kølige Vand. Sov han maaskee lidt forlænge, nu hvad saa, han havde ingen Børsforretninger, ... og naar han nu kommer til sit Bestemmelsessted, saa hilser han paa Herskabet, taler om de trange Tider, beklager „at han ikke fik Kongen i Tale i Viborg, da der dog ikke var Nogen, der fik ringere end 2 Rdl.“; han bliver nu anviist Plads i Borgestuen. Folkene komme hjem fra Marken, Maden bliver sat frem; Alt hvad Huset har oplevet bliver fortalt, og medens han mætter sig, skummer han i en Timestid Fløden af det ringe Quantum Begivenheder (thi det gaar med Stilleben i Forhold til det mere complicerede historiske Liv som med de Schweitzer-Køer i Forhold til Hollænderi-Køerne: de give mindre Mælk men mere aromatisk. Thi hvilken Aroma hviler der ikke over det stille huuslige Livs sparsomme Begivenheder). Derpaa vandrer han hjem, lægger sig maaskee til at sove underveis.

Og det er dette Liv, vi opdrages til at foragte! Og vi Andre, hvad enten vi slide og slæbe, eller vi i Søvn have Overflødighed, hvilket Liv føre vi dog ikke. Jorden giver ikke mere af sig selv det Mennesket Nødvendige til Livets Ophold, men er dog ikke et saadant Liv det, der meest erindrer om vor paradisiske Oprindelse? Endog det Firma, hvorunder det gaar: „I Guds Navn“. Er det ikke en Besværgelses-Formular, der paa overnaturlig Maade skaffer, hvad der ikke paa naturlig Maade er at erholde? Og er Sjælen ikke netop ved denne Levemaade saa frigjort, saa emanciperet fra det Tyranni, som Overflod ikke mindre end Mangel binder os i?

Der gives forøvrigt flere Stadier af dette Liv. Dette er det simpleste. Andre repræsenterer mere enkelte Momenter af det Poetiske: Spillemænd, Virtuoser i at fortælle, i at insinuere sig

1840

o. s. v. Disse give ligesom et Vederlag for usus fructus. Er det ikke overhovedet dette Liv i alle sine Former, der har lovet Intet at eie, men som blot beholder usus fructus —?

Det der gjorde mig ondt var, at den gode Mand vilde kysse mig paa Haanden, fordi jeg gav ham 1 Mk. Jeg vilde have mere Frimodighed. —

(Jeg traf underveis en gammel Kone, der bar en Vugge paa Nakken. Uvilkaarlig vaagnede derved hos mig Forestillingen om et af disse gamle Væsener, der ere Poesiens Goldammer for Børn, bibringe dem den poetiske Die. Imidlertid slog mine Forventninger feil; thi uagtet hun lod til at kjende Hald fra gamle Dage, viste det sig dog, at det var ikke mere end i en 70 à 80 Aar).

Min Tigger vidste derimod god Besked. Da jeg spurgte ham, hvem der i ældre Tid havde eiet det, svarede han, at det gik tilbage i meget gamle Tider. Jeg blev allerede halv betænkelig og frygtede for, at det ogsaa skulde falde ud til 70 Aar, men derpaa kom han dog frem med Historien om Hr. Bugge, der i 7 Aar blev beleiret paa Hald, tilsidst ikke havde mere end een Ko, som hver Dag iført forskellige Huder blev ført til Vands. En fattig Kone blev indladt paa Borgen og vendte tilbage med store Gaver, hvorpaa hun forsikkrede Fjenderne, at Hald vilde kunne udholde en Beleiring endnu i 7 Aar uden at udhungres.

68 Marschen paa Heden. (Skovegnen ved Hald; den Kone og den
U. D. lille Dreng, der smuttede ind i Krattet, da jeg kom og uden at ville see paa mig svarede paa mine Spørgsmaal). Jeg foer vild; langt borte høinede en mørk Masse sig, som idelig Uro bølgedes den hid og did. Jeg troede det var en Skov. Jeg blev ganske forundret, da jeg vidste, at der ingen Skov var i Nærheden uden den jeg havde forladt; ene paa den brændende Hede, paa alle Sider omgivet af den fuldkomneste Eensformighed undtagen ligeforan mig det bølgende Hav, blev jeg formelig søsyg og desperat over trods al min anstrængte Vandring ikke at kunne drive det til at

komme Skoven nærmere; det kom jeg da heller ikke, thi da jeg kom ud paa Viborg Landevei, viste den sig endnu, kun at jeg nu, da jeg havde den hvide Landevei at gaae ud fra, saa, at det var Lyngbakker paa den anden Side af Viborg Sø. Netop fordi man har saa viid en Udsigt paa Heden, har man slet ingen Maalestok; man gaaer og gaaer, Gjenstandene forandre sig ikke, da der egentlig ingen Gjenstand er (thi til at der skal være en Gjenstand, udfordres der bestandig det Andet, hvorved det bliver en Gjenstand, men det er Øiet ikke; Øiet er det Combinerende).

Hundrup fortalte mig om et forulykket Genie, en stakkels Adjunkt Andresen, der var meget forfalden, gik omkring paa de simpleste Steder og der udfoldede sine mathematiske Kundskaber. Engang traf han paa sligt et Sted sammen med en Reisende, hvem han strax attraperede og udfoldede sine Kundskaber for i en Deel sindrige mathematiske Beregninger og betingede sig til Vederlag herfor fri Fortæring; da han nu var færdig og den Reisende, som virkelig havde fundet Nydelse i hans Udvikling, spurgte hvor meget han skulde betale for hans Fortæring, svarede han: 4 β, 2 β for Øl og 2 β for Brændeviin.

69
U. D.

En Mystiker hører man ligesom visse Fugleskrig kun i Nattens Stilhed; som oftest har derfor en Mystiker ikke saa stor Betydning

70
U. D.

⁶⁹ Hundrup] ∴ Ferd. Emil Hundrup, f. 1808, opt. 1818 i Slagelse lærde Skole, dim. til Univ. 1827; 1836 const. Adjunkt ved Randers lærde Skole, fra 1838 fast ansat; overtog 1839 Matematik-Undervisningen i hele Skolen (se Indbydelsesskr. til de off. Aarsprøver i Randers lærde Skole i Juni og Juli 1872, S. 87 f.). Adjunkt Andresen] ∴ Jac. Andreas Andresen, f. 1798, dim. til Univ. 1814 (udm. ved ex. artium og 2. Examen; 1817 Univ. Guldmedaille); 1820 const. Lærer ved Slagelse lærde Skole, 1826 fast ansat som Adjunkt; død 1832. Var Lærer i Matematik i hele Skolen og tildels i Fransk (se: F. E. Hundrup, Lærerstanden ved Slagelse lærde Skole. Rosk. 1861. S. 59 f.).

for den larmende Samtid som efter Tiders Forløb i Historiens Stilhed for den lyttende Aandsbeslægtede.

71 Overalt hvor jeg kommer til Kjøbstæderne er altid det første,
U. D. jeg møder, en Mand, der slaaer paa Tromme og med høi Røst forkynder en eller anden vigtig Begivenhed, f. E. i Aarhus: at man paa Grund af det stærke Regnveir skal feie Gaderne. Hvor dog alle Ting er vigtige i disse Smaakjøbstæder. I Holstebro var der Skiveskydning, som allerede havde varet i een Dag. Jeg vil ønske de ærede Indvaanere i Holstebro til Lykke med, at denne sjeldne Fornøielse maa vare i det mindste 8 Dage. Fuglen syntes ogsaa at være meget seiglivet; thi uagtet Vingen var skudt ned (idetmindste var Gevinsten tildeelt den Lykkelige), sad den der dog endnu. Byfogden var i egen høie Person tilstede og anstillede ved Hjælp af en Kikkert mikroskopiske Iagttagelser. Det Eneste, der manglede, var at Byen skulde have haft en officiel Avis, hvori Resultaterne bleve bekendtgjorte. Anders morer sig fortræffeligt, saa vel over Borgerparaden i Aarhus som over Skydeselskabet i Holstebro, da det med fuld Musik vandrede ud paa Plainen. — I Viborg kom Kongen en Nat for sildig, hvisaarsag samtlige Indvaanere ikke kom i Seng, men sad oppe som de kloge Brudejomfruer. Dronningen kom Kl. 2¹/₂ om Natten, og derpaa begyndte Illuminationen. I enhver af de Kjøbstæder, hvor jeg hidtil har

⁷¹ Anders ... [Borgerparaden i Aarhus] se til 53. I Viborg kom Kongen osv.] Kong Christian VIII havde den 13. Juli tiltraadt en Rejse til Provinserne, efter hvis Plan (se Berl. Tid. 1840, Nr. 154, 7. Juli) han skulde komme til Aarhus d. 20., til Randers d. 22, til Viborg d. 23. og atter (efter Besøg i Holstebro-Lemvig) d. 25. Forsinkelsen fandt Sted d. 25., hvilken Dag Kongeparret Kl. 5 Morgen skulde rejse fra Lemvig til Agger-Kanalene, derfra tilbage til Lemvig omtr. Kl. 1, derefter over Holstebro til Viborg, hvor de skulde forblive Søndag d. 26. over (se Fædrelandet 1840, Nr. 214, 11. Juli). — Kongen og Dronningen kom til Viborg om Aftenen Torsdag d. 23. Juli omtr. Kl. 9; Fredag Morgen omtr. Kl. 9 afrejste de til Holstebro osv. (se Viborg Stifts-Tidende 1840, Nr. 118, 25. Juli), og Natten mellem Lørdag og Søndag, Kl. 2¹/₃, kom Dronningen tilbage, medens Kongen først kom Søndag Morgen Kl. 8¹/₃ (Viborg Stifts-Tid. 1840, Nr. 119.120, 27.28. Juli).

været efter Kongen, paastaae Indvaanerne at vide fra en meget sikker Haand, at han intetsteds har været saa fornøiet som hos dem.

I Holstebro, Hosekræmmernes Jerusalem, var Fader naturligviis erindret. Jeg traf den gamle Fell, der har været i Compagni med Troels Lund.

Da vi kom forbi Idum Kirke, paastod Postillonen, at Præsten heed Giedde, hvorpaa jeg sprang af for at hilse paa ham. Modtagelsen var temmelig kold, og uagtet jeg ikke kjendte hans Familie, havde jeg dog langtfra ikke forestillet mig den saaledes. Det viste sig da og, at det var en Misforstaaelse, eftersom Præsten heed Gjeding.

Pigerne her i Egnen om Ringkjøbing gaae med Mandfolke- 72
Hatte. Det seer ret kunstigt ud; jeg saae en af dem underveis U. D.
løbe ude i Marken; man skulde troe, det var et Mandfolk, men Gangen forraadte, at det var et Fruentimmer. I Eftermiddag mødte jeg en af dem og ventede, at jeg skulde have den Fornøielse, at hun vilde tage Hatten af for mig, for at jeg kunde tage min af igjen.

Jeg sidder her ganske ene (jeg har vel oftere været ligesaa ene, 73
men jeg er ikke bleven mig det saa bevidst) og tæller Timerne U. D.

Hosekræmmernes Jerusalem] sml. B 99 (S. V. I, S. 347). den gamle Fell] ∴ Pouel Pedersen Feld, f. i Holstebro, løste Borgerskab i Helsingør som Hosekræmmer d. 11. Decbr. 1795. Troels Lund] ∴ Troels Troelsen Lund, f. i Lund By, Gjellerup Sogn, Ringkjøbing Amt, Fætter til S. K.s Svogers (Henrik Ferdinand Lunds) Fader Henrik Lund, hos hvem han i Kbh. stod i Lære som Hosekræmmersvend; løste Borgerskab i Helsingør som Hosekræmmer d. 10. Decbr. 1793. — Se ogsaa Henriette Lunds til 42 anf. Erindringer, S. 27; O. Lund, Gamle Dage i Helsingør 1800—1830, i „Museum“ 1892, særlig S. 77 ff. Giedde] formentlig Christopher Octavius Gede, der i 1835—42 var Sognepræst til Harte-Bramdrup Sognekald, Vejle Amt; f. i Kbh. 1803. Misforstaaelse... Gjeding] ∴ Jens Jensenius Gjeding, f. 1771; fra 1810 Sognepræst til Idom Sognekald, Ringkjøbing Amt.

1840

til jeg skal see Sæding. Jeg kan aldrig erindre nogen Forandring med min Fader, og nu skal jeg see de Steder, hvor han som fattig Dreng vogtede Faar, de Steder, jeg paa Grund af hans Beskrivelse har haft Hjemvee efter. Hvis jeg nu blev syg, og blev begravet paa Sæding Kirkegaard! Underlige Tanke. Hans sidste Ønske til mig er opfyldt, — skulde virkelig min hele jordiske Bestemmelse gaae op deri? I Guds Navn! Opgaven var dog ikke saa ringe i Forhold til hvad jeg skyldte ham. Jeg lærte af ham, hvad Faderkjærlighed er, og derved fik jeg et Begreb om den guddommelige Faderkjærlighed, det eneste Urokkelige i Livet, det sande archimediske Punkt.

74 Jeg gad nok vide, hvad en ung Pige [...]
U. D.

75 Man fortæller her i Sæding Sogn, at der ligger et Huus, hvori
U. D. der har boet en Mand, der i Pestens Tid overlevede alle de Andre og begravede dem. Han grov dybe Furer i Lyngen og begravede Ligene der i lange Rækker.

76 I den Aroma, som Hø altid udbreder, at staae lige uden for
U. D. Porten til det lille Sted i den sildige Aftenbelysning; Faarene drive hjem og afgive Forgrunden; mørke Skyer, afbrudte af de enkelte stærke Lysglimt, som Skyer har, der tyde paa Blæst, — i Baggrunden høiner Heden sig, — — blot jeg maatte ret kunne huske Indtrykket af denne Aften.

Jeg lærte af ham osv.] sml. 29.30. — C: 7.12.

Som man pleier at sige: nulla dies sine linea, saaledes kan jeg om denne Reise sige: nulla dies sine lacryma. 77
U. D.

Heden maa netop være skikket til at udvikle kraftige Aander; her ligger Alt nøgent og afsløret for Gud, og her har ikke de mange Adspredelser hjemme, de mange Krinkelkroge, hvori Bevidstheden kan skjule sig, og hvorfra Alvoren saa ofte har ondt ved at indhente de adspredte Tanker. Her maa Bevidstheden slutte sig bestemt og nøieregnende om sig selv. „Hvor skulde jeg henflye for Dit Aasyn“ maa man vel med Sandhed sige her paa Heden. 78
U. D.

I Aarhus, Randers o. s. v. staae Køerne virkelig paa et høiere Culturtrin end i Kjøbenhavn (de vide selv Besked med at hitte hjem o. desl.). Derfor omtales de ogsaa med en vis Agtelse, saaledes af min Postillon fra Salten; da jeg spurgte, hvad det var for Dyr, der græssede, svarede han: „Det er samtlige Aarhus Køer.“ 79
U. D.

Det synes som om jeg ret skal opleve Modsætninger. Efter i 3 Dage at have levet hos min stakkels Faster næsten som Ulysses' Staldbrodre hos Circe, er det første Sted, jeg derfra kommer til, 80
U. D.

⁷⁷ nulla...linea] sml. II A 208. ⁷⁸ Hvor skulde jeg osv.] Ps. 139, 7. ⁸⁰ Faster] 3: Else Pedersdatter Kierkegaard, døbt i Sæding Kirke 11. Septbr. 1768; ægtede Oktbr. 1802 Ungkarl Thomas Nielsen fra Dejbjerg Sogn efter i April s. A. at have overtaget Fædrengaarden i Fæste; hun døde her 6. Marts 1844, hendes Mand døde 1846.

1840

saa overfyldt med Grever og Baroner, at det var forskrækkeligt. Jeg tilbragte Natten i Them og saavel Aften som Morgen i Selskab med Grev Ahlefeldt, som inviterede mig til at besøge sig paa Langeland. Nu idag er den eneste Bekjendt jeg har truffet min gamle adelige Ven Rosenørn.

- 81 Degnen i Sæding holdt en meget serieus Afskeds-Tale til mig,
U. D. hvori han forsikkrede mig, at han indsaae af min Faders Gave, at han maatte være en Ven af Oplysning, og jeg kunde holde mig overbeviist om, at han skulde arbeide for den i Sæding Sogn.

- 82 Jeg saae paa Veien til Aarhus et saare grinagtigt Syn: to
U. D. Køer, der vare bundne sammen, kom i kort Galop os forbi, den ene bissede og havde geniale Sving paa Halen, den anden var, som det lod, mere prosaisk og reent fortvivlet over, at maatte deltage i de samme Bevægelser. — Er ikke de fleste Ægteskaber saaledes indrettede?

- 83 Der er dog en Ligevægt i Verden. Den Ene gav Gud Glæderne,
U. D. den Anden Taarerne, og Lov til en Gang imellem at udhvile sig

Grev Ahlefeldt] ∴ Elias Carl Fr. Ahlefeldt-Laurvigen, f. 1816; 1839 Sekond-løjtnant ved Prins Christian Frederiks Regiment; Søn af Kammerherre, Oberst Carl Chr. A.-L., f. 1770, som boede paa Vestergaard paa Langeland (se Bobé, Slægten Ahlefeldts Historie. 1. Bd. Kbh. 1897. S. 112. 98 f.). Rosenørn] formentlig Kammerjunker Mathias Hans Rosenørn, f. 1814; 1836 Cand. jur., 1837 Volontær i Danske Kancelli, 1841 Kancellist (se Danmarks Adels Aarbog 1887, S. 384). ⁸¹ Degnen i Sæding] ∴ Jens Jensen Kirkebye, f. 1798, Degn i Sæding 1837—41. min Faders Gave] Legatet „Niels Sedings Minde“ til Bedste for Skolevæsenet i Sæding Sogn (Fundatsen kgl. konfirmeret 5. Decbr. 1821).

i hans Favn; — og det Guddommelige reflecterer sig dog langt skjønnere i det taareblendte Øie, saa meget skjønnere som Regnbuen er end den klare blaa Himmel.

Hvor det lyder herligt det Appel, Dragonerne blæse; det er ⁸⁴ som hørte jeg allerede Hovslaget, som huggede de ind, — hør, ^{U. D.} de seire, Seiersskriget hviner i Luften, — og dog? Hvad er alle Appeller mod naar engang Erkeengelen blæser Appel: „Vaagner op, I som sove, Herren kommer!“

JOURNALEN

1841—1842 Novbr. 20.

Se C 1.

1841

[Jan. 12.]

Je tiefer wir in uns versinken,
Je näher dringen wir zur Hölle,
Bald fühlen wir des Glutstroms Welle,
Und müssen bald darin vertrinken;
Er zehrt das Fleisch von unserm Leibe,
Und öde wirds im Zeitvertreibe,
In uns ist Tod!
Die Welt ist Gott!
O Mensch lass nicht vom Menschen los,
Ist deine Sünde noch so gross
Meid nur die[†] Sehnsucht nach den Sünden
So kannst Du noch viel Gnade finden;
Wer hat die Gnade noch ermessen?
Es kann der Mensch so viel vergessen.

85

U. D.

Die Gräfinn Dolores 2d B. p. 260.

† thi selv i Angeren kan der skjule sig en
Længsel efter Synden, naar Angeren er mere
contemplativt bedøvende, end opvækkende.—

7de Søndag e: T:

86

cfr. min Dagbog fra min Reise.

U. D.

Herre vor Gud! Til Dig skuer al Skabningen op, og venter Føde
og Næring af Dig; Du oplader den din milde Haand og mætter

⁸⁵ Die Gräfinn Dolores osv.] se II A 70 og Note dertil. ⁸⁶ 7de Søndag e: T:] var i Aaret 1841 den 25. Juli. min Dagbog osv.] se 66. Du oplader den osv.] sml. S. V. III, S. 37.

1841

Alt, hvad som lever, med Velsignelse. Du hører Dyrets Skrig, Du agter paa Mskets Klage. De hæve deres Tanke til Dig, de, hvem Du gav Meget, fordi de vide, at det Alt kommer fra Dig, og at ingen Overflod mætter, naar Du ikke velsigner den; de, Du gav Lidet, fordi de vide, at ingen Gave fra Dig er saa ringe, at den jo med din Velsignelse er Overflod.

Til 86:

- 87 U. D. Fra Livets mangehaande Sysler... kaldte han Folket til sig, og det flokkedes om ham i de festlige Tider, da han levede paa Jorden. Han forkyndte det Himmelske. Viste dem strængt bort der endnu søgte det Jordiske „lad de Døde begrave deres Døde“ etc.... og selv gik han <iblandt dem> som et lysende Exempel paa hvor lidet et Msk. behøver, „han havde ikke det han kunde hælde sit Hoved til, hans Brød var at gjøre hans Faders Villie“; og hvis han nu saaledes havde forladt Jorden, hvis han efterat have belært dem, havde viist dem bort og sagt: nu haver jeg sørget for Eders aandelige Vel, gaaer nu bort gaaer hen og mætter Eder, disse Sorger kjender jeg ikke jeg foragter dem men det gjorde han ikke; mig ynkes over Folket, sagde han.... Og han viste sig jo ikke i Skyerne ikke som en luftig Skikkelse, der vinkede af Msk. og sagde: glemmer Verdens Sorger, glemmer dens Glæder følger mig men han kjendte dem; thi ogsaa han hungrede i Ørkenen. Han adskiller ikke, hvad Gud har sammenføiet, men forener det, naar han siger: Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed, da skal det Øvrige vorde Eder tillagt.

Det Øvrige skal vorde os tillagt.

Vi see det var her Tilfælde; thi de havde fulgt Chrstus for at belæres, for at veiledes til at finde Guds Rige, og de forlangte ikke Føde af ham, saa det virkelig blev dem tillagt.

Vi ville betragte 1) Guds Omsorg for os; og naar vi ere nøisomme ville vi finde, at der dog altid blev nok endog her i

disse fattige Egne, hvor det saa ofte gjenlød, hvor skulde vi i denne Ørk finde Brød til de Mange; thi som Luther saa skjønt siger, det har man aldrig hørt at en Christen-Msk. er død af Hunger.

2) ville vi lade vort Sind ledes til det Høiere. Chrstus dadler dem selv senere: de kom til ham ikke fordi de saae Tegn og underlige Gjæringer, men fordi de aade og bleve mætte. Guds Omsorg for det Jordiske skal netop føre os til at tænke paa det Høiere, ikke gjøre os mere og mere urimelige i vore Ønsker. —

I Marginen til 87:

Ligesom enhver Gave er god, naar den modtages med Taknem- 88
lighed, saaledes er enhver Gave stor, naar Gud velsigner den U. D.
ogsaa naar Du giver m: T: er det Velsignelsen, der mætter, og til
Trøst for Dig, Du, som kun haver saa Lidet at give af, staaer
Enken med sin fattige Gave og sin rige Velsignelse.

.... og vi hørte jo stundom, altid ofte nok, disse Sorgens vilde 89
Skrig: naar dette ell. hiint Ønske ikke opfyldes, ja hvad er da U. D.
Livet, hvad er selv Himlens Salighed; hvorledes skulde den
kunne erstatte mig Tabet af det Eneste, jeg attraaede i Verden,
men saaledes maae vi ikke elske Verden. —

Det Eneste, der trøster mig, er at jeg kunde lægge mig til at 90
døe og da i min Dødsstund tilstaae den Kjærlighed, jeg ikke tør U. D.

⁸⁸ Sml. 143. — S. V. III, S. 46 f. m: T:] 3: min Tilhører ⁹⁰ Sandsynligvis i
Begyndelsen af August 1841 sendte S. K. sin Forlovede Regine Olsen hendes Ring
tilbage ledsaget af en Billet som ordret findes gengivet i Historien: „Skyldig?“ —
„Ikke-Skyldig?“ i „Stadier paa Livets Vei“ (S. V. VI, S. 308 f.). Se: Kierkegaardske
Papirer. Forlovelsen. Udg. af Raphael Meyer (Kbh. 1904), S. 79.

1841

saa længe jeg lever, som gjør mig i samme Grad lykkelig og ulykkelig.

==

- 91 Herre min Gud, giv Du mig atter Mod til at haabe, barmhjertige
U. D. Gud lad Haabet atter befrugte mit golde og ufrugtbare Sind. —

==

- 92 Det er besynderligt nok saa den scholastiske Dialektik erindrer
U. D. om den gothiske Stiil, i hvilken der netop midt i al den store tilsyneladende Rigdom hersker Fattigdom, idet det er de samme fattige Midler der bestandig bruges, men kun combineres saa riigt (den samme syllogistiske Proces) — overhovedet er det mærkeligt, at det Gothiske er den Kunstform, der meest iagt-tager de mathematiske Forhold og dog er den romantisk, og den scholastiske Dialektik er den meest spidsfindige og dog er den romantisk. Man seer deraf at det Romantiske ligger i det Dialektiske, i den uendelige Brydning

- 93 Der heilige Franciscus ein Troubadour v. J. Görres. —
U. D.

==

- 94 Til det egl. Nydelses-Moment hører ogsaa det, at Existentsen
U. D. mere og mere er tilintetgjort omkring Een; derfor er Taffel-Scenen i D. Juan saa interessant, fordi Alt er ham frataget, hans kostbare Gemakker, kun et afsides liggende lille Værelse — det er netop Hypochondristens Nydelse, saaledes svævende over

det Romantiske...det Dialektiske] sml. I A: 225. 307. ⁹³ Der heilige Franciscus von Assisi ein Troubadour v. J. Görres. Strassburg 1826. ⁹⁴ Sml. S.V. I, S. 111 f. Taffel-Scenen i D. Juan] Don Juan... bearb. af L. Kruse (se til I A 275), S. 114 ff.

Tilintetgjørelsen endnu engang at samle al Phantasiens Magt; Hypochondristens Nydelse er et uendeligt Mellemhverandre af den virkelig og den indbildte Nydelse. Men den indbildte Nydelse mætter endnu mere end den virkelig, og jeg troer at en D. Juan ikke bliver nær saa hurtig træt som en Hypochondrist.

==

Det Drømmende hæver sig i bestandig høiere og høiere Potentser, saaledes virker en Drøm indenfor en drømt Existents (hvordet denne bliver gjort til en Slags Virkelighed) saa uendeligt forflygtigende. Med hvilket uendelig Sværmerie kan ikke en Yngre læse de Ord af P. Møllers Digt: den gamle Elsker

Da kommer en Drøm fra min Ungdomskaar

Til min Lænestol

Efter Dig jeg en inderlig Længsel faaer

Du Qvindernes Sol.

Her er Drømmen for den Yngre i 2^d Potens; han drømmer sig først gl., for derpaa gennem et heelt Livs Tragt at indsuge sin tidligste Ungdoms meest aromatiske Moment.

==

Der er som bekendt Insekter, der døe i selve Befrugtelsens Øieblik, saaledes er overhovedet al Glæde, Livets høieste, yppigste Nydelses-Moment — er ledsaget af Døden. —

Næsteften at klæde mig ganske nøgen af, Intet at eie i Verden end ikke det mindste, og derpaa at styrte mig i Vandet, er det mig

⁹⁶ Sml. S. V. III, S. 177 f. og: Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 9. 11. 16. den gamle Elsker] Efterladte Skrifter af Poul M. Møller (Ktl. Nr. 1574—76). 1. Bd. Kbh. 1839), S. 11 ff. Det anf. findes S. 12. ⁹⁶ Sml. S. V. I, S. 4. ⁹⁷ Sml. B 180, 5.

1841

behageligst at tale et fremmed Sprog helst et levende for paa den Maade at blive mig selv entfremdet.

==

- 98 En reisende Humorist, der samler Forstudier, Forarbejder til
U. D. en Theodice, han reiser og søger saa vidt muligt at opleve Alt for at bevise, at Alt er Skuffelse.

==

- 99 Man maa naturligviis ansee det for et Oprør mod Gud at lee
U. D. der, hvor man ifølge Tingenes naturlige Orden skulde græde. At lee troer jeg er Mskets egen Opfindelse, at græde er en guddommelig Naadegave; derfor hører man ogsaa Folk sige: Gud give jeg ret kunde komme til at græde.

==

- 100 Jeg kunde have Lyst at oprette en Tausheds-Orden, ligesom
U. D. Ordenen de la trappe, ikke af religiøse men af æsthetiske Hensyn, for at al den Passiar, der nu høres om mulig kunde forstumme. —

==

- 101 Der hører mere Mod til at lide end til at handle, mere Mod til
U. D. at glemme end til at huske, og det er maaskee det meest vidunderlig hos Gud, at han kan glemme Mskers Synder.

==

- 102 Hedningerne troede, at Guderne forbeholdt sig selv Hevnen,
U. D. fordi den var sød, Jøderne mene, at Gud tilhører Hevnen fordi

¹⁰¹ Mod til at glemme osv.] sml. S.V. I, S. 264 ff. ¹⁰² Sml. S.V. III, S. 274.

han er retfærdig; de Chrstne, fordi han er barmhjertig. Hvad Under da om Hedningerne vare hevnjerrige, da de jo ønskede at smage den Sødme, som Guderne havde forbeholdt sig selv.

==

Min Tvivl er forfærdelig. — Intet kan standse mig — den er en 103
Forbandelsens-Hunger, ethvert Raisonement, enhver Trøst og Be- U. D.
roligelse kan jeg opæde — jeg løber med en Fart af 10,000 Miil i
Sekunden enhver Modstand overende. —

==

og det er ikke blot i den synlige Verden, at Gud lader sit Lys 104
opgaae over Gode og Onde, sin Sol skinne over Retfærdige og U. D.
Uretfærdige — Nei han lader jo hver Helligdag i sin Kirke sin
Velsignelse lyse over Gode og Onde. —

==

Jeg kunde have Lyst til novellistisk at behandle en Mand, der 105
handlede med Juveler. Det maatte være en Jøde. Hans Klamren U. D.
ved disse Kostbarheder (han kunde stundom blive raadvild om
han skulde sælge dem saa høit elsker han dem) det uhyre Indblik
i ruineret Velstand og Overflods hemmelige Historie — denne
Brillant har tilhørt en Mand, der i sin Tid kommanderede over 2
Tønder Guld; jeg nævner ham ikke, han lever endnu er en an-
seelig Mand, men hans Penge er fløiten. De uhyre pinlige Scener
naar en saadan afhænder Sligt, den ellers ydmyge Jøde føler sin
Overvægt, det onskabsfulde Indblik i hans Forfatning, den hem-
melighedsfulde Hvidsken mell. hans <(Jødens)> Medindviede, om
hvorvidt hiin Mand er totalt ruineret, ell. blot momentant etc. etc.

1841

=

- 106 Nord-Amerika er som Stat betragtet Formations-Modsætning-
U. D. gen til de europæiske Stater. Den udvikler sig i Længde og Brede, (de Misfornøiede erobre ell. købe nye Strækninger og etablere sig der), de europæiske i Høide og Dybde, den egl. Organisation.

- 107 Det er et positivt Udgangspunkt for Philosophien, naar Aristo-
U. D. teles*) mener, at Philosophien begynder med Forundring, ikke som i vor Tid med Tvivl. Overhovedet vil Verden nok lære, at det ikke gaar an, at begynde med det Negative, og Grunden hvorfor at det hidtil er lykkedes er fordi de dog aldrig ganske have hengivet dem til det Negative og dog saaledes aldrig har for Alvor gjort, hvad de har sagt. Deres Tvivl er Leflerie.

*) *I Marginen*: δια γαρ το θαυμαζειν οι ανθρωποι και νυν και το πρωτον ηρξαντο φιλοσοφειν. ogsaa Plato i Theaet: μάλα γαρ φιλοσοφον τουτο το παθος, το θαυμαζειν. ου γαρ αλλη αρχη φιλοσοφιας η αυτη cfr. Hermann Geschichte und System der platonische Philosophie 1ste B. p. 275 not: 5.

=

- 108 Philosophiens Idee er Mediationen — Chrstendommens Para-
U. D. doxet.

=

- 109 der er ingen skjønnere Seier end den der vindes ved at tilgive,
U. D. thi her føler endog den Overvundne sig glad ved at forherlige den.

¹⁰⁷ Hermann osv.] Karl Fr. Hermann, Geschichte und System der Platonischen Philosophie. 1. Theil (Heidelberg 1839. — Ktl. Nr. 576). Paa den anførte Side findes (i Anm. 5 til 2. Bog) Citaterne af Aristoteles og Platon. ¹⁰⁸ Sml. 211.

At Theatret egl. var for Hedningerne hvad Kirken er for os, 110
 sees ogsaa deraf, at Theatret var gratis, og det faldt Hedningerne U. D.
 ligesaa lidet ind, at det skulde koste Noget at gaae i Theatret som
 os at gaae i Kirke. Overhovedet lod denne Opfattelse af Theatret
 sig udvide til en heel Anskuelse af Hedenskabet.

Et probat Raad for uvittige Forfattere
 det koster 5rd

111
 U. D.

Man nedskriver sine egne Betragtninger skjodesløst, saa vil
 man efterhaanden igjennem de forskjellige Correcturer faae et
 ikke ringe Antal af gode Indfald. Derfor fatter Mod I som endnu
 ikke have dristet Eder til at lade Noget trykke, Trykfeil er ikke
 at foragte og I behøve jo ikke at lade Eder mærke med at det er
 Trykfeil, tilmed kan Ingen fravriste Eder Eders Eiendom, da den
 egl. ikke tilhører Nogen. Den eneste Vanskelighed er at I maa
 have en god Ven til Hjælp, der forstaaer at afgjøre hvad der er
 vittigt, at I ikke skal lægge Eder ny Dumheder til. —

Det er overhovedet Ufuldkommenheden ved al Mskligt, at det 112
 er først igjennem Modsætningen det eier det Attraade. Jeg vil ikke U. D.
 tale om den Formations-Mangfoldighed, som kan give Psychologer
 nok at bestille (den Melancholske har meest comisk Sands; den
 yppigste ofte meest idyllisk; den Udsvævende ofte meest moralsk;
 Tvivleren ofte meest religieus) men igjennem Synden øiner man
 først Saligheden. Ufuldkommenheden ligger altsaa ikke saa meget
 i Modsætningen, som i at man ikke paa eengang kan see Mod-
 sætningen og det Andet.

¹¹¹ Sml. S. V. I, S. 4. ¹¹² Sml. S. V. I, S. 4.

1841

113 Naar man læser 1001 Nat, da anskueliggjøres den orientalske
 U. D. Charakter ogsaa i det sindrige Virvar, hvori de forskjellige Fortællinger slynge sig i hverandre, som et Løvværk af Planter der snoe sig yppigt i hverandre hen af Jorden, og over dette hviler Himlen trykkende, ængstende det er Schehersad, der frister Livet ved at fortælle.

114 Foruden min øvrige talrige Omgangskreds, med hvilken jeg i
 U. D. det Hele staaer paa en meget udv. Fod, har jeg endnu een intim Fortrolig — mit Tungsind, og midt i min Glæde, midt i mit Arbeide vinker hun ad mig, kalder mig bort til en Side om jeg end legemlig bliver tilstæde, det er den trofasteste Elskerinde jeg har kjendt og hvad Under da, at jeg ogsaa øieblikkelig maa være beredt til at følge.

115 Der er en Raisonnements-Passiar, der i sin Uendelighed staaer
 U. D. i samme Forhold til Resultatet, som de uoverskuelige ægyptiske Kongerækker staae i Forhold til det historiske Udbytte.

116 En Replique af en forført Pige
 U. D. . . . forskaaner mig for Eders Beklagelse, I forstaae hverken min Sorg ell. min Glæde, jeg elsker ham endnu saa høit, at jeg kun har et eneste Ønske, endnu engang at være ung, for endnu engang at blive bedragen af ham.

¹¹⁴ Sml. S. V. I, S. 5. ¹¹⁵ Sml. S. V. I, S. 5.

=

Det er ligesom Indbegrebet af al Leveviisdom Universalisationen af den partikulaire Sætning: gift Dig ell. gift Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele, og det personlige Forhold en Lærer altid bør staae i til sine Disciple, lod sig bedst betegne ved et: Velbe-komme. Man kan end ikke sige til Een, hvad man dog ellers pleier at ansee for det Yderste-Bedste: det er bedst, at Du gaaer hen og hænger Dig, thi man maa sige: hæng Dig ell. hæng Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele. —

117
U. D.

Chrstendommen har først gjort Synergismens Begreb gjeldende og først deri faaer Endeligheden sin Gyldighed, først deri har Spekulationen sit sande Hvilepunkt, Friheden sin Realitæt. Den første Bestemmelse af Synergisme Chrstd. har er Synden. Synden er derfor ikke blot Endeligheden, men i Synden er der et Moment med af Friheden og af den fri Endelighed.

118
U. D.

=

.... Thi en Ven er ikke hvad vi Philosopher kalde det nødvendige Andet; men det overflødige Andet.

119
U. D.

=

Narcissus var grusom nok til ikke at agte paa Nymphens (Echos) Kjærlighed. Hun sørgede sig ihjel, saa kun hendes Stemme blev tilbage. Den har formodentligt altid gjenlydt i hans Øre. Hvor forskjelligt end Mythen om Narcissus bliver fortalt, saa er den dog enig heri, at han tilsidst i en Flod saae sig selv — forliebede sig

120
U. D.

¹¹⁷ gift Dig osv.] se Diogenes Laert. i Riisbrigh's Overs. (se til B 30). 1. Bd., S. 71 (11,33). Sml. B 179,27.62.63. — S. V. I, S. 22 f. ¹¹⁹ Sml. B 122,12. — S. V. I, S. 267. ¹²⁰ Sml. B 37.

1841

i sig selv og blev saaledes paa en rædsom Maade et Offer for ulykkelig Kjærlighed.

=

- 121 Det var med to aldeles eventyrlige Heste jeg foretog Reisen
U. D. til Fredensborg; naar de skulde staae, faldt de om; naar de skulde
 reise sig, maatte de understøttes; naar de gik langsomt haltede
 de, men naar de gik i stærkt Trav var de de bedste Løbere man
 kan tænke sig, <saaledes gaaer det ogsaa med mig, naar jeg først
 kommer i Fart kan Ingen følge mig.>

=

Til 121:

- 122 Paa Bunden af Vognen som var tom laae 5 ell. 6 Havre-Kjer-
U. D. ner, de dandsede under Rystningen og dannede de besynderligste
 Figurer — jeg hensank i Betragtning derover.

=

- 123 Alderdommen realiserer Ungdommens Ahnelser, ja i Sandhed
U. D. det seer man paa Swift, han byggede i sin Ungdom en Daarekiste,
 i sin Alderdom gik han selv ind deri.

=

- 124 Mange Mske frygte for Evigheden — naar vi blot kan holde
U. D. Tiden ud, saa kan vi nok blive færdige med Evigheden. Naar man
 derfor hører Elskende tilsværge hinanden Kjerlighed for Evig-
 heden, saa betyder det ikke nær saa meget som naar de love det
 for Tiden, thi den der lover det for Evigheden, kan altid svare for
 Tiden maa Du have mig undskyldt. —

¹²³ Sml. S. V. I, S. 5. ¹²⁴ Sml. S. V. I, S. 268.

det er dog saa skjønt og saa sandt og saa inderligt hvad J. 125
Böhme etsteds siger: i Anfægtelsens Øieblik gjelder det om ikke U. D.
at have mange Tanker, men at fastholde een. Gud give mig
Styrke dertil.

det gjælder dog i Sandhed om at bede til Gud af et oprigtigt 126
Hjerte, at vor Sjæls Løndom ikke svigefuldt gemmer Noget, U. D.
hvorved vi vel ikke ville bedrage Gud, men som vi ikke have
Mod at betroe ham. —

derfor hedder det: Kaster alle Eders Sorger paa Gud. Det er 127
ikke saa let, dels at faae efterseet det Alt, dels at gribe det Alt U. D.
paa eengang. At troe at Gud bekymrer sig om de mindste Be-
givenheder, ikke at være for stolt til at bede ham derom — me-
dens Andre ere saa forfængelige at de af Forfængelighed troe, at
Gud bekymrer sig om det mindste, der vedgaaer dem. —

I Marginen til 127:

derfor bruger Skriften ogsaa det Ord: at kaste, for at udtrykke 128
den Energie, der hører til den Kraft i Beslutningen — thi Sorgerne U. D.
ere smidige, og om Du end gør de kunstigste Bevægelser, de
slynge sig om Dig. fastere og fastere, ligesom Slangerne om Lao-
koon, de ere de kløgtigste Sophister, mod hvilke alle dine Grunde
Intet udrette —

¹²⁶ J. Böhme etsteds siger] Christosophia. Das ist: Der Weg zu Christo
(1718. — Ktl. Nr. 454: Udgave 1731), S. 387. 388 f. ¹²⁷ Kaster alle osv.] sml.
S. V. XI, S. 43. ¹²⁸ Sml. S. V. XI, S. 43 f.

- 129 Du klager over at mange Forventninger bleve skuffede, at
 U. D. intet af Dine hedeste Ønsker blev opfyldt, du er saa fattig at Du selv har tabt Lyst og Mod til at haabe — vi ville ikke nægte det, thi deels have vi alle vel mange taabelige Forventninger, deels lærer Herren os ikke at vente, at Alt skal opfyldes — men der er dog en Forventning, der endnu umuligt kan være skuffet, thi du forventer jo en de Dødes Opstandelse, der er en salig Længsel; thi Du forventer jo, at samles med dem, der vare Dig kjære; en Forlængsel thi Du haaber jo engang at see Dit Liv forklaret i Gud — en Forventning at Gud skal gjøre Alt til det Bedste, thi endnu er Dit Liv jo ikke forbi og Du kjender ikke Tid og Time.

I Marginen til 129:

- 130 Vel vide vi at der vare dem, der ikke bleve skuffede i deres
 U. D. Forventninger, som tidlig lærte, at forhærde deres Sind, som nu med en vis stolt Selvtilfredshed skue omkring sig ud over dem, hvis Hoved bøie sig i Sorg — de bleve vel ikke skuffede; men der var jo dog en Tid ogsaa i deres Liv, da deres Hjerter bevægedes af mægtige Tanker, da Haabet lyste over dem — dengang ventede de visselig ikke at opleve at see sig selv saaledes visne, golde og ufrugtbare —

- 131 Jeg veed at ikke Engle og ikke Djævlø, ikke det Nærværende
 U. D. og ikke det Tilkommende etc. Ja naar Du kan sige dette, da haver Du overvundet Verden, thi vi nævnte <det> jo, alt det, som kunde have Magt til at skille os fra Gud — det Nærværende med sine Rædsler, det Tilkommende med sine Angster, det Forbigangne med sine Skrækk billeder —

¹²⁹ Sml. S. V. IV, S. 104 f. ¹³¹ Sml. 55.

dersom det at sørge og at græmme sig var det rigtige, da var 132
 <det> jo forgivees at nævne vor Herre og Mester som vort For- U. D.
 billede; thi han satte sig jo dog ikke hen og græd over Verdens
 Synder, og han bar dog al Verdens Synd, og det skulle vi jo dog
 ikke

... og jeg elskede hende meget, hun var saa let som en Fugl saa 133
 dristig som en Tanke; jeg lod hende stige høiere og høiere, jeg U. D.
 rakte min Haand ud og hun stod paa den, og slog med Vingerne,
 og hun raabte ned til mig: her er herligt, hun glemte hun vidste
 ikke, at det var mig, der gjorde hende let, mig der gav hende
 Dristighed i Tanken, Troen paa mig, der gjorde, at hun gik paa
 Vandet, og jeg hyldede hende, og hun modtog min Hylding.— Til
 andre Tider kastede hun sig paa Knæ for mig, vilde blot see op
 til mig, vilde glemme Alt.

Min Pige — Latineren siger om en flittig Tilhører: pendet ex 134
 ore alicujus, han tænker nærmest derved paa det Øre, der op- U. D.
 fanger og gjennem Ørets Løngange dybt inde gemmer det Hørte,
 vi sige det i en ganske anden Forstand, thi hvorledes hænger jeg
 ikke stedse ved Din Mund, er jeg ikke flittig, ja endog en flittig
 Tilhører, thi om der end Intet bliver sagt, saa hører jeg dog hvor-
 ledes Dit Hjerte banker.

og enhver, der begrunder sit Liv paa noget Tilfældigt, etablerer 135
 en Røverexistents, det være paa Skjønhed, Riigdom, Herkomst, U. D.

¹³³ til andre Tider osv.] sml. B 180, 16. ¹³⁴ Sml. B 162, 2. — S. V. I, S. 385.

¹³⁵ begrunder sit Liv paa noget Tilfældigt osv.] sml. S. V. II, S. 163 ff.

1841

Videnskab, Kunst, kort paa Alt det, der ikke kan falde i ethvert Msks Lod. Og hvis det end lykkedes Dig at gennemføre det... hvis dog en Yngre henvendte sig til Dig, med al Ungdommens Tillid og Ret; thi denne Ret kan du jo dog ikke nægte den Yngre, at kunne spørge Dig, hvorpaa Du har begrundet Dit Liv, stod Du ikke da beskjemmet, thi <Du> kunde dog ikke indvie ham i al din List og Underfundighed.

==

136 Det det kommer an paa er at frelse saa mange almindelige-
U. D. msklige Bestemmelser som muligt i et individuelt Liv.

==

137 hvad det er at elske Gud
U. D. og Du, som føler Dig saa langt fjernet fra Din Gud, hvad er det dog Andet, naar Din Anger søger Gud, end at elske Gud.

==

138 hende blev hendes mange Synder tilgivet, fordi hun elskede
U. D. Meget.

==

139 hvad det er at tage Skade paa sin Sjæl.
U. D. Dersom det lykkedes Dig at omspinde Dig selv og hvad der var Dig kjær med et saa kløgtigt Net, at Intet formaaede, at trænge ind derigjennem, ingen Fare etc. — og Du levede sikker inden din Befæstning — men tog Skade paa din Sjæl... Der er en udvortes Fordærvelse, der er iøinefaldende for Alle — der er en indv. som hemmelig fortærer Sjælens Kraft.

hvis dog en Yngre osv.] sml. S.V. II, S. 146 f. ¹⁸⁸ Sml. S.V. III, S. 293. 295.

Tro — Haab — Kjærlighed

naar Forstandighed træder istedet herfor, da tager man Skade paa Sjælen — — et andetsteds bruges det Udtryk at tabe sig selv —

Giv Gud Æren.

140

U. D.

Det lyder ydmygende for Dig, hvem det blev givet at udrette Meget, hvem det frister selv at tage Æren (Chrstus tog den ikke — ansaae den ikke for et Rov).

Det lyder trøstende, opløftende for Dig, hvem det ydmyge Lod blev til Deel at modtage. Lad Din Sjæl ikke nedbøies, tag ikke Skade paa Din Sjæl, giv Gud Æren. Og dersom det virkelig er et Gode, Du har modtaget, saa veed Du jo og at det kommer fra Gud: al god Gave, al fuldkommen Gave er herovenfra

==

... og naar den hedenske Digter siger, at Sorgen sidder bag paa Hesten, saa siger den Chrstne, at Glæden sidder foran, og hvad der <er> bag ved, glemmer man. 141 U. D.

==

Jeg lever bestandig paa Grændsen af det lykkelige og det øde Arabien. 142 U. D.

==

og naar da Alt vil storme ind paa os, naar alt vakler, da gjelder det om Smidighed, den der da af sit fulde Hjerte kan sige: al Guds Gave er god, naar den modtages med Taknemlighed, 143 U. D.

¹⁴¹ Sml. S. V. III, S. 292. Digter siger] Horats, Od. III 1, 40. ¹⁴³ Sml. 88.

1841

han har i denne Taknemlighed og ved denne Taknemlighed overvundet Verden. —

==

- 144 Og der hører Mod til at gifte sig, og man skal ikke lovprise
U. D. Jfruskab — thi selv Diana vedblev jo ikke at være Jfru fordi hun
 følte det Ophøiede heri, men fordi hun frygtede Fødselssmerterne,
 som jo og Euripides etsteds siger, at han hell. vil tre Gange gaae
 i Krig, end engang føde Børn. —

==

- 145 For at Erkjendelsens Ret skal have sin Gyldighed maa man
U. D. vove sig ud i Livet, ud paa Havet, og opløfte sit Skrig, for om
 Gud ikke vil høre det, ikke staae paa Strandbredden og see de
 Andre kjæmpe og stride — først da faaer Erkjendelsen sin sande
 Tinglæsning, og det er i Sandhed noget ganske Andet at staae
 paa eet Been og bevise Guds Tilvær, og paa sine Knæ takke ham.
 Det er da ikke længer en fin Silkestige man kaster op som en
 Erkjendelsens eventyrlige Ridder, ved hvilken man paa en be-
 synderlig Maade ofte kommer tilveirs, idet man paa eengang gjør
 Stigen fast og dog staaer paa den (ikke som Brandfolkene med
 deres Entre-Stige, som dog gaae ind i hver Etage, for at gjøre den
 fast) men det er en fast Trappegang, og kommer man end lang-
 sommere afsted, saa gaaer det og desto sikkrere. —

==

Oktbr. 17. *Se B: 28.29.*

¹⁴⁴ Sml. S.V. I, S. 402. Euripides etsteds siger] *Medeia*, v. 249 f. (*Medeias* Replik); i: Euripides oversat af Christian Wilster (Kbh. 1840. — Ktl. Nr. 1115), S. 58.

De vita. E vita
Damskibs-Kahyt.

146
U. D.

.... Du siger, „hvad jeg har tabt ell. rettere berøvet mig selv“, 147
hvad jeg har tabt, ak hvor skulde Du vide ell. forstaae det. Naar U. D.
der er Tale herom gjør Du bedst i at tie — og hvor skulde Nogen
vide det bedre end jeg som havde gjort hele min uhyre reflekterede
Sjæl til en saa smagfuld Indfatning som mulig for hendes
rene dybe — mine mørke Tanker — mine tungsindige Drømme,
mine glimrende Forhaabninger — og over Alt dette, min hele
Ustadighed, kort alt det Glimrende ved Siden af hendes Dybde
— og naar jeg da svimlede ved at skue ned i hendes uendelige
Hengivenhed; thi Intet er dog saa uendeligt som Kjærlighed —
ell. naar hendes Følelser ikke saaledes sænkede sig ned i Dybet
— men de i Kjærlighedens lette Spil dandsede hen derover —

hvad jeg har tabt, det Eneste, jeg elskede, hvad jeg har tabt, i
Mskers Øine mit ridderlige Ord, hvad jeg har tabt, det jeg altid
har og altid skal, ogsaa uden at frygte dette Stød, sætte min Ære,
min Glæde, min Stolthed i — at være trofast..... Dog min Sjæl
er saa urolig som mit Legeme i det Øieblik jeg skriver dette, i en
Kahyt rystet af et Damskibs Dobbeltbevægelser.

I Marginen til 147:

og tungt er det for mig netop i dette Tilfælde, hvor jeg saa 148
gerne vilde handle, at see mig anviist som min eneste Virksom- U. D.
hed, hvad man ell. overlader Qvinder og Børn — at bede.

¹⁴⁶ Damskibs-Kahyt] den 25. Oktbr. 1841 tiltraadte S. K. en Rejse til Berlin, fulgt ombord af sin Broder og Emil Boesen (E. P. I, S. 284), utvivlsomt med svensk Dampskib. — I Berl. Tid. 1842, Nr. 57 (7. Marts) findes paa Listen over Rejsende ankomne med Dampskibet „Christian VIII“ fra Kiel d. 6. Marts anført: Magister Kierkegaard.

1841

149
U. D.

Nu hvi gnider Du saa voldsomt,
 See jeg lystrer jo Dit Vink
 Naar Du bruger mig og kalder
 Kommer jeg som Lynets Blink.

Ikke jeg alene, min **(R)** men hver anden Ringens Aand, dog vel at mærke ved Ringens forskellige Aander, forstaaer jeg alle de forskellige villige Tjenere, der ere i mig for at lystre Dit Vink, en Tjener for hvert Dit Ønske og om muligt ti for hvert; men alle disse samle sig i mig i een Ringens Aand, der ikke som hiin, der fremtraadte for Alladin, ved en udv: og tilfældig Forbindelse er knyttet i Dig; men med en Sjæls hele Længsel, thi bragte jeg Dig ikke selv den Ring, jeg lystrer.

I en anden Forstand ere vi atter begge Ringens Aand forenede.

150 Du siger: hun var smuk. O hvad veed Du derom, jeg veed det;
 U. D. thi denne Skjønhed har kostet mig Taarer — jeg købte selv Blomster for at pynte hende, jeg vilde have hængt al Verdens Prydelser paa hende, naturligviis blot forsaavidt de havde tjent til at fremhæve hendes Ynde — og naar hun da stod der, iført sin Stads — da maatte jeg gaae — naar hendes sjæleglade, livsfro Blik mødte mit — da maatte jeg gaae — da gik jeg ud og græd bitterlig.

151 hun elskede ikke min velformede Næse, ikke mine smukke
 U. D. Øine, ikke mine smaa Fødder — ikke mit gode Hoved — hun elskede kun mig og dog forstod hun mig ikke. —

¹⁴⁹ Nu hvi... Lynets Blink osv.] se: Oehlenschlägers Poetiske Skrifter (Ktl. Nr. 1597—98). 2. Deel (Kbh. 1805), S. 273 f., sml. S. 139. 133. Ringens Aand] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 21.

Naar Maanen saaledes reflekterer sig i Havet, da er det som 152
om den spillede paa Strengene. U. D.

Det er dog intet Under, at man har kaldet Havet Alts Moder 153
— naar det saaledes vugger et Skib mell. sine Moderbryster. U. D.

Det er dog velgjørende engang imell. at føle, at man er i Guds 154
Haand, og ikke evig og altid snige sig omkring i en velbekjendt U. D.
Byes Kringelkroge, hvor man altid veed en Udvei.

Jeg kan ret mærke, hvorledes Sproget var mig af Vigtighed for 155
at skjule min Melancholie — her i Berlin er det mig umuligt, jeg U. D.
kan ikke bedrage med Sproget.

Man føler dog ret, hvor meget man savner, naar man ikke kan 156
tale et Sprog som sit Modersmaal — alle Mellemtoner. U. D.

Man siger Kjærlighed gjør blind; den gjør mere end det, den gjør 157
døv, den gjør lam; den, der lider deraf, han er den Plante Mimosa, U. D.
der lukker sig, og ingen Dirk aabner den, jo mere man gjør Vold,
jo mere lukker den sig.

Og naar det da stundom er som du ikke agtede paa min Røst, 158
o Herre, ikke agtede min Klage, mit Suk, ikke min Tak — da vil U. D.

1841

jeg dog vedblive, at bede Dig, indtil Du bønholder min Taksigelse, fordi Du haver bønnet mig!

159 Og mener Du da ikke, at jeg længes efter at give hende dette
U. D. Beviis paa min Kjærlighed, denne Opreisning for al den Ydmygelse, hun dog maa have lidt af deeltagende Slægtninge og Venner (Gud veed det, det var ikke min Skyld, at det skete saaledes[†]) ved endnu engang at styrte frem, ved at vise, at det var <ikke> Hensyn til Pligt, ikke Frygt for Mskers Omdømme, der lod mig blive hos hende — men, at jeg, det ustadigste af alle Msk. dog vendte tilbage til hende. Hvor vilde de ikke blive beskjemmede, hvor vilde de ikke blive afbrudte i deres tandløse Kjellingsludder, hvormed de vel var istand til at forkvakle den Pige, jeg engang satte min Ære i at kalde min. Og i Sandhed, dersom jeg ikke afskyede Selvmord, dersom jeg ikke følte, at alle slige Dyder er glimrende Laster, da vendte jeg tilbage til hende — for derpaa at ende mit Liv, en Plan, der destoværre altfor længe har foresvævet mig, og som gjør, at Skilsmissen fra mig bliver hende dobbelt tung; thi hvo elsker dog som en Døende, og saaledes har jeg egl. altid tænkt mig, hver Gang jeg hengav mig til hende — at leve med hende i den rolige og tillidsfulde Betydning, som dette Ord har, er aldrig falden mig ind. Det er i Sandhed til at fortvivle over. Det var mit eneste Ønske, at maatte blive hos hende; men fra det Øieblik, jeg følte, at det maatte gaae galt, og dette Øieblik kom desto værre altfor tidlig, besluttede jeg at indbilde hende, at jeg ikke elskede hende; og nu staaer jeg der, hadet af alle Msk. for min Troløshed, tilsyneladende Skyld i hendes Ulykke og dog er jeg hende trofast som altid. Og kunde jeg endda see hende lykkelig med en Anden, hvor meget Smerteligt der end laae for den msklige Stolthed deri, jeg skulde dog være glad; men nu

¹⁵⁹ † Henviser rimeligvis til en Marginal-Tilføjelse, men hele Bladets Marginal-Del er fjernet. dette Øieblik kom osv.] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 77. 99.

fortærer hun sig selv i Sorg over, at jeg som kunde gjøre hende lykkelig, ikke vilde det. Og i Sandhed jeg kunde have gjort hende lykkelig naar ikke etc.

Og uagtet det er uklogt for min Rolighed, kan jeg dog ikke aflade at tænke mig det ubeskrivelige Øieblik, da jeg vendte tilbage til hende. Og uagtet jeg ell. troer, at jeg er temmelig stærk i at lide, hvad jeg anseer for Guds Straf over mig, saa bliver dette mig stundom for tungt. Tillige synes jeg, at jeg har gjort Uret mod hende ved ikke at lade hende vide, hvor meget jeg lider. Og naar jeg stundom tænker paa at jeg sagde, at Videnskaberne vilde tabe en Dyrker i mig, saa føler jeg kun altfor vel, hvor usandt det var, thi netop derved, at jeg ikke bliver hos hende, har Videnskaben tabt, hvad den kan tabe i mig; thi kun paa hende tænker jeg, og jeg er overbeviist om, at hun ikke lider saa meget som jeg; Gud give, at der dog blot af min Liden, maa følge noget Godt for hende.

Du skal vide, at Du anseer det for din Lykke aldrig at have 160
elsket nogen uden hende, at Du sætter Din Ære i aldrig at elske U. D.
nogen Anden.

Hvor er dog qvindelig Hengivenhed stor. — Men dette er den 161
Forbandelse, der hviler over mig, aldrig at turde lade noget Msk. U. D.
dybt og inderligt knytte sig til mig. Gud i Himlen veed, hvad jeg har lidt, de mange Gange naar jeg barnagtigt glad havde udtænkt Noget, der ret vilde glæde hende, og jeg da maatte gjøre mig det til Princip aldrig at udføre noget i Glædens Øieblik, men vente til Forstanden og Klogskaben havde forbudet det af Frygt for at drage hende nærmere til mig. Mit Forhold til hende troer jeg, at at man i Sandhed kan kalde ulykkelig Kjærlighed — jeg elsker

Guds Straf] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 93.

1841

hende — jeg besidder hende — hendes eneste Ønske er at blive hos hende — Familien bønfalder mig — det er mit høieste Ønske — jeg maa sige Nei. For at gjøre hende det lettere vil jeg om muligt bringe hende til at troe, at jeg var en simpel Bedrager, et letsindigt Msk., for om muligt at bringe hende til at hade mig; thi jeg troer, at det altid vil blive hende endnu tungere, hvis hun ahnede, at det var Tungsind — hvor ligner dog Tungsind og Letsind hinanden.

- 162 Og taler man om, at jordisk Kjærlighed gjør Een veltalende,
U. D. hvor meget mere skulde da Kjærlighed til Dig o Gud, ikke gjøre et Msk. veltalende, Du der selv dannede Mskets Muna til at tale.

- 163 ... og naar jeg da føler mig saa ulykkelig, saa er det min Trøst,
U. D. min eneste, at hun ikke lider med. Det er haardt at gjøre den Erfaring, at den man elsker blev Een troløs, men denne daglige Liden, ... og naar jeg da blev hos hende, da burde jeg dog være glad, og naar hun da desuagtet fik mig at see lide.... naar jeg er glad er det min bestandige Sorg, at hun ikke kan dele den.

- 164 Jeg kan ikke blive dette Forhold qvit; thi jeg kan ikke digte
U. D. det, fordi i det Øieblik jeg vil digte farer der en Angst i mig, en Utaalmodighed, der vil handle.

- 165 Og klager Du maaskee over, at Msk. bleve Dig troløse — Du
U. D. har maaskee Uret; thi hvo kjender saa nøie et andet Mskes in-

hendes eneste... hos hende] man kunde rette: mit eneste...; eller: ... at jeg skal...; (eller: ... hos mig). Bedrager] sml. 166. 172. 180. 207. — Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 46. 51 f. 56. 65. 80 f. 88. 104. ¹⁶⁴ digte det] sml. 176. ¹⁶⁵ Sml. S.V. IV, S. 18 f.

derste Hemmelighed — Du har maaskee Ret, Du har maaskee i Gjerningen erfaret det. — Ak, der er dog Een, der ikke bliver Dig troløs — og synes det Dig end, at Msk. dog vare Dig de nærmeste, og synes det Dig tungt, at Du først ved deres Troløshed skal lære Guds Trofasthed at kjende, synes det Dig langt smukkere, om det var muligt ved Mskers Trofasthed at lære at ahne Guds Trofasthed — Ak Du vilde dog aldrig have fornummet den saaledes som nu — Du vilde aldrig have fornummet at Gud er Din Næste, Din Nærmeste. —

... og denne rædsomme Uro — i ethvert Øieblik ligesom at ville ¹⁶⁶ overbevise mig om, om det dog ikke var muligt, at vende tilbage ^{U. D.} til hende, o Gud give jeg turde det. Det er saa tungt, jeg havde sat det Sidste jeg haabede i Livet, paa hende og jeg maa berøve mig det. Hvor underligt, jeg har egl. aldrig tænkt at blive gift, men at det paa den Maade skulde gaae i Opfyldelse og efterlade et saa dybt Saar, det havde jeg ikke troet. Jeg har altid spottet dem, der talte om Qvindens Magt, det gjør jeg endnu, men en ung skjøn, sjælfuld Pige, der elsker af alt sit Sind og al sin Tanke, der hengiver sig absolut, der beder — hvor ofte har jeg ikke været nærved at opflamme hendes Kjærlighed til en Ildebrand, ikke til en syndig Kjærlighed, men jeg behøvede blot at sige til hende, at jeg elskede hende, saa var Alt i Gang, for da at ende mit unge Liv. Men da faldt det mig ind, at dermed var hun ikke tjent, at jeg maaskee vilde samle et Tordenveir over hendes Hoved, idet hun vilde tilregne sig Skylden for min Død. Jeg foretrak det jeg har gjort; mit Forhold til hende var altid holdt saa svævende, at det stod i min Magt at give det hvilken Fortolkning, jeg vilde. Jeg gav det den Fortolkning, at jeg var en Bedrager. Msklig talt er det den eneste Maade at frelse hende paa, at give hendes Sjæl Spændkraft. Min Synd er at jeg ikke havde Tro, Tro paa, at for Gud er alt muligt, men hvor er Grændsen herimellem og at friste Gud; men min

¹⁶⁶ Bedrager] sml. 161 og se Note dertil.

1841

Synd har det aldrig været, at jeg ikke elskede hende. Ja havde hun ikke hengivet sig saa Meget til, betroet sig til mig, ophøre at leve sig selv, for at leve for mig; ja saa var den hele Sag en Smørrebrød; at gjøre Nar af hele Verden, det hviler ikke tungt paa mig men at bedrage en ung Pige. — Ak hvis jeg turde vende tilbage til hende, og hun som om hun end ikke troede, at jeg var falsk, dog visselig troede, at naar jeg først var bleven fri, vilde jeg aldrig vende tilbage. Men rolig min Sjæl, jeg vil handle fast og bestemt ud af den Anskuelse, jeg anseer for den rigtige. Ogsaa mine Breve vil jeg vaage over. Jeg kjender mine Stemninger. Men ved et Brev kan jeg ikke som naar jeg taler, øieblikkeligt fordrive Indtrykket, naar jeg seer det bliver for stærkt.

=||=

167 Der staaer i dette Øieblik en Mand nede paa Gaden og spiller
U. D. paa en Lirekasse og synger dertil — det er underligt det er det Tilfældige og Ubetydelige i Livet, der faaer Betydning. Jeg tænker paa de Skibsdrenge, paa Finlapperne der spillede i Maaneskin ombord paa Skibet — en Finlapper, hvo vilde ell. bryde sig om ham.

=||=

168 Der var i Nærheden af det Huus, hvor hun boede, en Kirke,
U. D. jeg kan endnu huske og tydelig høre dens dumpe Slag. Naar den bestemte Time var kommen, da lød midt i Dagligstue-Passiaren Signalet, nu begyndte Aftenhvidskningerne. Og det var en Kirkeklokke, der antydede deres Tid.

at gjøre Nar osv.] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 51 f. ¹⁶⁷ Finlapperne] sml. 245. ¹⁶⁸ i Nærheden...en Kirke] Familien Olsen boede Nye-Børs Nr. 66 paa 1. Sal, med Holmens Kirke i Nærheden.

=||=

Og det veed jeg med mig selv, at endnu i dette Øieblik, hvor jeg kun altfor meget føler, hvor megen Værdie Penge har for mig, dersom hun ønskede den, min hele Formue stod til hendes Tjeneste; og jeg vilde takke Gud for, at han gav mig denne Anledning til at bevise, hvor meget jeg holdt af hende. 169 U. D.

=||=

|| Og naar da Solen lukker sit speidende Øie, naar Historien er forbi, da vil jeg ikke blot indhulle mig i min Kappe, men jeg vil kaste Natten som et Slør om mig, og jeg vil komme til Dig,— jeg vil lytte som den Vilde lytter— ikke efter Fodtrin, men efter Hjertebanken.— || 170 U. D.

=||=

Efter Aftale sender jeg Dig herved den Blomst tilbage, der nu i 8 Dage har glædet mig, har været Gjenstand for min Omhu og Ømhed. Dog det vil kun lidt sige; thi Du har jo selv opelsket den — opelsket den, hvad det dog er for et skjønt og indholdsrigt Ord, hvad dog et Sprog eier for Skatte — opelsket; thi skulde Dit fyrige Blik, der atter og atter har fæstet sig paa den spæde Plante, skulde hele Din Elskovs Varme ikke være mere end tilstrækkelig til i en ganske kort Tid at bringe den til at udfolde sig. Ubegribeligt, at dit Øies Ild ikke har fortæret den; men ikke sandt, desto værre ikke sandt, der var ogsaa enkelte Øieblikke, hvor Du tvivlede om min Kjærlighed, ell. hvor bange Ahnelser for at vor Lykke ikke skulde blive bestandig, drog hen over Dit Hoved, og da vederqvægede en mild Dug af Taarer den, og see den voxede dobbelt, blev dobbelt skjønt; ogsaa paa denne Maade blev den opelsket.— 171 U. D.

¹⁷⁰ Sml. S. V. I, S. 408.¹⁷¹ Sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 33 f.

1841

= =

172 Hvor det dog ydmyger min Stolthed, at jeg ikke kan vende til-
U. D. bage til hende. Jeg havde sat al min Stolthed i at blive hende tro, og dog tør jeg det ikke. Jeg er ikke vant til at sætte min Ære i min Skjendsel — Trofasthed har jeg altid sat min Ære i. Og dog maa jeg staae i hendes Øine som en Bedrager, og det er den eneste Maade jeg kan gjøre godt igjen hvad jeg har gjort galt. Med en rædsom Consequents tiltrods for alle mine egne inderlige Ønsker, thi de udvortes Anfægtelser af Msk. som vil trænge ind paa mig, agter jeg ikke stort, har jeg holdt Stand. Og dog plager en Angst mig endnu. Sæt hun ret inderlig bliver overbeviist om, at jeg er en Bedrager, sæt hun forlover sig med en Anden, hvad jeg i mange Maader naturligviis maa ønske — sæt at hun da pludselig faaer at vide, at jeg virkelig har elsket hende, at jeg af Kjærlighed til hende har gjort det, af inderlig Overbeviisning om, at det maatte gaae galt, eller allenfals, at jeg med den største Glæde af Verden med Tak til Gud vilde dele min Glæde med hende, men ikke min Sorg — ak det Sidste kan blive værre end det første.

=||=

173 Jeg nyder ingen Glæder mere, jeg hengiver mig ikke i dem med
U. D. al den Uendelighed som i gl. Dage, jeg vil ikke være glad, naar hun er bedrøvet.

=||=

174 atter idag har jeg taget mig i et Forsøg paa at bringe hende en
U. D. Slags Efterretning om, lade hende ahne, at jeg dog elsker hende. Mit Hoved er saa opfindsomt, og det har noget Tilfredsstillende ved sig naar man troer at have fundet et snildt Raad. Jeg vilde skrive et Brev til Hjemmet, der skulde trykkes. Overskriften

¹⁷² Bedrager] sml. 161 og se Note dertil.

skulde være: Min (R) det var nok for hende. Brevet selv kunde være fuldt af fine Antydninger. Dog jeg maae lade det være; jeg ydmyger mig under Guds Haand. Hver Gang en Slig Tanke falder mig ind og det skeer i Almdl. mange Gange om Dagen, saa forandrer jeg den til Bøn for hende, at det i Sandhed maa blive til Bedste for hende som jeg ønsker det.

=||=

Jeg saae idag en smuk Pige — det fængsler mig ikke mere — 175
 jeg vil det ikke — ingen Ægtemand kan være sin Kone mere tro- U. D.
 fast end jeg er hende. Det er tillige godt for mig; thi disse smaa
 Kjærlighedshistorier forstyrrede mig dog meget.

=||=

Ja — dersom det var hende, der havde slaaet op med mig, hvor 176
 meget jeg end elskede hende, det skulde være mig let at glemme U. D.
 hende; jeg turde sætte alle Seigl til for at glemme; jeg turde digte
 hende — men nu kan jeg ikke overtale mig dertil. Jeg erindrer
 mig selv derom ofte nok, og ofte nok kommer Erindringen uden
 at jeg behøver at fremkalde den. Min Sjæl bliver derved mere
 alvorlig, ak gid det maa være mig til Bedste.

=||=

Beständig svæver min Tanke mell. to Skikkelser af hende — 177
 hun er ung livsfro, sjæleglad, gjennemsigtig kort saaledes som jeg U. D.
 maaskee aldrig har seet hende — hun er bleeg, indsunken i sig
 selv, venter paa de ensomme Timer for at græde kort saaledes
 som jeg maaskee hell. aldrig har seet hende.

¹⁷⁶ hende, der havde slaaet op] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90),
 S. 64.80 ff. 87. digte hende] sml. 164.

1841

178 Dog den Sag er nu engang afgjort og dog bliver jeg aldrig
 U. D. færdig. Hun veed ikke hvilken Prokurator hun har inden i mig.
 Hun var klog. Til Afskeed bad hun mig dog engang imell. at er-
 indre hende. Hun vidste godt at naar jeg først kom til at erindre
 saa er Fanden i Papirene. Dog ogsaa uden at hun havde bedet
 derom havde jeg gjort det. —

179 Jeg er saa glad ved at have hørt Schellings 2den Time — ube-
 U. D. skrivelig. Saa har jeg da længe nok sukke og Tankerne sukke i
 mig; da han nævnede det Ord: „Virkelighed“ om Philosophiens
 Forhold til Virkelighed, da sprang Tankens Foster i mig af Glæde
 som i Elisabeth. Jeg erindrer næsten hvert Ord, han fra det Øieblik
 sagde. Her maaskee kan der komme Klarhed. Dette ene Ord, det
 erindrede mig om alle mine philosophiske Lidelser og Qvaler. —
 — Og for at hun ogsaa skal blande sig i min Glæde: Hvor vendte
 jeg ikke gjerne tilbage til hende; hvor gjerne vilde jeg ikke be-
 snakke mig selv, at det var det Rigtige. Ak, dersom jeg kunde
 det! — Nu har jeg sat alt mit Haab til Schelling, — men dersom
 jeg dog vidste, at jeg kunde gjøre hende lykkelig; jeg reiste endnu
 i Aften. Det er dog tungt at have gjort et Menneske ulykkeligt, og
 tungt, at det: at have gjort hende ulykkelig, næsten er det eneste
 Haab jeg har om at gjøre hende lykkelig.

Novbr. Se C 27.

180 Stundom falder det mig ind: naar jeg nu kommer tilbage, maa-
 U. D. skee vil hun have sat sig fast i den Tanke, at jeg var en Bedrager;

¹⁷⁸ Til Afskeed bad hun osv.] sml. Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 81 f.
 naar jeg først osv.] sml. 179, 46. — S. V. III, S. 16 f. ¹⁷⁹ Schellings 2den
 Time] den 22. Novbr. 1841. Sml. C 27. ¹⁸⁰ Bedrager] sml. 161 og se Note
 dertil.

sæt hun havde Kraft til at knuse mig med sit Blik (og det kan krænket Uskyld gjøre), — jeg gyser ved denne Tanke, det er mig forfærdeligt, — ikke at lide dette, det vilde jeg vel, naar jeg vidste det var til hendes Bedste, — men det rædsomme Spil med Livet, der ligger deri, saaledes at bringe et Menneske hvorhen man vil.

Og i Sandhed, der er et Lidelsernes Samfund med Gud, en 181
Taarernes Pagt, der i og for sig er saa saare skøn. U. D.

Og Du som siger: „ja lykkelig den, det blev forundt at være 182
troe over Lidet, men mig blev der slet Intet givet at virke med, U. D.
thi det Pund, der betroedes mig, var ikke en Virkekraft, men en Vægt, en Byrde, der blev lagt paa mine Skuldre“. Det er vel sjeldnere, at et Menneske med Sandhed kan tale saaledes. Men dersom Du bar den med Ydmyghed, dersom Du tabte al Verden uden at tage Skade paa Din Sjæl, dersom Du elskede Gud, dersom selv Dit bekymrede Liv stundom forklares af Taksigelse, dersom Du troede Gud, hans Rigdoms Dyb baade paa Viisdom og Kundskab, — og dersom Du ikke turde opløfte ubesmittede Hænder til Gud, dersom denne Byrde, som forskyldt, hvilede endnu tungere paa Dig, dersom Du dog ydmygede Dig under Guds vældige Haand, ikke klagede, ikke fulgte Verdens vise Raad at glemme, ikke fordristede Dig til at sige: skal da disse Lidelser aldrig ophøre, dersom Du elskede Gud i Din Sorg, — var Du da ikke „tro over Lidet?“

|| Min.

Salomo siger: et godt Svar er som et sødt Kys. Du veed jeg er 183
bekjendt, ja næsten ilde lidt, fordi jeg altid spørger. Ak, de veed U. D.

¹⁸¹ Sml. II A 449. — S. V. IV, S. 149. ¹⁸² Sml. S. V. I, S. 384 f. Salomo siger] se Ordspr. 24, 26.

1841

ikke hvad jeg spørger om. Kun Du veed hvorom jeg spørger, kun Du kan svare; o giv mig et Svar; kun Du kan give mig et godt Svar; thi et godt Svar, siger Salomo, er som et sødt Kys.

Din. ||

- 184 U. D. Det er mærkeligt: i Evangeliet om den barmhjertige Samaritan giver Christus en egen Definition paa det Ord: Næste. Man troer i Almindelighed, at den er Ens Næste, af hvem man nærmest kan forandre Noget. Christus synes at antyde, at man ikke saa meget skal bestræbe sig for at have Mange, man kan kalde Næste, som selv at være Næste for Mange; thi han siger: hvo var hans Næste? og Svaret er: den, der gjorde vel mod ham. Altsaa: ikke den han nærmest havde kunnet regne paa, men den, der selv gjorde sig til Næste.

- 185 U. D. Lidenskab det er dog Hovedsagen, det er den egentlige Kraft-maal for Menneskene. Derfor er vor Tid saa ussel, fordi den ingen Lidenskaber har. Dersom min gode Jonas Olsen, som han skrev i hiin mindeværdige Billet, virkelig kunde hade som Ingen før har hadet, saa vilde jeg prise mig lykkelig ved at være bleven Samtidig med ham, lykkelig ved at være bleven Gjenstanden for dette Had,— det er dog en Kamp*).

Til 185:

- 186 U. D. *) Hvor skjønt siger Hegel ikke i „Æsth.“ 3. Bd. S. 362: „Denn das Hauptrecht dieser grossen Charakteren besteht in ihrer Energie, sich durchzusetzen, da sie in ihrer Besonderheit zugleich das

¹⁸⁵ Jonas Olsen] Regine Olsens Broder: Jonas Christian, f. 1816, Student fra Borgerdydskolen 1837; Cand. theol. 1842; død 1902 som Sognepræst i Stenderup, Vejle Amt (se: Hver 8. Dag 1901 —02, S. 576).— Sml. 207. *) Se 186. ¹⁸⁶ Æsth.] G.W. Fr. Hegel's Werke. 10. Bd., 3. Abth. (Vorlesungen über de Aesthetik, hrsgeg. von H. G. Hotho. 3. Bd.). Berlin 1838. — Sml. C: 31.33.34.

Allgemeine tragen; während umgekehrt die gewöhnliche Moralitæt in der Nichtachtung der eignen Personlichkeit und in dem Hineinlegen der ganzen Energie in diese Nichtachtung besteht.“

Situation:

187

U. D.

En Forfører, der allerede har taget adskillige Pigers Kjærlighed paa sin Samvittighed, forlieber sig i en Pige, han i den Grad elsker, at han ikke har Mod til at forføre hende, men heller ei kan beslutte sig til i Sandhed at knytte hende til sig. Han seer tilfældig en anden af en paafaldende Lighed med hende; hende forfører han, for i denne Nydelse at nyde den Anden.

—

Man har aabenbart i D. Juan netop fordi han fremstilles musicalsk, udhævet Natur-Genialitæten, man kunde naar man vilde give en mere reflekteret D. J. benytte Vilkaarlighed saaledes, han forfører en Pige, ikke fordi han engang finder sig berørt af hende, men hun vækker en behagelig Erindring, til Tidsfordriv vil han see om den lader sig realisere, ell. hun vækker en behagelig Erindring,— for altid at blive ubegribelig.

188

U. D.

Man har i D. Juan, netop fordi han fremstilles musicalsk, udhævet Natur-Genialitæten, man kunde, naar man vilde give en mere reflekteret D. J. benytte Vilkaarligheden, saaledes han forfører en Pige, ikke fordi han egl. finder sig berørt af hende, men fordi hun vækker en Erindring, til Tidsfordriv vil han see om den lod sig realisere — ell. for altid at blive ubegribelig. —

189

U. D.

¹⁸⁷ Sml. 188. 189. 190. ¹⁸⁸ Don Juan... Natur-Genialitæten] sml. I C 125, S. 307 f. II A 180. — S.V. I, S. 69 ff.

1841*Decbr. 1. Se C 30.**Decbr. 6. Se C 31.*

==

¹⁹⁰ Her i Berlin udfører en Demoiselle Hedevig Schulze, en Sangerinde fra Wien, Elviras Partie. Hun er ret smuk, determineret i sin Optræden, — hun har i Gang, Høide, Paaklædning (sort Silkekjole, bar Hals, hvide Handsker) en paafaldende Lighed med en ung Dame, jeg har kjendt. Det er dog et besynderligt Tilfælde. Jeg maatte ordl. anvende lidt Magt mod mig selv for at fordrive dette Indtryk.

Decbr. Se ogsaa C 27.

==

¹⁹¹ .. Og naar Gud ret vil knytte et Msk. til sig, saa kalder han af sin U. D. meest trofaste Svend, sit paalideligste Sendebud, og det er Sorgen, og siger til ham: lil efter ham, hent ham ind, vig ikke bort fra hans Side. <... og ingen Qvinde kan slutte sig ømmere til hvad hun elsker, end Sorgen.>

==

¹⁹² Paulus skriver i Brevet til Philipp. Glæder Eder, derpaa, tænker U. D. jeg mig, hører han et Øieblik op, lyt nu: den larmende Klagesang af Alle dem som mene, ikke at kunne være glade, de ydmygt sørgende, de stolt sørgende, de som skamme sig ved at sørge og de som sætte en Ære deri, og nu vedbliver han — og atter siger jeg: Glæder Eder.

¹⁹⁰ Sml. 187. 188. 189. B 76. — S. V. I, S. 378; Kierkegaardske Papirer (se til 90), S. 49. ¹⁹² Sml. II A: 228. 580, S. 215.

=

Det er et stort Spørgsmaal, i hvilken Forstand man kalder det jødiske Folk det udvalgte; det lykkeligste var det ikke; det var snarere et Offer, som hele Mskheden krævede; Lovens og Syndens Smerte maatte det gennemgaa som intet andet Folk. Det var det udvalgte i samme Forstand som Digtere o: s: v: ere det ofte, o: de ere de ulykkeligste.

193
U. D.

=

... Og Noget kan Du jo dog altid udrette ved at give Glæden Vidnedsbyrd. Eller siger Du: hvorledes dette; Ingen veed jo hvad jeg lider ell. hvad jeg har lidt; min Sorgens Stie den er eensom og afsides, sjelden betraadt af en Vandrers. Men jeg vilde svare: er det Dig da af saa stor Vigtighed at Andre faae at vide paa det nøiagtigste, hvad Du lider, ell. mener Du, at det er din Betydning, at Du har lidt alle mulige Lidelser, saa naar Du havde fundet Hvile i Verden, saa var Alt beroliget, ell. kan Du ikke lade Dig nøie med Mskets almindelige Lod; og kunde det dog ikke bane sig Vei. Eller mener Du, at dette skulde være umuligt, at man, naar man ikke kjender dine Lidelser, ikke vil kunne forstaa Dig! O den Lidendes Øie er dannet paa en egen Maade, og som den Elskendes Øre, skjøndt det hører alt Andet i Verden, egl. er dannet saaledes, at det blot hører den Elskedes Stemme, saaledes opfanger ogsaa den Lidendes Øre enhver Trøstens Stemme, og kjender den strax, naar det er den sande Trøstens Røst. Som Skriften siger, at Troen og Haabet uden Kj. kun er et lydende Malm og en klingende Bjelde, saaledes er ogsaa den Glæde der forkyndes uden at Smerten nævnes, kun et lydende Malm og en klingende Bjelde, der upaaagtet suser forbi den Lidendes Øre, den lyder for Øret men gjenlyder ikke i Hjertet, den berører Øret men gjemmes ikke deri; men denne Stemme, der bæver i Smerte og dog forkynder Glæde, ja den, den baner sig Vei ind gennem hans Øre og stiger ned i hans Hjerte, og gjemmes der.

194
U. D.

==

195 Eller mener Du, at Din Sorg er saa forfærdelig, at hvad der nu
U. D. hidtil har gjeldt som Sandhed, det skulde Dit Liv modbevise, at
 Gud med faderlig Omhu sørger for ethvert Msk., og ikke lader
 sig uden Vidnedsbyrd! Betænk det dog. Saa er da hiin evige Lov
 i Aandens Verden, skjønnere og mægtigere end hiin der i Naturen
 holder Himmellegerne i deres bestemte afmaalte Gang, saa er
 den da ophævet, saa skal da Alt styrte sammen i Fortvivelse for-
 færdeligere end om Himmellegerne styrtede sammen i rædsom
 Forvirring. Hvis det var Sandhed, hvis du virkelig var denne Ud-
 mærkede blandt Mske, der kunde sige Sligt med Sandhed — jeg
 er ikke feig — men jeg vilde dog sige til Dig — skjul Dig for Msk.,
 skjul din Viisdom, lad dem leve i denne skønne Tro paa et fader-
 ligt Forsyn. Men det er ikke saa og jeg behøver ikke at bede Dig
 at flygte bort, men jeg siger: træd frem forkynd Din høitflyvende
 Viisdom, jeg frygter ikke. Som hin Troldmand Simon, der nævnes
 i de hellige Skrifter, der vilde flyve i Luften og Apostlene ydmygt
 bøiede sig til Jorden og bade, og han faldt ned.

==

196 Og ligesom den, der har Øre til at høre, ogsaa har Evne til at
U. D. spørge, saa har Gud det ogsaa — han spørger til Dig, flittigere end
 Nogen Anden, han spørger til Dig; thi hvad er vel Samvittigheden
 Andet end et Spørgsmaal, han spørger i dit Livs mangehaande
 Skjebner — og naar han da haver spurgt, da bøier han ligesom sit
 Øre til Dig for at høre, men Du vil ikke svare. —

==

Jan. 30. Se B 132.

Jan. Se ogsaa C 27.

*Se C 27.*1842

Febr.

Se B 168.

April 14.

1842.

197

Mai.

U. D.

Et ganske fuldendt Exempel paa Romantik finder jeg i det Gamle Testamente, i Judiths Bog, Cap. 10, V. 11:

„Og Judith gik ud, hun, og hendes Pige med hende; men de Mænd af Staden saae efter hende, indtil hun kom ned af Bjerget, indtil hun kom igiennem Dalen, og de ikke kunde see hende mere. Og de gik ret frem i Dalen.“

Se ogsaa 227.

Maj.

Hvori ligger det Komiske i følgende Begivenhed. I Dag kom 198
et Ladegaardslem til mig ude i Grønningen og overrakte mig en U. D.
Skrivelse, som han bad mig at gennemlæse. Den begyndte saaledes: Jeg kaster mig i dybeste Underdanighed paa Knæ for Dem o. s. v.; — uvilkaarligt saae jeg ud over Papiret for at see, om han gjorde det; han gjorde det imidlertid ikke. Vilde det have været mere komisk, om han havde gjort det? Ligger det Komiske i denne Modsætning mellem en Talemaade og Virkeligheden?

Det kunde være et Motiv til en Tragedie at lade en Helt have 199
udført en ægte stor Bedrift, men i Handlingens Øieblik opdagede U. D.
han ikke Collisionen, først bag efter og dermed begyndte Stykket; han blev raadvild over sig selv, om det var forsvarligt, om man tør

¹⁹⁷ Sml. S. V. III, S. 63.¹⁹⁸ det Komiske] sml. 205.

1842

krænke de almindelige Love o. s. v. Saaledes f. E. lade Dronning Elisabeth fortryde, at hun havde haft Mod nok til at lade Essex henrette, ikke fulgt Hjertets Dom men Statsforholdenes Bud. Eller Brutus fortryde, at han lod Sønnen henrette.

200
U. D.

En spansk Vise.

(Lessing. 17d B. p. 281.)

Gestern liebt ich,
Heute leid' ich,
Morgen sterb' ich,
Dennoch denk' ich,
Heut' und morgen,
Gern an gestern.

==

201 Der var en Kone idag, der sagde i Anledning af Regnens Ude-
U. D. bliven, vor Herre veed nok naar det er bedst tjenligt, og saa kommer den nok med Guds Hjælp.

==

202 Det gjælder dog bestandig om, ikke at lade sig forstyrre af det
U. D. Udvortes. Naar man saaledes for at modbevise den Sætning, at der er noget absolut moralsk til, har beraabt sig paa det Modsigende i Skik og Brug, har anført saa himmelraabende Exempler som det, at de Vilde slaae deres Forældre ihjel, saa har man forseet sig paa det Udvortes. Dersom man nemlig kunde bevise, at

Dronning Elisabeth osv.] sml. S.V. III, S. 141. Brutus fortryde osv.] sml. S.V. III, S. 108. ²⁰⁰ Sml. S.V. I, S. 144. Lessing] Ktl. Nr. 1747—1762: G. E. Lessing's sämmtl. Schriften. 32 Bde m. Portrait. Berlin 1825—1828. — I Lachmann-Maltzahn's Udg. findes det anf. Vers 1. Bd. (Lpz. 1853), S. 240 (Lied aus dem Spanischen). ²⁰¹ Sml. S. V. II, S. 237 f.

de Vilde paastaae, at man skal hade sine Forældre, saa var det en anden Sag; men det mene de ikke, de mene at man skal elske dem, og Feilen er blot den Maade, paa hvilken det yttres sig; men det er jo klart, at de Vilde mene ikke at skade deres Forældre, men at gavne dem.

=

„Schreibe“ sprach jene Stimme und der Prophet antwortete 203
 „für wen?“ Die Stimme sprach „für die Todten, für die, die Du in U. D.
 der Vorwelt lieb hast“. „Werden sie mich lesen“. „Ja, denn sie
 kommen zurück als Nachwelt“.

cfr. Herder zur Litteratur und Kunst 16d B. p. 114

I Marginen:

cfr. ogsaa samme Bind p. 8.9.10 angaaende et Digt af Biskop Synesius, der er værd at læse.

=

Saa længe man har noget udstaaende med Nogen, bliver man 204
 ikke lykkelig. Ilithia var den Gudinde, der kom de Fødende til U. D.
 Hjælp. Naar hun sad med foldede Hænder, da kunde den Fø-
 dende ikke føde, saaledes naar der er et andet Msk., der folder
 Hænderne, saa kan man ikke blive lykkelig; maaskee det er en
 Bedende han har nægtet Noget.

=

Modsigelsen er egl. det Comiskes Categorie.

205
U. D.

²⁰³ Herder zur Litteratur osv.] Joh. Gottfr. v. Herder's sämtliche Werke. Zur schönen Literatur und Kunst (Ktl. Nr. 1685—94). 16. Theil. Stuttg. u. Tüb. 1829.

²⁰⁴ Sml. S. V. III, S. 254. ²⁰⁵ Sml. S. V. VII, S. 447 ff.

1842

==

206 Jo mere organisk et Legeme er udviklet, desto forfærdeligere
 U. D. er Forraadnelsen. Naar Græsset raadner, er det en Vellugt, naar
 et Dyr raadner, stinker det. En Mands Fortabelse er forfærdelig,
 end forfærdeligere en Qvindes. Er det et Beviis for, at Manden
 staaer høiere end Qvinden?

Juni 13. Se B 172.

Juli 25. Se B 173.

==

207 Jeg kunde nok danne en Ende paa min Antigone, naar jeg lod
 Novbr. 20. hende være et Mandfolk. Han forlod da den Elskede, fordi han
 ikke kunde beholde hende i Forening med sin egen Smerte. For
 at gjøre det rigtigt, maatte han gjøre hele sin Elskov til et Bedrag
 mod hende; thi ellers fik hun Deel paa en aldeles uforsvarlig
 Maade i hans Lidelse. Denne Krænkelse opbragte Familiens
 Vrede; en Broder f. E. traadte frem som Hævner, jeg vilde da
 lade min Helt falde i en Duel.

d. 20 Nov. 42.

208 Anlæg. Een giver en Novelle ud, for at bortlede Opmærk-
 Novbr. 20. somheden fra det Historiske i den, bruger han fingerede Navne,
 Skjebnen vil, at han kommer til at bruge et Navn paa en Pige,
 der virkelig er til, paa hvem mange Smaatræk passe. Pigen i
 Novellen er fremstillet i et ufordeelagtigt Lys; den virkelige Pige
 er prostitueret. Forfatteren kan kun redde sig ud af Sagen ved at
 tilstaae Sandheden. Det kan han ikke — Collision.

d. 20 Nov. 42.

²⁰⁷ min Antigone] sml. S. V. I, S. 131 ff. et Bedrag] sml. 161 og se Note
 dertil. en Broder osv.] sml. 185.

I Marginen til 208:

Til en saadan Tragedie kunde Æschylus' Liv give Anledning, ²⁰⁹
 da han uvidende aabenbarer Mysterierne. *U. D.*

cfr. Arist. Ethik 3,2.

Se ogsaa 189.

Novbr.

²⁰⁹ Ethik] 3: Ethica Nicomachea. — Ktl. Nr. 1082—83: Die Ethik des Aristoteles, übers. von Chr. Garve. 2 Bde. Breslau 1798.

LØSE PAPIRER

1840—42

1840
Kbhvn. d. 14 Juni 1840. 210
Juni 14.

Alt er Nyt i Christo.

211
U. D.

dette vil blive mit Standpunkt for en speculativ chr: Erkjendelseslære.

(Nyt ikke blot forsaavidt som det er noget andet, men ogsaa som Forholdet af det Fornye det Foryngede til det Forældede Udlevede.)

dette Standpunkt vil paa engang være polemisk og ironisk. det vil tillige vise at Chrstd. ikke er en Sammensærpen om en enkelt Gjenstand, om et enkelt Normal-Sindelag

<ikke som en ny Lap paa et gammelt Klædebon, men som en Foryngelses-Drik.>

Det comparative Standpunkt fra hvilket man hidtil har sat Chrstd. i Forhold til Fortiden er det:

Intet er Nyt under Solen.

Dette Standpunkt forholder sig negativt til Phænomenet slaaer Livet ihjel ved den abstrakte Monotonie, der her doceres, istedetfor det andet er befrugtende.

selve Mediationens Idee, den nyere Philosophies Løsen, er netop Modsætningen til det Chr., for hvilket Standpunkt den foregaaende Existents er ikke saa let fordøielig, men ligger tungt i den og paa den, ligesom for det enkelte Individ hans Existents før Troen ingenlunde blot sorgløst bliver mediert, men med dyb Sorg forsonet; som overhovedet de to Tankebestemmelser ere lige

²¹¹ Alt er Nyt i Christo] se 2. Kor. 5,17. Sml. II A 102, S. 64. 608.

1840

nødv., at Chrstd. er det der ikke opgik i noget Msk's Tanke, og dog i det det gives Msk. er ham naturligt, at ogsaa Gud her er skabende.

==

Naar jeg siger, at Alt er nyt i Chrsto, saa gjælder dette isærdeleshed om alle de anthropologiske Standpunkter; thi den egl. Viden om Gud (den gudl. Metaphysik, Treenigheden) er uhørt før og altsaa i en anden Forstand ny i Chrsto; her seer man fortrinlig Aabenbarings-Begrebets Gyldighed ligeoverfor det reent humane Standpunkt.

Man maa adskille de to Sætninger: Alt er nyt som er en æsthetisk Anskuelse — Alt er nyt i Chrsto som er en dogmatisk, verdenshistorisk speculativ.

Til 211:

- 212 U. D. fortæller fortuna er Hedninge-Standp: Gud er mægtig i de Svage er det chr., man seer strax, at det første er en umiddelbar Bestemmelse, da Lykke her blot er Reflexen af den i den Enkelte givne umidd. Genialitet, er den umidd. harmonia præstabilita; det andet er en reflecteret Bestemmelse, gaaer igjennem det Enkeltes Tilintetgørelse.

- 213 U. D. Der hører moralsk Mod til at sørge; der hører religiøst Mod til at være glad. —

==

- 214 U. D. ogsaa herpaa seer man det negative polemiske Forhold, hvori Hedninge-Verdenen satte en tilkommende Existents til den nær-

at ogsaa Gud her er skabende] sml. II A 357—359. ²¹³ Sml. II A 146.
²¹⁴ Sml. S. V. XIII, S. 106 f. Note**)

værende, at Enhver ved sin Ankomst til Elysium maatte drikke af Lethe; den chr: Anskuelse lærer at Msk. skal gjøre Regnskab for hvert utilbørligt Ord, hvilket blandt andet vel maa forstaaes om det Forbigangnes totale Præsents, om end en anden Lethe skal borttage det Nagende og Fortærende deraf.

=

I hvilken Forstand foregaaer der ved Syndernes Forladelse en virkelig reintegratio in statum pristinum, ogsaa hvor der er Spørgsmaal om en Forladelse af actuelle Synder? Dette er af yderste Vigtighed m: H: t: Chrstdommens Opfattelse af Virkeligheden. I hvilket Forhold træder den Angergivne, der har modtaget Syndernes Forladelse til den Straf, som Virkeligheden selv kan indeholde. Skal han vedblive at behandle den som Straf, eller er der foregaaet en Forvandling, hvorved den lader sig opfatte som Tilskikkelse. 215
U. D.

det hele chrstlige Liv er et fuldstændigt Liv og har som saadant sit 216
U. D.

1) Umiddelbare 3: Troen (forskjellig fra det, der i den blot humane Udvikling kaldes det umidd., derved, at der er et historisk Mellemværende — Synd etc.) og dog umidd. Troen er paa eengang sig selv og Betingelsen for sig selv, det meest subjektive og det meest objektive (Troen kan saaledes aldrig emancipere sig fra dette: jeg troer om dette „Jeg“ endog er et idealt Jeg. (Videnens Stræben er det netop at lade Jeget forsvinde i sin Gjenstand, Troens at conservere det i og med Gjendstanden.

Enhver...drikke af Lethe] sml. Platon rep. p. 621 a; i Ast's Udg. (Platonis quae exstant opera... rec. Fr. Astius. Lipsiae 1819 ff. — Ktl. Nr. 1144—54) tom. V, p. 106. — Lukian (Ktl. Nr. 1131—34) de luctu 5 (i den til II A 690 anf. tyske Overs. 3. Theil, S. 6). den christelige Anskuelse osv.] sml. I A 254. II A 248.

²¹⁶ Sml. II A 63. ²¹⁶ Sml. I A: 172. 307; II A: 31, S. 31. 117, S. 69. 223.

1840

2) Middelbare 3: Kirken. (svarer til hvad Staten er paa det reent humane Standpunkt.)

3) Identitæt hvorved ethvert udv: Phænomen af Kirken er overvundet, dog ikke saaledes at Kirken derved er ophævet, men saaledes, at Individet nu ikke blot er et Moment i den Tingenes Orden som Kirken er ikke igjennem det Synlige stræber til det Usynlige, men i Kraft af det Usynlige (der er i den Enkelte ikke blot som Moment for det Hele men som blivende i den Enkelte) gjennemtrænger det Synlige og i det Synlige fuldbyrder sig. —

217 Der er overhovedet en Forskjel som mellem Himmel og Hel-
Novbr. 15. vede paa det stolte Mod, der tør driste sig til at frygte Alt, og det ydmyge Mod, der tør haabe Alt.

d. 15. Nov. 40.

218 Jeg har Mod til at tvivle, jeg troer om Alt; jeg har Mod til at
Novbr. 16. kjæmpe — jeg troer mod Alt; men jeg har ikke Mod til at erkjende Noget, ikke Mod til at besidde, til at eie Noget. De Fleste klage over, at Verden er saa prosaisk, at det gaaer ikke til i Livet som i Romaner, hvor de Elskende ere saa heldige; jeg klager over, at det ikke er i Livet som i Romaner, hvor man har haardhjertede Fædre at stride med, Jomfrubure at sprænge, Klostrets Mure at storme imod. Jeg har kun de blege, blodløse, seiglivede, natlige Skikkelser at stride med, som jeg selv giver Liv og Tilvær.

d. 16. Nov. 40.

219 Der gives Dyr, der ikke kunne æde, saasnart Nogen seer der-
U. D. paa, Dyr, der paa de besynderligste og underfundigste Maader

²¹⁸ Sml. II A 382. — S. V. I, S. 7 f. · ²¹⁹ Sml. B 180, 3. II A 694.

forskaffe sig deres Næring, — saaledes jeg med mine Stemninger; hvad jeg synes at foragte, indsuger jeg paa denne Maade skjult og ubemærket.

Jo ældre man bliver, desto mere Trang føler man til ved enkelte Leiligheder at udraabe: Allah er stor, saaledes som Araberne næsten ved ethvert Livsforhold gjøre det. Idag var et Papir bleven borte for mig; det var mig af yderste Vigtighed at vide om det var til eller ikke; det var istand til, hvis det var til, at tilintetgjøre et saare vidtløftigt Arbeides hele Point, — jeg lukker et Gjemme op for at søge ganske andre Ting og see, der er det — og jeg raabte: Allah er stor. 220 U. D.

Min Paraplui, mit Venskab.

Den forlader mig aldrig, kun engang har den gjort det. Det var et forfærdeligt Stormveir; jeg stod ene og forladt af alle Menne-sker, ene paa Kongens-Nytorv; da vendte ogsaa min Paraplui sig. Jeg var raadvild, om jeg skulde lade den fare for dens Troløshed og blive Misanthrop. Den er bleven mig saa kjær, at jeg altid gaaer med den enten det er Regnveir eller Solskin; ja forat vise den, at jeg ikke elsker den blot for Nyttens Skyld, gaaer jeg stundom op og ned af Gulvet i min Stue og lader ligesom jeg var ude, støtter mig paa den, slaaer den op, understøtter min Hage med Haand-grebet, bringer den nær til mine Læber o. s. v. 221 U. D.

I gamle Dage skrev man som bekjendt det ene Ord i det andet uden Ophør, den ene Sætning i den anden uden Adskillelse; det gyser i Een, naar man tænker paa at læse en saadan Skrift. Nu er man imidlertid gaaet til den modsatte Yderlighed, man skriver 222 U. D.

slet ikke andet end Tegnene, ingen Ord, ingen Mening, men lutter Udraabs- og Spørgsmaalstegn.

223 Dersom jeg ikke vidste med mig selv, at jeg er en ægte Dansk,
U. D. saa kunde jeg næsten for at forklare de Modsætninger, der i mig
ere i Bevægelse, fristes til at antage, at jeg var en Irlænder. Dette
Folk nænner nemlig ikke at døbe deres Børn ganske, de vil dog
beholde lidt af Hedenskabet tilbage, og medens man ellers dypper
Barnet heelt under Vandet, lade de den høire Arm være fri, for at
han med den kan føre Sværdet, kan omfavne Pigerne.

224 Mit Hoved er saa tomt og dødt som et Theater, hvori der har
U. D. været spilt.

225 ... Og naar man saa har levet en halv Snees Aar i dette ræd-
U. D. somme Stilleben, saa har dette usle, magre Liv sat saa megen
Fløde, som man kan sluge i et eneste Øieblik uden at forsluge sig.
Den Takt kan jeg ikke gaae i.

226 Hvad er Synd: en ond Samvittigheds Pagt med Djævelen, —
U. D. og hvad har den Hukommelse som en ond Samvittighed?

²²³ Sml. II A: 328.548.662.

Disjecta Membra.

....og dersom da Lidelsernes bittre Kalk rækkes mig, da vil jeg 228
 vel bede, hvis det er muligt, da tages den fra mig, men hvis det U. D.
 ikke er muligt, da vil jeg med freidigt Mod gribe den og jeg vil
 ikke fæste mit Øie paa Kalken, men paa den der rækker mig den,
 og jeg vil ikke vende mit Blik mod Kalkens Bund for at see om
 den snart er udtømt, men jeg vil betragte ham, som rækker mig
 den, og idet jeg svinger Bægeret tillidsfuldt, da vil jeg ikke sige
 til noget andet Msk.: Dit Velgaaende, idet jeg selv nyder dets Vel-
 smag, men jeg siger: mit Velgaaende og tømmer dens Bitterhed,
 mit Velgaaende, thi jeg veed det og er forvisset derom, at det er
 mit Velgaaende, idet jeg tømmer den, mit Velgaaende, idet jeg
 ikke lader en Draabe tilbage.

.....og det var hans Øies Lyst og det var hans Hjertets Begjering. 229
 Og han udstrakte sin Arm efter det og han greb det, men han U. D.
 kunde ikke beholde det; det tilbødes ham, men han kunde ikke
 besidde det — ak og det var hans Øies Lyst og det var hans Hjertes
 Begjering. Og hans Sjæl var Fortvivlelsen nær; men han foretrak
 den større Smerte, at tabe det og opgive det for den mindre at be-
 sidde det med Urette; ell. rettere talet, thi saaledes vilde vi vel
 udtrykke os paa dette hellige Sted, han valgte den mindre Smerte
 at undvære det for den større at besidde det i Sjælens Ufred....
 og det viste sig underligt, at det var til hans Bedste.

²²⁸ Sml. S. V. II, S. 257.

1842

=||=

230 ... Thi det var jo ikke det Forførdelige, at jeg skulde lide Straf, som
U. D. jeg havde fortjent den, fordi jeg gjorde Uret, men det Forførdelige, at jeg ell. noget Msk. skulde kunne gjøre Uret og der var Ingen der straffede det; og det var jo ikke det Forførdelige, at jeg med Angst og Gru vaagnede op i mit Hjertes Bedaarelse, men vel dette om jeg ell. noget Msk. skulde saaledes kunne bedaare sit Hjerter, at der var ingen Magt mere, der formaaede at vække det..... men jeg vil handle som jeg i dette Øieblik anseer det for det bedste, men da vil jeg bede Dig o Gud, hvis jeg handlede Uret, at dine Straffedomme ikke maa unde mig Fred før jeg har indseet min Vildfarelse; thi ikke er det mig magtpaaliggende, at jeg maa slippe derfra, men at Sandheden maa skee. Ikke vil jeg skjule mig, ell. skjule min Handling for mig selv; jeg veed og vil vide hvad jeg har gjort, og om jeg end vaagnede op midt i Natten vil jeg dog med Bestemthed kunne sige, hvad det var jeg gjorde, og jeg vil ikke bedaare mig selv, jeg vil vide det tydeligt og klart, hvad enten det i en senere Tid skal være mig til Beskjæmmelse ja til Forførdelse, ell. til Glæde og Beroligelse.

=||=

231 Der gives Msker, der med en vis Stolthed sige, jeg skylder intet
U. D. andet Msk. Noget, jeg har dannet mig selv. Der gives Andre som sige, hiin store Tænkter er min Lærer, hiin udmærkede General, og jeg regner mig det til en Ære, at være hans Discipel, at have fægtet under hans Øine — men hvad mener Du, hvis et Msk. vilde sige, Gud i Himlen var min Lærer, og jeg regner mig til en Ære at være hans Discipel, han opdrog mig.

=||=

232 Derfor skal min Stemme juble høit, høiere end den Qvindes
U. D. Røst, som haver fødet, høiere end Englenes Glædesskrig over en

²⁸¹ Sml. S. V. III, S. 20.

Synder, som omvender sig, gladere end Fuglenes Morgensang; thi hvad jeg haver søgt, det haver jeg fundet, og om Msk. berøvede mig Alt, om de udstødte mig af deres Samfund, saa beholdt jeg dog denne Glæde; om Alt toges fra mig, jeg vilde dog endnu bestandig beholde det Bedste — den salige Forundring over Guds uendelige Kjærlighed, over hans Raadslutningers Viisdom.

= 1 =

Nu har man ofte nok udviklet Arvesyndens Væsen, og dog har man manglet en Hovedcategorie — det er Angst, dette er den egl. Bestemmelse deraf; Angst er nemlig en Attraae efter hvad man frygter, en sympathetisk Antipathie; Angst er en fremmed Magt der griber Individet, og dog kan man ikke løsrive sig derfra, og vil det ikke, thi man frygter, men hvad man frygter det attraaer man. Angst gjør nu Individet afmægtigt, og den første Synd skeer altid i Afmagt; den mangler derfor tilsyneladende Tilregnelighed, men denne Mangel er den egl. Besnærelse.

233
U. D.

Til 233:

Qvinden er mere angst end Manden; derfor var det hende, Slangen udsaae til Angreb, og bedrog hende ved hendes Angst.

234
U. D.

Til 233:

Hamann gjør i 6te B. af hans Skrifter p. 194, en Bemærkning, som jeg kan bruge, skjøndt han hverken har forstaaet den som jeg ønsker at forstaae den, ell. tænkt noget Videre ved den: Diese Angst in der Welt ist aber der einzige Beweis unserer Heterogenität. Denn fehlte uns nichts, so würden wir es nicht besser machen, als die Heiden und Transcendental-Philosophen, die von

235
U. D.

²³⁵ Hamann... Skrifter] om Udg. se til I A 100.

1842

Gott nichts wissen, und in die liebe Natur sich wie die Narren vergaffen, keine Heimweh würde uns anwandeln. Diese impertinente Unruhe, diese heilige Hypochondrie

- 236 Har Du sagt det til Dig selv, naar Du var saa glad, at Du med
U. D. Lethed vilde kunne gaae ene igjennem Livet, har Du sagt det til Dig selv, naar Du var saa sørgmodig, at det var Dig, som om selv Gud i Himlen ikke kunde hjælpe Dig.

- 237 ... Maaskee udtrykker Du Dig mere barnligt, maaskee siger Du:
U. D. Gud er jo almægtig, ham er det saa let en Sag for, og for mig er det saa saare vigtigt, at mit Ønske opfyldes; min Fremtid, min Glæde, Alt afhænger deraf. Det er Elskeligt, at Du, skjøndt Lidelserne true, ikke taber Din Barnlighed; Du bestikker os — og dog ikke sandt?, Du kunde ikke ønske saaledes at bestikke Gud; thi om Du da fik, hvad Du ønskede, da fik Du det jo som et Barn faaer det, Du kunde ikke elske Gud af Dit ganske Hjerter, ikke elske ham med al din Lidenskab — og først denne Kjærlighed er dog sømmelig for et Msk. først den gjør ham lykkelig.

- 238 Naar da Alt <er> tabt, naar det blev Dig nægtet hvad Dig var
U. D. kjærest, naar der ingen Tvivl bliver tilbage, der kan holde Sjælen i Aande, naar den vil hensynke i Død og Mathed „fordi der Intet mere er for den at gjøre“. Skulde der slet Intet være? Jeg veed dog eet endnu, hvis Du, inder Du lagde Dig hen for at døe om Du end vedblev at leve, spurgte Dig selv: elsker jeg endnu Gud ligesaa høit som fordum. See, hvis Du maatte tilstaae, at Du ikke gjorde det, da vilde Din Sjæl ikke have Tid til at slumre ind, men meget

at gjøre; og hvis Du fornåm, at Du gjorde det, da vilde Du blive saa glad, at Du følte Dig mere levende end nogensinde.

... man kunde og ikke altid bedømme Lidelsens og Smertens 239
Størrelse, efter Skriget og Larmen. U. D.

... og finder, at det er en Gaade som er dybere end nogen Tanke, 240
der er opkommet i et Mskes Hjerter, at Gud er en Hader af alle U. D.
Ceremonier, at man tør uden videre (ex tempore) tale til ham, uden at blive meldt o: s: v:; i Livets Lyst, i sorgfulde Nætter; at man altid har Anledning til at takke ham, og naar man glemmer det er han kjærlig nok til at minde dem derom. Jeg grunder paa, hvor ligelig Gud deler med Msket; thi det maa være langt vanskeligere for ham at elske et Msk. saaledes, at han ikke knuses af Guds Kjærlighed, langt vanskeligere for ham, at gjøre sig saa lille, at et Msk. virkelig kan elske ham.

Og naar man ikke har et eneste Msk., man kan gjøre sig forstaaelig for, da er han villig til at høre og han kan huske bedre end alle Msker bedre end Een selv. Og naar Eens Tanker forvirre sig, saa man hverken veed ind ell. ud, saa har han ikke glemt end ikke det Mindste af hvad man har bedet ham om at erindre; og hvis det ikke var saa, da var Alt ligegyldigt, enten man selv kunde huske det ell. ikke.

.... Og da Du ret var bleven træt af Verden, da Du vilde give Din 241
Lidenskab Udbrud i et eneste Ord, da sagde Du maaskee: Verden U. D.
forgaaer og dens Lyst. Men i samme Øieblik mindedes din Siel, at

²⁴¹ Sml. S. V. IV, S. 136 f. Verden forgaaer osv.] 1. Joh. 2, 17.

1842

det var et gammelt Ord, og Du kom uvilkaarlig til at gentage din næste Barndoms-Erindring: Guds Ord varer evindelig. Først sagde Du det mere ligegyldig; men tilsidst blev det Dig Alt.

242 og selv det blot eengang at have været Gjenstand for den
U. D. strængere Dom selv om man havde forbedret sig, det er dog Noget som ikke lod sig glemme.

243 det eneste, der er at befrygte er, at de prostituerede Fruen-
U. D. timmer skulde falde paa at nægte hendes Ønske; thi da er Alt tabt, de havde vundet et Skin af Sandhed, og Pigen havde tabt Alt.

244 Skeptikeren
U. D. Ligesom Forføreren skulde give et reflekteret Billede af den ufuldbaarne Stræben, der vilde realisere sig i Forhold til „Qvinden“, saaledes Skeptikeren i Forhold til Manden som et Forsøg paa at fravryste ham Alt

245 Blade af en Opsigtsbetjents Dagbog
U. D. det var d. 1ste April 1830 at jeg blev Gestrikts Betjent under Børsen.

a) Betragtninger over et Hyttefad ved een af Qvarserne.

den uhyre Horizont, Stilleben i Modsætning

b) en Finlapper-Idyll.

Guds Ord osv.] 1. Pet. 1,25. 245 Finlapper-Idyll] sml. 167.

Kultorvet gl. Torv.
Halmtorvet — et Rendesteensbræts Historie
 Oversvømmelse.

Udgiveren har ikke kunnet afholde sig fra at indskyde enkelte
Observationer.

Det er Søndag-Eftermiddag — Alt saa stille — en Mand raaber
med Reier —

en Mand med Kæmper — det afsides Sted, hvor de voxe —
en Appelsinkone — Foraarsbudskab —

en lille Forliebelses Historie i Distriktet —

Fortælling om Rotten som blev Misanthrop. —

246
U. D

B

TIL:
„AF EN ENDNU LEVENDES
PAPIRER“

1840

Et Øieblik, Hr. Andersen!

I
U. D.

Man fortæller om Till Ugelspegel, at han blev sendt i Byen af sin Madmoder for at hente for 4 β Eddike. Han blev borte i henimod 3 Aar. Mod det tredie Aars Slutning kom han styrtende ind af Døren, slog Flasken itu, spildte Eddiken og raabte: det Hastværk har Fanden skabt. Saaledes omtrent er Hr. Andersen til min ikke ringe Forskrækkelse kommen styrtende ind i den litteraire Verden med for 4 β Polemik, som han formodentlig omhyggeligt har samlet i de to Aar, der ere forløbne, siden jeg fik hiint ulykkelige Indfald, der nu bliver straffet saa haardt.

Dog først et Par historiske Oplysninger, der vil være absolut nødvendige for det læsende Publikum, da jeg i dette Øieblik ikke kan skrive om den europæisk-berømte Digter Andersen, der nu snart vil tiltræde sit Triumphtog, uden at berøre min egen ubetydelige Person. Jeg antager nemlig for vist, at Publikum for længst har glemt, eller rettere maaskee aldrig har vidst, at jeg i Aaret 1838 udgav en lille Piece, hvori jeg i Forhold til mine Evner stræbte at fastholde den buntede og brogede andersenske Digter-Existents i alle dens Krumninger, Slyngninger, Dreininger, Vridninger, Vrængninger. — I Sommeren 1840 blev da paa det kongelige Theater opført et Stykke, som hed „En Comoedie i det Grønne“. Dette behøver jeg nu vel ikke at erindre om; thi

¹ en lille Piece] 3: Af en endnu levendes Papirer. Udgivet mod hans Villie af S. Kierkegaard. Udkom 7. Septbr. 1838. I Sommeren 1840] d. 13. Maj; derefter d. 8. Novbr. s. A. En Comoedie i det Grønne] En Comedie i det Grønne, Vaudeville i een Akt efter det gamle Lystspil: „Skuespilleren imod sin Villie“, af H. C. Andersen, averteret blandt „Nye Sager“ i Berlingske Tidende 1840, Nr. 249 (26. Oktbr.) — Det kgl. Theaters Repert. Nr. 124. Kbh. 1840.

1840

Stykket var af Andersen. Strængere Arbejder forbød mig imidlertid netop i denne Sommer at følge med den skønne Litteraturs friske Frembringelser, og jeg vilde maaskee i min isolerede Existents være forbleven uvidende om dette Stykkes Tilværelse, hvis ikke et Par af mine Bekjendtere, maaskee af Interesse for mig, eller vel snarere af Interesse for det Komiske og for at fryde sig over min Forlegenhed, havde fortalt mig, at det var til, ja at Andersen — det er netop Humlen, — havde lagt en af Personerne hele lange Tirader af min lille Piece i Munden! Dette var for meget. Det sortnede for mine Øine. Imidlertid kunde jeg dog ikke tilbageholde det Ønske at faae lidt nærmere Oplysning om, hvorledes Andersen havde citeret mig. Jeg havde haabet, at Theater-Directionen skulde have afkjøbt Andersen Stykket, — og, ubegribeligt, i Sandhed ubegribeligt: da dette ikke skete, faldt det mig dengang slet ikke ind, hvad der dog laae saa nær, at jeg kunde have købt det og foræret Theater-Directionen det, ifald den ellers vilde have haft det, for om muligt at erhverve mig nogen Fortjeneste af de skønne Videnskaber, for om muligt at give et Beviis paa, at dog ogsaa Nogle veed at vurdere en Digter. Men hvad skeer: paa en anden Maade skulde mit Ønske gaae i Opfyldelse og det netop, da jeg mere og mere begyndte at opgive det, da jeg vidste, at Andersens Afreise med stærke Skridt nærmede sig. Jeg hensank i et stille Veemod. Jeg tænkte ved mig selv: Nu reiser Andersen; maaskee til Trapezunt eller Fanden i Vold til R....; hvo veed om han nogensinde kommer tilbage, og dog mangler vi dette lille Stykke og deri maaskee et saa stort Bidrag til hans Charakteristik. Jeg tænkte allerede paa, at jeg vilde anmode ham gjennem Avisen om at udgive det, og ligesom man ofte læser, at en tilreisende Familie anmoder Theater-Directionen om at opføre et Stykke, saaledes tænkte jeg som bosiddende Mand at være ligesaa beføiet til at anmode den bortreisende Andersen om at læge og dulme et længe følt Savn ved at udgive dette dramatiske Arbeide. Og dog

Afreise] i Berl. Tid. 1840, Nr. 256 (3. Novbr.) findes paa Listen over Rejsende, der den 31. Oktbr. med Dampskibet „Christian den Ottende“ er afrejste til Kiel: „Digteren Andersen“.

var det maaskee godt, at jeg ikke gjorde det. Stykket vilde rimeligviis have tabt noget af det Overraskende, noget af den Duft, som det beholder, naar man veed, at intet timeligt eller jordisk Hensyn har kaldet det til Verden, men „det Poetiskes egen indre dybe Trang“. Hvad der end mere bevirkede, at jeg ønskede, at dette Stykke skulde udkomme, var, at jeg haabede deri muligen at finde en dybere Oplysning om Et og Andet, der i det Øieblik, jeg nedskrev det, ikke var mig absolut klart.

Men ak! ak! ak! Hvor ulyksalige ere ikke vi Mennesker; selv hos Andersen søgte jeg det — forgyeves. Borte vare mine poetiske Drømme; en hemmelig Ahnelse om, at der kunde have været en anden Grund for Theatret til ikke at antage det, en stille Frygt for, at der kunde være anden Grund til, at det nu udkom, end det Geniales kategoriske Imperativ, greb min Sjæl.

Dog det er især det sidste Punkt, jeg skal dvæle ved. Digteren Holst blev maaskee ved udvortes Omstændigheder, som ikke stod i Angriberens Magt, nogle faae Dage før hans Afreise Gjenstand for et Angreb, som netop paa Grund af det Uheldige i Tiden vakte Misfornøjelse med Forfatteren. — Anderledens med mig. Jeg bliver nogle faa Dage før Andersens Afreise Gjenstand for et Angreb (thi at jeg allerede var angrebet i Sommeren, kunde jeg ikke ganske med Sikkerhed vide, da Efterretningerne lode høist gaadefulde; svare kunde jeg altsaa umuligt og maatte derfor ansee hele Andersens Machination for et Kneps i Lommen). Han har formodenlig allerede været henne at bestille sig et Par Sko med Semslærs Saaler under, som kan holde ud paa Reisen, og inden man væd et Ord deraf, er han maaskee borte.

Dog til Sagen. I denne Comoedie optræder nemlig Skuespildirecteur Dalby i flere Roller, blandt andet ogsaa som Haarskjærer.

Holst... Angreb] ∴ Leonhard Groth [∴ Grimur Thomsen, sml. Fædrelandet 1843, Nr. 1120], H. P. Holst, et Bidrag til den nyere danske Litteraturhistorie. Kbh. 1840; averteret som udkommen i Berl. Tid. 1840, Nr. 241 (16. Oktbr.). — I samme Nr. af Berl. Tid. findes paa Listen over Rejsende, der den 15. Oktbr. med Dampskibet „Frederik VI“ er afrejste til Kiel: „Lærer Holst“. Dalby] Skuespildirecteur ved et reisende Selskab, forklædt som: Gaardskarl, Haarskjærer osv.; Rollen udørt af Phister.

1840

Det er kun denne Præstation, jeg har med at gjøre. Denne Person skal nu være en vrøvlevorren Hegelianer. Dersom jeg nu vilde sige til Andersen, at jeg aldrig har udgivet mig for nogen Hegelianer, og det forsaavidt var taabeligt af Andersen, at tage Sætninger af min lille Piece og lægge en Hegelianer i Munden, saa vilde jeg næsten forekomme mig selv afsindig. Thi enten maatte jeg med det Ord „Hegelianer“ forbinde Forestillingen om en Mand, der med Alvor og Energie havde omfattet denne Tæknings Verdens-Anskuelse, tilegnet sig den, fundet Hvile i den, og nu med en vis sand Stolthed sagde om sig selv: ogsaa jeg har haft den Ære at tjene under Hegel, — og i dette Tilfælde vilde det være et Raserie af mig at sige det i en Samtale med Andersen, da han formodentlig ikke vilde kunne knytte en fornuftig Tanke dertil, ligesom jeg idetmindste vilde tage i Betænkning at bruge et saa betydningsfuldt Prædikat om mig selv, om jeg end var mig bevidst, at jeg havde stræbt at gjøre mig fortrolig med Hegels Philosophie. Eller jeg vilde ved en Hegelianer forstaae et Menneske, der, flygtigt berørt af denne Tænkning, nu bedaarede sig selv i et Resultat, han ikke eiede, — og da vilde det være ikke mindre daarligt at sige dette til Andersen, saafremt man ellers vil give mig Ret i, at den som ikke veed, hvad en Hegelianer er i Sandhed, heller ikke veed hvad en Hegelianer er i sin Usandhed, det vil sige: ingen konkret Forestilling kan have derom.

Derimod vil jeg i al mulig Forsonlighed give Andersen Oplysning om en Fordeel han er i Besiddelse af, uden at han maaskee ret veed, at han eller i hvor høi Grad han eier den. Naar man nemlig vil lægge en Person noget Vrøvl i Munden, kan det for det skrivende og digtende Individ (ikke ganske saaledes for det læsende) opnaaes paa to Maader, enten derved at man i Kraft af Fornuften og med dens Overlegenhed skuer ned i Vrøvlets taagede Rige; eller derved, at man tager Noget, man ikke forstaaer, nu i Stilhed gjør den Slutning: naar jeg ikke forstaaer det, er det Vrøvl (jeg siger: i Stilhed; thi det er ikke altid raadeligt at lade sig forlyde høit derom) og derpaa afskriver det eller rettere aftegner det, som jo altid de maa gjøre, der skal afskrive Noget, de ikke forstaae.

I denne Henseende indrømmer jeg nu gjerne Andersen Fortrinet for en hvilkensomhelst nulevende Digter, og jeg gratulerer ham til de umaadelige videnskabelige Overdrev, der udstrække sig for hans Øie, og jeg forundrer mig blot over, at han har villet udvælge min fattige Huusmandslod, han, Digter Andersen, der er al Philosophiens og al høiere Videnskabeligheds monopoliserede negative Eier, deres Behersker i samme Forstand „som Lazaronerne kalde sig Palladsernes Beherskere“.

Men, siger maaskee En eller Anden, der har hørt eller læst denne Comoedie, ere de Ord, Andersen lægger denne Haarskjærer i Munden, virkelig Citater? Jeg finder dette Spørgsmaal at være det naturligste af Verden, thi det er kun Andersen, der — for mig saa uhyre smigrende, — har holdt sig overbeviist om, at det læsende og skuespilbesøgende Publikum ikke blot har læst min lille Piece men ikke glemt den i 2 Aar. Og i Sandhed, den Smiger er sød i min Mund, sødere end Honning; thi jeg veed intet Sødere, end naar En smigrer mod sin Villie. — Dog min for et Øieblik landflygtige Forstand er atter vendt tilbage, og jeg seer jo vel, at der maa ligge en Misforstaaelse til Grund, og Andersen, der maaskee med en vis Uvillie har troet, at jeg ved den lille Piece har villet knytte mig til hans Udødelighed, har villet sikkre mig Umuligheden af noget Øieblik at kunne være glemt. At det nu virkelig er Citater, det kan falde mig vanskeligt at bevise Læseren, da han naturligviis ikke har min Piece ved Haanden, men jeg kan forsikkre ham, at f. E. den Replique: „Det Sublimat af Glæde over Livet“ o. s. v., der findes S. 3, 1ste Spalte, er ordret aftrykt, og at det Eneste, hvorved Andersen har villet gjøre den til sin Eiendom, hvad der for den finere Iagttaget af Andersen ikke er uheldigt, er at han skriver matematica uden h.

Dette maa nu være nok for denne Gang.

Skulde Andersen ønske at fortsætte denne Strid, da vil jeg, for

Lazaronerne... Beherskere] sml. H. C. Andersen, Billedbog uden Billeder (Kbh. 1840; anmeldt i: Fædrelandet 1840, Nr. 78, 23. Feb.), S. 44 (og 47). S. 3, 1ste Spalte] i den i Noten S. 105 anførte Udgave. Det Sublimat osv.] sml. S. V. XIII, S. 57. Haarskjærerens følgende Repliker maa sammenlignes med S. V. XIII, S. 66; 72, 68; 71; 53; 54; 57; 56; 57.

1840

ikke at bebyrde Bladene med mine ubetydelige Skriverier, foreslaae ham, at vi udgive et Blad i Forening, og for at jeg Intet skal have at bebreide mig ved at volde ham en Udgivt, vil jeg gjerne bestride det Pecuniaire, og det saa meget mere som jo efter vor Retspleie den Tabende altid bliver idømt Processens Omkostninger. Kun det vil jeg bede ham om, at han til Erstatning fordi han har haft 2 Aar til sit første Indlæg, idetmindste vil lade sit Svar komme saa tidligt før hans Afreise, at jeg kan faae et Par Timer til mit Tilsvar, og det da kan komme ham tilhænde før hans Afreise; thi Sagen er ikke af den Natur, at jeg gad skrive derom, naar Andersen har forladt Kjøbenhavn.

TIL:
„OM BEGREBET IRONI“

1840—41

Forord.

Betydningen deraf. Det er vel Afhandlingen uvedk., men er et
nødv: Moment i Personligheden.

cfr. EE p. 18.

Jeg har med Frygt og Bæven arbeidet paa denne Afhandling,
at ikke min Dialektik skulde sluge for Meget.

Man vil dadle Stilens Abandon. En og anden halvstuderet he-
geliansk Røver vil sige, at det subjektive er for fremherskende.
Jeg vil nu <for det> første bede ham ikke at plage mig med et
Opkog af denne ny Viisdom, jeg allerede maa ansee for gl., deels
ikke gjøre saa store Fordringer til mig, at Ideens egne Bevægelser
jo skulde skee ved mig, at Ideen skulde komme til Udbrud i mig,
thi de fleste Yngre styrte frem ligesom Damen i Ludlamshule med
en landlig Egn bag efter sig; deels endelig at man ikke kan skrive
om et negativt Begreb uden paa denne Maade, og istedetfor idelig
at forsikkre at Tvivlen er overvunden, Ironien beseiret, engang at
lade den tale. At jeg for øvrigt stundom kan have været for vidt-
løftig og naar Hegel med sin Myndighed siger, at Aanden er den
bedste Epitomator (cfr. Indledningen til hans Philosophie der Ge-
schichte <p. 8.>) beskedent og uden al Fordring lader mig dømme,
men af Drenge vil jeg ikke dømmes.

==

¹ EE p. 18.] II A 432. Frygt og Bæven] sml. IA 174. II A: 204, 313, 370.
Damen i Ludlamshule osv.] se: Jens Baggesen, Danfana. Et Maanedskrift.
1. Bd., S. 266 (Marts 1816. — Ktl. Nr. 1508). Philosophie der Geschichte]
G. W. Fr. Hegel's Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte, hrsgg. von
E. Gans (Berl. 1837).

1840—41

3
U. D.

og skulde det synes Een og Anden at det er Afsindighed, saa vil jeg svare med Sok. (Phædrus § 244 A.) *ει μεν γαρ ην απλουν το μανιαν καχον ειναι, καλως αν ελεγετο. νυν δε τα μεγαιστα των αγαθων ημιν γιγνεται: δια μανιας, θεια μεντοι δοσει διδομενης.*

og skulde der især i den første Deel af Afhandlingen findes et Noget, man ellers ikke pleier at støde paa i videnskabelige Skrifter, saa maa Læseren tilgive mig min Munterhed, samt, at jeg for at lette mig Besværligheden undertiden synger til mit Arbeide.

4 Naar Socrates tilsidst i Apologien siger: at man dog umulig kan kalde Døden det største Onde, da man slet ikke veed, hvad den er., saa er dette endnu ironisk sagt — men med en lille Modification kunde det Samme siges humoristisk.

5
U. D.

Indl.

at det ikke er det æsthetiske Begreb. — men molimina til en Livs-Anskuelse — † Paradoxens Forhold til Tænkningen — Personlighed — Stilen er Msk. — Socrates maatte besinde sig ved at staae stille — Middelalderen ved at fare Verden omkring — det er humoristisk naar Clemens Alex. anpriser at skrive med Allegorier for at Hedningerne ikke skal forstaae det.

6
U. D.

det Umidd. — Lune —

hvorvidt det comiske har et Umidd. — egl. er der Intet umidl. overhovedet — hvorvidt det peger tilbage paa et saadant —

³ § 244 A] 3: pag. 244 a (Steph.) ⁴ Sml. S.V. XIII, S. 174. ⁵ Sml. S.V. XIII, S. 317 ff. †] se 7. Paradoxens Forhold til Tænkningen] sml. II A: 439. 755. Middelalderen osv.] sml. I A 262. Clemens Alex. osv.] der synes særlig at være tænkt paa Strom. 5. Bog, 9. Kap.; sml. S. V. III, S. 259. ⁶ Lune] sml. II A 107.

Til 5:

† Betydningen af det Polemiske — det comiske har det Pole- 7
miske som nødv: Moment. U. D.

Det var en Skjebnens ell. Livets Ironie m: H: t: Socrates, at 8
Xantippe ofte har gjort ham navnkundig; overhovedet det at han U. D.
stod under Tøffelen. —

<ogsaa den Lighed han havde med sine arrigste Fjender So-
phisterne, med hvilke han let kunde forvexles.>

<Socrates var den styggeste Mand.>

det var en Skjebnens Ironie med Swift, at han selv i sin 9
Alderdom kom ind i den Daarekiste han selv havde oprettet i U. D.
sin Ungdom. —

Ironien opfattet i sin Begrebs-Bestemmelse bliver et Moment 10
af det Grækerne forstode ved σοφροσύνη — <der bortskjærer det U. D.
Geile for Fadhed. —>

Humoren i sin Begrebsbest. bliver et polemisk Moment i den 11
chr: Livs-Anskuelse. U. D.

Er der Noget, hvorfor man maa rose den nyere filosofiske 12
Stræben i dens storartede Fremtræden, saa er det visselig for den U. D.

⁷ det Polemiske] sml. I A 340, S. 152. II A 102, S. 64. ⁸ Sml. 30. ⁹ Swift] sml. S. V. VI, S. 189. ¹⁰ σοφροσύνη ∴ Besindighed, Sædelighed. der... Fadhed] Tanken er formentlig: idet den [∴ Ironien opfattet i sin Begrebs-Bestemmelse] bortskjærer det Geile [formentlig i Betydningen: det Vamle], beskjærer [eller befrier] for Fadhed. ¹² Sml. S. V. XIII, S. 105.

geniale Magt, hvormed den griber og kraftigt (fastholder) Phænomenet. Medens det nu sømmer sig for dette (der som saadant altid er foeminini generis) paa Grund af sin qvindelige Natur at hengive[†] sig til det stærkere Kjøen, saa kan man dog ogsaa ofte i den nyere Tid hos Ridderen savne den ærbødige Anstand, det dybe Sværmerie, istedetfor hvilket man stundom for meget hører Spørernes Klirren etc. — skrumper en stundom sammen for Svendene.

[†] *I Marginen*: og med Rette bør man dog ogsaa i Modsætning til, hvad saa ofte er bleven bemærket at Betragteren bør hengive sig, erindre om, at det nærmest paaligger Phænomenet; og vi ville sige at Historien saa at sige glæder sig til dette Favnetag.

hvor tør end Historien er saa er dens Favnetag dog frugtbart ligesom den gl. Hexes i Musæus Eventyr, og ligesom hine 3 Rolands Vaabendragere med en vis Uvillie besluttede sig til at dele Leie med den Gl., saa fortrød de det dog ikke bagefter.

<Historien forynger sig i Philosophiens Arme til den guddl. Ungdom.>

I Marginen til 12:

¹³
U. D. [†] halb zog sie ihn
 halb sank er hin.

¹⁴
U. D. der hører et øvet Øie til at see det runde, fordi det ikke kan sees paa eengang, og den indre Sands maa holde nøie Control med det ydre Øies travle nysgjerrige desultoriske lagttagelser at man ikke skal faae en Mangelkant istedetfor en Kugle, saaledes ogsaa ved at betragte det historiske Kredsløb, at ikke det Mangfoldiges lagttagelse svækker det Continuerliges Indtryk. At Alt er Nyt det er Brydningsvinklen [[†]], at Intet er Nyt er Eenhedsbaandet,

skrumper en] man kunde muligvis rette: skrumper det [∩: Phænomenet] end den gl. Hexes osv.] se: Musæus' Folkeeventyr, overs. af Fr. Schaldemose (Kbh. 1840). 1. Deel, S. 116 ff. (i: Rolands Vaabendragere). ¹³ Goethe's Werke (om Udg. se til 1 C 72). 1. Bd., S. 186 (i Digtet: Der Fischer). ¹⁴ Alt er Nyt] sml. A 211 og se Note dertil.

men disse maa være i hinanden først deri ligger Sandheden. —
 <dog maa denne Lighed imell. det Forskjellige ikke opfattes abstrakt, ikke saaledes som Sophisten Protagoras^[††].>

<hvilken Betragtning er det til Mediationens Idee svarende Sophisme.>

[†] *I Marginen*: er Peripheriens uendelige Tangent-Mulighed.

[††] *I Marginen*: Heise II D. p.152.: at Alt ligner hinanden

Naar jeg taler om denne Contemplationens Stilhed og Taushed, 15
 saa er Meningen dermed ikke, at f.E. man skulde anvende ligesaa U. D.
 lang Tid ell. endnu længere til at opfatte Historien som den Histo-
 rien selv tilbagelægger. —

den dæmoniske Humor, der søger at drage selv det Guddl. med 16
 ind i det humoristiske Fanden i Vold (saaledes Heyne: den gudl. U. D.
 Familie — etc.).

Hamanns Forhold til sin Samtid — Socrates til Sophisterne 17
 (som kunde sige Noget om Alt.) U. D.

Hoffmann der selv vilde kunstnerisk have opfattet at Kreisler 18
 blev gal, det formentlige 3die Bind af Kater Murr. Forvexling af U. D.
 første og tredie Person —

Heise II D.] Udvalgte Dialoger af Platon, overs.... af C. J. Heise (Ktl. Nr. 1164—1166). 2. Deel (Kbh. 1831). — Protagoras 331 d. ¹⁶ Fanden i Vold] sml. II A: 102. 104. Heyne osv.] maaske er der tænkt paa: Buch der Lieder, Die Heimkehr Nr. 66 (2. Aufl. Hamb. 1837. S. 232 ff.). — Sml. S. V. XI, S. 239. ¹⁷ Hamanns Forhold] sml. I A 340. II A: 2. 12, S. 15 f. 105. 136. 138. 658. ¹⁸ E. T. A. Hoffmann havde planlagt en 3. Del af „Kater Murr“, i hvilken Kreisler, der for en Del maa opfattes som identisk med H. selv, skulde blive vanvittig; man har en Tegning af H., der forestiller Kreisler som gal (sml. Ellinger, E. T. A. Hoffmann. Hamb. u. Leipz. 1894. S. 151). Forvexling... Person] sml. II A 634.

1840—41

- 19 Ironien er den objektive Aands Fødselsveer (den beroer paa
U. D. det af Jeget opdagede Misforhold mell. Existentsen og Existentsens Idee).

Humor er den absolute Aands Fødselsveer (den beroer paa det af Jeget opdagede Misforhold mell. Jeget og Jegets Idee).

- 20 den dogmatiske Thesis, hvorom Alt dreier sig i Hamann:
U. D. *παντα θεια και παντα ανθρωπινα* — dog er den endnu ikke bleven Centrum, men Tankerne forvirre sig chaotisk.

Ironien bliver aristokratisk. (Philosopherne). Humor forsonet med hele Existentsen (*παντα θεια και παντα ανθρωπινα*)

- 21 det at spørge identisk med det at svare kun forsaavidt man
U. D. lader Folk forblive i deres Uvidenhed er det Ironie (som han der sagde til mig, at det maatte være slemt at tage Styrtebad om Vinteren, naar Vandet havde flere Graders Kulde, og som jeg, som om jeg indrømmede Bemærkningens Gyldighed, svarede, at endnu havde det ikke hændt mig.).

- 22 Ironie er negativ Skabelse. — en Blæsen Sæbebobler —
U. D.

- 23 Begrebet af den gudl. Ironie, man søgte at frigjøre det Gud-
U. D. dommelige, men formaaede kun at frigjøre ved den Tanke, at det frit svævede over alle endelige Bestemmelser, negerede dem alle, men ikke naaede man hen til Begrebet af positiv Frihed, at det gudl. frit rørte sig i alle disse endelige Bestemmelser. Idet man nu

²⁰ Hamann: *παντα osv.*] sml. Hamann's Schriften (se til I A 100). 4. Theil, S. 23. ²¹ Det at spørge....at svare] sml. A 7.

forvexlede det Gudl. med det Msklige opstod et lignende Forsøg fra Mskets Side.

da Tilliden til <og Troen paa> Guderne tabte sig da blev det ikke muligt at fastholde det Gudl. uden i dets reen negative Skikkelse — Reflex heraf i Bevidstheden er Uvidenhed, det praktisk corresponderende Moment er Ironie.

det Gudl. var tidligere bleven fastholdt som det individuell-
msklige, nu tilintetgjorde man dette og fik det abstrakt msklige
— det rene Jeg. —

Humor kjender man strax blot paa en saadan Replique credo ²⁴
quia absurdum. Uvidenhed er dog Noget ganske andet. ^{U. D.}

*Et Exemplar af S. K.s Disputats for Magistergraden: „Om Be- ²⁵
grebet Ironi med stadigt Hensyn til Socrates“ (Kbh. 1841), med ^{U. D.}
„Theses“ paa Latin af S. K. forsynede med Side-Henvisninger [S. V.
XIII, S. 100], samt paa S. 148 i Noten*) med Understregning af:
ἀπολοῦσ' ἄρ [S. V. XIII, S. 226**)], og paa S. 158 i Noterne *) og
†) med Tilføjelse af danske Oversættelser til tre græske Udtryk
[S. V. XIII, S. 235*) og S. 236**)]*

Det store Billede i Phædrus, hvor den 4de Art af Vanvid skil- ²⁶
dres, Kjærlighedens, en Skildring, der i samme Grad er kydske som ^{U. D.}
den er vellystig, fordi Vellysten er i ethvert Øieblik beseiret af det
Kyske, det Vellystige er det stærke Colorit.

den ender med en Bøn.

Det hele Sted maa eftersees. § 244—57.

²⁴ Sml. S. V. XIII, S. 393. credo quia absurdum] sml. II A 467. ²⁶ ender
med en Bøn] 257a—b. § 244—57] ∅: pag. 244—57 (Steph.); sml. 3. — I
Ast's Udg. (se til A 214): 1. Bd., S. 164—194.

1841

Hegel berører dette Billede Gesch. d. Ph. 2^d B. p. 208 o: ff.
ogsaa Schl: i Fortalen til Phædrus, men mener, at det ikke bør
urges.

det her udtrykkes er Kjærlighedens Pirrings-Moment, som saa
mageløst beskrives.

- 27 Hvor abstrakt Soc's Dialektik har været kan man ogsaa see
U. D. deraf, at den egl. Lov for den dialektiske Bevægelse er at kun to
Ting kan være hinanden modsatte (principium exclusi medii inter
duo contradictoria). cfr. Phædrus p. 218. Protagoras p. 155. de repu-
blica Schl. p. 245, 46 etc. — (det Dichotomiske i hele Sophisten). —

- 28 Til Disputatsen: „Om Begrebet Ironi“, S. V. XIII, S. 333: „Ironiens
Oktbr. 17. verdenshistoriske Gyldighed, Socrates' Ironi“:

En Analogie til dette Afsnit har Hegel i 2^d B. af hans Æsthetik,
hvor han udvikler Satirens Betydning.

d. 17 Oct: 41.

- 29 Til Disputatsen: „Om Begrebet Ironi“, S. V. XIII, S. 371 Lin. 30 ff.:
Oktbr. 17. Til Forsvar for denne hele Passus, der har mødt saa megen
Modstand, kunde jeg anføre Hegels Æsthetik 2^d B: p. 217.

d. 17 Oct: 41.

Hegel... Gesch. d. Ph. 2^d B. | Vorlesungen über die Geschichte der Philo-
sophie, hrsg. von Michelet. 2. Bd. (Hegel's Werke, 14. Bd. Berl. 1833. — Ktl. Nr.
558). Schl: i Fortalen til Phædrus] Platons Werke von F. Schleiermacher
(Ktl. Nr. 1158—63: 2. Aufl.). 1. Theiles 1. Bd. (Berl. 1804), S. 79 ff., særlig S. 80 f.
2⁷ p. 218 | i Ast's Udg. (se til A 214), 1. Bd. — Phaidros 265 e—266 b. p. 155 |
i Heises Udg. (se til 14), 2. Deel. — Protagoras 332 a—c. Schl. osv.] 3: Schleier-
macher i den til 26 anf. Udg. 3. Theiles 1. Bd. (Berl. 1828), S. 245 ff. — Politeia
436 b ff. 2⁸: i 2^d B. af hans Æsthetik] Hegel's Vorlesungen über die Æsthetik,
hrsg. von Hotho. 2. Bd. (Hegel's Werke. 10. Bd., 2. Abth. Berl. 1837), S. 113 ff.
2⁹ Hegels Æsthetik 2^d B.:] se til 28.

Carrikatur.

30
U. D.

Socrates var altsaa den stygeste Mand i Athen og havde den arrigste Kone dersteds; en Grund mere for ham til at drive saa meget om paa Gader og Stræder. Han var først Billedhugger, men senere opgav han denne Profession fra den Tid af, at han begyndte at spille Genie. Han havde en lille Formue, (maaskee har han anbragt den paa gode Vilkaar hos en ell. anden af de Professionister ell. Smaahandlere, han omgikkes) han tærede vel senere paa Capitalen, og det var derfor intet Under, at han altid var tilstæde, naar det gik løs paa en Collats (derfor har baade Xenophon og Plato et Symposium, hvor forskjellig end deres Opfattelse forøvrigt er); han ønskede sig ikke anbragt i nogen bestemt Virksomhed, og derfor vilde han, for dog at have sit Udkomme sikkert, underholdes som Pensionist i Prytanæet, og vilde saaledes giennemløbe de to Bestemmelser, Løsgængere pleie at gjenemgaae, at være Capitalist og Pensionist.

Han var en Driver som aldrig forlod Byen (cfr. Kriton. Heyse p. 150 m: og nederst. cfr. Phædrus Ast 1 D. p. 133. Phædri Ord.)

Han var meget distrahit, derfor have nogle villet forklare det tvivlsomme Sted i Aristophanes Skyer som en Distraktions Feil cfr. Röttscher p. 284 o: fl.

Den hele Samling af Citater hos Süvern p. 3 o: fl. Röttscher p. 277 o: fl.

Han var misfornøiet med det Bestaaende, derfor drev han om allevegne; dette havde vel ogsaa sin Grund i at han var uheldig gift; thi om han end havde den Nytte af hans Kone som Beriddere have af vilde Heste ved at lære at tvinge dem (cfr. Forchammer p. 49. n:) saa var det dog naturligt, at han ofte søgte ud, saa meget mere som han sjelden saae Fremmede hos sig (den Historie om Xantippe som blev vred cfr. Plutarch 11, 41 A. B.)

³⁰ Socrates... stygeste Mand osv.] sml. 8. Heyse] i den til 14 anf. Udg. 1. Deel (Kbh. 1830). — Kriton 52 b. Ast] den til A 214 anf. Udg. — Phaidros 230 c—d. Röttscher] H. Theod. Röttscher, Aristophanes und sein Zeitalter. Eine philologisch-philosophische Abhandlung zur Alterthumsforschung (Berl. 1827). Süvern] J. W. Süvern, Ueber Aristophanes Wolken (Berl. 1826). Röttscher] anf. Skr. Forchammer] P. Wilh. Forchhammer, Die Athener und Sokrates, die Gesetzlichen und der Revolutionär (Berl. 1837). Plutarch] de cohibenda ira 461 d—e.

Han var ikke indrettet som andre Mennesker, var aldrig syg end ikke under den rædsomme Pest paa den peloponnesiske Krigs Tid cfr. Heinsius p. 5.

Han lærte at dandse, da han var 60 Aar gl., fordi det var en ypperlig Motion (cfr. Diogenes af Laerte.).

Heinsius] Theod. Heinsius, Sokrates nach dem Grade seiner Schuld zum Schutz gegen neuere Verunglimpfung (Leipz. 1839). Diogenes af Laerte] II 32. — Diogen Laërtse's filosofiske Historie... overs. ved Børge Riisbrigh (Ktl. Nr. 1110—11). 1. Bd. (Kbh. 1811), S. 71. — Sml. A 117.

TIL:
„ENTEN—ELLER“

1841—42

Enten—Eller

31

so reit' ich hin in alle Ferne

U. D.

Über meiner Mütze nur die Sterne.

et Fragment.

„Som jeg atter og atter har sagt Dig det, saaledes skriver jeg Dig det til — enten—eller, og eet aut er ikke nok, thi den ene Anskuelse lader sig ikke som en sideordnet knytte til den anden, men det er det udelukkende aut—aut. Hvad enten Du derfor nu bliver vred, og bryder med mig som Du har brudt med saa mange andre — hvad eller Du tager det venlig op, i ethvert Tilfælde vedbliver jeg: enten—eller —“ —

Til 31:

Alt er stille — Hornblæseren ved Nørreport lyser sin Velsigelse over Landet, det gjenlyder langt borte *) — — Alt sover — kun Kjærlighed vaager enten ved Sygeleiet — ell. eensom ven-

32

U. D.

*) han gaaer indenfor Porten og hans Toner gjenlyder *) endnu længere borte fra end da han stod udenfor Porten. —

*) de sætte Nattens stille Aander i Bevægelse og den ene Slægt gjentager det for den anden —

³¹ so reit'...Sterne] se Goethe's Werke (om Udg. se til I C72). 5. Bd., S. 7 (Und ich reite froh...). — S. V. II, S. 151. Som jeg atter osv.] sml. S. V. II, S. 143. ³² Sml. S. V. I, S. 411.

1841

tende ell. lykkelig drømmende vaagen — Folk mene at Kjærlighed sover om Natten — tvertimod den vaager som andre Gjenfær kun i Nattens Time — den er bleven et Gjenfær — et Lys vinker mig, hun hører Signalet — Jægerens Apel — det er ogsaa mit Apel — Dette Apel synes at kalde Folk ind i Byen, nei det er en Velsignelse jeg tager med mig — Lyset bevæger sig — Hun sætter det ind i det andet Værelse for uforstyrret at kunne stirre ud i det Mørke — Kl: er tre qvarteer til 12 — endnu er det Dag. Snart er det Nat —

Til 31:

³³
U. D.

| Forførelsen —

enten saa unge, at de ikkun ahnede Kjærlighed — ell. et uheldigt Forsøg i prosaisk Erotik — |

Til 31:

³⁴
U. D.

Forførelsen <og den Forførte>

Man vente ikke her at see en Liste over forførte Piger, hvem Tabet af deres Ære udelukkede fra det msklige Samfund, tvertimod med dem foregik ingen synlig Forandring for deres Omgivelsers Øine, kun han og hun vidste det, han havde bedaaet dem, vidst, at de vilde offre ham Alt og dermed var han tilfreds —

enten vare de saa unge, at de kun ahnede ell. vaagne drømte om Kjærlighed, ell. han lod en slet og ret Frier gaee imellem. Naar denne nu først havde bibragt dem Afsmag for Kjærlighed da fulgte han, men talte ikke om Kjærlighed, tvertimod gjorde han alt for at neutralisere den, udviklede den intellectuelle Side for dem, saa at de endog bleve istand til at opfatte Kjærligheden ironisk. Under alt dette bevarede han en høi Grad af aandelig Overvægt. Det var som om han slet ingen Modtagelighed havde

for Sandselighed, indtil pludselig et eneste Ord, en Mine, som et Dolkestik bragte dem til at rødme, nu var han deres Medvider — de følte hans Overlegenhed og havde ingen at henvende sig til uden til ham — allehaande Mystificationer —

==

Til 34:

og det at jeg elsker Een, det er en Hemmelighed, som kun tør ³⁵
forraades i Nattens Stilhed, aldrig gjentages til den Samme og ^{U. D.}
Vee den, som aftvang mig denne Tilstaaelse. Dette Moment er det
høieste Glandspunkt og hvorledes skulde det lade sig gjentage
uden at klinge som en skrigende Parodie.

Til 34:

og hvad er dog alle Verdens diplomatiske Hemmeligheder, i ³⁶
Sammenligning med en ung Piges Hemmelighed. ^{U. D.}

Til 34:

Til sidst blev han selv forliebt ligesom Narcissus. ³⁷
^{U. D.}

Til 34:

Brev fra den **Forførte** ³⁸
^{U. D.}

— Stundom var han saa aandelig at jeg følte min qvindelige
Existents tilintetgjort ligeoverfor ham, stundom saa sandselig, at
jeg skjælvende for ham, og naar han da hengav sig og jeg omfav-
nede ham, jeg holdt ham i mine Arme, saa var han borte, jeg fav-
nede Skyen, for at erindre om et Udtryk af ham, ikke som om jeg

⁸⁶ S.V. I, S. 301 Lin. 36 f. ⁸⁷ Sml. A 120. — S.V. II, S. 207. ⁸⁸ Sml. 45, 7. 46.
II A 70. — S.V. I, S. 281 Lin. 13—31.

1841

ikke kjendte dette Udtryk før han lærte mig at kjende det, men han har fængslet mig, har besat mig, saa al min Tænkning tænker ham med — Jeg har altid elsket Musik, han var et mageløst Instrument, blød og elastisk kunde man altid spille paa ham, han havde et Omfang, som aldrig noget Instrument har haft det, han var et Indbegreb af alle Følelser og Stemninger, ingen Tanke ham for høj, ingen Forvildelse for fortvivlet, han kunde bruse som en Efteraarsstorm, hvidske uhørligt — ikke et Ord af mig blev uden Virkning, men dermed kan jeg ikke sige, at mit Ord ikke forfeilede sin Virkning, thi hvad Virkning det vilde gjøre var umuligt at vide, med en ubeskrivelig men hemmelighedsfuld salig unævnelig Angst lyttede jeg til denne Musik, jeg selv fremkaldte og dog atter ikke fremkaldte, altid blev der Harmonie, altid rev han mig med

Til 34:

³⁹ U. D. Men Ægteskab er umulig uden Fortrolighed

⁴⁰ U. D. Endelig Udarbejdelse til: Den første Kjærlighed, *Begyndelsen* [S.V. I, S. 205—215⁶ med].

S. 206¹⁻³] *rettet fra:*

1 Denne Anmeldelse var bestemt til at være en første æsthetisk Artikel i et Tidsskrift, som jeg havde bestemt at udgive til ubestemte Tider. Ak hvad ere dog alle Bestemmelser.

⁴¹ U. D. Foreløbig Udarbejdelse til: Ægteskabets æsthetiske Gyldighed [S.V. II, S. 6—140].

³⁹ Sml. S. V. II, S. 96 Lin. 8 ff. ⁴⁰ Fortsættelse heraf se 121.

Overskriften er:

Et Forsøg til æsthetisk at redde Ægteskabet.

S. 7^{11f.} og atomistisk fortabe sig i det sociale Livs Mylder.] og
som Du engang ret vittigt bemærkede, naar Samfunds Ideen ret
gaaer op, saa vil Communicationen blive saa levende, at Msk-
slægten endog for det bevæbnede Øie vil blive et Hav, hvori man
ikke kan adskille det Mylder af Infusions-Dyr, der før dannede
isolerede Existentser.

S. 7²⁰ ikke en vaagnende Bevidsthed] ikke en vaagnende Be-
vidsthed som Pagen i Figaro, men et voxent Msk.

S. 12² lader mig gjerne nøie med en mindre fornem Ansæt-
telse i Livet] siger i dette Øieblik med Brause, at jeg ikke vilde
være Skjebnen for 10 rd

S. 21²² nemlig] nemlig, som Hertugen af Richelieu siger,

S. 32³ eller at ...⁴ æsthetisk Klangfigur.] ell. for at bruge en
Yndlingsudtryk af Mag. Kierkegaard, at Ægtesk. er en Klangfigur.

S. 35^{14ff.}] *herudfor i Marginen:*

Du kjender nok Historien om Trolldanden Vergilius, der vilde
forynge sig, læg Dig den paa Sinde. (NB denne Historie maa ikke
videre udføres, for at mystificere Læseren. Overhovedet maa der
i denne Henseende gjøres mere).

¹ Pagen i Figaro] sml. I C 125, S. 304 f. ⁴ siger... med Brause] i:
Sovedrikken. Et Syngestykke i to Akter, omarb. efter Bretznerns tyske Original af
A. Oehlenschläger (Kbh. 1808), S. 19. ⁵ Hertugen af Richelieu siger] i:
Gabrielle de Belle-Isle. Drama i fem Akter af A. Dumas, overs. af Th. Overskou
(Kbh. 1841. — Theaterrep. Nr. 132), S. 2 (Replik af Marquise de Prie). — Opført 1.
Gang d. 1. Juni 1841; derefter 8. 16. Juni og 1. Juli (derefter ikke før 27. Juni 1842).
⁶ Klangfigur] sml. I A 72, S. 49. IIA 362. ⁷ Trolldanden Vergilius] sml.
179, 15, I C 83. IIA 152. — S.V. I, S. 11.

1841

- 8 S. 42³ Skjelmeri] et Skjelmerie, der næsten kunde blive farlig
for de <høie> Vedkommende,
Hertil i Marginen: halb Kinderspiel, halb Gott im Herzen.
- S. 45^{30f.} ufuldkomment Væsen osv.] *hertil i Marginen:*
- 9 smgl. Rosenkrantz p. 308 og 309.
- 10 S. 54¹² er en langt dybere Tone] det er en Tone dybere, det er
en Bastone, der skyder sig ind under de lettere
- 11 S. 57¹ giver.¹³ Alle.] giver.
- 12 S. 62 Noten^{7f.} at have koldt Vand i Beredskab, naar han har
vasket sig i lunkent] at komme Gløder, men vel at mærke Træ-
gløder, paa hans Fyrfade
- 13 S. 65²² Imidlertid^{24f.} Hovedstederne] Jeg fik da hos Pastor
Olufsen, der unter uns gesagt ell. ikke synes meget bevandret i det
N: T:, thi han maatte strax gribe til en Concordants, de vigtigste
Stæder
- 14 S. 65²⁶ hiint Sted] dette Sted jeg troer det er i Ephes: ell. i 1ste
Timoth.
- 15 S. 70³⁷ finder] || Kaffemadamerne og de ægteskabelige Thee-
vandsknægte || finder
- S. 73^{8ff.} Naar Du taler saaledes osv.] *hertil i Marginen:*
- 16 Skulde jeg give det tilsvarende Udtryk for det comiske Indtryk
Du gjør paa mig, saa vilde jeg sige: at Du er ligesom en Edderkop,
een af dem med lange tynde fine Been, kloge Øine, og saaledes
løber Du hen over Tilv: — Fra en anden Side vilde jeg sige, at Du

⁸ halb Kinderspiel osv.] sml. II A 557.802. ⁹ Rosenkrantz] ∅: Karl
Rosenkranz, Kritische Erläuterungen des Hegel'schen Systems. Königsb. 1840. —
Ktl. Nr. 745. ¹⁰ Bastone, der osv.] sml. II A 687. ¹² Sml. S. V. VI, S. 81
Lin. 34f. ¹⁵ Sml. 167,2. ¹⁶ ligesom en Edderkop osv.] sml. 45,5.

er som en luftig Skikkelse, som en Elverkarl skøn men huul, førerisk, men fordærvelig.—

S. 73⁴¹ Hjem . . . 74⁹ aftnes⁴] Hjem.[†]

17

[†] I *Marginen*: cfr. Jesu Sirach 36, 24—26.

S. 79¹⁰ gjør.] gjør. Tænk Dig en Konge, der herskede over et 18
lykkeligt Folk over et Rige, hvor Fred og Velstand ret syntes at
have taget Bolig, tænk Dig ham i et af hans eensomme Øieblikke
sige til sig selv: jeg modtager Folkets Hyldest, de prise og velsigne
mit Regimente og dog hvad har jeg gjort, og hvad gør jeg. Dersom
han da ikke, maaskee for at gjøre Noget, vilde gribe til Noget, der
ødelagde Folket, men ganske rolig sige til sig selv, jeg har Ansaret,
min Krone trykker mig ikke, men dog hviler Ansaret hos mig,
naar han sagde og følte dette, saa havde han ogsaa Lov til at nyde
al den Velsignelse, et taknemligt Folk kunde udgyde over ham.

S. 84¹³ Jeg . . . 17 Synd.] Men som dette har noget Opløftende, 19
saa har det noget Nedtrykkende at tænke sig, at Synden skal være
Grunden dertil. Jeg maa hertil svare, Kirken forkynder i Vielsen
kun Synden som det almdl. msklige Lod; det er derfor egl. først
for Reflectionen at Modsætningen gjør sig gjeldende; men Reflec-
tionen har den f: Kj. ikke, og altsaa kan jeg ikke reflektere herpaa.

S. 85⁶ I Skriftens . . . 8 hende.] Dette vidste d. h. Skrift vel og 20
derfor var det langt vigtigere at indskjærpe det Sidste, men tillige
er deri udtrykt Qvinden som den der danner Hjemmet, det ligger
netop i hendes passive, lidende Character. Manden skal forlade
Fader og Moder (dette er hans første Hjem) og holde fast ved sin
Hustrue (dette er det andet Hjem som hun danner.). Dette er ogsaa
saa skjønt udtrykt i det Ord Hustrue ɔ: Troskab i Huset, et Huus,
hvori Troskab boer, ell. en Troskab, hvori Kjærligheden finder sit
Huus. Et saadant Udtryk eier derfor hell. ei den romantiske Kjær-
lighed, saa eenfoldigt og simpelt, og dog saa riigt paa Velsignelse.

1841

- 21 S. 85²⁴ kjender.] kjender. Chrstd. vil ikke tilintetgjøre Kjødet, den vil ikke Spægelser ell. Extremet deraf Udsvævelser, den vil Ydmyghed og dette kan ypperlig bestaae med Kj.
- 22 S. 87¹¹ videnskabelig Tvivl.] videnskabelig Tvivl. Den sidste er det vistnok egl. at Coryphæerne for Philosophien har villet anprise, og jeg kan huske, at Du engang læste mig et Sted af Hegel for, hvoraf det efter mit Skjønnende klart fremgik at han blot anbefalede den videnskabelige, og den i denne indeholdte aandelige Besindelse paa den systematiske Sandhed.
- 23 S. 87¹⁴ Kraft til at tvivle,] Kraft ell. Kald til at tvivle (thi der gives en vis genial Tvivl der har sin Bemyndigelse i sig selv, hvor det ikke er Tilfældet er Tvivlen i Almdl. det Egoistiske og Selviske ganske almindeligt talt, det mod Gud sig Oprørende)
- 24 S. 92³⁷ men:³⁹ Dristighed] men for „al Verden“, et Udtryk som umulig kan forstyrre selv den meest polemiske Natur, da det udsiger en Offentlighed men saa ubegrændset, at den foruroiligende Grændse ikke øines, og udsiger det med en Dristighed med en lyrisk Overvætteshed som om den vilde gjøre Naturen selv til Vidne ved denne Høitid.
- S. 95¹⁴ Familien] *hertil i Marginen:*
- 25 Naar Gud derfor ved Eva gav Adam Selskab, saa synes den vidtløftige ægteskabelige Selskabelighed derved ingenlunde at bevises; thi Eva bringer ikke en Sværm af Veninder med sig.
- 26 S. 107^{9f}. Imidlertid...¹¹ Qvinde.] Dette er imidlertid ingenlunde Tilfælde, og et saadant Msk. vil let fristes dertil, om end ikke at gifte sig, saa at dog ved sine Berøringer at friste det andet Kjøn.

³¹ Kj.] ∴ Kjærlighed. ³² Sted af Hegel] Phänomenologie des Geistes, hrsgeg. von Joh. Schulze (Hegel's Werke, 2. Bd. Berlin 1832. — Ktl. Nr. 550) S. 63 f. ³⁶ Sml. S. V. I, S. 80.

Han vil ogsaa let være istand til at gjøre Indtryk. Dersom Een vilde spørge mig, hvo er den farligste Forfører en D. Juan ell. en Faust, saa vilde jeg svare Faust. I Faust er der gaaet en Verden under, men derfor har han til sin Disposition de meest forføreriske Toner, Dobbelttonerne som zittre i to Verdener paa eengang, i Sammenligning med hvilke en D. Juans meest giftige Blødhed og Sødme er Barnelallen*). Vilde Een spørge mig, hvilket Offer er meest at beklage, en Pige, der er forført af en D. Juan ell. af en Faust. Der er ingen Sammenligning, den, der er forført af en Faust er i Grund og Bund fortabt. Og det er derfor meget dybsindigt at Sagnet giver D. Juan 1003 paa sin Liste, Faust har kun een, men hun er ogsaa knust efter en ganske anden Maalestok. En Pige der er forført af en D. Juan har Aandens Verden for sig, en Pige der er forført af en Faust, for hende er selv den forpæstet.

*) *I Marginen*: I Faust er der en Verden gaaet under, men det ustadige Lys der falder paa denne Ruin, det ængster og frister.

S. 107³⁴ Klip Klap.“] Klip Klap, og saa skulde Alt være færdigt, ²⁷ og hvis man vilde være fuldk., kunde man forære sin Kone en ell. anden Bog, der indeholdt en Samling af gehalttrige Kjernesprog om Ægtesk. Jeg veed at Du har Talent til at more dig over Mskenes Daarskaber og jeg skal nu give dig en Anledning dertil, der tillige kan bestyrke Rigtigheden af det gl. Ord: hvad gjør Tydsken ikke for Penge. Det er en Bog, jeg tilfældig traf paa. Dens Titel er: Orakel der Liebe, Ehe und Freundschaft, eine alphabetisch geordnete Sammlung gehaltreicher Gedanken über das Wesen, die Erfordernisse und den Zweck der Liebe, Ehe und Freundschaft. Magdeburg 1841. v. Gustav Friedrich Koch. Forordet lyder saaledes: Der Zusammenstellung dieses Werkchens hat die Absicht zum Grunde gelegen: Erklärungen, Regeln und Anhaltepunkte zum Nachdenken über das Wesen, die Erfordernisse und den Zweck der Liebe, Ehe und Freundschaft, sowie überhaupt einen Umgangs- und Lebensleitfaden für Liebende, Eheleute und Freunde in Hinsicht ihres Verkehrs mit einander und mit dritten

1841

Personen darzureichen. Um das Ganze zum Gebrauche geeigneter zu machen, Diesem oder Jenem einen entsprechende Gedanken, ein Motto, einen Stammbuchvers u: dergl: schnell an die Hand zu geben, und zugleich dem bisher fühlbar gewordenen Mangel an einem Wörterbuche der Liebe zum Theil abzuhelfen, habe ich die einzelnen Stellen unter bestimmten Rubriken gebracht und solche alphabetisch geordnet.“ For Fremtiden maa vi da altsaa være forberedt paa en ny Art af Kjærlighed: den encyclopædiske, hvis Grad og Intensitæt man vil kunde bestemme i Forhold til hvilket Bogstav i Alphabetet, den er kommen til. —

28 S. 124¹⁷ det leves.] det leves. *Hertil i Marginen:*

den vender saaledes tilbage til Epos igjen, har dets Brede og ikke Dramaets lyriske Utaalmodighed, men det er ikke den i Eenhed med det Udv: umiddelbare Udvorteshed og derfor er det en høiere Art Epos. Enhver bliver her sin egen Trobadour, og kan vente den Forklaring, den Forklarelse, som en Evighed vil give; dette ikke phantastisk forstaaet, som jeg erindrer en religiøs Sværmer, der meente, at Dommedag vilde vare i flere tusinde Aar for ret at faae Tid til at eftersee Alt.

S. 140] *under sidste Linie:*

29

din Dig oprigtigt hengivne
B.

42 *Endelig Udarbejdelse til:* Ligevægten mellem det Æsthetiske
U. D. og Ethiske i Personlighedens Udarbejdelse [S. V. II, S. 143—299].
Manuskriptet er uden Titel.

1 S. 152⁶ Selv⁷ Urette] Selv derfor om et Msk. valgte <det>
Urigtige, (hvorved jeg dog vil bede Dig at erindre, at her ikke er
Tale om Modsætningen mellem Godt og Ondt, thi i dette Valg vil
den virkelige Villie vel som oftest træffe det Rette)

S.155^{30 f.} mediere Christendom og Hedenskab] mediere Chrstd. 2
og Philosophie

S.186²⁴ thi²⁶ Naade] *hertil i Marginen:*

Maa bruges i Indledningen til hele Værket; thi her har Ægte- 3
manden forløbet sig; thi efter den Beregning gaaer jo slet Ingen
tabt.

S.287³³ Der var i Grækenland osv.] *hertil i Marginen:*

NB Fortalen 4

S.299] *under sidste Linie:*

Din Ven. 5

Nec levis, ingenuas pectus coluisse per artes, 43
Cura sit, et linguas edidicisse duas. U. D.
Non formosus erat, sed erat facundus Ulixes,
Et tamen aequoreas torsit amore Deas.
O! Quoties illum doluit properare Calypso;
Remigioque optas esse negavit aquas!

de arte amandi Lib. II. v.121.

..... dos est uxor, lites 44
de arte amandi <Lib. II> v.155. U. D.

Quos humeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum et quale latus! quam juvenile femur!
etsteds hos Ovid.

³⁻⁴ Sml. S.V. I, S. XIII Lin. 11 ff. ⁴³ Non formosus... Ulixes] S.V. I, S. 332.
⁴⁴ etsteds hos Ovid] Amores I, 5, 19—22.

1841—42

- 45 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Indledningen*
 U. D. [S. V. I, S. 275—281¹³ ham.]
Manuskriptet er uden Titel.

- 1 S. 276²⁴ en²⁵ interessant.] en ond Samvittighed er istand til at gjøre Livet interessant, intet Under at Msker i Fortvivlelse gribe til dette sidste Adspredelses-Middel.

S. 277^{26 ff.}] *herudfor i Marginen:*

- 2 || dette Vampyragtige der er ved ham. Ligesom Skyggerne i Underverdenen sugede Blodet ud af de virkelige Msk. og levede saa længe, saaledes han. ||

|| det er Skammeligt saaledes at misbruge Aandens Flugt til at tjene Kjødet; men det vil og aa hævne sig selv, saaledes gik det Bellerophon, der misbrugte Pegasus til at besøge en Qvinde og styrtede i Havet. — ||

- 3 S. 278⁴ Mange⁸ Sygdom.] Ligesom det paa Scenen <ofte> er det samme Skuespil der foregaaer paa begge Scener, saaledes forholder disse to Verden sig altid til hinanden. Hiin anden Verden eier slet Intet som jo forekommer i den virkelige Verden; men vel har den virkelige Eet og Andet som ikke forekommer i denne. Hiin anden Verden er et Billede af den, dog ikke et kunstnerisk udført, men et idealiseret Aftryk indvævet i denne Verdens fine næsten usynlige Stof, ligesom det Billede <af Chrsti Ansigt> Veronica, idet hun aftørrede Sveden af hans Ansigt, beholdt i det fine Klæde. Denne Verden er der nu mange Msk., der slet ikke har Øie for, og man maa i en vis Forstand være Søndagsbarn for at see den. Alt hvad der forekommer i den virkelige Verden seer man ikke i denne, man seer saaledes bestandig kun de i den, som selv seer den, det Individ der ikke selv seer den, ham er det umuligt for en Anden at opdage i den, thi at see og at blive seet ere identiske. Naar man nu seer denne Verden, noget der for den udv: Iagttagelse i Almdl. vil vise sig saaledes, at det seer ud som man slet ikke saae, saa vil man ogsaa der være istand til at opdage

den Een omgivende Virkelighed; man vil være istand til at gjenkjende endog Individerne. || De vise sig alle som Skygger, men nogle saa lyse og flygtige, at det næsten er umulig at gjenkjende dem, andre mere bestemt udviklede, alt i Forhold til som de see denne Verden. Jo mere de leve for Virkeligheden jo lettere vise de sig i denne Verden, jo mindre, desto mere træde de frem i hiin. De faa der næsten ere haandgribelig Virkelighed de vise sig som Skyggebilleder med næsten rummelige Dimensioner. Disse Individer vise sig derimod i den virkelige Verden <næsten> som Skygger. ||

Men det at et Msk. saaledes svinder hen næsten forsvinder for Virkeligheden, det kan have to Grunde, enten er det en Sygdom ell. en Sundhed, en Forskel der ogsaa viser sig for den der iagt-tager hiin Verden. Nogle Skygger vise sig nemlig skjønt tydeligt og med skarpe Omrids, dog lyse og ligesom matte, noget for Øiet saa ubeskriveligt velgjørende, ligesom det matte Arbeide i Metaller, en jævn Mildhed er udgydt over det Hele. Det er de gode. Andre vise sig med ligesaa bestemte Omrids men mørke og skumle, dette er det Onde.

S. 278²³ dog³³ vidst] men høist sandsynligt er det, at han, 4
 efter at endogsaa hun, som han dog virkelig, om jeg tør bruge det
 Ord om ham, har elsket, havde tabt Betydningen for ham, at han
 nu har raset mere end nogensinde før. Før synes hans Forførelse
 at have været mere subtil. Hans egl. Praxis har været

S. 279²⁶ Han] || Han var som en af disse langbenede Edder- 5
 kopper, let og rap med kloge Øine ilede han hen over Livet. || Han

S. 281^{6 ff.}] herudfor i Marginen, overstreget: det tyske Vers „Gehe“ 6
 osv. [S. V. I, S. 283^{16—20}]

S. 281¹² Hun¹³ ham.] Jeg har engang modtaget en Billet fra 7
 hende, som var skrevet i en saadan Tilstand. Jeg har gjemt den, den
 lyder saaledes:

³ Sml. 41,16. ⁶ Se 50,5.

Hertil i Marginen:

|| Billetten maa findes mell: mine Papirer. Jeg havde udarbejdet den før min Afreise. ||

⁴⁶ *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Indledningen*
U. D. [S. V. I, S. 281¹³ „Stundom . . . ³¹ hen“.]

⁴⁷ *Foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Indledningen*
U. D. [S. V. I, S. 281³² Forfærdeligt . . . 283² ude.]

S. 282^{1 ff.}] *hertil i Marginen:*

¹ I Udgiverens Fortale vil her til svare nogle ironiske Reflexioner over det Comiske i As Situation, hvorledes han er i Vinden med den Andens Hemmelighed, der burde være en Bank, hvori man kunde deponere Hemmeligheder. —

² S. 282¹⁴ flette . . . ³⁶ Toppunkt.] flette disse ind efter deres paa-lydende Datum, for om muligt paa den Maade at tilveiebringe et Hele. Et flygtigt Overblik viser mig allerede, at de nogenlunde svare til hinanden hvad Datum angaaer; derimod er Dagbogens Indhold og Brevets naturligviis ofte hinanden aldeles modsatte.

Fortsættelse af 47:

⁴⁸ || Da jeg vendte Dagbogen om fandt jeg, at der ogsaa var skrevet
U. D. i den fra den anden Ende af. Den indeholdt en Afhandling betitlet:
Qvinden kategorisk betragtet. ||

Billetten] se 38. ⁴⁶ Sml. 38. ⁴⁷ Sml. 188,2. ⁴⁸ Sml. S. V. I, S. 283 Lin. 2—6. Qvinden kategorisk betragtet] sml. 143.

I Marginen til 48:

| **NB** det er bedst at gjøre den lille Undersøgelse til et Moment 49
med i selve Dagbogen. || U. D.

Fortsættelse af 48:

Udkast til: Forførerens Dagbog, *Indledningen* [S. V. I, S. 283⁷ 50
—284]: U. D.

|| **NB** det bliver bedst, at lade følge en 3 a 4 Breve fra Cordelia 1
til | Edvard | efter Forførelsen, hvori hendes forskellige Stemnin-
ger udtrykke sig: <Dem har hun viist mig, men tillige forsikkret
mig, at hun aldrig har kunnet beslutte sig til at sende dem til ham,
fordi hun dog aldrig kunde blive enig med sig selv, hvorledes hun
skulde betragte ham.> ||

|| | Edvard. | Joh.

2

ikke kalder jeg Dig min, det veed jeg vel Du ikke er, kun min
Forfører, min Fjende, min Morder kalder jeg Dig — jeg kalder mig
Din og som det engang smigrede Dit Øre, skal det nu være en
Forbandelse i al Evighed, fly hvor hen Du vil jeg er dog din, Du
kan ikke blive af med mig. <ogsaa det, at jeg fører dette dristige
Sprog beviser, at jeg er din. Du har gjort Dig skyldig i det ræd-
somste Oprør af Alt, Du har forvansket et Msk. fra et fri Væsen
til en Træl af Dig.> ||

|| | Edvard. | Joh.

3

Historien om den rige Mand, der slagtede den Fattiges Lam. ||

|| | Edvard | Joh.

4

Er der dog slet intet Haab for mig. Skulde Din Kjærlighed til
mig aldrig vaagne; thi Du har dog elsket mig, det veed jeg, uden

¹⁻⁴ Edvard | sml. 56,10. 160,3. 185,6.

at jeg egl. kan gjøre mig Rede for, hvad det er for en Magt der forvisser mig derom. ||

5

Gehe
Verschmähe
Die Treue
Die Reue
Kommt nach.

51 || **NB.** Det bliver dog rigtigst at lade de saa kaldte actiones in di-
U. D. stans følge med slyngede ind imellem, det vil give den rigtige Be-
lysning og vise hans Lidenskabs Beskaffenhed. ||

52 || **NB.** Dagbogen bør ikke begynde med Cordelias Historie men
U. D. med den første actio in distans som findes i den blaa Bog. ||

53 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Indledningen*
U. D. [S.V. I, S. 283² Var¹⁵ Forskjelligt:]

54 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Indledningen*
U. D. [S.V. I, S. 283²² Johannes! 285]

S. 285¹ Har⁷ rørende.]

1 disse Breve karakterisere hende. det andet er næsten menings-
løst og dog saa rørende

⁵ Sml. 45,6. — Goethe's Werke (om Udg. se til I C 72). 11. Bd., S. 10. ⁶¹ actio-
nes in distans] se 68—97. ⁶² den første actio in distans] se 68.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie [S.V. I, S. 295⁵—300⁸] 55
U. D.

296^{32f}. ligesom Alcedo ispida] som[†] og aaben Plads. 1

[†] *I Marginen*: denne Fugls Navn maa findes i mine Excerpter derhjemme i den aflange Bog

297²⁵ at bevæges i sig selv.] saaledes at seile i sin egen Søe. 2
Hertil i Marginen:

Jeg samler mig i mig selv, holder Bøn ligesom Soldaterne før Slaget, men den Samlen i sig selv er intet Arbeide, men Nydelse, en Tvetydighed der ligger i det latinske colligere se.

S. 298²¹ hiin²² igjen?] hiin stolte Tid da Msk. herskede over 3
Verden, da Evigheden fødte Tiden, den eneste Rest der blev tilbage, da Tiden atter sank ned i Evigheden, men Du slap bort!
I Marginen: hiin Tid da Nødvendigheden fødte Friheden, da Friheden atter lod sig narre ind i Modersliv for paa ny at fødes.

S. 299²⁷ Digterens] Ovids *I Marginen*: de arte amandi II v. 235. 4

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie [S.V. I, S. 301²⁴—324³] 56
U. D.

S. 301³¹ Hun] Fuglen bygger Rede i Bøgen, ingen Fugl bygger 1
sin Rede i Granen uden Skovduen, saaledes var hun. Hun

S. 302²⁶ som ikke sees.] som dog ikke viser sig. Det er det 2
bedste ved et Bal, alle de smaa Fordele de dandsende Medlemmer nyde, de conventionelle Friheder have ikke stort at betyde, netop fordi de ere conventionelle, og fordi en Balcavaleer i Almdl. ikke

⁵⁵ Se II A 612. ⁵⁴ Sml. 179, 28. ⁵⁶ Sml. 179, 39. ⁵⁶ 1 ingen Fugl osv.] sml. II A 617.

har Præsumtionen for sig og det i Almdl. er en saare tvetydig Lovtale over en Herre, naar en ung Pige siger, han er en god Balcavaleer. —

S. 303^{9 ff.}] *hertil i Marginen:*

³ Jeg vilde ønske jeg var Maler; thi dette Øieblik i en Piges Liv, netop fordi det kun er et Øieblik lader sig egl. blot male, da det ingen Udvikling forudsætter lader det sig ikke beskrive.

⁴ S. 303¹⁰ Derfor¹² født.] Derfor fødes en Qvinde to Gange, naar hun gifter sig da hedder hun født den og den, egl. er det kun een Fødsel naturligviis, men den er saa lang, at den danner en egen Periode.

⁵ S. 303²⁴ Veemod.] Veemod, men hun var ikke udhulet af Sentimentalitet ell. appreteret med Sentimentalitet som disse indbildte rige, man forgieves vilde søge at omfavne, da deres Indhold er fordunstet. —

S. 307¹⁹] *herudfor i Marginen:*

⁶ || Læbernes Offer — Læbernes Tak-Offer. ||

⁷ S. 308⁹ streng Mand.] stræng Mand, || der ved sin Hidsighed forbittrede sin eneste Søn i den Grad, at han efter mange Optrin vandrede ud til America. Moderen er ogsaa død; ||

⁸ S. 309³⁵ have.] have. || Hvorledes gik det ikke Tønder, var han vel paa saa ynkelig en Maade kommen af Dage, hvis han ikke havde boet saa isoleret? ||

⁸ Tønder] Jens Peter Tønder, f. 1773, „Kandidat og forhen litterair Telegraph-Bestyrer“ (se: Mit Levnetsløb eller Skildringer af min videnskabelige Vandel og mine antagne bestemte Leve-Regler, af J. P. Tønder. Kbh. 1832); myrdet i Juli 1836 af Petri Claudi Ferd. Emil Worm, se: F. M. Lange, Udvalg af danske og udenlandske Criminelsager (Ktl. Nr. 926—31). 4. Bd. (Kbh. 1838), S. 66 ff. 97 ff. 353 ff., særlig S. 374 ff. 5. Bd. (1839), S. 113 ff. 243 ff., særlig S. 267. Sml. C. H. Visby, Dagbog over mine Besøg hos Worm (Kbh. 1838). — Tønder boede ved sin Død Nyhavn (nordre Side) Nr. 33.

S. 315^{6 ff.}] *herudfor i Marginen:*

|| Dersom jeg vilde fortælle mit Levnetsløb, saa troer jeg ikke, ⁹
at jeg vilde faae mange tilfredsstillede Læsere, de vilde vel snarere blive lidt ærgerlige over, at de gik fastende fra et Bord, hvor saa megen Nydelse bestandig gik deres Næse forbi. ||

S. 317⁴ Edvard] *rettet fra Fritz og saaledes overalt i det føl-* ¹⁰
gende.

S. 324³] *herefter i Marginen: Zephyrer —*

¹¹

Til 56:

Udkast til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie [S.V. I, S. ⁵⁷
³²¹¹⁰ Vort....¹⁵ træder op som] *U. D.*

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- ⁵⁸
storie [S.V. I, S. 329⁹—341³¹] *U. D.*

S. 333⁵] *herefter:*

Der gives forskellige Maader at beruse en Kvinde bachantisk ¹
paa; min er den sikreste.

S. 333⁷ Det....⁸ über.] det er den Romanskriverne altid have ²
nok af paa deres Palet, og smøre de ulykkelige Piger ved enhver
Leilighed heelt over med, heelt ned af Ryggen. Tilsidst ender det
med, at lade dem rødme over hele Legemet.

S. 334⁷ Min....¹⁰ hende.] Min Hensigt var at tilintetgjøre det ³
hele Indtryk og saa om det var muligt at fravryste hende det Pa-
thetiske og give Ironien istedet. Det var for tidligt; jeg har forløbet

¹⁰ Sml. 50,1—4.92.160,3. ¹¹ Zephyrer] se 135 og Noter dertil. ⁵⁸² Sml.
I A 328, S. 142.

mig. Jeg vilde give meget til, at jeg ikke havde gjort det. Hun blev angst, men hendes Angst havde intet Fristende for hende, den var blot unheimlich. Angst er altid et paalideligt Middel, men den maa friste og lokke som Loreleys Sang, ikke afskrække. Jeg maa gjøre stærkere Bevægelser for at vække det Pathetiske, endnu er hun ikke udviklet nok til at gaae paa Dybden, blot dette Optrin ikke giver hende Vandskræk.

- 4 S. 336¹³ en Bortførelse.] at der holdt en forspændt Vogn og ventede os. Dette Ualmindelige vilde hun meget lettere fatte sig i, end i det Almindelige. Imidlertid er det en egen Sag med en Forlovelse. Det er offentlig Demonstration, jeg gjør en Tilstaaelse, som maaskee kan vikle Een ind i mange Conseqventser. Er man først forlovet, saa er det snart bekjendt, og man har da for sit hele følgende Liv det Stempel paa sig, at man har været forlovet, Noget der altid denoncerer Een som et Msk., der har bevæget sig i disse Farvande, og som for Fremtiden gjør Een alle Mystificationer vanskelige. Desuden er det ikke saa let, at komme ud deraf. Dog dette frygter jeg mindre, det beroer paa, hvorledes man bærer sig ad. For alting maa man vogte sig for, at komme i Berøring med det Ethiske, og en Forlovelse kan saa let antage en ethisk Charakteer.

- 5 S. 337¹ jeg . . . ¹² Første.] og jeg skal aldrig misunde ham de Erobringer, han gjør, da de alle ere baserede paa en Løgn, og saaledes i æsthetisk Forstand ingen Betydning har. Han veed ikke, hvilken Nydelse det er at blive elsket, elsket høiere end Alt i Verden. Vanskeligere bliver det altid at digte sig ud igjen, og dog maa det lade sig kunde gjøre, men bør skee saa underfundigt, at hun end ikke selv tør paastaae, at hun er bedraget. Vi faae nu at see. Saa meget vil jeg gjøre for den Pige, som jeg aldrig har gjort for nogen Anden, jeg vil forlove mig, det er en betydelig Indsats jeg gjør, det føler jeg meget godt; men jeg haaber dog at faae Capital og Renter igjen. Jeg maa have et Forhold til hende, der giver mig Ro til at nyde hendes Udvikling, der ikke i en Tummel griber det Høieste.

S. 341⁹ hun elsker mig slet ikke.] hun elsker mig visselig ikke, 6
og skulde jeg i dette Øieblik bringe hende der til, maatte jeg altfor
stærk overvælde hende. At hun af blot Frygt skulde hengive sig
til mig, ell. rettere sige: ja, var hell. ei ønskeligt, skjøndt der altid
maa og bør blive et Moment af Frygt, der netop vil qvæle det
Prophetiske. I Kraft af mit aandelige Herredømme over hende
maa jeg vente et Ja, men da hun netop i mit Herredømme seer
Muligheden af sin Frihed, saa vil dog Frygt alene ikke bestemme
hende.

S. 341²⁸ Og³¹ aldrig.] Og hvorfor nyder jeg denne Tiltro, 7
fordi jeg ikke er Cavaleer, fordi jeg er aldeles indifferent, en blot
intellectual Størrelse, det meest neutrale Salt af Verden. Ja hvad
det lønner sig. Jeg siger ligesom Peer Degn, jeg vilde ikke und-
være det Latin for 100 rd. *)

*) I *Marginen*: Hvor fattige vare ikke ogsaa mine Indtægter i
gamle Dage, da jeg var Cavaleer, i Sammenligning med mine
nuværende.

Foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 59
storie [S.V. I, S. 341³³ Øieblikket³⁶ hjemme.] U. D.

Spredte Udkast til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie 60
[S.V. I, S. 342⁴ Hvor 343²² Historien.] U. D.

Til 59 og 60: 61
U. D.

Øieblikket var kommen. — det var ellers uden alle vidtløftige 1
Ophævelser, Knæfald etc. som her vilde have været uhensigts-
mæssigt

⁵⁸ Peer Degn] Erasmus Montanus 1. Act, 3. Sc. ⁶¹ Sml. S.V. I, S. 341
Lin. 33.

1841—42

2 hun blev inderlig overrasket troede jeg var gal.

3 hun sagde hverken ja ell. nei — det er nok; det bliver en Transaction mellem Tanten og mig.

62 hun var ualmindelig smuk — der hører Resignation Selvbe-
U. D. herskelse — men det kommer igjen —

63 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. *storie* [S. V. I, S. 343²⁴ Saa . . . 347²¹ Taushed.]

S. 343²⁴ Saa . . . ³⁵ Udholdenhed. —]

1 Saa er jeg da forlovet. Hvo skulde have sagt det om mig.

Herudfor i Marginen:

dersom Cordelia havde en Veninde og vilde være oprigtig, maatte hun sige: Gud veed, hvad der skal komme ud af det Hele. Der er Noget hos ham, der frister — og dog elsker jeg ikke —

2 S. 343³⁶ Ægteskabet . . . ³⁷ ubeqvem.] Det viser sig atter her, hvad der er af gudd. Oprindelse altid beholder en Betydning, hvor meget man end forhærder sig derimod. I Ægteskabet ligger der saaledes en Sandhed, om den end er mig i det mindste noget Ubeqvem;

3 S. 344³ Det er ikke uden Betydning] Jeg har altid gjort Nar af Forlovede*), det vil derfor have sin Betydning for mig selv at være forlovet

*) *I Marginen:* at det er saa Latterligt som det virkeligt er, det har jeg aldrig mærket saa godt før som nu da jeg selv har Galetrøien paa.

² Sml. S. V. I, S. 342 Lin. 40. ³ Sml. S. V. I, S. 343 Lin. 12 f. ⁶³ Sml. S. V. I, S. 301 Lin. 20—23 (?) S. 342 (?)

S. 344⁵ Og⁶ -Kunstner?] thi en Forlovet han er virkelig i
samme Forstand Kunstner som Dyrehaugens Virtuoser, og en
Forlovelse forholder sig til Elskov som Kunster i Dyrehaugen til
Kunst. Jeg glæder mig ret til at gjøre mine Kunstfællers Bekjendt-
skab. Da min Forlovelse er den eneste Ansættelse jeg har i Livet,
saa kan jeg ganske hellige mig her til; jeg kan alene leve for min
Forlovelse, uforstyrret selv af et Hensyn til mit Avancement i
General-Toldkamret. |

I Marginen til 63,4:

Det har forøvrigt i lang Tid interesseret mig at faae Verden at
see fra en Forlovets Standpunkt, jeg meente, man maatte anstille
yyperlige lagttagelser, man ansees for mere uskadelig, tør tillade
sig mange Friheder. Jeg havde tænkt paa at leie en Pige til at
være forlovet et halv Aar med mig; nu kommer det anderledens.

S. 344¹⁵ Et²³ Tiden.] Alt Sligt kan jeg gjerne indrømme ham,
nu jeg er over det Farlige. Før jeg havde sikkret mig Cord., maatte
han ikke tilstaae sin Kjærlighed, nu kan det ikke skade. Nu har
jeg overtaget Commandoen, jeg kan fortolke Alt. Hendes Med-
lidenhed kan ikke vækkes i nogen betydelig Grad; thi nu er det
en <udv:>Umulighed for hende at vende tilbage til ham. Hvorfor
skulde jeg ogsaa fravriste det sidste Haab. Det er et godt Msk.,
jeg holder af ham, og hvem veed, man kunde maaskee bruge ham
endnu engang, som Enkebolig kunde han altid blive ret antagelig.

S. 347²¹] *herefter i Marginen:*

1ste Polemik

7

Endelig Udarbejdelse til: Forfæderens Dagbog, Cordelias Hi- **64**
storie [S.V. I, S. 348¹⁰ Ikke 350² bevæget.] **U. D.**

⁷ 1ste Polemik] se 136 og Note dertil.

- 1 S. 348³⁸ hende . . . 349¹ Umiddelbarhed.] hende.*) Og uagtet nu jeg vistnok har levet temmelig interessant, og let kunde gjøre det tillokkende for en ung Pige, saa vil jeg dog altid forsmætte dette Middel, fordi det, hvis det var nødv., vilde overbevise mig om, at Kjærligheden selv ikke var det absolute.

*) *I Marginen:* Det nemlig jeg idetmindste søger er ikke Historie, det har jeg mere end nok af, men Umiddelbarhed.

- 2 S. 349² først . . . hinanden.] først i det Øieblik ere til for hinanden, og medens Naturen kun føder stykkeviis, saa føder Elskoven parviis, Heelheder, Totalitæter. Saaledes bør det altid være i Begyndelsen længere hen kan man bruge det forbigangne Liv som en fristende Hemmelighed.

- 3 S. 350² hvor dybt hun er bevæget.] at det Erotiske tilbørligt er udviklet hos hende.

Herefter i Marginen:

NB. Lic. Hansen

- 65 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie* [S.V. I, S. 351²⁴ Nu . . . 352³⁰ hinanden?]
U.D.

- 1 S. 352³⁰ passe vi da ikke for hinanden?] Saaledes passe vi for hinanden.

Herefter i Marginen:

Charlotte Hahn

- 66 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie* [S.V. I, S. 353¹⁸ En . . . 356²⁵ Huusguder.]
U.D.

³⁸ Lic. Hansen] se 79.80. ⁶⁵ Charlotte Hahn] se 75.97.

S. 354¹⁵ Jeg¹⁶ Karrikatur,] | I den Henseende maa jeg see 1
at faae fat i en Karrikatur, |

I Marginen:

Jeg har i min Onkels Huus en Karrikatur

S. 355²⁰ Min Cordelia!²⁸ Din Johannes.] *hertil i Marginen:*

Idag har jeg skrevet hende en lille Epistel til, saa aphoristisk 2
og tangerende som muligt. Den fordrer i temmelig høi Grad min
Fortolkning og derpaa er den ogsaa beregnet. — Hvad hun mod-
tager skriftligt af mig, kommer hun efter al Sandsynlighed oftere
tilbage paa, det maa derfor være af den Natur, at der intet sikkert
Fodfæste er; men at det kan blive til hvad det skal være, eftersom
hendes egen Stemning fortolker det. Jeg lægger Accenten paa
hende, og paa hendes Kunst. Naar da Tidens Fylde kommer, gjør
jeg hende det paa enhver Maade umulig, hun skal da selv blive
den, der først taber Interessen derfor.

S. 355²⁹ Hun sidder osv.] *hertil i Marginen:*

denne Stilling har Sympathien men endnu ikke det Erotiske. 3

|| sa passione prædominante

est la principiante

af Don Juan i den anden

store Tjener-Arie (maa

eftersees). ||

67

U. D.

Endelig Udarbejdelse til: Forfærders Dagbog, „*actio in di-* 68
stans“ [S. V. I, S. 286 289¹⁹ indhentet.] U. D.

¹ min Onkels Huus] se 99. ⁶⁷ Sml. S. V. I, S. 274.

*Som Overskrift:*1 **Af Forfæderens Dagbog.** <No 1>*I Marginen:*

actio in distans.

- 2 S. 288³⁴ Det....³⁶ Afglands.] Men det der beskæftiger hendes Opmærksomhed er vel det Mangfoldige, men det Mangfoldige med et vist høiere Skin over sig, || thi som Juletiden saa har ogsaa Julegaver noget Høitideligt, et Adelskab, || der bringer dem Himlen nærmere.

I Marginen udfor det Overstregede:

en Afglands af den jordiske Pragt og Herlighed.

- 3 S. 288⁴¹ mere levende.] mere levende, det er for Øiet hvad det er for Øret naar i en lille Skovegn Alt er stille og tyst og nu pludselig en Nattergal slaar en Trille og Livet gaaer op over Egnen.

69 *Foreløbig Udarbejdelse til: Forfæderens Dagbog, „actio in distans“* [S.V. I, S. 327¹⁴ Ret....³⁰ Puf.]

- 1 S. 327²⁹ saa....³⁰ Puf.] da bliver det ofte knap nok, der bliver ikke Raad til mange Læg og Folder. Du er smuk, min Pige, disse Læber, hvilken Sundhed aander de ikke, dit Øie hvor blankt, hvor reent, naar du slaar det op, da er det som naar Taagen der har hvilet over Havet hæver sig i et nu, og den blanke <mørke> Sø speiler Himlen i sig, som naar en mørk Skye skjuler Maanen, og nu forsvinder og Maanen er dobbelt blank, fordi Skyen har pole-ret den.

70 *Endelig Udarbejdelse til: Forfæderens Dagbog, „actio in distans“* [S.V. I, S. 289²¹ Det....²⁹¹³⁷ Maade.—]

¹ actio in distans] sml. 51.52. ⁶⁹ Sml. 135.

I Marginen udfor Begyndelsen af Stykket:

No 2

1

S. 291¹⁵ see¹⁷ Verden.] Betragt blot mit Udv: mig har de 2
 Intet at frygte af, jeg seer ikke blot godmodig ud, men jeg seer
 jo slet ikke ud som en Cavaleer. Min Skabning kan jo intet Ind-
 tryk gjøre og fordrer det jo hell. ei, de seer det jo let paa mig, jeg
 er en Tænker, der er vant til at leve i Abstraktionens Verden, og
 hertil danner vel en ung Pige en fuldk: Modsætning.

S. 291³¹ Dette³⁷ Maade. —] De forsvinder — Vel vi sees 3
 nok igjen, men dette Haandtryk skal endnu en Tidlang blive dem
 en Gaade, vanskelig at forene med min hele øvrige Optræden. —

Endelig Udarbejdelse til: Forfærers Dagbog, „actio in di- 71
stans“ [S.V. I, S. 360⁵ Det 362³ Sminke.] U. D.

I Marginen udfor Begyndelsen af Stykket:

No 4.

1

S. 361³¹ Standhaftighed.] Standhaftighed, han erindrer mig vir- 2
 kelig om den standhaftige Tinsoldat, og jeg kan ikke lade være at
 lee, hver Gang jeg tænker paa deres fælleds Skjebne at falde ind
 under et Rendesteensbræt.

S. 361³⁵ Dog 362³ Sminke.]

Jo mere jeg derimod seer paa Pigen, desto mere behager hun 3
 mig. Jeg kommer nu udelukkende hos Conditoren paa den anden
 Side. Indtil Kl. mangler lidt i tolv passer hun sit Arbeide. Hun er

⁷¹² den standhaftige Tinsoldat] H. C. Andersen, Eventyr, fortalte for
 Børn. Ny Samling (— 2. Bd.), 1. Hefte (Kbh. 1838), S. 14 ff., særlig S. 19.

flittig, det kan jeg godt lide. I de sidste 5 Minutter før 12 er hun lidt urolig.

72
U. D.

Die eine ist verliebt gar sehr
die Andre wär' es gerne

Ja det er haardt at maatte gaae ved Siden af, i det høieste om Aftenen at faae Lov til at holde sin tilkommende Svoger under Armen, og saa endda under den venstre Arm.

73
U. D.

Altsaa paa Mandag Kl. 1 paa Udstillingen. Meget godt jeg skal have den Ære. Et lille Stevnemøde. Jeg er ordentlig nysgjerrig; thi det var ganske mørkt og jeg var ikke istand til at skilne Ansigtstrækkene paa nogen af dem. Desto bedre, desto mere for min Observation. Jeg møder Kl. 12^{1/2}.

I Marginen udfor Begyndelsen af Stykket:

No 3.

74
U. D.

Saaledes at vente forgievs det er næsten for meget. Nu har min Tjener ventet i 6 Timer, jeg selv i 2, i Regn og Blæst og Intet have vi fundet. Hendes Spor er aldeles forsvundet. Det kommer af, at man ikke er opmærksom nok. Naar man har med Piger at gjøre maa man have et Øie paa hver Finger. Der var en Nymphe, Cardea, osv. som S. V. I, S. 363 Lin. 29—S. 364 Lin. 3.— Det kunde overhovedet være ret interessant, hvis man kunde faae en ell. anden litterair Stympen til at optælle gennem alle mulige Folkesagn, Eventyr, Mythologier, hvor ofte det er en Pige, der bedrager

⁷² Sml. 135. — S. V. I, S. 326 Lin. 9—12. Die eine... gerne] se: Joseph v. Eichendorff, Gedichte (Berl. 1837. — Ktl. Nr. 1634), S. 24 (Diget: Vor der Stadt). — Sml. 90. ⁷³ Sml. 133. — S. V. I, S. 291 f. ⁷⁴ Saaledes at vente osv.] sml. S. V. I, S. 363 Lin. 12—14. Nymphe, Cardea] se: W. Vollmer, Vollst. Wörterbuch der Mythologie aller Nationen (se til I A 319). 1. Bd., S. 513. Det kunde overhovedet osv.] sml. 136,1. — S. V. I, S. 348 Lin. 6—9.

en Mand, og hvor ofte en Mand, der bedrager en Pige, for at faae det Spørgsmaal afgjort, hvilket Kjøen i Aarhundredernes Omdømme der er det trofaste.

I Marginen til 74:

blot for at faae et Smil af Charlotte Hahn (denne actio in di- 75
stans maa altsaa være anbragt i det Foregaaende.) det lader sig U. D.
saa ypperligt bruge, det fremkalder en Stemning, som jeg skylder
Cordelia.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 76
[S.V. I, S. 378¹¹ Elskoven¹⁸ være.] U. D.

S. 378¹² Ved Theatret i Dresden] Ved et Theater i Wien 1

See god Morgen Madam! Gaaer de selv paa Torvet for at gjøre 77
Indkjøb. — Hun er lykkelig over min Conversation. hun har en U. D.
meget smuk Pige med med Torvekurven paa Armen. Tjenestepiger
har altid behageligt. de er saadanne smaa adspredende Erobringer
— den som ikke har Smag for Tjenestepiger viser eo ipso, at han
er langt tilbage i Cultur.

Ja hvorfor blev de ikke staaende bag Porten, hvorfor tittede 78
de frem, at staae i en Port i Regnveir deri er intet Anstødeligt U. D.

⁷⁵ Sml. S.V. I, S. 363 Lin. 17—25. Blot...et Smil] sml. 90. — S.V. I, S. 278
Lin. 27 ff. Charlotte Hahn] sml. 65. denne actio] se 97. ⁷⁶ Sml. 160, 1. —
A 190 og se Note dertil. ⁷⁸ Sml. 134. — S.V. I, S. 300 Lin. 10 ff.

ell. Paafaldende, man kan desuden ikke engang vide, om de ikke skal op i Huset; men nu har jeg seet dem, jeg veed, at de i strængeste Forstand staaer bag Porten.

- 79 *Udkast til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“* [S. V. I, U. D. S. 350³ Ganske . . . 351⁹ for]

- 1 S. 351⁶ saa . . . ⁹ for] de bliver vred paa mig, skjøndt med Urette da de ikke veed, hvor skyldig jeg er — Jeg begynder helst med, at en Pige er vred paa mig —

Til 79:

- 80 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“* [S. V. I, S. 350³ Ganske . . . 351²³ mig.] U. D.

- 1 S. 351¹⁸ Det . . . ²³ mig.] det skylder jeg Venner og Frænder, — kort den hele Mskslægt. Det er dog Herligt saaledes at virke for det Hele, en saadan General-Fuldmagt i Mskhedens Navn giver Eens Personlighed en høi Grad af Betydning.

- 81 Taus, ja det forstaaer sig, hvo taler vel høit naar man gaaer U. D. alene paa Gaden, taus, men enhver ung Pige seer ikke taus ud fordi hun tier, og dog er dette den første den dybeste Egenskab hos en ung Pige, det der egl. er hendes dybere Væsen, som godt kan forenes med en munter livlig uskyldig-glad Snaksomhed paa Overfladen — taus — tankefuld seer hun ned for sin Fod, hendes Hoved er ligesom for tungt og dog bærer hun det let, hendes blonde Haar tynges med ned — hun er som et modent Ax.

⁷⁹ Sml. 64,3. 137,1.

Tag jer iagt I gode Pigebørn, fordi det er Nat og Illumination 82
i Skoven, derfor troer I nok at det gaaer an at see saa dristigt paa U. D.
os Mandfolk. Vogt Jer, et saadant Blik veed jeg at gjøre mig betalt.

Hun bærer Sorg ikke blot Sørgeklæder 83
U. D.

Nu maa jeg igjen til at gaae i Selskab. Jeg har nu efterhaanden 84
opkjøbt en Mængde Smaa-Fordringer, nu er Betalings-Terminen U. D.
der. — Ogsaa i denne Henseende vil mit Princip altid kunne staae
sig. Man skal ikke søge dem først i Selskaber, Familier o: s: v.; der
ere de altid til en vis Grad væbnede, men først de tilfældige Be-
røringer, senere kommer Indhøstningen. Jo flere Overraskelser
man kan faae, jo bedre. —

det er glat Føre idag og Blæst. I muntre Fauner hvad Glæde 85
havde I vel af at drive Eders Spil, hvis der ingen var der glædede U. D.
sig derover.

Fredriksberg. 86
<Guld og Midlerne U. D.
blænder Øinene
det maa jeg forstaae.>

Maaskee lod der sig dog foranstalte et lille Stevnemøde i en
afsides Allee, hvor vi ikke have andre Medvidere end Gjenlyden
af den fjerne Musik. — Du er jo ret pyntet, lad see, dette lille
Tørklæde, der er rigtig nok en lille Plet paa det, men den har Du
skjult viselig, af en Tjenestepige at være er Du virkelig smuk —

⁸³ Sml. Henriette Lunds til A 42 anførte Erindringer, S. 77. ⁸⁴ Sml. S.V. I, S. 297
Lin. 30 ff. ⁸⁵ Sml. 89.135. — S.V. I, S. 324 Lin. 10 ff. ⁸⁶ Sml. 160,5. — S.V. I, S. 379 ff.

Troer Du at jeg fornermer Dig ved at sige af en Tjenestepige at være — tvertimod Tjenestepiger er mine Yndlinger — Naar du nu følger med mig, saa skal jeg forklare Dig mange Ting om de fornemme Damer, Du har vist tidt ønsket, at Du var en fornem og riig Dame — For Præst vil det være let at sørge

Til 86:

⁸⁷
U. D. saadan en lille Pige hun tænker paa sin Kjæreste. hun er forlovet med en Tjener hos et fornemt Herskab, ell. vel endog en Kudsk, der har været ved Cavalleriet, det er de flinkeste Karle. — ell. hun tænker paa at blive forlovet med en saadan kjøn Karl, og saa tænker hun paa at blive gift, hun kommer selv og hører naar Præsten lyser fra Prædikestolen — han kan blive Politiebetjent, Gadecomissær, maaskee Fyrbøder, Portner o: s: v: — i Mangel deraf Vægter. Med en Vægter er det nu en Feil, at han ikke maa boe i den Gade, hvor han raaber — saa længe han er forlovet kan der Intet være at indvende mod et sligt uskyldigt Sværmerie — Jeg veed vel, at Sligt forekommer, men saa er Vægterlieutenanten uvidende om —

⁸⁸
U. D. det er ved Sommertid
hun glider, let og sømmeligt paaklædt — hun kjæmper —
hvilken Ynde — Undseelse —
er det comisk ell. tragisk at en ung Pige falder.

⁸⁹
U. D. ret saa muntre Sephyrer — flinkt I kaade Fauner, spiller og leger med de unge Piger — men hvad hjalp det Eder, hvis jeg ikke forenede mig dermed. hvad Glæde havde I da deraf.

⁸⁷ han kan blive osv. J sml. S.V. I, S. 381 Lin. 28 f. ⁸⁹ Sml. 85.135. — S.V. I, S. 324 Lin. 10 ff.

Sie singen schön und geigen
Ob nicht ein süßverträumtes Kind
Am Fenster mocht erscheinen.

90
U. D.

Den lille Jfr. hun er da oppe før Fanden faaer Sko paa.

og hvad er den hele Belønning jeg forlanger — et Smil af hende, hun er saa skøn, naar hun smiler, mere forlanger jeg ikke og vilde end ikke modtage det om det bødes mig. Saaledes bør man øieblikkelig see, hvad Enhver kan give og ikke forlange mere. En anden Sag er det med H: t: min Cordelia, m: H: t: hende kan jeg ikke renoncere paa Noget, men det kommer af, at hun kan give Alt.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“ [S. V. I, S. 328³¹ Det . . . 329⁸ -mærke?] 91
U. D.

S. 329⁴ De . . . ⁸ -mærke?] der er en Uniformitæt, som endog I gjør den Høflighed overflødig, at Damen gaaer paa Fliserne. Til andre erotiske Stillinger synes de ikke bestemte. Begge to synke de lidt i Knæerne. Det er sjældent man seer et Mandfolk, der skræver saa langt ud med Benene, sjældnere en Dame — ja, han kan prise sig lykkelig, han har fundet en Livs-Ledsagerinde.

Forøvrigt er der noget ved hende.

I Marginen:

Men I kjære Zephyrer, hvorfor har I saa travlt, med det Par, det synes ikke at være værd at lægge Mærke til — der maa vistnok være noget Særdeles — hvorfor ruske I i det lille Tørklæde — ganske rigtigt det er jo en overordentlig deilig Hals.

|| Altsaa paa Vandkunsten boer en saadan Skjønhed — og jeg er 92
uvidende derom — Fritz mine Støvler — for bestandig at erindre U. D.

⁹⁰ [Sie singen . . . erscheinen] se 2. Strofe af det til 72 anf. Digt af Eichendorff. og hvad . . . et Smil osv.] sml. 75. ⁹¹ Sml. 135. ⁹² Fritz] sml. 56, 10, 160, 3.

mig selv om mit Hovedeventyr har jeg indført at kalde min Tjener Fritz — hans blotte Navn erindrer mig da indirecte derom — ||

93 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“* [S.V. I, S. 328¹⁶ Og . . . ²⁶ Kjølinger.]
U. D.

1 S. 328^{25f.} en Candidat . . . ²⁶ Kjølinger.] en Candidat. — hvad hjalp det dem ogsaa naar han ingen Levebrød har, naar han maaskee <maatte slaae op igjen> men med lidt Kjølighed

==

94 Et Par Billeder fra Charlottenlund, fra Dyrehaugs-Livet —
U. D. Aftenbelysninger — Dandsescener derude var ogsaa ret brugbare. — Et Stevnemøde i de afsides Dele af Skoven som bliver forstyrret det er Smagløst, at Tjenestepiger naar de skal i Skoven, altid skal have Hat paa, paa Fredriksberg er det bedre, der er de barhovede, det skal en Tjenestepige være, hvor pragtfuld hun ellers er.

==

95 Ogsaa fra Theateret maa tages et Billede ell. to. — Det Øieblik, da Teppet ruller op, da Lysekronen langsomt hæver sig og
U. D. til Afskeed endnu engang belyser de unge Piger i første Etage.

=_|=

96 det er en ærgerlige Stilling saaledes at kjøre baglænds i en Vogn,
U. D. og gennem en saa lang Gade — den Stilling kan ikke forandres — de kan ikke undgaae mit Blik.

⁹⁸ Sml. 135. ⁹⁴ Et Stevnemøde osv.] Sml. S.V. I, S. 379 Lin. 30 ff. ⁹⁵ Det Øieblik osv.] sml. 180,2. — S.V. I, S. 215 f. ⁹⁶ Sml. 141. — S.V. I, S. 376 Lin. 37.

Foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“ [S. V. I, S. 352³¹ Er³⁶ Navn.]

97
U. D.

| Jeg samler i denne Tid paa Studier, for at gjøre Forlovelsen latterlig — jeg er vistnok en slet Forlovet, og dog forlover jeg, at hun skal bringes dertil, at hun aldrig mere forlover. — Imidlertid gjelder det om, at lokke det ud af hende efter selv at have puttet den ind, for at hun ikke skal fatte Mistanke og vippes desto høiere, jo mere Kraft hun føler i sig selv. at forlove sig det betyder blot at sige: mig for Lov. |

98
U. D.

Heldigviis har jeg min Onkels Huus. Det skulde maaskee falde vanskeligt i kort Tid at finde dets Mage. Man kalder det i Almdl. et giestfrit Huus, jeg vil hell. kalde det et Vertshuus, nemlig af den Art, hvor der kun søger en vis Corporation, ligesom f. E. Skræddernes Laugs Huus — her søger lutter Forlovede. Jeg er altid kommen der temlig meget for at have min Glæde af de Forlovede — det at jeg selv er bleven forlovet, har vakt mangfoldig Opsigt i Klubben. — Jeg skal nu snart holde mit Indtog. — dette Huus er ligesom en vis Egn i Jylland man kalder Hosekræmmernes Jerusalem, de Forlovedes Jerusalem. Dersom jeg vilde bringe et ungt Msk. Afsmag for Tobak, saa vilde jeg føre ham ind paa Regentsen, dersom jeg vil bringe en ung Pige Afsmag for at være forlovet, vilde jeg introducere hende her.

99
U. D.

Til 99:

I eetvæk hører man en Lyd som om Een gik omkring med en Fluesmække — det er de Elskendes Kys — jeg gjør Mine til noget

100
U. D.

⁹⁹ Sml. 66, 1. 115. 136. — S. V. I, S. 347 Lin. 22 ff. Hosekræmmernes Jerusalem] sml. A 71, S. 35. ¹⁰⁰ Sml. 136. — S. V. I, S. 347 Lin. 35 ff.

1841—42

Lignende, hvor meget det end næsten koster mig Vold, blot for at oprøre Cordelia. — overhovedet kan jeg tilsikre enhver Pige, der vil betroe sig til mig en fuldkommen æsthetisk Behandling — kun ender det med, at hun bliver bedraget, men det staaer ogsaa i min Æsthetik. |

¹⁰¹ | Da vi igaarftes gik fra min Onkels, trykkede hun min Haand
U. D. med ualmindelig Lidenskab. — hun har ret følt sig piint derhenne, og det er da intet Under, dersom jeg ikke altid havde min Morskab af at iagttage dette mærkværdige Kunstprodukts Unaturligheder, saa vilde jeg umulig kunne holde ud. — Nu begynder jeg altsaa at lytte den Idee ud af hende, at det var bedst at hæve Forlovelsen. Det maa være hendes Idee, thi ellers faaer hun ikke Elasticitet nok, og paa den anden Maade reagerer hendes Elskov ikke saa stærkt. — det Haandtryk viser mig tilstrækkelig, hvad jeg tør haabe. — |

¹⁰² | En apparte Fornøielse har jeg i denne Tid af de gode Folk, der
U. D. troe, at jeg er en aldeles Begynder paa Erotikens Gebeet, disse Situationer ere ubetalelige — erfarne Ægtemænd, der ikke ere istand til at erobre mere men nu opfriske sig ved at klamre sig fast til Ny-Forlovede, for at føle, hvor langt man er henne i det, etc. etc. Jeg takker for gode Raad — Jeg seer ogsaa heraf, at jo mere concret man bliver i Livet, jo mere latterligt bliver det hele Liv. Hidtil har jeg altid gaaet i Smug med mine Hist., det har sine Behageligheder, men nu har jeg paa eengang Hemmeligheden og dens aroma og Offentlighedens Latterlighed. |

¹⁰³ | dersom man endda fik en ny Ring 3: beholdt dens Ring man
U. D. slaar op med, saa kunde man dog samle Trophæer, men det

¹⁰¹ Sml. 138. — S. V. I, S. 359 Lin. 34 ff.

gjør man ikke og man faaer kun selv sin egen igjen det er meget tautologisk. |

hvilke ere de antagelige Grunde til at ophæve en Forlovelse, 104
 enhver lille Pige er i dette Punkt en kløgtig Casuistiker — naar U. D.
 Pigen var for lille[†] som en vis Mand sagde, naar man ikke havde
 ligget paa Knæ for den Forlovede i det betydningsfulde Øieblik,
 naar altsaa Formalitæter af største Vigtighed var overseet

[†] ell. for stor.

Til 104:

Jeg kjender et Msk., der virkelig anførte disse tvende Grunde, 105
 da jeg gjorde ham den Indvending, at de dog umuligt kunde an- U. D.
 sees for tilstrækkelige, svarede han, jo de er netop tilstrækkelige,
 dersom jeg nemlig havde anført, hvad man kalder tilstrækkelige
 Grunde, saa havde jeg maatte indlade mig paa det uendelige De-
 liberations pro et contra, hvilket jeg her undgik; thi det er intet
 Msk. muligt at svare derpaa.

| Bidrag til Kyssets Theorie

106

et Priisskrift

U. D.

alle <ømt> Elskende

helliget

af

Forfatteren.

Der er mange Ting mell. Himmel og Jord, siger man, som ingen
 Philosoph har udgrandsket. Heriblandt er nu ogsaa dette. Det

¹⁰⁴ Sml. 107. 108. 162, 7. — S.V. I, S. 389 Lin. 5 f. og S. 390 Lin. 24 ff. ¹⁰⁶ Sml.
 114. 142. — S.V. I, S. 383 Lin. 20 ff.

kunde tilfældigviis komme deraf at Philosopherne ikke tænke over Sligt. Snarere har det andre Grunde.

Det meest tvetydige Kys er det der falder af ved Julelege, det kan være Alt og Intet —

Mandfolk-Kys.

et stjaalent Kys.

<det ægteskabelige Huuskys, hvormed Ægtefolk
tøre hinanden om Munden.> |

107 *Foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke*
U. D. [S. V. I, S. 389⁵ Paa . . . 390¹⁶ fortælle.]

1 S. 389^{17f.} en Situation, der interesserede mig meget.] en Situation af den Art, og det er den skønneste Dag i mit Liv.

2 S. 389³³ Jeg . . . 390¹⁶ fortælle.] Jeg fik Plads midt i denne Klynge. omtumlet paa dette Hav som 8 unge Piger, naar de saaledes ere alene, naar man er forsigtig nok til ikke at lægge for meget Baand paa dem, ved altfor meget at være Cavaleer, var jeg næsten ude af mig selv. Og nu lykkedes det mig, at henlede deres Tanke paa det vigtige Spørgsmaal, i hvilke Tilfælde en Forlovelse bør hæves. (Situationen selv var saa skjøn — de unge Piger — Solen faldt ind — Kaffen —) og nu denne Conversation, som mit udv. Øie svælgede i Nydelse, saaledes ogsaa mit indv. i en Rigdom af Iagttagelser, eet eneste Ord beviste en næsten hvor vidt de var henne paa Kjærlighedens Vei. Jeg pustede bestandig til, Aandrigheid og Æsthetik fjernede Mellemvæggen mellem os, og det Hele fik noget Bachantisk ved sig, som dog blev inden for den strængeste Sømmeligheds Grændser. Jeg har ofte glædet mig over det Kobber af Retz til Faust, hvor Faust drømmer og Himlen hvælver sig over ham, svanger med qvindelige Gestalter, saaledes

¹⁶⁷ Sml. 104, 105, 162, 7. Kobber af Retz] i: Fr. Aug. Moritz Retzsch, Umriss zu Goethe's Faust. — Findes paa Regning fra Reitzel til S. K. anført under Dato 2. Jan. 1836.

her — og nu den Materie der blev forhandlet, jeg havde ved den ligesom undermineret det hele Selskab, jeg holdt dem paa min Haand, og trak jeg den bort, saa vilde Forvirringen blive forførdelig.

Fortsættelse af 107:

Jeg forelagde til Forsamlingens Overveielse et meget forviklet Tilfælde. Een havde slaaet op, fordi de ikke passede sammen; man vil bringe ham til at opgive denne Plan og forsikrede ham, at Pigen holdt meget af ham, da svarede han: enten passer vi for hinanden, og da vil hun indsee at vi ikke passer for hinanden; ell. vi passer ikke for hinanden, og da vil hun indsee, at vi ikke passer for hinanden. 108
U. D.

|| Ellers pleier jeg dog at kunne tænke temmelig consequent, men den Consequents, at fordi jeg elsker en Pige, at deraf fremgaaer et Barn, den gaaer over min Forstand, jeg kunde speculere mig gal derpaa || 109
U. D.

Med Blyant overkradset Stykke ordret enslydende med 109; kun det sidste Ord: derover. 110
U. D.

at anbringe Extirpatoren som Landmændene sige er farligt — 111
U. D.

Med Blyant overkradset, foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke [S.V. I, S. 358³ Naar . . .¹⁶ hende.] 112
U. D.

¹⁰⁸ Sml. S.V. I, S. 390 Lin. 30—37. ¹⁰⁹ Sml. S.V. VI, S. 45 f. ¹¹¹ Sml. S.V. III, S. 183. ¹¹² Sml. 137.

1841—42

1 S. 358⁴ For....Lic.Hansen....¹⁰ ham.] Her træder en Candidat op, ell. Lieutenant, han forlover sig med en ung uskyldig Pige — og siger nu i sin Viisdom jeg skal danne hende —

2 S. 358¹⁶ af hende.] i hende — som en Frugt der bydes i dens egen Saft saaledes bør en ung Pige være —

113 | Jeg har kjendt et Msk., som gjorde sig meget til af at Ingen
U. D. kunde have været mere aarvaagen over sin Forlovede end han ligesom hiin romerske Consul, der aldrig sov i sit Consulat, han havde nemlig været forlovet kun i 4 Timer. |

114 | Man kan inddele Kysset med Hensyn til Tidens Varighed.
U. D. Saaledes inddeler man ogsaa Toner. Men her seer man den forskellige Betydning Tiden har. I Tonernes Verden gøres Tiden ogsaa gjeldende, men abstrakt, træder i intet Forhold til Ideen, det Historiske viser sig ikke. Med H: t Kysset er f. E. det første, det at det er det første, det sidste, det at det er det sidste af uhyre Betydning, det finder ikke Sted i Tonernes Verden, det vilde være en Latterlighed. — |

115 | Man kan ikke fortænke Cordelia i, at hun finder Afsmag i
U. D. disse de Forlovedes forelskede Haandgribeligheder, disse forliebte Haandværksfolks Kloderagtigheder. |

116 | hvilke Egenskaber en solid Forloved bør have —
U. D.

¹¹⁴ Sml. 106.142. — S. V. I, S. 384 Lin. 19 ff. ¹¹⁵ Sml. 99.100.136. — S. V. I, S. 347 Lin. 29—35.

Med Blyant overkradset, foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Historie [S.V. I, S. 359⁴¹ Imorges....360⁴ det.] 117
U. D.

Saa er jeg da atter fri, og har tillige den Fordeel, at jeg er Gjenstand for de unge Pigers Medlidenhed. Jeg gjør Lykke, jeg er istand til at opleve, at en veemodigt-smægtende Kage bliver opkaldt efter mig — jeg har øvet mig i et sentimental Blik man finder det undertiden hos gl. Piger og desuden har jeg bemærket det hos Torveheste, ret udpinte Kankler, hvis Øie stundom har en Vildhed en sentimental Vildhed — 118
U. D.

Exemplar af: Den første Kjærlighed. Lystspil i een Act af Scribe; oversat af J. L. Heiberg. Kbh. 1832 (Theater-Repertoire Nr. 45.) — af S. K. forsynet med Udhævelser og Henvisninger, samt med følgende Bemærkninger til Texten: 119
U. D.

Til Derviæres Replik i 6. Scene: Nu vel, jeg vil herefter give Dig 6000, men paa eet Vilkaar, og det er at Du reiser strax herfra, og at vi i nogle Aar fra nu af nægte os den gjensidige Fornøielse at see hinanden.

Dette Vilkaar vilde have været den virkelige Charles meget behageligt 1

Til Rinvilles Replik i 8. Scene: (afsides). Gud skee Lov! jeg var bange for at jeg var gaaet videre end jeg ønsker.

ucorrect, hun var kun 8te Aar 2

Til 9. Scene:

Charles Dummestreger faaer et comisk Anstrøg, fordi de siges til Rinville 3

¹¹⁷ Sml. 138. ¹¹⁸ Sml. 163,2. — S. V. I, S. 394 Lin. 25—27. ¹¹⁹ Se Kierkegaardske Papirer (se til A 90), S. 49. ¹ Sml. S. V. I, S. 237 Lin. 16 f. ² Sml. S. V. I, S. 240 Lin. 6 ff. ³ Sml. S. V. I, S. 240 Lin. 27 ff. og S. 246 Lin. 34 ff.

Til 10. Scene:

- 4 Vanskeligheden med at Charles har modtaget Brevet.

Til Rinville's Monolog i 11. Scene:

- 5 denne Monolog er en aldeles fingeret Bevægelse. Han gjør slet Intet af den Art, den næste Scene er den med Ringen, hvor han jo atter virker ved Illusionen

Til Charles's Replik i 13. Scene: Jeg beder tusinde Gange. (afsides) Hvor min kjære Onkel har forandret sig! Naar jeg ikke havde vidst at det var ham, havde jeg saamæn ikke kjendt ham igjen.

- 6 den Replik gjør ypperlig Virkning i alt det øvrige Galskab, alt er saa forvirret, at næsten det Visseste bliver tvivlsomt, man bliver bange for, at Onkelen virke!ig ikke er Onkelen.

Til Charles's Replik i 16. Scene: (afsides). For Pokker! Mon allerede mit Udvortes imod min Villie skulde have indtaget hende!

- 7 Charles er i den Grad fordybet i sin Mystifikation, at han selv glemmer den.

Til Charles's Replik i 16. Scene: en ung Mand af den bedste Tone, fuld af Ild og Liv og Gratie.

- 8 Charles bliver her sin egen Trobadour, og derved en ny comisk Belysning.

Til Slutn. af 16. Scene:

- 9 Emmeline gjør ikke Allarm før hun hører han er gift.

120 *Spredte Udkast til „den første Kjærlighed“, S.V.I, S. 216—247:*
U. D.

- 1 tilsidst kommer det saa vidt, at en Enkemand og en Enke ægte hinanden*) og troe, at det er den første Kjærlighed — ligesom et Ægteskab mell. en Munk og en Nonne.

*) slaae deres Pialter sammen og hver bringe 5 Børn.

⁵ Sml. 120,9. — S.V. I, S. 243 Lin. 8 ff. og S. 244 Lin. 1 ff. ⁷ Sml. S.V. I, S. 223 f.

⁸ Sml. S.V. I, S. 246 Lin. 33. bliver... Trobadour] sml. 41, 28. ⁹ Sml. 120,8. — S.V. I, S. 247. ¹ Sml. S.V. I, S. 227 Lin. 20—26.

den første Kjærlighed er en Fiktion <og friskes op ogsaa naar 2
man d. 7^d Gang forlover sig>, der passer paa Alle, ligesom de An-
sigter, den ene af „die mehreren Wehmühler“ malede.

==

Disse to unge Msk. (Charles og Emmeline) have nu allerede i 3
en Alder af 8te Aar ligesom fortæret Virkeligheden og dog er de
ikke komne til Begyndelsen — det vil sige Emmeline, hun kunde
jo da hun var 9 Aar gl. sige: ich habe gelebt und geliebet

Jeg blev enig med min Elskede om, istedenfor som Emeline og 4
Charles at see paa Maanen, at see hver Gang den første Kjærlighed
blev opført, og da tænke paa, nu gjør hun ligesaa.

Den hele Interesse dreier sig om en Illusion <ligesom Schwa- 5
bernes Krig om Intet>, som Ingen af Personerne troer paa, og dog
benytter. Den eneste er Emeline og hun bliver netop bedraget.

At reise efter sin første Kjærlighed det er ligesom at reise efter 6
sin Sundhed, kun i omvendt Retning, den er nemlig altid en Station
bag ved, indtil man endelig kommer til de blaae Bjerge, om hvilke
det hedder ligesom om hiint Plankeværk i Visen, her er Verdens
Ende. Saasnart man derimod begynder igjen at sætte sig i Bevæ-
gelse, saa begynder den første Kjærlighed igjen at gjække Een.

istedetfor at Charles ikke skulde see paa nogen Pige, men kun 7
samvittighedsfuldt paa Maanen.

Grunden til at Emmeline afskyer Charles er, at han er gift; thi 8
hun bliver egl. ikke vred over, at han har havt adskillige galante

² Sml. S. V. I, S. 227 Lin. 7 ff. og S. 232 Lin. 34 ff. die mehreren Wehmühler|
sml. I C 86. ³ ich habe... geliebet| Schiller, Die Piccolomini. 3. Aufz., 7. Auftr.
(Kt. Nr. 1804 — 1815: Schiller's sämmtl. Werke in zwölf Bd. Stuttg. u. Tüb. 1838—
39). ⁴ Sml. S. V. I, S. 216 Lin. 29 ff. ⁵ Sml. S. V. I, S. 234 Lin. 15 f. Schwabernes
Krig om Intet| se: Geschichte von den sieben Schwaben (Volksbücher, hrsg.
von Marbach, Nr. 7. Leipz. 1838), særlig S. 48 ff. — Se ogsaa den i I C 62 anf. „Volks-
büchlein“. ⁶ Sml. S. V. I, S. 231 Lin. 24 ff. ⁷ Sml. S. V. I, S. 247 Lin. 11 f. ⁸ Sml.
119,9. — S. V. I, S. 247.

Eventyr, som Charles selv fortæller i 16^d Scene — Modsigelse med 18^d Scene —

=

- 9 af Gjenkjendelses-Scenen fremgaaer der slet Intet m: H: t: Rinville's specielle Elskværdighed; thi naar en ung Pige i den Grad inclinerer for Een, saa maatte man jo være et Asen, naar man ikke kunde komme hende lidt til Hjælp. Det Comiske ligger i, at Rinville, der formdl. bildte sig ind at skulde gjøre et stort Mesterstykke ved at beseire denne Skjønhed egl. bliver til Nar; thi han har slet Intet at gjøre, og hans Virtuositæt i at bedrage en ung Pige bliver ikke synlig. Paa en lignende Maade hæver alle Intriger sig i dette Stykke.

121 *Endelig Udarbejdelse til: Den første Kjærlighed, Fortsættelse*
U. D. til 40 [S. V. I, S. 215⁶ For . . . 251]

- 1 S. 249²⁹ Jeg kjender en yngre Philosoph] Jeg || har i Udlandet ||
kjender en yngre Philosoph

122 *Foreløbig Udarbejdelse til: Vexel-Driften* [S. V. I, S. 253—272]
U. D.

- 1 S. 259^{2f.} Istedetfor at forøge Gjelden, vil man afbetale den.]
Istedetfor at forøge den, vil man afbetale den, og det endda paa
eengang. Statens Undergang staaer for Døren, det er klart, over-
lever den den næste Stænderforsamling saa faaer den vist ogsaa
der sit Banesaar!

I Marginen:

Alt gaaer tilbage, selv Theatret forandres for den Forstandige

⁹ Sml. S. V. I, S. 244 f. og S. 229 Lin. 4 ff.

ved dets Bestræbelse for ikke blot at være til Lyst, en betænkelig
Tendents hen til den anden Side.

S. 259²² Hvad³⁷ Andre.] Alle Kunstnere fra Paris London, 2
America vilde strømme hertil, efter al Rimelighed vilde da ogsaa
Dronningen af Engelland og Keiseren af Rusland komme. Jeg
foreslaaer, at man bemægtigede sig een af disse af deres Folk
elskede Majestæter, og lod dem udløse for uhyre Pengesummer.
Hvad vilde man gjøre os. Danmark er det lykkeligste Land i hele
Europa. Danmark er Ligevægten, det er en Hemmelighed.

S. 260²⁷ Denne²⁸ Lyst.] Denne Dyreklasse troer jeg virkelig 3
fremkommer ved en generatio æquivoca, de have end ikke den
privilegerede Ægteseng Lummerhed at takke for deres Oprindelse,
end mindre ere de en Frugt af Mandens Lyst og Qvindens Con-
cupiscentis. Deraf kommer det at det Folkesagn er saa udbredt, at
Storken bringer de smaa Børn. Storken opholder sig i Aldl. i sum-
pede og moesede Egne og hvad kan vel slige Egne frembringe
andet end saadanne dvaske nyttige Skabninger, hvis Dvadskhed
netop beviser sig ved deres Travlhed.

S. 262⁹ Man²⁴ Tomhed.] den findes især blandt Engellæn- 4
dere — (den kan beskrives med et Par Træk. —)

S. 263¹ det Intet] det Intet, hvoraf Gud skaber, det Intet Djæ- 5
velen forgieves tygger paa, det Intet

S. 263²³ Denne³⁵ (Β:βλιον Z., β.)]
dette forsøge nu de Fleste ved at reise**) 6
man er — europamüde og gaaer til America

**) I Marginen: De gjøre i Forhold til Kjedsommeligheden hvad
Kjøbmanden efter Horatz Ord gjør i Forhold til Fattigdommen og
med samme Uro som Verset saa fortræffeligt maler
| per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes. |

⁶ per mare . . . per ignes] sml. 131. — S. V. II, S. 182. VI, S. 324.

ell. ved en anden Art af Extensitæt f. E. Nero ved at brænde Rom af*)

*) *I Marginen*: Ganske anderledens klog var den store Keiser Antonin. han siger: Gjenoplivelsen staaer i Din Magt, betragt Tingene fra en anden Side end Du hidtil har betragtet dem, thi deri bestaaer Gjenoplivelsen.

cfr. ad se ipsum Oversættelsen 7d Bog § 2 Slutning

S. 264^{7ff.} hvor opfindsom osv.] *hertil i Marginen*:

7 det er en lignende Durabilitæt som der var ved Klædet i gamle Dage, hvor det ikke var uhørt at lade sin Kjole vende 3 Gange.

8 S. 264¹⁴ Hvilken¹⁵ En.] ikke vil jeg tale om det Større, naar f. E. en smuk Pige boer ligeoverfor og stundom viser sig ved Vinduet, hvilken grundig Iagttagelse bliver man ikke, den mindste Mine undgaaer Een ikke, og medens her den udv: Forandring er meget lille, saa kan man selv være underkastet desto større, og denne lille Udvorteshed speiler sig bestandig deri.

S. 264^{32ff.} Glemme — det ville alle Mennesker osv.] *hertil i Marginen*:

9 Erindring er i alle Maader at foretrække for Haabet, i Erindringen er man sikker, den kan man altid vende tilbage til, man kan lade den forklare sig for Een

10 S. 266³¹ det³² Verden.] det archimediske Punkt, hvorfra man løfter Verden. Glemsel eier det Samme som Erindringen, omtrent ligesom naar Scenen, medens det er mørkt, forestiller det Samme, som naar den er oplyst.

S. 267¹ Den³ Svæven.]

11 Det er altsaa Loven for al Vexeldrift, Bevægelsen mell. at glemme og at erindre. <den der i denne Kunst har drevet det til

Nero] sml. 179,30. Oversættelsen] Marc. Aurel. Antonin's Unterhaltungen mit sich selbst. Aus dem Griech. übersetzt . . . von J. M. Schultz (Schleswig 1799. — Kd. Nr. 1219), S. 84.

Virtuositet, han har hiint tredobbelte Kobber omkring Brystet, som Horatz taler om, at den har haft, der først vovede sig ud paa Havet i en Baad. Og hvilken kan vel ogsaa Levekunsten bedre sammenlignes med end med Styrmandskunsten. —>

For at man imidlertid bestandig kan holde denne Strømning frisk, maa man vogte sig for ikke at løbe fast i noget enkelt Livsforhold.

S. 267⁴ Man⁶ Tredie.]

Man vogte sig derfor for **Venskab**. Hvad er en Ven? En Ven er ¹² ikke, hvad Philosopherne kalde det nødv: Andet, men det overflødige Andet.

NB. Her følger nu en Polemik, som jeg i det Væsentlige har færdig i den røde Bog derhjemme.

S. 267²⁰ hjælpe²² Begravelse.] hjælpe et Msk. op af Rende- ¹³ stenen, tage Hatten ærbødigt af for hinanden, være hinanden ydmyge Tjenere etc. — man mener det er Stolthed at lære denne Anskuelse — tvertimod det er Ydmyghed, det er derimod Stolthed at indbilde sig, at man virkelig kan være Noget for et andet Msk.

S. 267^{23ff.} Men fordi man osv.] *hertil i Marginen*:

Saadanne troløse Mske blive nu ofte ogsaa betegnede af de ¹⁴ trofaste som negative, medens de selv indbilde sig at være positive. Dette kan man ogsaa gjerne indrømme dem. Positiver ere de idetmindste Lirekasser, men af alle Instrumenter er det ogsaa det kjedsommeligste at spille paa.

S. 268⁷ Man indlade sig aldrig i Ægteskab.]

Man afholde sig fra **Ægteskab**. Af alle latterlige Ting er et ¹⁵ Ægteskab det allerlatterligste. Dertil kommer, hvad der er det allerbetænkeligste, at det har etiske Bestemmelser i sig.

¹¹ Horatz taler om] Oder I,3, 9ff. ¹² Sml. A 119. ¹³ Sml. S. V. III, S. 21 f.

S. 268³⁴ Man 269⁸ Skikke.]

- 16 Til at gifte mig har jeg hell. ingen Tid; til at faae Børn endnu mindre.

Alt vilde komme an derpaa, at to Msk. virkelig kunde blive til eet; men det vil jeg først see paa. Dersom det var saa let en Sag, hvortil behøvedes da al den moralske Alvorlighed, hvormed Ægteskabet er gjennemsyret. Naturen er istand dertil; men <da> Naturen er Timelighed underlagt et Efterhverandre, saa er denne Eenhed kun momentviis. Snart kommer der derfor ogsaa eet Mellemværende mell. de lykkelige Ægtefolk, om ikke andet saa Børn, 2 3 o: s: v: efter Tid og Leilighed, hvilket nu ganske insequent Ægtefolkene ansee for en stor Lykke, uden at agte paa, at Eenheden mere og mere kommer i Fare. Det Latterlige der ligger i Familielivet seer man ogsaa af det Sammenhold, hvormed Familierne søge at danne en Phalanx mod Spotterne, derfor den Griskhed og Graadighed, hvormed de gribe enhver Forlovelse og søge ved allehaande Skrækkemidler at forhindre et Tilbagefald.

Men kan man ikke blive til Een i Ægteskabet, saa kan man hell. ei slendre om paa Gader og Stræder, har man Kone er det besværligt, skjøndt man jo har haft Exempler paa Koner blandt Zigeunerne, der har baaret deres Mænd paa Ryggen — og dog har det ingen Art, har man Kone og maaskee Børn, er det endnu vanskeligere, har man Kone og Børn er det umuligt. Det kan altid være godt nok at gaa med Een under Armen, men det bør altid være et skjødesløst Forhold ikke — forfærdelige Tanke et lebenslänglich.

<og kunde man blive til Een i Ægteskabet, saa løb man jo Fare for at Manden, som det jo og er Skik hos enkelte Nationer, maatte ligge med i Barselseng.>

Man er som Ægtemand underkastet den hele borgerlige Atmosphære, nye Skikke.

S. 269⁹ Venskabet¹⁵ Svaghed.]

- 17 Intet fordærver et Msk. mere end at forelske sig. Tag et ungt fyrigt som en arabisk Hest, lad ham forelske sig, og han er tabt.

Først er Qvinden stolt, bag efter er hun svag, saa græder hun, saa græder han med og saa er det hele Familiefløb i fuld Gang. Derpaa træde Digtere og Ægtemænd frem og sige: Ingen kan dog elske som en Qvinde, det er sandt i samme Forstand som at ingen stor Hund er saa vagtsom som en lille, og dette kommer deraf, at den lille er bange. Kun en Mand kan elske, en Qvindes Kjærlighed er Svaghed. <og Forstillelse, som jo selv en Barselqvindes Skrig, efter Lægernes Udsagn, ikke er paa Grund af Smerten, men fordi hun ved dette Skrig forhindrer Smerten; derfor skal man aldrig troe en Qvindes Skrig, og det bedste man kan gjøre — er at lade dem skrike.>

S. 270²³ Drilleri²⁴ -Middel.] Drillerie er overhovedet et 18
ypperligt Explorations Middel. Familier og enkelte Individer, der i og for sig ere altfor bløde maa man bringe lidt Pirring i.. Man negligerer dem f. E., og nu kommer man pludselig uden videre igjen. Snart skruer man sig mandligt snart qvindeligt ind i Tilværelsen.

S. 271¹⁸ Det¹⁹ forandres.] Det Øie hvormed man seer Vir- 19
keligheden maa bestandig forandres. Snart seer man den idealt. Det er en gudd. Verden man lever i, ved den Belysning bliver den især latterlig. Eller man seer den karrikeret. Snart seer man gennem et uendeligt Forstørrelses Glas, snart et ligesaa uendeligt formindskende — Alt for at virke forstyrrende. Derved støder man bestandig an mod Folk og det er uendeligt Latterligt, at see deres Miner.

S. 272³ derimod⁵ Morskab.] den ubetydeligste Ting kan 20
ved et Tilfælde blive mere værd end alle vel forberedte Glæder tilsammen. Jeg gik en Dag i mine egne Tanker, sank sammen, gik istaa, tungsindig næsten, da i det jeg slaaer Øiet op, falder mit Øie paa et Skildt, hvorpaa der staaer: her Rolles. Virkningen var uendelig.

¹⁹ Sml. II A 203. — S. V. I, S. 9 Lin. 1—4.

1841—42

¹²³ || Jeg er ligesom det Lüneburger-Sviin — min Tænken er Li-
U. D. denskab, jeg kan derfor ypperligt rode op de Trøfler, jeg ikke selv
 spiser, som en Elephant kaster jeg alle Problemer bag over mig,
 river dem op med Rode og det gaaer saa hastigt som hiin Elephant
 var i fuld Løb, men derved bliver det ||

¹²⁴ | Et Barns Sorg, naar det seer en Ældre lide er dybere end en
U. D. Ældres, dets Smerte er mindre — Naturen har uendelig dyb Sorg
 — ingen Smerte dette med Hensyn til Tilskueren
 Sorg er en substantiell Bestemmelse — Smerte en reflekteret |

¹²⁵ det er ægte græsk denne Fastholden ved Livet — naar derfor
U. D. Een vil ofre sig for den Anden saa tager Grækeren til Takke der-
 med, og kjender ikke den hule Reflexion, der ikke vil tillade det.

¹²⁶ Qvindens Bestemmelse er at være Brud — der ved er udtrykt at
U. D. der mangler hende Noget — et lignende Udtryk er at gemme en
 Hemmelighed, hun er Moder, det rører sig under hendes Bryst —
 Guds-Brud Analogien i det Æsthetiske
 Taushed

¹²⁷ det er ganske rigtigt at Margrethe cathechiserer Faust men
U. D. han er ogsaa traadt op som Ridder — maa digte sig ud og ind

¹²³ Sml. S. V. I, S. 20 Lin. 21—25.¹²⁴ Sml. 132. — S. V. I, S. 125 Lin. 19 ff.¹²⁶ Sml. 132. — S. V. I, S. 134 Lin. 22 ff.¹²⁷ Sml. S. V. I, S. 408 Lin. 25 ff.

Jeg synes bestemt til at gennemløbe alle Stemninger, jeg ligger
ligesom et Barn, der skal lære at svømme — jeg skriger — det har
jeg lært af Grækerne — naar Stangen tages bort

128
U. D.

Sorgens Frugt i Smertens Skaaler, Sølv Frugt i Guldskaalet —
et Udstyr som ikke fortæres af Tiden — hun er ligesom giftefærdig
lad mig nu udbede mig Eders Interesse

129
U. D.

Jeg maa have Hypochondrie op med i Enten—Eller.
for at betegne altid de isolerede Momenter i den isolerede Sub-
jektivitet. Det er det jeg vil i Enten Eller — og nu i anden Deel
i Bs Papirer mediere. —

130
U. D.

per mare pauperiem fugiens per saxa per ignes

131
U. D.

Endelig Udarbejdelse til: Det antike Tragiskes Reflex i det
moderne Tragiske [S.V. I, S. 115—141].

132
Til Jan. 30.

S. 115^{4ff.} Forelæst for Συμπαρανεκρωμενοι.]

Forelæst i Fredagsmøderne for συμπαρανεκρωμενοι.

1

S. 126³⁵ ganske overlade det enkelte Individ til sig selv | hertil
i Marginen:

| Det er nu i en vis Forstand meget rigtigt, thi ved et evinde- 2
ligt Huus forbi naaer man ingen substantiell Bestemmelse, og det

¹²⁸ Sml. 179,48. — S.V. I, S. 16 Lin. 6ff. ¹²⁹ Sml. 132. — S.V. I, S. 133 Lin.
27ff. ¹³⁰ den isolerede Subjektivitet] sml. A 1 og se Note dertil. ¹³¹ Se
til 122,6. ¹³² Sml. 124. 126. 129. 179,40—41. ¹ συμπαρανεκρωμενοι:] sml.
II A: 490.690. — S.V. II, S. 287.

1842

vilde jo være at gjøre sig selv til Nar, naar man vilde søge Op-
havsmanden til Skylden gjennem 17 Ahner ins Blaue hinein. |

S. 132^{4ff.} At Angst er en Reflexions-Bestemmelse osv.] *hertil i Marginen:*

3 || Angaaende Betydningen af Angst og det særegne Tragiske, der ligger heri, findes adskillige Oplysninger i den aflange lille Bog i min Pult, Exempler tagne fra Kjæmpehistorierne. ||

4 S. 139^{5f.} og jeg siger det med Smerte, Antigone er dødelig forelsket.] Hvorledes den Person er beskaffen hun er forelsket i, beskæftiger mig ikke meget, jeg interesserer mig kun for min Antigone, hun er forelsket, ja hun er, med Smerte siger jeg det, hun er dødelig forelsket.

S. 141] *under sidste Linie:*

5 d. 30 Jan: 42.

133 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in di-*
U. D. *stans“* [S. V. I, S. 291³⁹ „Altsaa . . . 295⁴ Mandtalslister.]

134 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in di-*
U. D. *stans“* [S. V. I, S. 300¹⁰ Ja . . . 301^{22f.} Selvfornegtelse.]

135 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in di-*
U. D. *stans“* [S. V. I, S. 324⁴ Hvorfor . . . 326²⁸ deraf]

1 S. 326²⁷ forsøg . . . ²⁸ deraf.] forsøg at gaae alene.
Ret saa, resolut og gewaltig.

³⁹ Se II A 584. ¹³³ Sml. 73. ¹⁸⁴ Sml. 78. ¹⁸⁵ Sml. 56, 11. 72. 85. 89. ¹ Ret
saa osv.] se 69 (S. V. I, S. 327 Lin. 14—30).

Flere smaa Træk af den blaa Bog kan bruges her. Den maa gennemsees.

Nu har jeg ikke Tid mere, nu skal jeg op paa Høibroplads. 2

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 136
[S.V. I, S. 347²² Det . . . 348⁹ Mand.] U. D.

S. 348⁶ Det . . . ⁹ Mand.] Det var interessant, hvis man kunde /
faae et ell. andet litterairt Udgangsøg til at tælle op cfr. den blaae
Bog.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 137
[S.V. I, S. 358³ Naar . . . ¹⁶ hende.] U. D.

Hertil i Marginen:

NB med Hensyn til actio in distans, hvori han forekommer, at /
passe Tiden —

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 138
[S.V. I, S. 359³⁴ I min . . . 360⁴ det.] U. D.

Udkast til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“ [S.V. I, 139
S. 369²³ Forsvind . . . 370²² Bevægelse.] U. D.

Flere smaa Træk] se: 85.89.91.93. ⁹ Sml. 91. — S.V. I, S. 329 Lin. 8.
¹⁸⁶ Sml. 99.100.115. ¹ Se 74. Slut. ¹⁸⁷ Sml. 112. ¹ Sml. 64,3. 79.80.
¹⁸⁸ Sml. 101.117. ¹⁸⁹ Sml. 157,1

1842

- ¹⁴⁰ *Foreløbig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“* [S.V. I, S. 372¹⁸ Naar . . . 373¹⁶ for.]
U. D.

- ¹⁴¹ *Udkast til: Forførerens Dagbog, „actio in distans“* [S. V. I, S. 375¹⁸ Oprigtigt . . . 377¹⁵ forhøies.]
U. D.

- ¹⁴² *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke*
U. D. [S.V. I, S. 383¹⁵ En . . . 384²⁸ derover.]

- ¹⁴³ *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke*
U. D. (S.V. I, S. 395²⁸ Qvinden . . . 400³ til.)

Som Overskrift:

- 1 Nogle Dagbogsbemærkninger, som paa passende Stæder maa indføres i Erotikerens Dagbog. —

Stykket betegnet:

- 2 No 1.

Til 143:

- ¹⁴⁴ *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke*
U. D. [S.V. I, S. 403⁸ Det . . . 404⁴ kommer.]

Stykket betegnet:

- 1 No 2

¹⁴⁰ Sml. 158,1. ¹⁴¹ Sml. 96.159,1. ¹⁴² Sml. 106.114.161,2. ¹⁴³ Sml. 48.
² Sml. 165,1. ¹⁴⁴ Sml. 167,1.

Til 143:

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 145
[S.V. I, S. 400³⁹ Dersom 402² afvæbnet.] U. D.

Stykket betegnet:

No 3 1

Til 143:

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, indskudt Stykke 146
[S.V. I, S. 394²⁸ Det 395⁸ mig.] U. D.

Stykket betegnet:

No 4. 1

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 147
storie [S.V. I, S. 356²⁶ Omgivelsen 358² fremad.] U. D.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 148
storie [S.V. I, S. 358¹⁷ Hendes 359³³ frem.] U. D.

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 149
storie [S.V. I, S. 362⁴ Min Cordelia! 363¹¹ Din Johannes.] U. D.

I Marginen, efter sidste Linie:

forjebes Venten efter Charlotte Hahn 1

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 150
storie [S.V. I, S. 364⁴ Mine¹⁴ vil.] U. D.

¹⁴⁵ 1 Sml. 166,1. ¹⁴⁶ 1 Sml. 164,1. ¹⁴⁹ 1 Se 74.75.

1842

151 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storié [S. V. I, S. 366²² Det . . . 367⁸ fremdeles.]

I Marginen:

1 NB maa komme senere.

152 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storié [S. V. I, S. 364¹⁵ Min Cordelia! . . . 366²¹ Din Johannes.]

153 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storié [S. V. I, S. 367⁹ En Forandring . . . 369²² Din Johannes.]

1 S. 367²³ Vistnok, kjære Cordelia,] Stakkels Pige, ja vist

154 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storié [S. V. I, S. 371¹ Min Cordelia! . . . 372¹¹ Din Johannes.]

155 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storié [S. V. I, S. 373¹⁷ Min Cordelia! . . . 375¹⁷ Din Johannes.]

1 S. 374¹⁰ den Basstemme] den Basstemme i den hvide Dame

Til 155:

156
U. D.

M: C:!

Hvor længe er det ikke siden jeg har seet Dig. I endelig For-
stand er det vel ikke saa, men hvad vil ogsaa den endelige For-

¹⁵⁵ ¹ Sml. 41, 10 og se Note dertil.

stand være istand til at fatte, den begriber ikke, at det er længe, naar jeg ikke har seet Dig en halv Dag, den begriber ligesaa lidet, at det er længe det Minut, i hvilket jeg seer Dig. Men Taalmodighed; og dog hvorledes lærer man Taalmodighed? ved at bede. See nu her mit Ritual. Du veed, at paa en Rosenkrands er to Arter af Perler, store og smaae, for hver stor bedes et Pater noster, for hver lille et ave Maria. Saaledes har min Rosenkrands ogsaa store og smaa. For hver stor Perle paa en Rosenkrands er der 10 smaa. Jeg lader nu min Perlesnoer løbe mellem Fingrene; for hver lille Perle siger jeg: din, for hver stor: min. Er det ikke rigtigt? bør det sig ikke saaledes? Min adspredte, mangfoldige Sjæl den kan ikke saaledes som Din samle sig i eet, derfor maa jeg 10 Gange sige Din for hver Gang jeg siger min; thi naar jeg siger: min, da veed jeg, at det er Noget langt Fuldere og Helere jeg nævner end naar jeg siger: din. Ikke som om jeg eller den mindste Deel af mig skulde tilhøre en Anden, nei men jeg er desto værre mangfoldig i mig selv. Naar Du derimod kalder Dig: min, da er Din hele Sjæl paa eengang deri, og jeg forundrer mig blot over, at Du i Væsenernes Mangfoldighed har valgt mig, forunderligt som det, at Gud i Verdenernes Mangfoldighed har valgt Jorden.

Da imidlertid hver enkelt Bøn ikke er saa synderlig lang, ikke fordrer nogen Tid, saa kan jeg langt hurtigere gennemløbe min Rosenkrands, dog ikke i den Forstand, som om jeg ikke skulde bruge Eftertanke ved min Bøn, tvertimod jeg bruger megen, idet jeg enten hensynker i Betragtning, naar jeg siger: min, ell. opmuntrer mig selv, naar jeg siger: din. Men da Ordene tillige ligne hinanden, saa hænder det mig undertiden, at jeg i Bøn ved den eensformige Bevægelse bliver svimmel, min og Din forvirrer sig for mig, jeg kan ikke i denne salige Berusedhed adskille mellem Mit og Dit. Det er i denne Tilstand jeg skriver dette Brev — og dog gives der en høiere Beruselse.

Din Joh:

Over Stykket: gaaer ud.

1842

- 157 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storie [S.V. I, S. 370²³ Da³¹ mig.]

Over Begyndelsen af Stykket:

- 1 Min lille Fiskerpige

- 158 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storie [S.V. I, S. 372¹² Hvad¹⁷ hende.]

Over Begyndelsen af Stykket:

- 1 Nøddeboe

- 159 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storie [S.V. I, S. 377³⁵ Igaar 378¹⁰ hende.]

Over Begyndelsen af Stykket:

- 1 Tørve-Vognen.

- 160 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. storie [S.V. I, S. 378¹⁹ Overalt 379²⁸ ind.]

Over Begyndelsen af første Stykke:

- 1 Elskoven har en egen Dialektik

- 2 S. 379¹⁸ sluttende¹⁹ hiatisk.] sluttende sig fast, dialektisk
 om sin eneste Gjenstand, urokkeligere end en ond Samvittighed
 omslutter en Synders Sjæl. Hendes Favnetag bliver ikke hiatisk,
 hendes Kys ikke sibillerende.

- 3 S. 379²⁴ Edwards] *rettet fra: Fritzs*

¹⁵⁷ ¹ Sml. 139. ¹⁵⁸ ¹ Se 140. ¹⁵⁹ ¹ Se 141. ¹⁶⁰ ¹ Se 76. ³ Sml. 50,1—4,56,10,92.

S. 379²⁷ her²⁸ ind.] forsaavidt hun skulde ønske nogen ⁴
anden Læsning, i det Hele vogter jeg mig heri som i Alt paa det
omhyggeligste for, at hun ikke ahner nogen Hensigt hos mig.

I Marginen, efter sidste Stykke:

Fredriksberg

5

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- ¹⁶¹
storie [S. V. I, S. 382²³ Hvis 383¹⁴ hende.] ^{U. D.}

S. 383⁹ Virkeligheden.] Virkeligheden. Den der derfor ikke kan ¹
skrive Breve og Billeter bliver aldrig nogen farlig Forfører.

I Marginen, efter sidste Stykke:

Bidrag til Kyssets Theorie

2

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- ¹⁶²
storie [S. V. I, S. 384²⁹ Min Cordelia! . . . , 389⁴ Erotiske.] ^{U. D.}

S. 385¹¹ Plato Erotik.] Det Plato her udhæver er især Be- ¹
tydningen af Berøringen.

S. 385¹⁵ Er¹⁶ Ord.] Som en Discipel hænger jeg ved Din ²
Mund, ikke ved dit Ord, men jeg indsuger dit Væsen.

S. 386¹⁵ og derfor Kræfter] og i Romantiken ere Mændene ³
komne i Besiddelse af nogle af de Kræfter

S. 387⁴ Det⁶ den.] lad den være sluttet denne Parenthes, ⁴
som for mig indeholder hele Verden —

⁶ Se: 86.87. ¹⁶¹ ³ Se 106.114.142. ¹⁶² ¹ Plato...udhæver] se 26.

³ Sml. A 134.

1842

- 5 S. 387⁹ Strid?] Strid? Er det to Kjæmpende der omslynge hinanden? Slutte de dem saa nær til hinanden fordi den Ene bestandig vil løsrive sig, den Anden bestandig forhindre det? Er det til Afskeed at Læberne berøre hinanden?

S. 388¹⁵ Din Johannes.] *herefter:*

- 6 M: C:!

Du sidder paa mit Skjød, vi danne een Figur tilsammen, fra een Stamme skyde tvende Grene ud

I Marginen, efter sidste Stykke:

- 7 Paa det Punkt om at hæve en Forlovelse er enhver lille Pige en født Casuistiker — cfr. den lille Bog.

163 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. *storie* [S. V. I, S. 391⁶ Idag . . . 394²⁷ fange.]

- 1 S. 391⁹ „Der . . . 18 Erotiske.] Der var en Side, jeg igaar havde glemt at udhæve for hende, det faldt mig strax ind, da jeg var gaaet, og jeg vedblev bestandig at tænke derpaa.

S. 394^{23 ff.} Alt dette endelige Vrøvl osv.] *herudfor i Marginen:*

- 2 Jeg faaer desuden nu en afgjørende Stemme til at tale med om Forlovelser. De der nemlig ere forlovede, de ere partiske, de der ere gifte ere det ogsaa, da Ægteskabet er en Continuation deraf, men jeg og mine Lige vi ere de competente. —

164 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
U. D. *storie* [S. V. I, S. 395⁹ Det . . . 27 ud.]

⁷ Se 104.105.107.108. 163³ Sml. 118.

I Marginen, over Begyndelsen af Stykket:

No 4.

1

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 165
storie [S.V. I, S. 400⁴ Igaar³⁸ Elasticitet.] U. D.

I Marginen, over Begyndelsen af Stykket:

No 1

1

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 166
storie [S.V. I, S. 402³ Hvor 403⁷ hende. —] U. D.

I Marginen, over Begyndelsen af Stykket:

No 3

1

Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi- 167
storie [S.V. I, S. 404⁵ Har 411³ Din Johannes.] U. D.

I Marginen, over Begyndelsen af første Stykke:

No 2

1

S. 405³² Thevandsknægte og Kaffemadamer] *overstreget med* 2
Blæk.

S. 410¹⁸ saa. —] saa. Dersom det var mig om at gjøre at frem- 3
 kalde et religiøst Indtryk hos hende, saa vilde jeg i et saadant
 Øieblik have lagt Bibelen paa Bordet, og det var aldrig falden
 mig ind at byde hende en Prædiken. —

¹ Sml. 146,1. ¹⁶⁵ Sml. 143,2. ¹⁶⁶ Sml. 145,1. ¹⁶⁷ Sml. A 170. ¹ Sml. 144,1.² Sml. 41,15. ³ Sml. 191,11.

1842

168 *Endelig Udarbejdelse til: Forførerens Dagbog, Cordelias Hi-*
 April 14. *storie [S. V. I, S. 411⁵ Natten . . . 412]*

S. 411^{5 ff.} Natten er stille osv.] *herudfor i Marginen:*

- 1 ja den der lever for en nøiagtig Opfyldelse af sine huslige Pligter, ja den Kjærlighed er ikke tjent med Nattens Mørke, den fordrer Dagens Lys ell. en Lampe.

S. 412^{16 ff.} Intet er mig modbydeligere osv.] *hertil i Marginen:*

- 2 Troe Sligt gjør jeg derfor ikke. Jeg har kjendt et Msk. Han elskede en Pige, ikke saa meget i og for sig, som fordi hun holdt saa fast ved ham, at dette rørte ham dybt. Han indsaar, at en Forening kunde der for Øieblikket ikke være at tænke paa, da en Mængde Vanskeligheder stillede sig derimod. Han forlod hende, hun erklærede, at hun ikke kunde leve uden ham. Han undte sig ikke Ro Nat ell. Dag, indtil han fik Alt i Orden. Da vendte han glad sit Sind til hende, og see hun var forlovet, med en Anden. Da svor han alle Piger evigt Had, og dersom jeg ikke tager feil af ham saa har han hævnnet sig mange Gange.

- 3 S. 412²⁴ Det . . . ²⁶ Iagttagelser.] Forsøget var vel værd at gjøre, men i saa Fald maatte Begyndelsen anlægges ganske anderledes, da det Sidste Retiraden vilde blive det Interessante, hvorpaa Alt kom an. —

d. 14 April

- 169 I Forordet til hele Afhandlingen, det vil sige i Udgi-
 U. D. verens Fortale skal staa: skulde En og Anden troe at kjende Udgiveren, skulde En og Anden mene, at det Hele lignede ham selv, saa vil jeg altid sige, at det er umuligt uden forsaavidt det ogsaa i aandelig Forstand skulde være sandt, at Barnet skal ligne ikke blot Faderen men ogsaa Fadderen.

Ligesaa i den første Fortale: det falder mig ind om det Hele skulde være en Mystification, om man vilde have mig til Bedste. Ja Verden er fuld af Mystificationer.

| I Victor Eremitas Fortale til Forførerens Dagbog skal bemærkes: hvis Danmark eiede en meget dannet Æsthetiker, saa vilde jeg bede ham, at besvare det Spørgsmaal, om han troer, at dette Værk er fremgaaet af en lykkelig ell. ulykkelig Individualitet, om det er ved en Iagttagelse over en lykkelig ell. en ulykkelig Kjærlighed, om det har været et ualmindeligt trofast, ell. et absolut troløst Msk. |

170
U. D.

Victor Eremitas Dedication

N. N.

171
U. D.

helliges dette Værk

I et glad Laug skeer det vel stundom, at hele Forsamlingen enes om at udbringe een bestemt Skaal for eet bestemt Msk., til andre Tider enes man blot om at drikke en Skaal, idet hver tænker paa hvad han vil. Det første er en hørøstet, det sidste en taus Hyldest. Hvilken Hyldest er den smukkeste. Idet jeg lader dette Værk gaae ud i Verden, da tænker jeg paa Dig, dyrebare N. N., mod Dig retter min Tanke sig, Dig, hvem jeg skylder saa meget

Endelig Udarbejdelse til: De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musicalske-Erotiske [S. V. I, S. 29—113].

172
Til Juni 13.

S. 31¹⁴ Lægedom.] Lægedom, | og egl. kun er en Art af Fortviv-
lelse |.

¹⁷³ Sml. I C 125.

1842

2 S. 86³ Prof. Hauch....^{4f}. Interessante.] Prof. Hauch har ogsaa leveret en D. J.. Den knytter sig mindre til Moliere og er ifærd med at ville falde ind under Bestemmelsen af det Interessante. || Vi skal senere see, hvorvidt det er lykkedes Digteren. ||

3 S. 108²⁸ sat Ouverturen.] sat i umidd. Forbindelse med Ouverturen. Det er Noget der sjeldnere skeer; her er det aldeles i sin Orden, og kaster et nyt Lys over Ouverturens Anlæg. Ouverturen søger at nedlade sig at finde Fodfæste i den sceniske Virkelighed, Commandanten og D. J. have vi allerede hørt i Ouv.; næst dem er Leporello den vigtigste Figur. Han kan imidlertid ikke hæves op i hiin Kamp i Luftens Regioner, og dog hører han nærmere til end nogen Anden. Derfor begynder Stykket med ham, saaledes, at han staaer i umidd. Forbindelse med Ouverturen.

S. 113] *under sidste Linie:*

4

13 Juni 42.

173 *Endelig Udarbejdelse til:* Skyggerids [S.V. I, S. 143—189].
il Juli 25.

S. 143² Psychologisk Tidsfordriv.] *rettet fra:*

1

Forsøg i den sorte Kunst.

2

S. 189] *under sidste Linie:*

d. 25 Juli 42

174 *Endelig Udarbejdelse til:* Den Ulykkeligste [S.V. I, S. 191—203].
U. D.

1

S. 200²³ det.] det.

Lader os med dæmpet Stemme fremsynge Ulykkens Scala hver

³ Sml. 191,5.

Tone er i sig bestemt og kort, og dog lyder den bestandig <uafbrudt> i Livets evindelige Gjentagelse.

S. 202³ han var begeistret.] han var begeistret; men hans Begeistring var ikke en Røg, der steeg frit mod Himlen, men som nedtryktes. 2

S. 203²⁶ give sig selv.] give sig selv, den Skyldigste, den Brødefuldeste det kan man gøre sig selv til, men <end> ikke den Trøst har Livet, at man kan gøre sig selv til den Ulykkeligste. 3

Under Titlen:

Omqvæd.

175
U. D.

ad se ipsum

maa alle de isolerede Betragtninger, der findes allerede udarbejdede, bedst samles. De ere de adsplittede Momenter til en Livs-Anskuelse, der ikke blot er personlig men tillige videnskabelig, men netop ved denne Duplicitæt hæver sig selv, og atter ender i enten—eller.

Til 175:

der findes ofte Modsigelser i dem, saaledes har hans Stemninger været. Den enkelte Stemning blev potenseret som Stemning, og man skulde vente han havde ikke andre Stemninger. 176
U. D.

det som det især kommer mig an paa ved det hele: Enten—Eller, er at det ret bliver indlysende den metaphysiske Betydning 177
U. D.

³ Sml. II A 234 og se Note dertil. ¹⁷⁵ Omqvæd] sml. II A 683, S. 244. ad se ipsum] sml. S. V. I, S. I og S. X. ¹⁷⁶ Sml. S. V. I, S. X Lin. 14 ff.

der ligger til Grund for det Hele, overalt fører Alt hen til Dilemmaet. Det Samme ligger ogsaa til Grund for den lille philosophiske Opsats: Tautologien som det høieste Tænke Princip, det er nemlig (ak men hvor Mange vil forstaae det) dersom Modsigelsens Grundsætning er sand (og den udtrykkes i enten—eller.) det videnskabelige Udtryk for den og det er den eneste Eenhed, hvori den lader sig optage og hvorved Systemet bliver muligt. Det vilde derfor ikke være æsthetisk rigtigt at skrive i dette Værk en Afhandling over Modsigelsens Grundsætning nei det er personligt gjort gjeldende — men det Samme seet fra et spekulativt Standpunkt, naar man ikke vil gaee videre, er Tautologiens Forguldelse —

178 Διαψαλματα.
U. D.

Nogle af disse findes ikke her, men deels i den grønne tynde Bog mellem adskillige Papirer, deels andre Stæder.

andre som her findes bleve ikke trykte.

179 Udarbejdelser til „Diapsalmata“, og andre Optegnelser til A's
U. D. Papirer, deriblandt enkelte ubenyttede:

1 Grandeur, savoir, renommée,
 Amitié, plaisir et bien,
 Tout n'est que vent, que fumée:
 Pour mieux dire, tout n'est rien.

den lille philosophiske Opsats] sml. 179,27.60.62.63. 179¹ Se S. V. I, S. 2. Grandeur... rien] se: Lessing, Sämmtl. Schriften, hrsg. von Lachmann-Meltzahn (se til A200). 8. Bd., S. 417.

Den første Sætning i „Omqvædene“ skal lyde saaledes:

2

Hvad er en Digter?

Det Ulykkelige heri skildres og det ender med, at jeg af Alt mindst ønskede at være Digter.

....Thi Skjebnens Dør, den gaaer ikke ind ad, saa at man ved at storme løs paa den kan trykke den op; men den gaaer ud efter saa Individet først maa gjøre Plads (Resignation). 3

Thi af alle latterlige Ting forekommer det mig dog allerlatterligst at have travlt *) — naar jeg derfor seer en Flue i det afgjørende Øieblik at sætte sig paa en slig Forretningsmands Næse — ell. han bliver overstænket af en i endnu større Hast ham forbikjørende Vogn, der paa en dobbelt Maade standser hans Fart, dels ved Stænkningen, dels ved den statsborgerlige Indignation, det vækker, ved Forestillingen om slig Gadeuorden — ell. Knippelsbro gaaer op — ell. en Tagsteen falder ned og slaer ham ihjel — hvo kan da bare sig for at lee og hvad udretter de da — ell. gaaer det ikke dem, naar man overskuer deres hele Liv, som det gik den Kone, der i sin Befppelse over at der var Ildløs, reddede Ildtangen — hvad redde de Mere ud af Livets store Ildebrand end en Ildtang. 4

*) en Mand kort sagt der er rask til sin Mad og rask til sin Gjerning —

Jeg veed vel, at de fleste Msker ikke driste sig til som Cautionist og Selvskyldner at vedgaae hvad de mener, de lægge derfor en poetisk Person deres Ubændigheder i Munden, og mene sig saa angerløse — jeg siger det høit og lydeligt for den hele Menighed, det vil sige til Dig — 5

det var den Herskabsret jeg helst gad have jus primæ noctis. 6

² Sml. A: 12.193. — S. V. I, S. 3 Lin. 1—17. ³ Sml. S. V. I, S. 7 Lin. 31—33.

⁴ Sml. A 22. — S. V. I, S. 9 Lin. 8—19. en Flue i det afgjørende Øieblik osv.] sml. I A: 75, S. 57 f. 335.

- 7 Du spørger mig hvad jeg udretter i Verden — Svar: jeg morer mig — hvad mener Du dertil — jeg veed vel at denne min Virksomhed er den modsatte af de Fleste Andres thi de kjede sig.
- =
- 8 Jeg mangler overhovedet Taalmodighed til at leve at faae Børn synes mig meget latterligt, hvor skulde jeg faae Tid at vente, inden de voxede til — jeg kan ikke see Græsset gro, men naar jeg ikke kan det gider jeg ikke see derpaa; mine Anskuelse er flygtige Betragtninger af en „fahrende Skolastiker“, der i største Hast styrter gjennem Livet. Man siger Vor Herre mætter Maven før Øinene, det er ikke Tilfælde med mig, mine Øine ere mætte og kjede af al Ting, uagtet eg hungrer —
- 9 Men spørg mig fremfor Alt ikke om Grunde — man pleier at tilgive en ung Pige at hun ikke kan anføre Grunde, hun lever for meget i Følelsen — med mig er det anderledens, jeg har i Almindelighed saa mange og som oftest hinanden indbyrdes modsigende Grunde, at det er mig en Umulighed at udsige dem, allermindst som det bør sig parviis paa eengang, dertil kommer, at som oftest en lille Ubetydelighed gjør Udslaget saa Du seer at det af den Grund er mig umuligt at anføre Grunde — Ogsaa med Aarsag og Virkning synes det mig, at det ikke forholder sig rigtigt; thi snart fremgaaer af uhyre gewaltige Aarsager en saare klein og spinkel lille Virkning, ja undertiden slet ingen Virkning, snart afføder en vims lille Aarsag en colossal Virkning, en Mus et Bjerg.
- 10 og disse uskyldige Glæder . . . de har kun een Feil, at de ere saa uskyldige, og især at de skal nydes med Maade — min Doctor foreskriver mig undertiden Diæt, det lader sig høre, man afholder sig fra visse bestemte Ting, men at være diætetisk i at holde Diæt det er dog altfor rædsomt.
- 11 Du siger jeg er forliebt, deri maa jeg give Dig Ret, men ikke

⁸ Sml. S. V. I, S. 9 Lin. 20—26. fahrende Skolastiker] sml. IA 262. IC 127.

⁹ Sml. S. V. I, S. 9 Lin. 27 — S. 10 Lin. 5. ¹⁰ Sml. S. V. I, S. 10 Lin. 6—11.

saaledes i hvad Du tilføier, at jeg skal gifte mig. Min Kjærlighed er en verdenshistorisk Lidenskab, der kræver Offre.

Tiden gaaer, siger man, Livet er en Strøm,— jeg staaer stille, ¹² er saa fast paa Grund, at jeg ikke kan komme af Stedet. — Alle de Planer, jeg udkaster, flyve tilbage imod mig selv, som det gik mig idag, da jeg i den Grad havde Blæsten mod mig, at jeg, hver Gang jeg vilde spytte, spyttede mig selv i Ansigtet.

Gaadefuld — det bør man altid være ikke i substantiell For- ¹³ stand, men i subjektiv — mit Liv kjender ingen Lov, og er derfor uberegneligt. Ikke blot er jeg Msk. en Gaade men jeg er mig selv det. Det er det allerfortræffeligste. Jeg studerer mig selv og narrer mig selv, og er jeg træt der af saa ryger jeg til Tidsfordriv en Cigar og tænker Gud veed, hvad vor Herre egl. har meent med mig, ell. hvad han vil bringe ud af mig.

Ingen Barselkone kan have besynderligere og utaalmodigere ¹⁴ Ønsker end jeg. Og er jeg ikke liig en Barselkone, jeg ligger bestandig i Fødselens Vellyst og Smerte. — Disse Ønsker betræffe snart de ubetydeligste Ting, snart de meest ophøiede, men alle med Sjælens momentane Vildhed. Jeg kan ønske en Ret Mad ikke med Esaus Hungrighed, men med en Barselkones Vellyst, jeg kan ønske at gennemskue Guds Dybder med samme Lidenskab. Jeg ønsker i dette Øieblik — en Tallerken Boghvede-Grød. Jeg kan huske fra min Skoletid, vi fik altid Boghvedegrød om Onsdagen, og Onsdag Eftermiddag havde vi frie i Skolen. Jeg erindrer hvor glat og hvid Grøden var anrettet, hvor Smørret smilede mig imøde, hvor varm den var, hvor utaalmodig jeg efter at faae Lov at begynde. Jeg gav Alt i dette Øieblik for en Tallerken Boghvede Grød.

Som Trolldmanden Virgilius (han forekommer i v. d. Hagens ¹⁵ Märchen) hugger jeg mig selv i Stykker, putter mig i en Gryde og

¹³ Sml. S.V. I, S. 10 Lin. 17—20. ¹⁴ Sml. S.V. I, S. 11 Lin. 1—4. Gud...vor Herre] sml. A 201. ¹⁵ Sml. S.V. I, S. 11 Lin. 5—14. ¹⁶ Sml. S.V. I, S. 11 Lin. 15—22. Trolldmanden Virgilius] sml. 41,7 og se Note dertil.

lader mig kaage for at forynges. Saaledes gjorde Virgilius ogsaa. Han fik Een til at hugge sig i Stykker, putte sig i en Gryde, og nu skulde han kaage 8te Dage, og den Anden passe paa, at ingen Uvedkommende kom til at kige i Gryden. Men Paapasseren selv kunde ikke modstaae Fristelsen, han kigede deri, og for tidligt, og Virgilius forsvandt som et lille Barn med et Skrig. Saaledes med mig selv, jeg har kiget for tidligt i Gryden, i Livets og den historiske Udviklings Maskine, og kun min Barndom frelser jeg nu — med et Skrig.

- 16 Det er det Interessante ved Begyndelsen, man kiger ligesom ned af Landeveien og seer, hvorhen denne Bivei nu snoer sig. Jeg havde den Lykke engang, at gjøre en Dandserinde min Opvartning, jeg elskede hende ikke, men hun havde en paafaldende Lighed med en Anden — jeg saa hende første Gang — erkyndigede mig flygtigt om hendes Adresse — glemte hende — efter en Maanedes Forløb tog jeg mig selv i, at have seet hende hver Gang siden den Tid, naar hun havde dandset — ja at have betalt tredobbelt Theater-Priis for at see hende — Nu kiggede jeg ned af Landeveien.

- 17 [S.V. I, S. 12^{8—22}]

¹⁷ om . . . Bog] om vor Herre holder nok saa ordentlig Bog efter det italienske Bogholderie

²¹ der hader] Det er ikke den nyere Litteraturs Nerverystelser jeg behøver, men det er den sande Lidenskabs Pathos, dens drastiske Kraft. Der hader

²² der synder man.] der er Kjærlighedens og Forbandelsens Stemme saa høirøstet at den trænger ind for Guds Throne, — der synder man.

- 18 Min Tid inddeler jeg derfor saaledes. Den halve Tid sover jeg, den anden halve drømmer jeg. De fleste Mennesker drømme slet ikke. Det er altid forsaavidt godt, som de ikke drømme i Søvn.

¹⁶ Sml. A 190. ¹⁸ Sml. S. V. I, S. 12 Lin. 23—25.

Søvnen bør ikke forstyrres af Drømme. Søvnen er noget meget Genialt. Men man bør drømme vaagen.

Mit Livs Resultat bliver slet Intet, en Stemning, eller om man 19
saa vil en enkelt Farve, hvori dets Indhold ikke er optaget, men
forsvunden. Jeg bedrager derfor ethvert Menneske, der hos mig
vil hente nogen Oplysning om Livets Betydning, ligesom hiin
Kunstner bedrog den Mand, der bestilte et Arbejde hos ham, der
skulde forestille Jødernes Overgang over det røde Hav. Du er-
indrer, han fik ham til successivt at udbetale det hele Honorar,
og da Dagen endelig kom, da det skulde være færdigt, da havde
han malet Væggen rød. Da Huusherren spurgte: hvor Jøderne
var? De ere gåaede over. Ægypterne? De ere druknede.

[S. V. I, S. 13¹⁻⁵] 20

==

Jeg er kun skikket til at conversere vanvittige og række dem 21
Haanden til Dands.

==

[S. V. I, S. 13⁶⁻⁹] 22

==

[S. V. I, S. 13¹⁰⁻¹¹] 23

Min Sjæl er saa tung, at ingen Tanke mere kan bære den, intet 24
Vingeslag mere svinge den op i Ætheren; kun sjældent bevæges
den, og naar det skeer, da hæver den sig ikke mod de høiere
Regioner, men den stryger hen langs Jorden som Fuglens lave,
ængstede Flugt, naar det blæser op til et Tordenveir, — og saa-
ledes ruger ogsaa over mit hele indre Væsen en hemmelig Angst,
en Beklemmelse, der ahner et Jordskjælv.

Hvor er Livet tomt og betydningsløst. Man begraver et Men- 25
neske, følger ham til Jorden, kaster tre Spader Jord paa ham, —

¹⁹ Sml. S. V. I, S. 12 Lin. 28—32. ²¹ Sml. I A 339. ²⁴ Sml. S. V. I, S. 13 Lin. 18—22. ²⁵ Sml. S. V. I, S. 13 Lin. 23 — S. 14 Lin. 3. Man begraver osv.]
sml. 179, 64.

kjører ud og kjører hjem og trøster sig med, at der ligger et langt Liv for En,— hvor kort er det dog ikke: 7×10 Aar. Hvorfor gjør man det ikke af paa eengang og bliver derude og gaaer ned med i Graven — og trækker Lod om, hvo der skal times den Ulykke at være den sidst Levende og kaste de sidste tre Spader Jord paa den sidste Døde —?

==

- 26 <End ikke> Pigerne behage mig — deres Skjønhed forgaaer som en Drøm og som den Dag igaar, naar den er forbi. — Deres Troskab — hvad skal jeg sige om den. Enten er de troløse, dette beskjæftiger mig ikke, det er jeg altfor fortrolig med — ell. hvis man fandt en trofast, saa vil hun vel behage mig som Undtagelse betragtet, men i Betragtning af Tidens Længde vilde hun atter ikke behage mig; thi enten blev hun bestandig ved at være tro, og da gik det jo mig i min eksperimenterende Iver ligesom det vilde være gaaet hiin Dommer, der af Samvittighedsfuldhed underkastede sig alle mulige Straffe, hvis han var gaaet saa vidt, at han ogsaa havde ladet sig henrette, ell. der kom et Tidsmoment, hvor hun hørte op, saa faldt vi ind under det Foregaaende.

==

- 27 Enten—Eller det er en Talisman, hvormed man kan tilintetgjøre hele Verden.
- 28 || Du ufrugtbar Moder til en talløs Yngel. Det Eneste der blev tilbage da hine gl. Guder bleve besejrede. Da Evigheden fødte Tiden, da Tiden fødte Evigheden, men du slap bort
- Fordømte Tilfælde Du min eneste Medvider, den eneste jeg agter værdig at være min Allierede og min Fjende, altid Dig selv liig altid ubegribelig altid en Gaade, Dig hvem jeg elsker med min Sjæls hele Sympathie, jeg der er skabt i dit Billede. Fordømte Tilfælde, hvorfor viser Du dig ikke. Ikke betler jeg og bønfaller dig ydmygst, at Du vil vise Dig saa ell. saa, jeg udæsker Dig til Strid. Hvorfor viser Du ikke din skaldede Nakke, ell. er ogsaa

²⁶ Sml. S. V. I, S. 14 Lin. 4—13. hiin Dommer osv.] sml. A 9. ²⁷ Sml. 179,62.
²⁸ Sml. 55,3. — S. V. I, S. 298 Lin. 17 ff.

Uroen i Verdens Bygningen den urolige Uro bleven Rolig[†], der griber en Angst mig, jeg troer Verden gaaer istaae af Kjedsommelighed. Fordømte Tilfælde jeg venter Dig, ikke vil jeg være taabelig nok til at vilde beseire Dig ved Principer, ved det Msk. kalde Charakter, nei jeg vil brydes med Dig, jeg er som en Bajadere^{††} jeg har viet mig til din Tjeneste, let og tyndt paaklædt, smidig, ubevæbnet, uden Forberedelse, jeg eier Intet i Verden, jeg gider Intet eie*), jeg har Intet at tabe, men Dig vil jeg brydes med, jeg kommer ikke med lange Besværgelses-formularer, viis Dig, overrask mig jeg vil dog brydes med Dig. Hvad skal vi strides om, jeg har Intet at sætte ind, og dog byder jeg Dig det stolteste Vilkaar der vel er budt Dig, lad os stride om Æren.

[†] eller er din Gaade maaskee løst, har Du styrtet Dig i Evighedens Hav.

^{††} Jeg har Intet at bestille, jeg forsager Alt for at tjene Dig, for at dandse til din Ære.

*) og slig Kamp er Du vel ogsaa saa vant til. ||

Til 179,28:

|| æder mit eget Digt ||

29

Usle Skjebne, forgjeves opsminker du <som en gl. Skjøge> dit 30
gl. furede Ansigt, jeg kjender Dig dog igjen, forgjeves tager Du
Krøller paa, jeg kjender Dig, du har tabt ogsaa du har Dit Lirum-
larum, dit Idem per Idem, forgjeves opvarmer Du den samme
Historie. Du kjeder mig som en Nar kjeder sin Herre, det er dine
gl. Spring, disse samme Salto-mortaler —[†]

Kom Søvn og Død Du lover Intet, Du holder desto mere. *)
forgjeves larmer Du med Dine Narrebielder —

[†] der er dog Intet Nyt under Solen. du er Dit eget Echo.

*) jeg vil lægge mig til at sove og dersom Du da har udfundet
noget Nyt saa kom og kald paa mig.

⁸⁰ Sml. 179,31—33. — S. V. I, S. 14 Lin. 14—18.

Ikke fortænker jeg Nero i at han brændte Rom af, men jeg gad vel vide om han forstod at nyde det. At brænde Rom af, fordi han vilde see dette Skuespil og tillige fordi han vilde see en Due redde sig over dets Ildhav. det var en Nydelse

- 31 Skjebne, forgieves larmer Du med Dine Narrebjælder!
- 32 Kom Søvn og Død, Du lover Intet, Du holder desmere. Jeg vil lægge mig til at sove og dersom Du da har udfundet noget Nyt, saa kom og kald paa mig.
- 33 Der er Intet nyt under Solen, Du er Dit eget Echo.
- 34 Disse to bekendte Violinstrøg, ved hvilke med sin uendelige Genialitet Mozart uddialektiserer sig sin Don Juan af Sædelighedens substantielle, uforklarede, stumme Dyb, viser ham eller rettere lader ham forsvinde saa fjernt i Horizonten, lader ham i et Nu som en Skygge løbe hen over den yderste Stribe af Synskredsen, som var der en Evighed mellem disse to Magter, som laae al Verden mellem disse to Verdener, — disse to Violinstrøg her i dette Øieblik, midt paa Gaden, — — har jeg tabt Forstanden? Er det mit Øre, der af Kjærlighed til Mozarts Musik har ophørt at høre, er det en Belønning af Guden, at skjænke mig Ulykkelige, der ligesom de Blinde og Halte sidder ved Indgangen til Musikens Tempel og betler af de Indtrædende, at skjænke mig et Øre, der selv foredrager det, det selv hører? Kun disse to Violinstrøg, — thi nu hører jeg ikke mere. Som de i hiin udødelige Ouverture springe ud af de dybe, choralagtige Toner, saaledes springe de mig her ud af Gadestøien og Larmen med en Aabenbarelsens hele Overraskelse. Det maa dog være her i Nærheden, thi nu hører jeg atter hans lette Dandse. De Forbigaaende troe formodentlig, at jeg er gaaet fra Forstanden; mit Ansigt seer, kan

Nero] sml. 122,6. — S. V. I, S. 263. ⁸¹ Sml. 179,30. — S. V. I, S. 14 Lin. 15.

⁸² Sml. 179,30. — S. V. I, S. 14 Lin. 17 f. ⁸³ Sml. 179,30. ⁸⁴ Sml. S. V. I, S. 14 Lin. 19—S. 15 Lin. 9. Disse to osv.] sml. S. V. I, S. 107.

jeg tænke, ud som et Spørgsmaalstegn, der betyder: har De Intet hørt? Svar: hvad behager? — Det er dog ogsaa en forbandet Larmen, — — jeg er ved Maalet: det er altsaa Eder, ulykkelige Kunstnerpar, jeg skylder denne Overraskelse! — Den Ene var vel en 17 Aar gammel, iført en grøn Kalmuks-Frakke med store Beenknapper, Frakken selv var for stor til ham, han holdt Violinen tæt op under Hagen; Kaskjetten var trykket ned i Øinene paa ham, hans Haand var skjult af en Handske uden Fingre, Fingrene røde og blaa af Kulde. Den Anden var ældre, havde en Chenille paa, begge var de blinde. En lille Pige, som formodentlig ledede dem, stod foran og puttede sine Hænder ind under sit Halstørklæde. Vi samlede os efterhaanden, nogle Beundrere af disse Toner, et Postbud med sin Brevpakke, en lille Dreng, et Par Sjouere. De herskabelige Vogne rullede larmende forbi, Arbeidsvogne overdøvede disse Toner, som snart glimtvæis dukkede frem af denne Larm, deels overdøvedes af den.

Det var mig et Stevnemøde.

[S.V. I, S. 15^{10—15}]

35

¹⁰ et Theater] et Theater i Petersborg

Hvad er overhovedet Betydningen af dette Liv? Deler man 36
Menneskene i to store Classer, saa kan man sige: den ene arbejder for at leve, den anden har ikke dette behov. Men det at arbejde for at leve kan dog ikke være Livets Betydning, da det jo er en Modsigelse, at det bestandig at tilveiebringe Betingelsen, skal være Svaret paa Spørgsmaalet om det Betingedes Betydning. De Andres Liv har i Almindelighed heller ingen Betydning. Dertil kommer, at det der skal være Livets Betydning dog vel maatte være noget Almeengyldigt. Man kunde svare: det at døe, thi det er jo i Sandhed et Almeengyldigt; men det vilde da være en Modsigelse at sige, at Livets Betydning var det at døe.

³⁵ Se: „Dagen“ 1836, Nr. 52 (1. Marts); Nystrøm, Offentlige Forlystelser i Frederik VI's Tid (Kbh. 1910), S. 161 f. ³⁶ Sml. S.V. I, S. 15 Lin. 16—25.

- 37 [S. V. I, S. 15^{26—31}]
²⁹ lifligt . . . Pokal] blandede i en eneste Pokal, en visselig ube-
 skrivelig Nydelse
- 38 Saa det er ikke mig der er min Skjebnes Herre, jeg mærker,
 at jeg er en Traad med, der skal spindes ind i Livets Kattun, men
 kan jeg end ikke spinde, jeg kan dog klippe Traaden over.
- 39 || hun var saa let som et Legeme baaren af Engle, som Psyche,
 da hun i Søvn bæres bort af Engle. ||
- =
- 40 || Jeg føler, at mit Liv snart maa være forbi, — det gaaer mig
 som Epaminondas efter Slaget ved Martinæa, min Hemmelighed
 er en Piil, der sidder i mit Hjerte, saa længe den bliver siddende,
 kan jeg vel leve, saa snart jeg river den ud maa jeg døe, nu har
 jeg aabenbaret mig, nu maa jeg døe. ||
- =
- 41 Og som det gik Hercules saa gaaer det mig. Ham var det
 forudsagt, at han ikke skulde myrdes af en Levende men af en
 Død, saaledes myrder Erindringen om hende mig.
- =
- 42 Men Alt vil erhverves i Stilhed og guddommeliggjøres i Taushed,
 og det er ikke blot om Psyches tilkommende Barn at det hedder:
 Mit einem Kind, das göttlich, wen du schweigst —
 Doch menschlich, wen du das Geheimniss zeigst.
 Amor und Psyche v. Joseph Kehrein p. 40.
- =
- 43 Jeg synes bestemt til at skulle giennemlide alle mulige Stem-
 ninger, at skulle gjøre Erfaringer, hvoraf Andre kunne lære eller

³⁸Sml. S. V. I, S. 15 Lin. 32—34. ³⁹Sml. 56. — S. V. I, S. 303 Lin. 24 ff. ⁴⁰Sml. 132. — S. V. I, S. 140 Lin. 29 ff. ⁴¹Sml. 132. — S. V. I, S. 141 Lin. 1 ff. ⁴²Sml. S. V. I, S. 16 Lin. 1—5. Amor und Psyche osv.] Ktd. Nr. 1216: Amor und Psyche, freie metr. Bearbeitung nach dem Lateinischen des Apuleius, von Jos. Kehrein. Giessen 1834. ⁴³Sml. 128. — S. V. I, S. 16 Lin. 6—12.

hvorover de kunne glæde sig. Hvert Øieblik ligger jeg ligesom et Barn, der skal lære at svømme, midt ude i Havet. Jeg skriger (det har jeg lært af Grækerne, af hvem man overhovedet kan lære Alt, hvad der er ægte menneskeligt); — vel har jeg en Sele om Livet og Stangen, der skal holde mig oppe, seer jeg vel, men den er ikke udstrakt til min Hjælp. Det er en rædsom Maade at gøre Erfaring paa.

Det er underligt nok netop ved de to rædsommeste Modsæt- 44
ninger faaer man en Forestilling om Evigheden. Tænker jeg mig hiin ulykkelige Bogholder, der af Fortvivlelse over, at han sagde 7 og 6 er 14 og ødelagde et Huus, gik fra Forstanden, og nu sad sit lange Liv bestandig og sagde 7 og 6 er 13, tænker jeg mig ham siddende der ladende den ene Tommelfinger bevæge sig langsom over den anden og sige 7 og 6 er 14., saa har jeg et Billede af Evigheden — Tænker jeg mig en yppig qvindelig Skjønhed i et Harem henkastet paa en Sopha i al sin Ynde, saa har jeg atter et Billede af Evigheden. —

[S. V. I, S. 16^{23—26}]

45

For mig er der intet farligere end at erindre. Har jeg først er- 46
indret et Livsforhold, saa er det mig umuligt at faae Interesse derfor igjen. Man siger, at Adskillelse hjælper til at opfriske Kjærlighed; ja dersom jeg i det samme Øieblik, hvor Erindringen vaagner, kunde vende tilbage med hele dens Ungdommelighed, er det ikke umuligt; faaer jeg først Tid til at gøre den Erfaring, jeg alt ofte nok har gjort, at Erindring mætter rigeligere end al Virkelighed, — saa er det forbi. Et saadant Livsforhold er da allerede gaaet ind i Evigheden og har ingen timelig Interesse.

Skulde noget Msk. føre en Dagbog, saa skulde det være mig. 47
Efter nogen Tids Forløb hender det mig ofte, at jeg aldeles har

⁴⁴ Sml. S. V. I, S. 16 Lin. 13—22. en yppig qvindelig osv.] sml. 179,58.

⁴⁶ Sml. S. V. I, S. 16 Lin. 27—S. 17 Lin. 6: ⁴⁷ Sml. S. V. I, S. 17 Lin. 7—28.

glemt, hvilke Grunde, der bevægede mig til at gjøre dette ell. hiint, og det ikke blot Smaating i Livet, men ofte de meest afgjørende Skridt. Saa kan det da atter hende mig, at det pludselig kan falde mig ind, hvorfor det var, og jeg har nu den store Glæde, at indsee, at jeg havde gode Grunde dertil. Denne Glæde vilde jeg nu langt oftere have og ikke den modsatte Smerte, naar jeg havde Alt opskrevet; jeg kunde da strax see efter. Stundom vilde det da vel hende mig, at jeg ikke kunde forstaae mine egne Grunde. En Grund er overhovedet en sølle Stakkel — seer jeg paa den med hele min Lidenskab, saa voxer denne Grund op til en uhyre Nødv., som vilde sætte Himmel og Jord i Bevægelse; til andre Tider gaaer jeg kold og stolt forbi. Saaledes har jeg i denne Tid længe speculeret over, hvad det egl. var for en Grund, der bevægede mig til at nedlægge min Adjunktur. Naar jeg nu tænker derover, saa forekommer det mig, at en saadan Ansættelse ret var Noget for mig. Idag var det min gode Dag, og den bevægende Grund gik ret op for mig igjen, med hele sin overbevisende Magt. Jeg skulde boe Dør om Dør med en anden Adjunkt, hvilket var mig aldeles utaaleligt. Dertil kom, at da jeg meest maatte ansee mig for skikket til at være Adjunkt, saa maatte jeg befrygte Alt, hvis det ikke i høieste Grad lykkedes mig, og desaarsag ansaae jeg det for rigtigst at nedlægge mit Embede, og søge et Engagement ved et omreisende Theater-Selskab. Vel mene Folk, at man aldrig bør hellige sig til Kunsten uden et indre Kald, som er Grunden dertil; men dette er urigtigt. Naar man har Kald dertil bør man altid afholde sig derfra,

Der hører dog en stor Naivitæt til at troe, at det skal hjælpe Noget at raabe og skrige i Verden, som om derved Eens Skjebne blev forandret. Man tage den som den byder sig og afholde sig fra alle Vidtløftigheder. Saaledes har jeg paa Restaurationer ofte moret mig over de Ukyndige, der naar de bestille en Ret, tilføier: et godt Stykke, ell. vel endog: et meget godt Stykke, ikke for fedt, men hell. ei for tørt. Opvarteren hører neppe deres Raab, end mindre

⁴⁸ Sml. S. V. I, S. 17 Lin. 29—S. 18 Lin. 2.

at han agter derpaa, end mindre at det skulde formaae at trænge ud i Kjøkkenet og have Indflydelse.

Den sociale Tendents og den skønne Medlidenhed gaaer vidt; ⁴⁹ her i Berlin har man af Medlidenhed med gamle Hestes sørgelige Endeligt oprettet en Forening, der af inderlig Sympathie har besluttet at spise dem. —

Og i Nattens Stilhed, naar Røverne staae op, da staaer jeg op ⁵⁰ fra mit Leie og jeg har kun een Ven og det er Echo, og hvorfor er han min Ven? Fordi jeg elsker min Sorg, og han tager den ikke fra mig; — og jeg har kun een Fortrolig, og det er Nattens Taus-hed, og hvorfor er den min Fortrolige? Fordi den tier.

Som det efter Sagnet gik Parmeniskus, der i den trophoniske ⁵¹ Hule tabte Evnen til at lee men fik den igjen paa Delos ved Synet af en uformelig Klods, der blev fremstillet som Gudinden Letos Billede, saaledes er det gaaet mig i mit Liv. Min Barndom tilbragte jeg i den trophoniske Hule og glemte at lee eller lærte det ikke, men da jeg blev ældre, da jeg slog Øiet op og saa paa Virkeligheden, da kom jeg til at lee, og har siden den Tid ikke hørt op dermed. Saaledes gaaer det; nogle Mennesker leve en lykkelig Barndom og blive næsten angst for Virkeligheden, — jeg er ikke bange for Virkeligheden, men for det Uvirkelige, for det Sukkenes Rige, i hvilket jeg har skuet ind. Virkeligheden gav ikke Idealet, men det Ideal, der foresvævede mig, var et Smertens Ideal. Og er det ikke ogsaa latterligt. (Her udføres nu en Polemik.)

Og saaledes er jeg, medens hele Verden ikke kan binde mig, ⁵² dog bunden og raser i mine Lænker, og jeg er bunden med en Lænke som er uvirkelig og som dog er det Eneste, der kan holde; ligesom den Lænke, Fenris-Ulven blev bunden med, var flettet af Ting, som ikke vare til (kan udføres) og som dog var den eneste

⁴⁹ Sml. S. V. I, S. 18 Lin. 3—6. ⁵⁰ Sml. S. V. I, S. 18 Lin. 7—10. ⁵¹ Sml. S. V. I, S. 18 Lin. 11—25. ⁵² Sml. S. V. I, S. 18 Lin. 26—S. 19 Lin. 2.

Lænke, der var istand til at holde dette Uhyre, — saaledes er jeg bunden i mine mørke Indbildningers uvirkelige og dog virkelige Lænker.

- 53 Jeg skulde dog see at virke i Verden, sagde idag en Mand til mig. Det er godt nok. Sandheds Erkjendelse er jeg vel kommen til men ikke til Salighed. Hvad skulde jeg da gjøre? Meddele Verden min Sorg, min Qval, levere et Bidrag mere til at bevise, hvor sørgeligt og usselt Alt er, maaskee opdage en ny Plet, hidtil ubemærket i Menneskelivet, maaskee blive navnkundig derved, ligesom dem, der have opdaget Pletter i Jupiter —?

Hvis nu den Skat jeg eiede var en Pandora-Æske, — gjorde jeg da ikke bedst i aldrig at aabne den?

- 54 [S. V. I, S. 20¹⁻¹²]

- 55 Det er ikke blot Almeenbegreber som i ethvert Individ erindres tilbage, nei der er ogsaa Stemninger der tilhøre hele Sjælen og som dog blot ere i Erindringen, men som ved denne Erindring knytte Een til en Fortid. Jeg sad idag med den lille Ludvig paa mit Skjød [*Defekt*] jeg fortalte ham, at jeg havde leiet mig et nyt [*Defekt*] og udmalede det for ham, udhævede isærdeleshed, at det var en gammeldags Sopha, der havde gjort Udslaget, fordi jeg har haft en Forkjerlighed for den Tid, saaledes som min [*Defekt*] havde fortalt det efter sin Bedstefader. Med et ualmdl. forstandigt [*Defekt*] sagde han, at han ogsaa længtes efter dem. Han erindrer altsaa gennem min Erindring hvad jeg gennem min Faders Erindring erindrer i min Bedstefader. Og [*Defekt*] et Paradiis, en gylden Tid etc. nei en Sopha [*Defekt*] er til at lee og til at græde over. —

- 56 Forgjeves søger jeg at stride imod. Allerede tidlig greb det mig med en vis Angst om mit Liv dog ikke vilde blive en Digter-Existents. Er der vel noget ulykkeligere. Jeg strider imod. Forgjeves

⁵⁸ Sml. S. V. I, S. 19 Lin. 24—31. Sandheds Erkjendelse osv.] sml. A 44.

⁶⁵ Sml. II A 212. ⁸⁰ Sml. S. V. I, S. 20 Lin. 26—32.

jeg rives hen, jeg er udseet, og Skjebnen leer af mig, naar den pludselig viser mig, hvorledes alt det jeg havde opført som Værn netop bliver Moment i den Digter-Existents.

Det er dog et mærkeligt Beviis for Guds Tilværelse, man har 57
hidtil overseet det. Det føres af en Tjener i Aristophaness Ridderne
v. 31 o: fl.

Erster Diener

Was Dohlen! glaubst Du in allem Ernst an Götter noch?

Andr. Diener

Ei freilich.

Erster D.

Was für Beweise hast Du denn dafür?

Zweiter D.

Weil mich die Götter hassen! ist das nicht genug.

Erster Diener

Ich bin besiegt.

Hvor er dog Kjedsommelighed rædsom — rædsom kjedsomme- 58
lig, jeg veed intet stærkere Udtryk, intet sandere, thi kun det Lige
kjendes af det Lige; gid der var et Høiere, saa var der dog Noget
at haabe, endnu een Bevægelse. Der er et Billede, der forestiller
en Qvinde i Seraillet. Det er aabenbart ikke Nat men Dag; hun
hviler sit Hoved paa en Pude, hun strækker Armen om, hendes
anden Haand synker ørkesløs ned, hendes Fingre ere uvirksomme,
de lege end ikke med Noget, og dog mærker hun vist ikke Tidens
Længde. — Saaledes ligger jeg, men det Eneste jeg seer, det er
Tomhed, det Eneste jeg lever af, er Tomhed, det Eneste jeg be-
væger mig i, er Tomhed, — end ikke Smerte lider jeg. — Gribben
hakkede dog bestandig i Prometheus's Lever, — Loke dryppede
der dog bestandig Gift ned paa, det var dog en Afbrydelse, en Af-
vexling, om end eensformig Afvexling. — Jeg lider Intet, Smerten

⁵⁷ Sml. S.V. I, S. 21 Lin. 1—13. Ridderne v. 31 o: fl.] Overs. af Joh. Gustav Droysen, Des Aristophanes Werke (Ktl. Nr. 1052—54). 2. Theil (Berl. 1837), S. 316.

⁵⁸ Sml. S.V. I, S. 21 Lin. 14—32. en Qvinde osv.] sml. 179,44.

selv har tabt sin Vederqvægelse for mig. Om man bød mig al Verdens Herligheder eller al Verdens Qvaler, det rører mig lige meget, jeg vilde ikke vende mig om paa den anden Side for at naae eller for at flye.— Jeg døer Døden, som Hebræerne sige.— Eller hvad skulde kunne adspredde mig,— ja hvis jeg fik en Trofasthed at see, som bestod i Livet (thi Løgn og List og Bedrag og snedige Paafund: blandt dem søger jeg forgjæves noget Overraskende).— Men min Sjæls giftige Tvivl dræber Trofastheden paa Halvveien,— min Sjæl er som det døde Hav, over hvilket ingen Fugl kan flyve; naar den er kommen midtveis synker den bedøvet ned i Død og Undergang.

59 Forunderligt! Med hvilken tvetydig Angst for at tabe og for at beholde hænger dog Mennesket fast ved dette Liv! Hvor ofte har jeg ikke tænkt mig dog engang igjen at gjøre et afgjørende Skridt, imod hvilket alle mine foregaaende kun var Børneleg,— at tiltræde den store Opdagelsesreise, og ligesom et Skib, naar det løber af Stabelen, hilses med Kanonskud, saaledes at hilse mig selv.— Eller er det maaskee af klog Oeconomie, at jeg gemmer et Sidste, en Obligation, der lyder paa Navn?— Dersom en Steen faldt ned og slog mig ihjel, det vilde ikke ængste mig.

60 Tautologien betragtet som det høieste Princip i al Videnskab, som den eneste Frelse for Tvivlen, den eneste Udflugt.— den er det Høieste principium cognitionis, das höchste Denkgesetzt.

dens vidensk. Udtryk er idem per idem

den er ikke saa fattig som man troer.

den har det spøgende Foredrag det vittige

det er de uendelige Domme.

det alvorlige videnskabelige og opbyggelige

det er naar to Størrelser ere ligestore med een

og samme tredie ere de indbyrdes lige store

de quantitative Slutninger.

døer Døden} se I. Mos. 2,17. 3,4. ⁵⁹ Sml. S. V. I, S. 22 Lin. 1—8. ⁶⁰ Sml. 177.— S. V. I, S. 22 Lin. 9—19.

dette er brugeligt saa vel paa Cathedere som paa Prædikestole, hvor man siger Meget uden at sige Noget.

Det Uproportionelle i min Bygning er, at mine Forbeen ere for 61
smaa. Som Haren fra Ny Holland har jeg ganske smaae Forbeen
men uendeligt store Bagbeen. I Almindelighed sidder jeg ganske
stille i Øieblikket, — gjør jeg en Bevægelse, saa er det et uhyre
Spring til Forfærdelse for al min Omgivelse, den hele høistærede
Samtid, til hvilken jeg ved Slægtskabs og Venskabs ømme Baand
er knyttet. Jeg springer da hele den nærværende Tid, det nærvæ-
rende Liv, kort alt Nærværende over — og er fraværende futurisk.

Disse Ord Enten—Eller er en dobbeltsleben lille Dolk, jeg bæ- 62
rer hos mig, og hvormed jeg kan snigmyrde hele Virkeligheden.
Jeg siger nemlig: Enten—eller. Enten er det det eller det er det;
da nu ingen Ting i Livet er enten det eller det, saa er det jo slet
ikke. Jeg har seet Taskespillerne gjøre deres Kunster, hørt dem
sige forklarende Ord, seet Mængden forbauses, men jeg har dog
udrettet langt mærkværdigere Ting med min Trylleformular. Man
kan bortbevise Alt — ja sig selv kan man hjælpe ypperligt; man
lever nemlig stedse saaledes, at man har nogle Momenter af en-
hver Ting i sig, saa kan ingen Satan blive klog paa En: enten er
han en Bedrager, der er Noget, der tyder derpaa; — eller han er
ingen, der er Noget, der vidner herom, — ergo er han slet ikke,
o: ergo lade vi ham staae, som Bonden sagde om runde Taarn.

af As Papirer

63

Enten—Eller et extatisk Foredrag.

Gift Dig, Du vil fortryde det; gift dig ikke, Du vil ogsaa for-
tryde det; Gift Dig ell. gift Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele;

⁶¹ Sml. II A 510. — S. V. I, S. 22 Lin. 20—25. ⁶² Sml. 179,27.63. ⁶³ Sml. 177.
179,27.60.62. — S. V. I, S. 22 Lin. 26—S. 24 Lin. 17. — Se A 117 og Note dertil.

enten du gifter Dig ell. Du ikke gifter Dig Du fortryder begge Dele. Lee ad Verdens Daarskaber, Du vil fortryde det; græd over Verdens Daarskaber, Du vil fortryde det; lee over Verdens Daarskaber ell. græd over dem, Du vil fortryde begge Dele; enten Du leer over Verdens Daarskaber ell. du græder over Dem, Du fortryder begge Dele; Søg Viisdom, Du vil fortryde det; fly Viisdom, Du vil fortryde det; søg Viisdom ell. fly den, du vil fortryde begge; enten Du søger Viisdom ell. Du flyer den, Du fortryder begge Dele; Troe en Pige, Du vil fortryde det; troe hende ikke, Du vil ogsaa fortryde det. Troe hende ell. troe hende ikke, Du vil fortryde begge Dele; enten Du troer hende ell. du ikke troer hende, Du fortryder begge Dele; Hæng Dig, Du vil fortryde det; hæng Dig ikke, du vil ogsaa fortryde det; hæng Dig ell. hæng Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele; enten Du hænger Dig ell. Du ikke hænger Dig, Du fortryder begge Dele. Ja, mine Herrer, det er Indbegrebet af al Viisdom, den sande Leve-Viisdom. Det er ikke blot i enkelte Øieblikke at jeg, som Spinoza siger, betragter Alt æterno modo, men jeg er <bestandig> æterno modo. Dette troer nu Mange, at de ogsaa ere, naar de efter at have gjort det Ene ell. det Andet, forene ell. mediere disse Modsætninger, men dette er en Misforstand; thi den sande Evighed ligger ikke bag ved enten ell., men foran. Deres Evighed vil derfor ogsaa blive en smertelig Tids-Succession, der da vil have den potenserede Fortrydelse at tære paa. Min Viisdom er derfor ogsaa let at fatte, thi jeg har ikke mange Sætninger, jeg har kun een Grundsætning som jeg end ikke gaaer ud fra; thi, for at udtrykke mig systematisk nøiagtigt, gik jeg ud derfra, saa fortrød jeg det, gik jeg ikke*) ud derfra, saa fortrød jeg det ogsaa, gik jeg ud derfra ell. gik jeg ikke ud derfra, saa fortrød jeg begge Dele;

*) *I Marginen*: man maa skilne mell. den efterfølgende Dialektik i enten og eller og den her antydede evige, naar jeg saaledes siger, at jeg ikke gaaer ud derfra saa har det ikke Modsætningen i en Gaaen ud derfra, det er blot det negative Udtryk for min Grundsætning, det hvori den fatter og beslutter sig selv.

Spinoza] Ktl. Nr. 788: Benedicti de Spinoza, Opera philosophica omnia ed. A. Gfroerer. Stuttg. 1830.

enten jeg gik ud derfra ell. jeg ikke gik ud derfra saa fortrød jeg begge Dele. Skulde det derfor forekomme Een ell. anden af mine høistærede Tilhørere, at der dog var Noget i det jeg sagde, saa beviser han blot derved, at hans Hoved ikke er skikket for Philosophien; skulde det synes ham, at der var Bevægelse i Alt det Meget jeg sagde, saa beviser dette det Samme, ligesom allerede det Udtryk Alt det Meget jeg siger, tilstrækkelig forvisser mig om, at han ikke er skikket for Philosophien. For de Tilhørere derimod der ere istand til at følge mig, uagtet jeg ingen Bevægelse gjør, vil jeg nu udvikle den evige Sandhed hvorved denne Philosophie bliver i sig selv og ikke indrømmer nogen høiere. Dersom jeg nemlig gik ud fra min Grundsætning, saa kunde jeg ikke holde op igjen, thi holdt jeg op, saa fortrød jeg det, holdt jeg ikke op etc. Nu derimod da jeg ikke gik ud saa kan jeg altid holde op, thi min evige Udgang er mit evige Ophør. Erfaring har viist, at det ikke som nogle troe, er Philosophien saa vanskeligt at begynde ingenlunde, det der falder Philosophien og Philosophen aller vanskeligst er at holde op. Ogsaa denne Vanskelighed har jeg undgaaet; thi dersom Nogen skulde troe, at jeg idet jeg nu holdt op, virkelig nu holdt op, saa viser han at han ikke har spekulativt Begreb; jeg holder nemlig ikke nu op; men jeg holdt op den Gang jeg begyndte. Min Philosophie har derfor den fortrinlige Egenskab at den er kort, og at den er uimodsigelig, thi hvis Nogen siger den imod, saa beviser han jo derved, at han ikke har forstaaet den.*)

*) *I Marginen*: Jeg har derfor ikke som nogle Philosophen hævet Modsigelsens-Grundsætning derved, at jeg er kommen ud over, thi ikke at tale om det Farefulde der er forbunden med et saadant Skridt, der nødv: maa give et frygteligt Sæt og Stød i hele Legemet, som maaskee ikke saa let forvindes, saa er det ogsaa betænkelig, at have en saadan Undersaat ell. rettere saadanne to Undersaatter. Man seer vel stundom Een ride paa to Heste, det er allerede kunstigt nok, men jeg har aldrig seet nogen ride paa en Hest og et Æsel, ell. en Hest og en Elephant. Jeg besejrer Modsigelsens-Grundsætning derved, at den ikke kan komme til mig.

Den har to Sider Længde og Brede ell. for at udtrykke mig bestemtere Korthed og Smalhed. Den gaaer ud fra Phænomenet tilsyneladende, saaledes som jeg viste det i de første 4 Sætninger, men det er tilsyneladende, thi den er ude over Phænomenet, før den gaaer ud derfra; den vender tilbage til Phænomenet tilsyneladende, thi den kommer aldrig dertil, da den sande Philosoph er bestandig æterno modo og ikke som Prof: Brorson blot har enkelte Timer levede for Evigheden. — Ogsaa i praktisk Henseende er denne Philosophie at anbefale; thi den har besejret den farligste Fjende, Døden; thi Døden er jo aabenbart narret, naar den finder mig død iforveien.

- 64 Man begraver sin Slægt, man kører ud i Kareth og man kører hjem igjen i Kareth, — kan der tænkes noget Latterligere! Alene af den Grund kunde jeg ønske at være død som et lille Barn, især hvis jeg var bleven født i Nyboder. Saa tager Faderen Barnet i en lille Kiste under Armen, gaaer en Søndag Formiddag selv ud med den paa Kirkegaarden, er selv Præst, Graver, Følge o. s. v. —

- 65 [S. V. I, S. 24²⁵ — S. 25¹¹]

S. 25⁹ da møttes min Vrede.] thi jeg foragter Menneskene og jeg hævner mig.

Til 65:

- 66 Jeg driver allehaande Beskjæftigelser med den største Iver. Naar jeg da, ofte ved natlig Flid, har bragt det dertil, at jeg veed, jeg kan præstere lige saa meget som de Bedste, da lader jeg være at præstere Noget. Naar jeg da hører Andre roste for deres Præstationer, da leer jeg; thi jeg foragter Menneskene og jeg hævner mig. Naar jeg seer mig selv ringeagtet, tilsidesat, overseet, fordi

Prof: Brorson| Chr. Fr. B. (f. 1768, død 1847; Sognepræst ved Garnisonskirke i Kbh., fra 1808 Professor), der 1805 udgav: Forsøg til Underholdning og Beroligelse i mørke og sorgfulde Timer (2. Oplag 1837); sml. ogsaa: [Sintenis,] Timer, levede for Evigheden. Ved Forfatteren af Hallo's lykkelige Aften (2. Opl. Kbh. 1798. — Se S. V. I, S. 24). ⁶⁴ Sml. S. V. I, S. 24 Lin. 18—24. Man begraver... Kareth] sml. 179,25. — S. V. I, S. 13 Lin. 23—25. ⁶⁵ Sml. II A 649.

jeg Intet kan, da leer jeg; thi jeg foragter Menneskene og jeg hævner mig.

Det er min Ulykke: i Selskab med mig gaaer altid en Morder-⁶⁷
engel, og det er ikke de Udvalgtes Dør, jeg besprænger med Blod
til Tegn paa, at han skal gaae forbi, men netop paa de Udvalgtes
Dør mangler dette Tegn og han dræber dem; thi først naar de ere
døde kan jeg ret elske dem.

[S. V. I, S. 25¹⁷—S. 26²] 68

²⁴ Naar . . . ²⁵ styrtte] naar jeg kjørte langsomt gennem vore dei-
lige Skove, da var det som om jeg fløi; — naar nu Hestene støiende
og skummende ere nærvæd at styrtte

²⁹ der . . . ³² dem.] som en beruset Mand samler Ungdommens
kaade Skare om sig, saaledes flokkedes de om mig, Glædens Alfer,
og mit Smil forstod man ikke, thi man saae jo ikke Alferne og
det gjaldt dem. Overalt traf jeg Bekjendtere, overalt vistes mig en
Leilighed.

[S. V. I, S. 26^{14—20}] 69

Og min Sorg det er min Ridderborg, som en Ørnerede <mellem ⁷⁰
Skyerne> ligger den høit oppe mell. Bjergene og Ingen har endnu
vovet at nærme sig den. og saa flyver jeg ned i Virkeligheden og
griber mit Bytte, men jeg bliver der ikke, jeg tager et Aftryk deraf,
og det væver jeg ind i Tapeterne i mit Slot og der lever jeg som
en Afdød, og hvad der er passeret igaar det er for mig som det var
1000 Aar siden, thi een Dag er for mig som 1000 Aar, og denne
een Dag bruger jeg til at lade falde imellem idag og iforgaars, det
er Glemsel ikke til at glemme, men Glemsels Daab til et evigt Liv,
jeg har glemt alt det Endelige deri og husker det Uendelige, og
deroppe lever jeg som Ossian i en Fortids Minder, mell. gamle
Bekjendtere. — og en gl. graahærdet Mand sidder tankefuld og
fortæller med sagte Stemme, næsten hvidskende, og jeg lytter til,
men denne Mand er jeg selv.

⁶⁷ Sml. S. V. I, S. 25 Lin. 12—16. ⁷⁰ Sml. S. V. I, S. 26 Lin. 21—31.

1841—42

71 Solen skinner saa skjønt og livligt ind i mit Værelse, Vinduet staaer aabent i mit Arbeidsværelse; — paa Gaden er Alt stille, det er Søndag-Eftermiddag, jeg hører tydelig en Lærke, der i en af Nabogaderne slaar sine Triller, langt borte hører jeg en Mand raabe med Reier, — Luften er saa varm — og dog er det som hele Byen var uddød — da mindes jeg min Ungdom og min første Kjærlighed, — da længtes jeg, nu længes jeg ikke uden efter min Ungdoms første Længsel.

72 [S.V. I, S. 27⁹⁻²¹]

⁹ Noget . . . henrykket] For nogen Tid siden blev jeg engang henrykket

Et Stykke under sidste Linie:

Hermed skal Διψαλματα ende.

180 *Ubenyttede Optegnelser til A's Papirer:*
U. D.

1 Forleden Aften var jeg i Theatret og saae D. Juan. Jeg taler sjelden ved den Leilighed med Nogen, tilfældigviis traf jeg sammen med en Mand, der i 30 Aar havde seet D. J. hver Gang det blev givet. Saaledes rækker altsaa den ene Generation den anden Haanden i at beundre denne udødelige Musik.

2 Erindrer Du første Gang da Du listede Dig til et Stevnemøde, hvor var dit Hjerte saa riigt, saa bevæget af ubestemte Forestillinger om, hvad det var der forestod Dig — erindrer Du hvorledes Du længtes efter at Solen skulde gaae ned, erindrer Du første Gang da du bankede paa den lille Stakitlaage — — erindrer Du første Gang, da du ilede hen for at høre D. J., erindrer Du, da Lysekronen gik tilveirs og Stykket var endnu ikke begyndt, erindrer Du første Gang, da de gaadefulde 3 Slag mellem Coulisserne tilvinkede Kapelmesteren, erindrer Du første Gang, da han bankede 3 Gange med sin Commando-Stav.

⁷¹ Sml. S.V. I, S. 26 Lin. 32—S. 27 Lin. 8. ⁷² Hermed . . . ende] sml. 179,2.
¹⁸⁰ Sml. I A 278. ³ da Lysekronen gik tilveirs] sml. 95.

Der gives Rovdyr, der ikke kan assimilere sig deres Føde, naar 3
Nogen seer derpaa.

De utaaleligste Forhold i Livet er mig ethvert Forhold, hvor 4
Kjærlighed eller et personligt Forhold kommer ind; det har en
Incommensurabilitet, som man aldrig kan blive færdig med. Som
Naturforskerne sprøite flydende Vox ind i Dyrenes Aarer, som
derved standses og Aaren viser sig tydeligere, saaledes vil jeg
sprøite Penge ind i ethvert Livsforhold af den Natur; dermed er
det dræbt. Man tager tykke Klæder paa i Frost, en Rustning i
Krig, — saaledes ifører jeg mig Penge for at sikkre mig mod alle
disse personlige Forholds snedige Anløb.

Det er det skønneste Øieblik i mit Liv, naar jeg staaer nede 5
paa Badehusene, afklædt, Døren er aaben — den vide Horizont
— Luften er diset — jeg har Intet mere med Verden at gjøre —
jeg er splitternøgen — springer ud i Vandet.

Jeg er riig — for at Næringssorger ikke skal adsprede og kjøle 6
mit hede Hoved; — jeg kan altid smile — for desto bedre at værne
om den indre Graad og Sjælens qualte Sukke; — jeg har Kund-
skaber — for at min syge Sjæl ikke skal mangle Stof til at klæde
sig i; — jeg har mange Venner — for at forhindre mig i at betroe
mig til Een.

Hver har sit Ideal og som oftest bliver man Karrikaturen. Mit 7
Ideal har altid været en tyk og feed Kjeldermænd. Jeg erindrer
denne Figur fra min tidligste Barndom, naar han stod der i sin
Kjelderdør, ved Eftermiddagsbelysning og røgede sin Pibe, —
jeg er dog virkelig Karrikaturen!

Al Sorg er Indbildning. Naar Folk ikke troede, at de skulde 8
sørge pligtskyldigst, fordi det er Skik og Brug, saa vilde det op-
høre. Naar det var Skik og Brug at lee ved sørgelige Leiligheder,
saa vilde alle Mennesker gjøre det. Ført naar et Menneskes For-

⁸ Sml. A 219. II A 694. ⁵ Sml. A 97.

hold ere saa forviklede, at han altid nødsages til at skjule een Lidskab med en anden, først da vilde man, hvis man kunde skue i Hjerterne, være istand til at see, hvo der sørgede, hvo ikke.

- 9 Det maa dog være en fortræffelig Ting at erhverve; det Eneste jeg hidtil har erhvervet, det er en hele Legemet jævnt gennemstrømmende Varme, naar jeg har gaaet eller redet, men hvor behageligt er dog ikke dette. Jeg kan ikke sige, at jeg i mit Ansigts Sved erhverver mit Brød, men i mit Ansigts Sved erhverver jeg mit Ansigts Sved og denne Erhverven er ubeskrivelig behagelig. Paa en Maade spiser jeg mit Brød i mit Ansigts Sved og saa kommer det mig altid bedst. —
- 10 Jeg har raabt min Smerte ud i den vide Verden, — om jeg ikke kunde skrive den bort, eller om ikke Echo kunde stjæle den fra mig, men dertil er Echo for samvittighedsfuld. — Jeg har sænket den dybt ned i min Sjæls Afgrund, jeg er som en Steen sunket dybere og dybere i mit eget Dyb; — Jeg har giemt mig i Verdens Larm, forputtet mig i dens Adspredelser og Lyster; — jeg har indviklet mig i mig selv.
- 11 Den moderne Tragoedie har optaget det Comiske i sig; jo mere man tænker herover, desto snarere fristes man til at hæve Adskillelsen mellem det Tragiske og det Comiske i det Tragiskes Eenhed. Begge beroe aabenbart paa et Misforhold mellem Idee og Virkelighed, og det har altid været de to Veie man har søgt at berolige den paa enten ved at lee eller ved at græde, men Misforholdet selv er aabenbart det Tragiske, der saaledes bliver Eenheden af det Tragiske og det Comiske.
- 12 At være consequent, det lønner ikke Umagen; det er altfor kjedsommeligt. Der er heller ingen kjedsommeligere Mennesker end de consequente.

¹⁰ Sml. 186.

Stoikerne sige, at al Smerte ligger i Forestillingen, lad være at forestille Dig den og den hører op; som Epicuræer gjør jeg dem det efter. Al Nydelse ligger i Forestillingen, fremkald den og Du eier Nydelsen. Forestillingen er nemlig det Aandedrag, igjennem hvilket man tilegner sig det Ene som det Andet, det hvorved den egentlig bliver til. Hold derfor Dig selv bestandig i Bevægelse; den sande Nydelse ligger ikke i Ro, men i et Herredømme over Uroen. Du forventer Noget af en Ting, det er ganske rigtigt; thi Du bør see paa Tingen for at attraae den. Din Forventning skuffes; det er ingen Ulykke, det er en Lykke, thi derved faaer den en Realitet for Dig, som den ellers ikke vilde have faaet.

Himlen betragtet gennem en Trækrude paa en Diligence: Midnat er forbi, — gennem den lille Rude trækker en sagte Vind, og Ens Tanker tage deraf ogsaa Anledning til den modsatte Bevægelse ud af den lille Snævring ud i den vide Verden. Himlen er urolig, store Tanker bevæge den, forgjæves søger Maanen at komme til Besindelse; — langsomt bevæger Diligencen sig frem, langsomt i Sammenligning med Skyernes hurtige Flugt, — og dog drages den af 4 Heste, og dog fremskyndes den af de forskjellige Passagerers forskellige Tanker, Ønsker, Længsler, der hvor forskellige de end ere dog have det tilfældes, at de alle er Uro, Hasten. — Her er et af de Tilfælde, hvor Virkeligheden har sin Betydning. Man kunde let være sindrig i allehaande Combinationer om, hvorledes de forskjelligste Individuer kunne bringes sammen, men det har ingen Realitet. Jeg har reist med en stakkels Enke fra Nain, som pludselig havde faaet Underretning om, at hendes Søn var bleven syg, og nu kjørte 50 Mile for at see ham. Hun græd ofte. I samme Vogn var en Mand, der havde reist den halve Verden om.

For ret at føle Tidens Langsomhed har jeg liggende for mig en lille Calender, den mindste Udgave man kan faae deraf, hvor hver Dag kun er en uendelig lille Størrelse, medens den for mig er en uendelig stor Størrelse.

- 16 Og undertiden laae hun dog paa Knæ for mig og rakte Hænderne op mod mig!
- 17 Hvo der dog kunde glemme sig selv, — og dog er der kun eet Middel dertil, og det er at elske.
- 18 Enhver Inddeling har tabt sin Betydning for mit Liv, det er bleven en Illusion. Jeg kan huske jeg kom i et Huus, hvor de havde et Stueuhr, der slog, men meget langsomt, i Almindelighed med et Qvarteers Mellemrum. Naar det nu skulde slaae Tolv, saa varede det tre Timer før det havde slaaet det tolvte Slag, imidlertid var Klokken bleven 3, det var i Restance og kom mere og mere, tilsidst var det umuligt at blive færdig, — det slog altsaa og søgte ved sit Slag at tilveiebringe en Tidsinddeling, men denne var ikke oplysende, men aldeles forvirrende.

181 *Optegnelser til B's Papirer:*
U. D.

- 1 Erindrer Du eengang da Du spottede over en Yttring, visselig en velmeent og i oratorisk Henseende endog ingenlunde uskjøn Yttring af en Geistlig, at naar man ret var i Nød og strakte de bedende Arme mod Himlen, da skiltes Skyerne ad, og ikke blot Guds Finger blev synlig i vor Skjebnes Styrelse, men hans Arm strakte sig ud til at gribe den Bedendes Haand, og Du bemærkede, at en saadan Haand ell. Arm i Skyen havde Du aldrig bemærket, uden engang da Du i al Tilfredshed kom ridende uden at ønske nogen Bistand og nu bemærkede en mørk Skikkelse i Skyen, der aldeles saae ud som en Arm og som var en Vandhose, der paa en høist betænkelig Maade strakte sig ud af Skyen, og løftede Dig af Hesten, en Behandlingsmaade, som Du fandt hverken lempelig ell. sømmelig mod Fornuftvæsener. Du vedblev, at Du derfor fandt det ganske rigtigt, at Du var en saa stor Foragter af Naturen, da det dog var en tom Indbildning om al det Overherredømme og Regimente

¹⁶ Sml. A 133. ¹⁸¹ Sml. S.V. I, S. 11 Lin. 23—S. 12 Lin. 7.

Msk. lovlig skulde have over Naturen, da den dog ikke agtede fornuftige Skabninger mere end slet Intet, hvilket den ved flere Leiligheder beviste.

Som alle dæmoniske Naturer forraader Du ofte paa en besyn- 2
derlig ufri Maade Dit Væsens inderste Forhold. Saaledes sagde Du engang om Dig selv, at Du var ligesom et Par Heste, Du en Dag var kjørt langt ud med i Landet. Din Hyrekudsk havde ikke andre hjemme, og han vilde ikke lade Dig faae dem fordi de vare saa slette, de kunde nemlig ikke staae, imidlertid befandtes de at være de allerbedste Løbere, og du paastod aldrig i Dit Liv at have kjørt saa stærkt; Du tilføiede, at det var jo ogsaa en ligegyldig Sag om et Par Heste kan staae ell. ikke, naar de blot kan løbe. Man loe som sædv: af din Bemærkning, og dog skjulte den mere i sig end de Tilstædeværende bemærkede mere end Du maaskee selv tænkte paa, skjøndt det sjældent hænder Dig. Msk's Gang er en fortsat Falden siger man. Dette gjelder end mere om hans Løben, han forhindres bestandig i at falde ved et nyt Fald. Saaledes Du, Du mangler en Anskuelses faste Holdning, derfor kan Du ikke staae, men vel løbe

— Hvis der da var en ung Pige der var bleven ulykkelig i Kjær- 3
lighed, hende vilde Du tale med, og fortælle hende hendes Livs-Indhold i Form af Eventyr.

Kjærlighed gør ikke blot blind, den gør ogsaa seende, og jeg 4
har tidt forundret mig over den ikke blot poetisk sande men i dybeste Forstand poetisk sande Hemmelighed, at i Figaros Giftermaal Susanne og Figaro strax kjende hinanden i 4d Akt, hvorimod Greven bliver bestandig skuffet. Uskyldig Kjærlighed er saaledes altid seende. —

Det at være et fuldstændigt Menneske bliver dog det Høieste. 5
Det mener Du ogsaa, om Du end stundom kan være uforskammet

²et Par Heste osv.] smt. A 121. ⁴i Figaros Giftermaal] se den til IC 125, S. 305 anf. Udg., særlig S. 138 ff. ⁵Smt. S. V. I, S. 12 Lin. 26—27.

nok til at vrænge deraf, som da Du engang paastod, at til at være et fuldstændigt Menneske hørte ogsaa at have Ligtørne.

- 6 I med Eders overspændte Idealer, I som tee Eder saa besynderligt i Livet, mangle aldeles Maalestok ligesom en Taarnvægter, naar han forlader sit ophøiede Stade og vanker som en Fremmed omkring paa Gaden!

- 7 Men det bestandigt at ville experimentere fører til Intet. Du veed hvorledes Rübezah! blev narret af den unge Pige, der sendte ham hen at tælle Roer, han blev nemlig ikke færdig, — men han er netop et Billede paa Jer, der ligesom han i en vis Forstand ere meget kloge, i en anden uendelig dumme, — I blive narrede for Livet.

- 8 Der er en Religieusitet, som synes meget gudhengiven og dog er en Art Fortvivlelse. Naar man saaledes, for at forsvare Bønnens Realitet, har gjort opmærksom paa, at man ikke behøver at bede om den umiddelbare Opfyldelse af Bønnen, men bede om, at Gud vil give En Styrke til at bære det, hvis det ikke opfyldes, saa skjuler sig heri let en Stolthed og en Mistillid til Gud. Man gjør Gud ligesom til 2 Væsener, det ene vil os ligesom det Onde, det andet vil hjælpe os at bære det. Hvorfor ikke hellere ligefrem bede Gud om at opfylde vort Ønske? Opfyldes det ikke, da kan det altid være tidsnok at bede om Styrke til at bære Tabet.

- 9 Man pleier at ansee det for den sande Leveviisdom at leve, som om man skulde døe. Jeg har kjendt et Menneske som blev saare ulykkelig, netop fordi han bestandig troede, at han skulde døe; det berøvede ham al Taalmod til at leve.

- 10 Det er nu godt, at Du ikke kan lade Dig nøie med et saadant Liv, at Din Ulvehunger efter Nydelse ikke mættes derved, — men

⁷ Rübezah! blev narret osv.] se: Musæus' Folkeæventyr, overs. af Schaldemose (sml. til 12, S. 116). 2. Deel (Kbh. 1840), S. 24 f.

mættes den da mere ved den næsten i selve Nydelsens Øieblik indtraadte Overmættelse, saa Du i samme Nu som Du nyder mærker Mættelse?

Du taler saa meget om det latterlige Perspektiv af endelige 11 Bestemmelser, hvori Du vilkaarligt kommer til at opfatte ethvert Menneske, og Du finder det ubegribeligt, at Folk kunne udholde det; men er det da bedre, det Perspektiv, hvori Du seer enhver Glæde forsvinde? Naar Du seer en ung Pige bliver Du strax saa angst, fordi det er Dig som var dette hendes lykkelige Øieblik, som aldrig mere kom tilbage.

Paategning paa 41:

Der maatte i Fortalen naturligviis erindres om, at jeg blandt 182 andre Aktstykker fra B til A ogsaa havde fundet denne Opsats. U. D. Der maatte gjøres allehaande Consequentser deraf med Hensyn til As mulige Tilstand — om havde været forlovet — gift etc. etc. Men atter her erindres om det Eiendl. ved As Liv, at man ikke vidste om det var oplevet ell. Stemning. Det er i Sandhed dog med dyb Betydning, at Göthe har kaldet sit Liv: Dichtung und Wahrheit; thi naar et Msk. ret har oplevet Noget vil det være ham umuligt aldeles at afholde sig fra Reproduktion.

en lille firskaaren Mand, med et Hoved, større end en Oxes. 183 Jovial fra Ungdommen havde kun faaet haud til theologisk Attestats. U. D. Han havde en Veltalenhed, som kunde forfærde Hovedstaden — nu var han bleven Præst paa den jyske Hede. Dog tilfredsstillede dette ham — Heden var en Tumbleplads — som en

¹⁸² Sml. 185,6. Göthe...Dichtung und Wahrheit] Goethe's Werke (om Udg. se I C 72), 24.—26. Bd. (Aus meinen Leben. Dichtung und Wahrheit). ¹⁸³ Sml. S.V. II, S. 303 f.

1842

Rørdromme — han har holdt denne Tale i Anledning af en Misvæxt, paastaaer, at enhver Bonde kan forstaae den, han skriver, at han har holdt den Ord til Andet paa rav jydsk. — „Ethvert Msk. er af Naturen Philosoph“ enhver Bondedreng lærer jo og de Ord, hvad hjalp det et Msk. etc. og ikke tog Skade paa sin Sjæl, den der har forstaaet det, har væsentlig forstaaet al Philosophie.

Ved et Præsteconvent i een af Provindserne

184 *Endelig Udarbejdelse til: B's „Ultimatum“, Prædikenen: Det*
U. D. Opbyggelige, der ligger i den Tanke, at mod Gud have vi altid
 Uret [S. V. II, S. 308—318].

185 *Udkast til Udgiverens Forord, S. V. I, S. V—XVI:*
U. D.

1

Forord.

Det er dog maaskee stundom falden Dig ind, kjære Læser, at ønske Dig Muligheden af ret at kunne skue ind i et Mskes Inderste, see hvorledes han er, naar han er ene med sig selv, ja Du har vel endog ønsket mere, at vide, hvorledes han er, naar han er ene med sin Gud, for at see hvad et Msk. i Sandhed er — det har maaskee været Dig paafaldende, at naar to Msk. længe levede hen med hinanden, ingen af dem maaskee vidste hvad der boede i det Andet, de gik maaskee op til Herrens Alter sammen, de bekjendte den samme Tro etc. —

Du elskværdige Læserinde Du har vist ogsaa ofte ikke saa meget af almindelig msklig Interesse — ønsket at see hvad der boede i et Msk.

Jeg har nu altid haft et afgjort Hang til slige Betragtninger.

I Marginen til 185,1:

Naar et Msk. har oplevet meget, har megen indre Historie, saa 2
 har han en authentisk Fortolkning af Alt.

og om Du end kunde undvære Andres Hjælp, som det synes
 Dig, saa følte Du maaskee Smerten dybest derved, at Du ikke var
 istand til at hjælpe Andre —

—

Kjærlighed forbandt ikke længer Mskene, men Angst adskilte
 dem —

I Marginen til 185,1 udfor Lin. 11:

og jeg tænker mig Dig saa levende — min Kjærligheds Tilstaa- 3
 else kan ikke forstyrre Dig — Du veed ikke, hvem jeg er — jeg
 veed ikke hvor Du er — og dog kan der være en Forstaaelse
 mell. os. og hver Gang jeg seer en smuk ung Pige da tænker jeg,
 maaskee har hun læst det, maaskee har hun fornummet en sagte
 Gysen — og jeg spørger hende ad om hun har læst den —

Disse Papirer er jeg kommen i Besiddelse af — Jeg kjender slet 4
 Intet til hans Liv og Levnet, hans ydre Omstændigheder. ell. pleier
 man netop at faae meest at vide derom — han er saaledes anonym
 og dog samler alt sig sammen til en bestemt Personlighed —
 jeg hører derfor hans Bekjendelser, men er ligesom Skriftefaderen
 ved en Mellemvæg skilt fra den Skriftende, som jeg ikke kan see.
 — Skulde jeg ikke ønske at gjøre mig en Forestilling derom. Naar
 jeg sidder og lytter og hører en ungdommelig en zittrende Qvinde-
 stemme bekjende Synder, qvalt af Graad, saa danner jeg mig strax
 et Billede ——— ell. en ungdommelig livsglad, tillidsfuld overgiven
 — Om derfor end jeg mangler det ydre Billede saa er Bekjendel-
 serne desto friskere, det er ikke til et bestemt Klokkeslet at han
 fremsiger, hvad der har ordnet sig for ham — det er momentant,
 snart naar Sønnen ikke vilde besøge ham, snart naar den pludselig
 forlod ham, snart midt i Glædens Larm snart midt i den dybeste
 Eensomhed. derfor have disse en Friskhed, en Aroma —

- 5 hvorledes jeg er kommen i Besiddelse af dem -
- 6 Jeg kan end ikke opdage nogen historisk Udvikling deri — saaledes blot af erotiske Momenter synes han snart at være første Gang forelsket — snart at have været det længe, og mange Gange, snart endog at have forsøgt al Elskovens forborgne Dybder — Om det er Skuffelser — Stemninger — ell. virkelige Data — veed jeg ikke — Jeg lader Alt følge med den meest diplomatiske Nøiagtighed — Maaskee er det et Tilfælde der har ordnet dem saaledes — maaskee hans Plan — han har formdl. frygtet for at disse Blade engang skulde falde i uvedkommende Hænder — han har aldrig nævnet noget Navn — Selv forstod han det — det er en priisværdig Forsigtighed og ingenlunde unødigt, som man seer in casu. — Aarstal mangler aldeles, engang imellem findes en Datum men som uden Aarstal er intetsigende — Den eneste Oplysning findes i de Breve fra Edvard, der følge med. Man seer der af at hans Navn har været Johannes. Imidlertid kan man ikke være ganske sikker derpaa; thi det var vel muligt, at med den Forsigtighed han har brugt endog Brevene var skrevne under fingerede Navne. Dette bestyrkes derved, at i et af Brevene er Navnet forandret til Johannes — saa at det er ligesaa godt muligt, at Joh. er det rigtige som det fingerede Navn — hvor han har opholdt sig er saare vanskeligt at afgjøre — han synes at have reist en Deel — stundom staaer der: her i Byen, men man veed ikke, hvilken By der er Tale om — selv har han formdl. let kunnet besinde sig paa, hvilken det var, ell. det har maaskee slet ikke interesseret ham at fastholde Erindringen om det blot Udvortes — At de Breve der følge, virkelig ere fra en Anden, beviser Haandskriftens Forskjellighed. Den er i høj Grad paafaldende — de løse Blade ere alle skrevne meget desultorisk — Brevene roligt og besindigt, stundom endog skjønt, altid omhyggeligt — Bladene mangle ofte Mening, skjøndt i en anden Forstand Meningen er klar nok, naar man blot føier et enkelt Ord til, eller sætter et Komma, ell. læser det høit.
-

hvor lang Tid der er medgaaet, kan man derfor ikke let afgjøre, 7
da den hele Bevægelse er som et Dødningsridt ubestemmelig for
Tid. —

Nu stikker jeg igjen ned paa Dybet — <og der skjuler jeg mig 186
i mig selv, hyller mig ind i mig selv —> U. D.

Jeg lever af Tungsindighed. —

*Udkast til Udgiverens Forord, S. V. I, S. V—S. VI Lin. 23, og 187
S. XV—XVI: U. D.*

Forord.

1

Det <Ønske> er dog vel stundom falden Dig ind, kjære Læser, ret at kunne skue ind i et Mskes Inderste for at see, hvorledes han er naar han er ene med sig selv. Du sætter maaskee ikke ganske Tillid til Rigtigheden af den philosophiske Sætning, at det Indvortes er det Udvortes.[†] Du har maaskee stundom med Glæde følt, at det var Dig muligt at skjule Dit Livs dybeste Hemmelighed for Andre, for uforstyrret at ruge over den, <enten fordi den syntes Dig for god for lykkelig til at meddele Andre, ell. for tung og for sønderknusende til at lade Andre bære med derpaa,> stundom ønsket at det var Dig muligt, stundom med Smerte følt, at det var Andre muligt at unddrage sig endog Din skarpeste og meest agtpaagivende lagttagelse. Saadanne Tanker komme og svinde og Ingen veed hvorfra de komme ell. hvor de svinde hen; men de gribe Sindet med en underlig Ængstelse, fordi Mskets store og skønne Slægt derved opløses i en uendelig Mangfoldighed af isolerede Existentser, fordi Troen paa Samvirken til verdenshistoriske Bedrifter som til det ubetydeligste private Foretagende derved opløser sig som en Illusion, fordi Tillid og Fortrolighed forekomme Dig som en Taabelighed, Kjærlighed

¹⁸⁶ Sml. 180,10. ¹⁸⁷ [†] se 187,2. Kjærlighed] sml. 185,2.

1842

<og Mskslægten viser sig for den historiske Betragtning ligesom Melkeveien for den astronomiske som en Mangfoldighed af Punkter, der slet Intet have med hinanden at gjøre — Staterne vise sig ligesaa tilfældige som de Figurer, Astronomerne have givet Navn som Stjernebilleder.>

og om end Omfavnelsen er nok saa øm, de blive dog ikke til eet — ligesaa lidet som en Springer, der kan springe nok saa høit derfor kan flyve. det vil sige der bliver en kvalitativ Forskjel. og ud af denne Forskjellighed gaaer der et tredie Væsen, der har sin Hemmelighed med sig ind i Verden.

Til 187,1:

- 2 † Eller Du har maaskee holdt en saadan Proteus i dine Arme, der i eet væk forandrede sig, antog de latterligste Skikkelser for at slippe fra Dig, at Du i Latterens Øieblik skulde glemme at holde paa ham. Du har maaskee ikke havt Styrke til at holde ud med ham, og tvivlet om der dog endelig skulde komme en Midnats-Time, hvor Enhver maa demaskere sig.
- 3 den der har sagt A, maa ogsaa sige B, imidlertid er det ikke altid Tilfælde saaledes i Livet.
- 4 af alle Sandser holder jeg meest af Hørelsen, jeg lytter, ligesom den chatolske Kirke — og endog de sørgeligste og smerteligste Lyd veed jeg at afvinde en interessant Side ligesom de Ulykkelige, der fortvivlede i Phalaris Oxe ved dennes Construction bleve Virtuoser —

Snart sluger mit Øre det Hørte og det forsvinder uendelig dybt deri, snart drager der sig en Jalousie for det og igjennem den sigtes og zittre Ordene — Hvad Øret dog er foren mærkelig Ting — Øiet —

—

- 5 Hvis B vidste, at det blev udgivet: da vilde han maaskee ende sit Forord saaledes: gaae da ud i Verden, gaae stille og ubemærket,

³ Sml. S. V. I, S. XV Lin. 13. ⁴ Sml. S. V. I, S. V Lin. 21 ff. de Ulykkelige osv.] sml. 179,2. — S. V. I, S. 3. ⁵ Sml. S. V. I, S. XVI Lin. 12—25.

undgaae, om muligt, enhver Kritikers Opmærksomhed, og skulde den falde i Hænder paa en Læserinde, da vilde jeg sige: min elskværdige Læserinde, Du vil i denne Bog finde meget, som du maaskee ikke burde vide, Noget, Du visselig kan have Gavn af at vide, saa læse Du da saaledes det Meget, at Du der haver læst, kan være som den, der ikke haver læst, og det Noget, saaledes, at Du der haver læst, kan være som den, der ikke haver glemt det Læste.

Hvis A vidste det, da vilde han vel sige: læs det eller læs det 6
ikke Du vil fortryde begge Dele.

Udkast til Udgiverens Forord, S.V.I, S. X Lin. 31—S. XI Lin. 37: 188

U. D.

Forførerens Dagbog

1

Tiden. — Et Digt. — han er selv bleven angst.

moralsk. — Forfører (— ikke en Roman-Helt).

Pigen har selv Skyld. (det Ualmindelige.) man seer ogsaa deraf, at det er Digt, thi han fandt aldrig en Pige, der gjorde det.

Æsthetikeren har villet udtømme det Interessantes Potens. (cfr. det om D. Juan). Methoden.

kun at forføre een

I Romanen hedder det enten, at see hende og elske hende var eet, eller der foregaaer en Forførelse saa let, at det frister. Her seer man, at det ikke er saa let. — en Forførelse, hvor Pigen ikke selv faaer et Moment af Skyld har ingen sand æsthetisk Værdi.

Schismaet: Noget er sandt i Poesien, der er usandt i Livet, hæves. al romantisk Kjærlighed er væsentlig Bedrag. Forføreren mangler ikke Erotik, vil ofre Alt for sin Idee, men han troer ikke

⁶ Sml. S. V. I, S. XVI Lin. 10—12. [Læs det eller osv.] sml. 179, 83. ¹ det om D. Juan] sml. 41, 26. — S. V. I, S. 79 f. 180 ff.

paa Kjærlighedens Varighed, det er hans Kjætterie, men det Samme gjelder om enhver Romanhelt, kun at vi ikke faaer det at see.

Forførerens Dagbog danner derfor Overgangen til Ethikeren, og er saare langt fra at være umoralsk.

- 2 Og som det har ængstet A, at have med disse Papirer at gjøre (cfr. Rødkridtsmærkerne) saaledes ogsaa mig, naar jeg i Nattens Stilhed tog Afskrift af dem, da var det mig som gik Forføreren liig en Aand over Gulvet, som kastede han et Øie i Papirerne, fæstede sit dæmoniske Blik paa mig og sagde: Naa I vil udgive mine Papirer. Det er ellers uforsvarligt, thi I jage en Angst i de kjære Pigebørn. Men til Gjengjæld gjør I jo mig uskadelig. kjære Ven Du tager Feil. Jeg forandrer blot Methoden. Nu er jeg kjendt som Forfører. Jeg vil ikke tale om Alt, hvad der vil strømme til af Smaa-Piger der flyve lige i Lyset, naar de hører dette forføriske Navn — men giv mig blot et halvt Aar, og jeg skal levere en ny Historie dristigere end alle. En Pige, der faaer den Idee, at hun vil hævne hele Kjønnet paa mig, vil lære mig at smage alle ulykkelig Elskovs Smerter. Hitter hun ikke selv derpaa, skal jeg nok digte det ind i hende. Jeg skal krympe mig som en Aal, og naar jeg da har bragt hende paa det Punkt jeg vil, saa er det forbi. Hvad synes Du om den Historie.
- 3 den hele Fortælling er at ansee for en urolig og mørk Drøm.

189 *Endelig Udarbejdelse til: Udgiverens Forord [S.V. I, S.V—XVI].*
Novbr.

- 1 S. X^{5ff.} Ogsaa et lille fransk Vers, der fandtes over een af disse Aphorismer, har jeg ladet aftrykke paa Indersiden af Titelbladet, i Lighed med hvad A oftere selv har gjort.] *Tilføjelse i Marginen med Afskriver-Haand.*
- 2 S. X²⁷ selv³⁰ Oversættelser.] selv.

² cfr. Rødkridtsmærkerne] se 47,1. ³ Sml. S.V. I, S. XI Lin. 4. 189² Sml. 191,2.

*Udkast til Titelblade:*190
U. D.

Enten—Eller.

1

Et Livsfragment

udgivet

af

Victor Eremita.

Enten—Eller

2

Et Livsfragment

Er da Fornuften alene døbt,
og er Lidenskaberne Hedninger?
Young.

udgivet

af

Victor Eremita.

Første Deel

indeholdende As Papirer

² Young] Einige Werke von Dr. Eduard Young. Aus dem Engl. ins Deutsche übersetzt . . . von J. A. Ebert (Ktl. Nr. 1911). 1. Theil (Braunsch. u. Hildesheim 1767), S. 95.

1842

191 Tryk-Manuskript til: Enten—Eller. Første og Anden Deel:
U. D.

1 Fællestitelblad og Titelblad til: Første Deel, indeholdende A's
Papirer.

Med Aarstallet: 1843

2 Forord.

Det i den endelige Udarbejdelse manglende Stykke (se 189,2)
findes som Tilføjelse i Marginen.

Til Ordet: Actstykke [S. V, I, S. XIII Lin. 2] findes i Marginen:
) og derfor heller ikke ført de Marginalbemærkninger, der fand-
tes, ind i Texten, men anbragt dem som Noter under Texten.

3 Indholdsfortegnelse.

4 Diapsalmata.

Imellem den tredie og fjerde Diapsalm (S.V. I, S. 4) findes et med
Blæksløjfer tæt overkradset Stykke, identisk med 192.

5 De umiddelbare erotiske Stadier eller det Musicalske-Erotiske.
Stykket 172,3 mangler.

6 Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske.

7 Skyggerids.

8 Den Ulykkeligste.

9 Den første Kjærlighed, Lystspil i een Act af Scribe, oversat af
J. L. Heiberg.

10 Vexel-Driften.

11 Forførerens Dagbog.

Stykket i Indledningen: S.V. I, S. 282, Lin. 15—36, er først ind-
ført omirent enslydende med den foreløbige Udarbejdelse (47,2);

dette er overstreget med Blæk, og i Marginen tilføjet en ny Redaktion, som saa igæn er overstreget, og den i den trykte Text optagne udførligere Redaktion tilskrevet i Marginen.

Stykket 167,3 findes.

Titelblad til: Anden Deel, indeholdende B.'s Papirer, Breve til A. 12
Med Aarstallet: 1842.

Indholdsfortegnelse. 13

Ægteskabets æsthetiske Gyldighed. 14

Under sidste Linie findes:

din Dig oprigtigt hengivne.

Ligevægten mellem det Æsthetiske og Ethiske i Personlighedens 15
Udarbeidelse.

Under sidste Linie findes:

Din Ven.

Ultimatum. 16

Alle de mange Repetenter, Privat-Docenter og Oversigts-Mennesker, der nuomstunder i Tydskland paatage sig at sætte Folk ind i Philosophien, og at betegne Philosophiens nuværende Standpunct, ere mig ligesaa modbydelige med deres for al Pathos blottede Avis-Efterretninger om Philosophiens Tilstand, som søvnige og dorske Marqueurer med deres monotone Skrig: *dixé à ons*. Og besynderligt nok, Philosophien avancerer bestandig, og det uagtet den blandt det hele Slæng af Philosopher ikke finder en eneste Spiller, men lutter Marqueurer. Forgjæves venter jeg paa, at der skulde træde en Mand op, der havde Magt til at sige: *à point*. Forgjæves; vi er allerede langt oppe i quarant, og Spillet er snart forbi og alle Gaa-der forklarede. Naar saa blot de tydske Philosopher kunde forklare

¹⁴ Sml. 41,29.

¹⁵ Sml. 42,5.

¹⁹² Sml. 191,4. Marqueurer] sml. II A 701.

1842

den Gaade, at Spillet gaaer, uagtet der er Ingen, der spiller. — Hvad Under da, naar det staaer saaledes til med Tydskerne, at jeg sætter mit Haab til den danske Philosophi. Ogsaa min Barbeer, en ældre men vel studeret Mand, der med levende Deeltagelse har fulgt den nyere danske Philosophies Bevægelser, ogsaa han paastaaer, at Danmark aldrig har eiet saadanne Philosopher som det nu har; det skulde da være lige i dens Begyndelse. Forleden Dag var han saa god at anvende de 10 Minutter, han bruger til at tage mit Skjæg af, til at give mig en kort Oversigt over den nyere danske Philosophi. Han antager, at den begynder med Riegels, Horrebov og Boie. Riegels har han kjendt meget nøie, det var hans Ven og Dusbroder, en lille undersætsig Mand, altid munter og fornøiet. Han erindrer tydelig, hvilken Sensation han vakte ved sin Optræden. Han gjorde flere udmærkede Sandheder gjældende. Hvilke disse vare, har min Barbeer glemt, det er nu ogsaa saa mange Aar siden; derimod erindrer han saa levende som var det igaar, hvilken Sensation han vakte. Horrebov og Boie kom altid paa hans Barbeerstue, hvor han da havde Leilighed til at gjøre sig fortrolig med deres Philosophi. Disse tre Mænd maae ansees for den nyere danske Philosophis Koryphæer. Ogsaa Riisbright, skjøndt i en stillere og mindre bemærket Virksomhed som Lærer ved Københavns Universitet, maa her nævnes. Dog stod han i det Hele udenfor de store Bevægelser i den nyere danske Philosophi. Men hvad min Barbeer ikke uden med dyb Rørelse kunde tænke paa var, at Danmark saa tidlig skulde miste det meest begavede philosophiske Hoved, det har eiet. Denne Mand er nu glemt; Mange veed maaskee ikke, at han har været til. Han heed Niels Rasmussen og var samtidig med de tre store Philosopher. Han havde fattet den eminente Idee, at hele den europæiske Philosophi maatte slutte sig om den danske, og denne igjen om hans Philosophi. Til den Ende arbeidede han stærkt paa en Subskriptions-Plan; men dette Arbeide fordrede i den Grad alle hans Kræfter, at han døde af Overanstængelse. Hvis, sagde min Barbeer, hvis denne Subskriptions-Plan var bleven færdig, hvis det Værk, den bebudede,

Subskriptions-Plan] se til II A 546.

var bleven færdigt, hvis det var bleven læst, hvis det var bleven oversat, hvis det var bleven forstaaet af de europæiske Philosopher, saa vilde den haabefulde Niels Rasmussen uden al Tvivl have bragt Danmark paa det Høidepunct, som det end ikke i dette Øieblik indtager. Dog, han døde, Danmarks philosophiske Haab. — Barberen og jeg offrede ham en Taare, hvorpaa han vedblev saavel i at rage mit Skjæg som i at meddele en Oversigt over den nyere danske Philosophi. Hvad Riegels i et muntert Øieblik havde betroet ham, hvad Horrebov, Boie og han havde hvidsket om i Barbeerstuen, det udbredte sig trindt om i Landene. — Han pauserede et Øieblik i Barberingen for at slaae noget Sæbeskum af; dette Øieblik benyttede han tillige til paa et Landkort, der hang paa Væggen, at vise mig, hvorledes den nyere danske Philosophi i sine storartede Bevægelser udbredte sig over Sjælland, ja trængte langt op i Norge indtil Trondhjem. Enhver turde med Rette love sig noget Overordentligt af dette Røre, da kom de ulykkelige Krigsaar, der knækkede Alt. Men nu havde han atter faaet Mod til at haabe. Den nuværende Epoke i den danske Philosophi viste sig let at staae i et væsentligt Forhold til den foregaaende Epoke i den nyere danske Philosophi, den berørte den og forlod kun dens Resultat for at finde et høiere. Den første Epoke arbeidede hen til den sunde Menneskeforstand og kom ogsaa derhen; den nærværende forlader mere og mere denne relative Overfladiskhed for at naae det Høiere. Den har mulig opdaget, at der er noget Andet og Mere, Noget, den indtil Videre kalder det Inderste bagved eller det bagved det Inderste Værende. Saasnart den har udfundet, hvad dette er, eller, som min Barbeer mere correct udtrykte sig, saasnart den er kommen bag derved, saa vil den opnaae den europæiske Navnkundighed, som Niels Rasmussen havde tiltænkt den. Dette mener min Barbeer, at man med Sikkerhed tør haabe, i Tillid til de ualmindelige Kræfter.

C

FRA S. K.s DELTAGELSE I
ØVELSERNE I PASTORAL-
SEMINARIET

1840—41

<Prædiken holden i Pastoral-Seminariet.>

Fader i Himlene! Drag Du vore Hjerter til Dig, at vor Længsel maa være didhen, hvor vor Skat skal være, vort Sind <og vor Tanke> vende sig didhen, hvor vort Borgerskab er — i dit Rige, saa, naar Du engang kalder os bort herfra, vor Bortgang ikke maa være en smertelig Adskillelse fra Verden, men en salig Forening med Dig. Dog vi vide jo ikke Tiden og Timen, maaskee ligger der endnu en lang Vei for os, og naar da <stundom> Kraften er tagen fra os, naar Mathed lægger en Taage over vore Øine, saa vi skue ud som i en mørk Nat, og urolige Ønsker røre sig derinde, utaalmodige vilde Længsler, og Hjertet vaander sig i angstfuld Forventning af det, som skal komme, Herre vor Gud, lær Du os da, grundfæst denne Overbeviisning i vore Hjerter, at ogsaa naar vi leve høre vi Dig til. Amen.

Philipp. 1, 19—25.

Det er fra sit Fangenskab i Rom, at Apostelen P. til Menighe- den i Philippi skriver det Brev, hvoraf vor oplæste Text er tagen. Og i Sandhed, hvis ikke Brevets Begyndelse underrettede os om, at det var i Keiserens Pallads i Lænker han levede som fangen Mand, da skulde visselig ikke de forelæste Ord vække slige Tan- ker. Thi det er ikke Forestillingen om, at Fængslets Porte endnu maaskee kun eengang skulde aabne sig for ham for at føre ham Døden imøde, der fremkalder den vemodige Længsel efter at drage bort og være med Chrsto. Som levede han fri og ubunden i Verden, som havde han midt i sin rastløse Virken et Øieblik

¹Prædiken holden i Pastoral-Seminariet] den 12. Jan. 1841 om Mid- dagen, i Holmens Kirke; recenseret af Fenger og Linnemann (Protokoll for de homi- let. og katechet. Øvelser i Pastoral-Seminariet, begyndt den 22 Jan. 1833. S. 300 f.). — Se E. P. I, S. 273 f.

hengivet sig til stille eensomme Betragtninger over Livets og Dødens Betydning, saaledes lyde hans Ord til os. Han længes efter den Menighed, han havde stiftet, efter de Mange, han havde ført fra Fortabelsens Veie til Sandheds Erkjendelse og Salighed, han længes efter den Menighed, han elskede; han længes efter den Herre og Mester, der kaldte ham <selv> tilbage fra Forargelsens Vei, efter den Herre og Mester, der elskede ham. Saaledes staaer han <hensjunken i Betragtning> for vor Tanke som et skjønt, et opløftende, et styrkende Billede, som en Gjenstand, vort Øie kan hvile paa, ikke som et troløst, skuffende Blendværk, der i Farens Stund, naar det stormer i vort < eget > Bryst, forsvinder for os, men tvertimod lyser endnu klarere — han staaer høit hævet over Verden som Moses fordum, ikke for at stirre længselsfuld efter et forjætted Land, han aldrig skulde betræde, han skuer ud over den Velsignelse, han trindt omkring havde udbredt i Landene, og fjernt gjenlyder for hans Øre Menighedernes < Lovsang > fromme Bønner og Forbønner for ham deres Stifter og Fader i Chrsto. Men han tog ikke denne Ære forfængelig. Jorden fængsler ham ikke, Verden er ham for trang. Mægtige Længsler en hellig Hjemvee vender hans Blik < hist > op < — > mod Himlene, og han, Apostelen Paulus, der kunde skue ud over en Virksomhed, betydningsfuld som Faa's, evig uforglemmelig som Færres, han kjender dog et Hiinsides, som er endnu større, endnu saligere; han ahner ikke (og hvorledes skulde ogsaa en blot Ahnelse bringe ham til at ønske at forlade et saadant Liv?), nei han veed, at det at vandre herfra og at være med Chrsto, er saare meget bedre. Det er altsaa ikke fordi Livet var bleven ham ond Møie, Verden Forfængelighed, hans apostoliske Kald ham en Daarskab, at han ønsker at drage bort herfra. I Sandhed han havde ikke levet forgyves, han havde ikke kjæmpet i Luften. Hans Længsel er sund og stærk, sig sin Gjenstand bevidst, bestemt og urokkeligt rettet paa denne. Hans Længsel fortærer derfor ikke hans Kraft, gjør ham ikke uduelig til hans Gjærning. Styrket vender Tanken atter tilbage til hans Kald, forynget føler han nyt Liv i sig. Og dette veed jeg < siger han > og er forsikkret om, at jeg skal blive og for-

blive hos Eder alle til Eders Forfremmelse og Glæde i Troen. Som havde han endnu Intet udrettet til Chrsti Navns Udbredelse, saaledes haster han frem til ny Virksomhed. Forglemmende hvad der er bagved, rækkende efter det som er foran iler han mod Maalet. Han tænker med Smerte paa de mange, der faldt af fra Troen og vandrede som Chrsti Kors Fjender <om hans Røst skulde kunne naae til deres Øre.>; med Sorg mindes han de Skrøbelige i Menighederne, som behøvede at befæstes for at gjøre sikkre Skridt henad Banen; han, der erklærer sig selv at være baade Græker og Barbarer, baade Vise og Uvise en Skyldner, han higer efter atter at bekjende Chrstus blandt Hedningerne, og lovsynge hans Navn iblandt Folkene, efter at tilraabe dem: Fryder Eder I Hedninger med hans Folk, og atter: lover Herren alle Hedninger og priser ham alle Folk. Han gjør sig atter til en Tjener for Alle, ikke for at søge Roes, vil han atter prædike Evangelium, men fordi der paaligger ham en Nødvendighed, og han er bleven Alt for Alle, for dog for Alting at kunne frelse Nogle. Og den samme Apostel der vidner, at hvis vi haabe paa Chrstum alene i dette Liv, da ere vi de elendigste af alle Msker, han beviser tillige ved sit Liv, at han ogsaa haabede for dette Liv; thi, hvis det at leve i Kjødet <siger han> skaffer mig Frugt af min Gjerning, saa veed jeg ikke hvad jeg skal vælge; hans Vandel lærer os, at han vidste <hvad det er> at købe den beleilige Tid.

Slige Betragtninger og Overveielser som de, Apostelen har anstillet i vor forelæste Text vare vel til ingen Tid ganske forsvundne af Verden. Thi om der end altid har været Mange, hvis travle Stræben ikke undte dem Leilighed til at betænke det, der er heroven til, hvis adspredte Sind aldrig kunde samle sig til alvorlig Eftertanke, Mange, der trælbundne i Øieblikkets Tjeneste, forlystede sig en liden Stund, bedaarede af Øiets Lyst og af Verdens Tant, og nu som flygtende Skygger forsvandt, bortrevne i Livets Forvirring; Mange, der bleve gamle iblandt os, men Intet lærte, Intet oplevede, Intet erfarede, hvis Liv forsvandt sporløst i Verden, som Livet selv intet Indtryk havde efterladt i deres Indre; Mange som ustadigt flagrede omkring, som troede sig fri og dog vare

Tidens ussleste Trælle — saa bliver der dog altid ogsaa Mange tilbage, der ikke ganske undslog sig for slige Tanker. Nogle af disse udfandt nu snart, at det dog i Grunden var spildt Umage, at tænke paa det, der er hiinsides, at den Tid, der anvendtes til slig Betragtning, ret egentlig var tabt, da den Indsigt man erhvervede, var at ansee for Intet. Denne deres Kløgt gjemte de ikke for dem selv; de indviede gjerne Andre deri; vilde gjerne være Veiledere for de Vildfarende. Virksomhed i Verden blev deres Løsen. Men naar da Alt mislykkedes for dem, naar uoverstigelige Hindringer spottede deres ivrigste Bestræbelser, naar uforudselige Vanskeligheder tilintetgjorde deres store Forventninger, da fortvivlede de uden Trøst i Livet uden Haab i Døden. Og naar da stundom en Længsel efter et Hiinsides vaagnede i dem, da var den et umandigt Suk, et blødagtigt Klageskrig, der ikke formaaede at styrke og nære, fordi den Intet havde at holde sig til. <Eller de lode Tanken om Virksomhed i Verden udvide sig til Forestillingen om Slægtens begeistrede Samvirken til et fælleds Maal. De bød Enhver velkommen, der vilde knytte sig til den udødelige Skare, der med Ungdommens Mod vilde fuldkomme sin Opgave. Men den Enkelte, der ikke ganske kunde blive fortrolig med slige Tanker, hvis Sjæl gjemte en uforklaret lønlig Hemmelighed, efter hvis <herlige> Aabenbarelse han sukkede, ham havde de ikke Tid at vente paa, ham havde de ingen Trøst for, uden forsaavidt han vilde følge deres Raad at opgive og glemme slige Tanker, at dulme disse Længsler ved at beruse sig i Beskuelsen af Slægtens evige Bedrifter. De lode ham visne og uddøe. Og naar da de Enkelte havde i slig Samvirken fortæret deres Kraft, naar de følte at de ikke længer formaaede at følge den unge Skare, der nu skulde løse sin Gaade, da havde de atter ingen Trøst for dem. Deres Tid var forbi, de vare jo overlevede, endnu som levende begravede, havde den Trøst at Døden vilde være mere medlidende, og ved sit Besøg befrie dem fra deres sidste Smerte og eneste Glæde Erindringen om et Liv, der var forbi og aldrig mere lod sig opleve. Tiden krævede ny Kræfter, og som Naturen ødsler med sine Frembringelser, som den henveirer kold og ligegyldig de frugt-

bare Blomsterstøv, der skjuler Livsspiren i sig til en heel Verden, saaledes ødsler Mskaanden med de fornuftige Skabninger.>

Andre slap ikke saa let slige Betragtninger, de bleve ikke saa nemt vise, ikke saa hurtigt oplyste. De stræbte ligesom at standse Tidens hastige Flugt, at bringe det forsvindende Øieblik til Hvile, for ret dybt og inderligt at hengive sig til slige Overveielser. Intet Øieblik skulde gaae ubenyttet hen, men hver Dag begyndte deres Betragtninger forfra, deres Liv fortæredes i idel Overveielse og Prøvelse, de kom aldrig til at vælge, fordi de aldrig bleve færdige med deres ængstelige Beregninger. Uden Holdning og uden Betydning omtumledes deres Liv mellem lige indholdsløse Tanker. De længtes bort fra et Liv, hvis Betydning de ikke forstode, <de> længtes efter et Liv, hvis Betydning de misforstode. Som vandtomme Skyer dreves deres Tanker om for enhver Luftning, og deres Længsler bleve ufrugtbare Veer. Som Skygger henlevede de deres Tid berusede af Drømme. Og vaagnede de da engang, og med Smerte fornam, at dette jordiske Liv, om det havde nogen Betydning, nu var forspildt for dem, da trøstede de sig med en mat og kraftesløs indbildt Forestilling om et Hiinsides, der skulde give dem Vederlag for det Tabte. Uden Styrke til at leve, for frygtagtige til at bære Livets Byrder, søgte de at tillyve sig et Mod, der tør haabe. Da længtes de bort fra denne Verden. Da længtes de efter den Salighed, som Jorden ikke kan give, men Himlen ene eier. Og naar de da havde udsmykket disse Forventninger med deres sygelige Indbildninger, naar de havde skabt dem en Himmel, som de ønskede den, da blev Længselen stærkere og stærkere, da følte de sig forvissede om, og vilde gjerne overbevise Andre om det Samme, at det at døe var en Vinding. Vel undgik de visselig, at slige Tanker som de Herrens Apostel nærer, at det at være med Chrsto er saare meget bedre, ikke indblandede sig i deres Forestillinger. Og dette forstyrrede dem ikke; thi deres Himmel var langt herligere, langt barmhjertigere, langt mere gjestfrie, langt mindre smaalig end den Apostelen til sin Tid og paa sit Standpunkt formaaede at tænke sig. Alle disse Mange stode nu vel til en vis Grad som Apostelen overveiende Livet og Dødens Betydning,

men de stode ikke beknyttede mell. mægtige og stærke Tanker, men forvirrede og raadvilde, sonderrevne af modsatte Tanker, Apostelen saa ulige som muligt. Det er derfor med et Alvor, der dømmer det jordiske Sind, den letsindige Stræben, den forfængelige Længsel, men som ogsaa trøster det bekymrede Mismod, opreiser og befæster den modfaldne Længsel og det knækkede Haab, at Apostelen siger de foreløste Ord: „thi jeg staaer beknyttet mell. tvende Ting, idet jeg haver Lyst til at vandre herfra og være med Chrsto, thi dette var saare meget bedre, men at forblive i Kjødet er mere fornødent for Eders Skyld.“

Og vi, chrstne V.; vi ville jo ikke snildelig liste os ind under Apostelens Ord for med hans Kraft at gribe Verdens Vise i deres Daarskab, vi ville ydmyge os selv under hans apostoliske Myndighed, vi ville lade hans Ord dømme de stridende Tanker, lade hans Tale straffe og tugte vort vildfarende Sind; men ogsaa lade hans Ord trøste og berolige det bange Hjerte, der ikke ønsker at være uden Gud i Verden, der forlænges hiinsides at være med Chrsto, men som ængstes ved Tanken om hvor svagt det endnu er <og> hvor ubefæstet. Vi ville derfor under Guds Bistand efter Apostelens Anvisning overveie med os selv Betydningen af de Ord

det at leve er mig Chrstus og at døe en Vinding

Vi ville betænke, i hvilken Forstand man maa sige, det at leve er mig Chrstus, for at kunne tilføie: det at døe er Vinding.

Vi møde i de hellige Skrifter Udtryk og Forestillinger, der i disse bruges med et særligt Eftertryk, billedlige Betegnelser, i hvilke Modsætningen mellem det Chrstelige og det Verdslige er skarpt opfattet, Adskillelsen uforsonligt befæstet. Den beskriver Tilstanden i Verden før Chrstus som Vankundighed, Mørke, Død; den skildrer den Enkelte før Chrstus som vildfarende, vankundig, død. Men i Tidens Fylde da lød det anden Gang over Jorden: der vorde Lys. Han vor Herre Jesus Chrst, Livets Fyrste, der selv er Livet, han overførte de Troende fra Døden til Livet, fra Mørket til Lyset. Gjentager nu end ikke disse Modsætninger sig saa stærkt i vor Bevidsthed, hvis tidligste Liv blev oplyst af Chrstds Sandhed,

blev bevaret i et christeligt Samfunds Skjød, vi, som ikke behøvede længselsfuldt at forvente Dagens Frembrud, men blot behøvede at skue omkring os, at oplade vore Øine for at blive Sandheden vaer, saa opleves dog denne Modsætning stærkere ell. svagere af enhver Troende. Eller var der ikke en Tid ogsaa i din Bevidsthed, m: Tilhører, da du sorgløs og ubekymret var glad med de Glade, græd med de Grædende, da Tanken om Gud blandede sig i dine øvrige Forestillinger uden Betydning, blandede sig i din Glæde, men heligede den ikke, blandede sig i din Sorg, men beroligede den ikke? Og var der ikke en senere Tid, da dette i en vis Forstand skyldfrie Liv, der aldrig kaldte sig selv til Regnskab, forsvandt, kom der ikke en Tid, da din Tanke var ufrugtbar og gold; Din Villie udygtig til alt Godt; din Følelse uden Styrke og Varme, da Haabet var uddøet i dit Bryst, og Erindringen smerteligt klamrede sig fast til enkelte glædeligere Minder, og ogsaa disse snart bleve Dig modbydelige, da alt blev dig ligegyldigt, og Verdens Trøstegrunde kun fandt Veien til Din Sjæl, for end mere at saare dit bekymrede Sind, der utaalmodigt og forbittret vendte sig bort fra dem? Var der ikke den Tid, da Du Ingen fandt, Du kunde henvende Dig til, da stille Fortvivlelses Mørke rugede over Din Sjæl, og Du dog ikke havde Mod til at opgive den, men snarere fastholdt den og selv igjen rugede over Din Fortvivelse? Da Himlen var lukket for Dig, og Bønnen hendøde paa Dine Læber, ell. den blev et Angstens Skrig, der fordrede Himlen til Regnskab, og Du dog stundom fandt i Dig selv en Længsel en Ahnelse, Du maatte tillægge Betydning, men denne snart knustes ved Tanken om, at Du var et Intet og Din Sjæl forsvandt i det uendelige Rum? Var der ikke en Tid, hvor Du følte, at Verden ikke forstod Din Sorg, ikke kunde læge, ikke skaffe Dig Fred, at denne maatte være i Himmelen, hvis den nogensteds var at finde, ak men det <da> syntes Dig, at Afstanden mellem Himlen og Jorden var uendelig, og som Du selv i Betragtningen tabte Dig i den umaalelige Verden, saaledes havde Gud glemt Dig, og bekymrede sig ikke om dig? Og var der dog uagtet alt dette ikke en Trods i Dig, der forbød Dig at ydmyge Dig under Guds vældige Haand? Var det ikke saa? Og hvad vilde Du kalde denne Tilstand

andet end Død, hvorledes vilde Du betegne den uden som Mørke? Men naar da Haabet, Himmelens Sendebud, trængte ind i dette Mørke, naar du følte din Sjæls Skikkelse fornyet, følte det ny Livs Kræfter røre sig i Dig; og naar da Guds Naades Overflødighed overvældede Dig, saa Du følte Dig saa glad, saa riig, saa tillidsfuld, saa forvisset om Dit Samfund med Gud, saa stærk i Troen, saa brændende i Aanden, saa mægtig til at modstaae alle Fristerens snedige Anløb, saa salig, at det var Dig som laae al Angst og Uro, al Strid og Møie, al Tvivl og Frygt bag ved Dig, bekæmpede og beseirede, langt bag ved Dig som i en hellig stille Aften, ja som var selv den sidste Fjende overvunden, som skulde du ikke behøve at bøie Dit Hoved for at vandre gennem Dødens Skyggedale, men som var Himlen aaben, og din Haand allerede udstrakt efter Klenodiet efter Seiers-Kronen, der er henlagt for alle dem, der bevare Troen — udbrod Du da ikke med Jubel: jeg som var død, jeg lever? Og naar Du da ikke igjen vilde forskjertse denne Salighed, ikke kløgtigt vilde mene, at det Hele var en himmelsk Glæde, der i et lykkeligt Øieblik besøger Mskets glædeløse Boliger, for at qvæge ham med sin Sødme, men hurtigt forsvinder og Ingen veed hvorfra den kommer ell. hvor den farer hen, og du ikke vilde lade din Sjæl atter blive kold og ligegyldig ved Tanken om, at der var Ingen Du kunde takke derfor, naar Du ikke vilde dette, men tvertimod ret inderlig netop ved ydmyg Taksigelse forvissede Dig om, at Gud var Dig nær, at Du ikke blot er og lever og røres i ham, at han var Dig nær nu som fra Begyndelsen af, da han elskede Verden i Chrsto, naar Du fornå, at det svælgende Dyb, der adskilte Dig fra din Gud var udfyldt, at der var banet en Vei, der forenede Dig med ham, en Vei ad hvilken Dit Suk og Din Klage kunde stige op til ham, ad hvilken Trøst og Styrke kunde synke ned til Dig, og at denne Vei var din Herre og Frelser, vor Herre Jes. Chr., der er Sandheden og Veien og Livet — Sagde Du da ikke, det at jeg lever er mig Chrstus. Men <i> Apostelens Ord tilføies: det at døe er en Vinding. Vi ville ikke fravriste den angerfulde Sjæl sin sidste Trøst, vi tvivle ikke paa, at hiin bodfærdige Røver endnu den samme Dag var med Chrsto i Paradiis, men Du mener jo dog

heller ikke, m: Tilhører, at slige forklarede Øieblik skulde forsvinde, saa deres Sted ikke kjendte dem mere, du veed jo, at de indeholde en Forjættelse ogsaa for en tilkommende Tid, Du har jo i dem Aandens Pant ogsaa for den Tid, der skal komme. Og naar Du i et saadant Øieblik vilde sige: det at døe er en Vinding, da var dette jo en Mistillid til Gud, der havde sin Grund i en hemmelig Frygt for, at Himmелens Rigdom ikke altid skulde være saa overflødig, dens Barmhjertighed ikke altid saa redebon til at hjælpe, dens Naade ikke altid saa villig til at give sig Vidnedsbyrd. Men Du fornåm jo ogsaa en anden Stemme i dit Indre, en Taknemlighed, der ønskede at føle, hvor meget Du skyldte din Gud, en Fyrighed der ønskede, at dit Liv maatte takke ham derfor, en Kjærlighed til Næsten, der ønskede, ved Guds Bistand at være Redskab til at frelse om end kun et eneste Msk, og skjule Syndernes Mangfoldighed, og da udbød Du: det at leve er mig Chrstus. Og bekjendte Du end, at Din Fred og Din Frelse var en Naadegave, som intet Liv, ingen Gjærning, som ikke hele Verden kunde forhverve ell. fortjene, og bragte Du end dit Takoffer beskjæmmet og med bortvendt Aasyn fordi Du følte hvor ringe det var, fordi du følte, at Guds Naade og Kjærlighed blev endnu større derved, at han agtede derpaa, o saa var det dog ikke Usandhed i Dig ikke Forfængelighed og Stolthed, naar du ønskede at leve. Og var det ikke saaledes med Paulus? Fra det Øieblik af, at vor Herre og Mester havde standset ham paa Forargelsens Vei, havde kastet den forblindede <og stolte> Saulus til Jorden for at opreise den ydmyge Paulus og drage ham til sig, fra det Øieblik fandt han ikke mere Hvile i Verden. Han forkyndte Ordet om Dagen, han arbeidede om Natten. Han vidnede i de folkerige Stæder, i Byens Larm, han vidnede i Fængslets stille Afkrog. Han vidnede for de Ringe og Foragtede i Folket, han vidnede for Fyrster og Konger, i Jødernes Synagoger, i Hedningernes Forsamlinger, han vidnede paa Landet, han vidnede paa Havet, han vidnede i Livet og vidnede i Døden. Min Sjæl bevæges underligt, den ængstes ved Beskuelsen af de mægtige Billeder, der svæve den forbi, den sukker atter modløst: at døe er en Vinding. Men

Du, m: Tilhører, Du veed jo, at disse store Mænd, Guds udvalgte Redskaber ikke vare i Verden for at vi skulle forfærdes ved vor egen Ringhed, men for at vi skulle prise og takke Gud, Du veed, at intet Msk. kan lægge en Alen til sin Væxt, Du veed, og dette er Dig nok, at ogsaa Du er kaldet med et guddligt Kald, at Aanden er den samme, om end Naadegaverne ere forskellige, Du veed, at ogsaa Du er Guds Medarbejder. Der er en Sorg efter Gud, træt af Verden drager den ikke Næring af denne, agter den ikke mere, adspredes ikke af dens Mangfoldighed, forstyrres ikke af dens Larm, men stille og dyb søger den Gud i sin Sorg. Ogsaa denne er et Vidnedsbyrd. Der er en Glæde, en Seier over Verden, om Verden end ikke fornam den, om den end ikke straaler forklaret i Dødens Stund for Alles Øine, den vidner høit i Nattens Stilhed. Der er et Haab, let som Fuglen, svæver det over Afgrundene, et Guds Herligheds Haab. Der er en Sjælens Styrke, den blev ikke prøvet i Strid med de udv: Fjender, men forsøgt i Kamp med Liden-skabernes kløgtige Viisdom, med Drifternes blinde Tilskyndelser. Der er en Mildhed en Blidhed, en stille Aands uforkrænkelige Væsen, den vidner stærkere end manges høirøstet Bekjendelse, den hidser ikke til Modsigelse, den dæmper og formilder den. Der er en Kjærlighed, der elsker først, der er en Kjærlighed, der elsker Fjender, en Kjærlighed, der elsker i Livet og elsker i Døden. Der er en Barmhjertighed, der opsøger Enker og Faderløse, der bortgiver Alt for Chrsti Skyld. Der er en Medlidenhed, som gaaer fattig og tomhændet gennem Livet, der ikke eier Guld ell. Sølv, den eier kun een jordisk Skat et kosteligt Linklæde, hvormed den aftørre Taarer, den eier kun een Rigdom — Taarer. Der er en Forsønlighed, den vinder den skønneste Seier i Verden, den vinder de Overvundne. Der er en Fred, Miskjendelse og Spot uroliger den ikke, den overlever al Strid, Verden en uforklarlig Gaade, en Guds Fred, der overgaaer al Forstand. Alle disse Vidnedsbyrd have nu først og fremmest nu og i al Evighed eet Vidne — den Aand, der vidner i Himmelen; men de have tillige og alle Forjættelsen for det Liv, som nu er. Ak men vi bære jo Alle Aanden i skrøbelige Lærkar — og naar da stundom vor Virken synes saa ringe, naar

vi opløste i stille Veemod i ydmyg Sorg sukker over, at os blev givet saa lidet, stundom maaskee utaalmodigen beklage os derover; naar vor egen Svaghed stundom foranlediger snart forsættelig snart uforsættelig Misforstaaelse, saa det synes os, at det hellige Navn snarere beskjemmes ved os, end forherliges, naar det synes, at vort Vidnedsbyrd snarere fornægter vor Herre og Mester end bekjender ham, turde vi da med Rette sige: det at døe er Vinding. Vi ville lade Apostelen Paulus svare. Han skriver: „Thi mig synes, at Gud haver fremstillet os Apostle som de Ringeste, som beantvordede til Døden; thi vi ere blevne et Skuespil for Verden, baade for Engle og Msker.. indtil denne Time lide vi baade Hunger og Tørst, og ere nøgne, og faae Mundslag, og have intet vist Sted... vi ere blevne som Udskud i Verden, Alles Skovisk indtil nu. Dette skriver jeg ikke for at beskæmme Eder, men jeg paaminder Eder som mine elskelige Børn.“ Vi ville lade ham tale til os: „jeg formaner Eder derfor vorder mine Efterfølgere“. Dit Sind vil atter finde Styrke, Dit Mod atter opreises, til at aflægge Vidnedsbyrden, om det end overhøres, misforstaaes, ringeagtes. Og føler Du end at det Udvortes den synlige Fremtrædelse ofte meget ufuldkommen svarer til det indre Liv, at det jordiske Liv er Skrøbelighed underlagt, at Meget som tænktes til det Gode kan vendes til det Onde, O da er jo netop dette indre Liv dig desto vigtigere. Ogsaa om dette siger Du: det at leve er mig Chrstus. Og kalder end Tanken om, at vi alle ere Lemmer paa eet Legeme, at vi alle ere hverandres Skyldnere, <Dig> til atter at fuldkommengjøre den ydre Aabenbarelse saavidt det er Dig muligt, saa veed Du dog ogsaa, at Du staaer ene, at der er et indre Liv i Dig, og Du veed at det er Din Salighed, at dette Liv udfoldes og udleveres i sin hele Riigdom. Thi hvad hjalp det Dig og, om Du kunde vidne ikke blot i Ord men ogsaa i et udv: Liv, saa Andre antog det Vidnedsbyrd; men Du ikke havde Vidnedsbyrden i Dig selv. Hvad hjalp det om Du kunde forvisse om det, Du ikke selv antog, om Du kunde befæste dem i det, i hvilket Du selv vaklede. <derfor sige vi med Apostlen, vi søge at vinde Msker, men for Gud ere vi aabenbare.> Der er et Liv i Dig, det sees ikke, det høres ikke, det unddrager

sig al Iagttagelse, det flygter bort fra Verden, midt i dens Forvirring er Du ene med Din Gud. Dog det er Dig jo ikke fremmede og ubekjendte om end hemmelighedsfulde og dunkle Ting, jeg nævner. Skriften taler derom med en betydningsfuld Ahnelse. Dette Liv er et forborgent Liv, det er skjult for os; thi vort Liv er skjult i Chrsto; det <er> aabenbart i os; thi dette Liv er Chrstus i os. Det er ikke vort Liv, det er Aandens Liv i os, der voxer en guddommelig Væxt. Der <er> en Bønnens Velsignelse, naar din Læbe er stum, men Dit Hjerte har udvidet sig, der er en Bønnens Velsignelse, der eier Bønhørelsens Vished, der er en Bønhørelsens Vished, der fastholder Gud, fordi den Aand, der uddeles til Enhver især, er den, der beder i Dig, fordi Aanden kommer din Skrøbelighed til Hjælp, naar den træder frem med uudsigelige Sukke, og han som randsager Hjerterne, veed, hvad Aandens Sands er. Der er en Beskuelsens Salighed; den forener, hvad Gud har forenet, den sammenknytter, hvad Gud har sammenknyttet Mennesket med Gud og Gud med Mennesket; den viser Dig Billedet af Din Herre og Mester, Mskets Billede i Gud, og Guds Billed i Msket, det ydmyger Dig ved Forestillingen om din Ulighed, og Du nedsynker tilbedende, det opløfter Dig ved Haabet om Ligheden og Du reiser Dig ydmyg og tillidsfuld. Der er en Guds Nærværelse i os. Dit Sind er ikke uroligt bevæget, ikke svævende i Længsel, ikke gennem-bævet af en flygtende Angst; din Tanke stræber ikke op i Himlen, din Gud tager Bolig i Dig, er i Dig, over al Maade, er nærværende i Dig, om du end mærker det først i det han forsvinder. Ogsaa dette Liv har en Væxt, en Udfoldelse, et Sammenhæng, en Bestandighed i sig, en Bestandighed som ikke sees, Du fornemmer kun dens enkelte Ytringer, men ahner forventningsfuldt deres indre Forbindelse. Thi som dette Liv flyer Verden, saa unddrager det sig ogsaa din egen Betragtning, vil ikke besiddes af denne. Thi Selvbetragtning avler Uro, og Uro avler Anfægtelse, og Anfægtelse avler Mismod, og Mismod standser Væksten og bedrøver den Hellig-Aand. Kun Gud kjender dette Liv og endnu er det ikke aabenbaret, hvorledes vi skulle vorde. Og naar da dette Liv rige-

ligere og rigeligere udbreder sig i os, naar det naaer hen til Mands Modenhed og til Chrsti Fyldes voxne Alder, naar om end det udvortes Msk. fordærves, det indvortes dog fornyes Dag fra Dag, da ja da tør vi sige: det at døe er Vinding; ikke fordi Døden befrier os fra Verdens Besværligheder, men fordi vi i Døden vinde en heel og uforstyrret Besiddelse af det, vi her i Livet kun havde stykkeviis og usikkert. Og hvad der i Livet blev os skjult og forborgent, det skal da den Gud, der skuer i Løndom give os aabenbart. Da vandrer Du ikke bort herfra, thi Du var jo allerede borte; da vandrer Du ikke til fremmede Stæder; thi Du vandrer hjem; da har Du Intet, Du lader tilbage; thi Du tager jo Alt med Dig; da taber Du Intet, men vinder Alt. Amen! —

Nytaars Morgen [...]

2
U. D.

Om Forsættet [...]

3
U. D.

Vi læse: og Gud fristede Abr: og han sagde til ham Abrh. ⁴
Abrh: og Abraham svarede her er jeg. Det er dette tillidsfulde ^{U. D.}
gudhengivne Sind denne Frimodighed til at gaae Fristelserne
imøde, til freidigt at svare her er jeg. <vi især maa bemærke.> Er
det nu ligesaa med os, ell. er det ikke snarere saaledes, at naar vi
mærke, at de svare Prøvelser nærme sig, da ville vi saa gjerne
unddrage <os>, vi ønskede blot en Afkrog af Verden at skjule os
i, ønskede at Bjergene ville skjule os, ell. vi utaalmodigen søge at
vælte Byrden fra os over paa Andre; ell. endog de der ikke søge
at flygte, hvor langsom hvor modvillig flytter Foden sig frem af
Banen. Ikke saaledes med Ab:, han svarer freidigt Her er jeg;

⁴ Se 1. Mos., 22. Kap. — Sml. S. V. III, S. 68 ff., særlig S. 73 f.

han falder ingen til Besvær med sin Lidelse, ikke Sara, som han jo vel indsaae det saa saare vilde bedrøve at miste Isaak, ikke Eleazar den tro Tjener i hans Huus, hos hvem han dog snarest maatte have søgt Trøst. Vi læse: han stod tidlig op om Morgen. Han ilede som til en Glædeshøitid og ved Morgengry var han paa det af Herren bestemte Sted paa Moria. Og han kløvede Brændet, og han bandt Isaak og han antændte Baalet og han drog Kniven. Min T: der var mangen Fader i Israel der troede i sit Barn at miste Alt, hvad ham kjært var, at berøves ethvert Fremtids-Haab, men der var jo dog ingen der i den Forstand var Forjættelsens Barn som Isaak var det <for Abr:>. Der var mangen Fader, der mistede det, men da var det jo dog Guds almægtige og urandsagelige Styrelse, da var det jo dog Gud der selv ligesom udslettende det givne Løfte, han maatte sige som Hiob Herren gav Herren tog. ikke saaledes med Abraham, det var af hans egen Haand det blev fordret, Isaaks Skjebne var med Kniven lagt i Abr: Haand. Og han stod her aarle paa Bjerget han den gl. Mand med sit eneste Haab. Men han tvivlede ikke, han skuede ikke omkring tilhøre og venstre, han udfordrede ikke Himlen med sine Klager. Han vidste det var det tungeste Offer Gud kunde fordre, men han vidste og, at Intet var for stort for Gud. Vi vide nu alle Udfaldet paa Historien. Det overrasker os maaskee ikke mere, fordi vi kjende det fra vor tidligste Barndom, men da ligger Feilen i Sandhed ikke i Historien, men i os, fordi vi ere for lunkne til ret at føle med Abraham at lide med ham. Han drog hjem glad frimodig tilidsfuld til Gud; thi han havde ikke vaklet, han havde Intet at bebreide sig. Hvis vi ville tænke os, at Abraham ved ængstet og fortvivlet at skue omkring havde opdaget den Vædder, der skulde frelse hans Søn, vilde han da ikke beskæmmet være vendt hjem, uden Tillid for Fremtiden, uden Vished med sig selv om, at han var beredt til at bringe Gud et hvilketsomhelst Offer, uden den himmelske Røst fra Himlen i hans Hjerter, der forkyndte ham Guds Naade og Kjærlighed.

Abraham sagde hell. ikke, nu er jeg bleven en gl. Mand min Ungdom gik hen, min Drøm opfyldtes ikke, jeg blev Mand og

hvad jeg begjærede, nægtede Du mig, da blev jeg Olding, og paa en vidunderlig Maade opfyldte Du Alt; forund mig nu en stille Aften, kald mig ikke atter ud til nye Kampe, lad mig glæde mig ved hvad Du gav mig, ved min Alderdoms Trøst.

Om det Opbyggelige, der ligger i den Tanke
at vi mod Gud **altid** have **Uret**.

5
U. D.

ellers maatte vi fristes til at mistvivle om Forsynet.

Thi var der eet Msk. et eneste om han var den mægtigste, der havde levet i Verden ell. den ringeste, dette gjør Intet til Sagen, der paa Dommens Dag kunde sige med Ret mig blev der ikke sørget for, i den store Husholdning var jeg glemt; ell. om han end tilregnede sig selv meget dog med Rette vilde kunde sige: jeg bekjender det, jeg foer vild i Verden, jeg veeg af fra Sandhedens Vei, men jeg angrede jo min Synd, jeg anstrængte mine Kræfter i oprigtigt Forsæt til det Gode, jeg opløftede min Røst og raabte til Himlen om Hjælp men Ingen svarede, ingen Udvei øinede jeg, ingen om end nok saa fjern Beroligelse . . . Var det saa da var jo Alt Taabelighed, hvor var da Grænsen.

— Enhver der har givet efter for Fristelsen, maa jo dog tilstaae, at der var en Mulighed af, at i næste Øieblik Hjælpen allerede havde været der; og dette er ikke et Sophisme, som det kunde synes det tvivlende Sind, der vil sige, at det kan man altid sige, men en Betragtning.

Om Christi opoffrende Vandel iblandt os. —

6
U. D.

Man har til forskjellige Tider opfattet Chrsti Lidelse forskjelligt, dels den store physiske Smerte etc., men Du har jo dog fornummet, at hvor fortærende end den angrende Sorg er, saa er dog den Sorg,

⁵ Sml. B 184. — S. V. II, S. 306 ff.

der griber os, naar vi lide uskyldigt, naar vi maa bære Følgerne af andres Skyld desto dybere saaledes Chrsti Sorg. Men under al den Lidelse var han ikke den, der tænkte paa sig selv, ell. vel endog faldt andre til Byrde med sin Sorg, han som med saa stor Ret kunde have sagt til de Sørgende, der søgte Trøst hos ham, see I da ikke hvor meget jeg lider, hvor tungt Byrden hviler paa mine Skuldre., og dog var han til enhver Tid ethvert Øieblik redebon til at høre paa Andres Klager og Lidelser til at trøste

Guds Prøvelser.

7 ... Eller saae Du ham aldrig m: T: han den kjærlige Fader, der
U. D. sendte sit Barn langt bort fra sig ud i Verden for at modnes og prøves til Livets Gjerning; saae Du ikke hvor ømt hans Øie hvilede paa ham, saa længe det endnu kunde følge ham, hvor bekymret han sad der hjemme og længselsfuld ventede paa Efterretning fra det kjære Barn. Og dog var det jo ham selv der paalagde ham Prøven. Det stod ham jo frit for at kalde ham tilbage, at lade ham opvoxte og ældes under sine egne Øine, at fjerne saavidt muligt enhver Fristelsens giftige Luftning fra ham. Men han indsaae, at det vilde ikke være Faderkjærlighed men utidig Svaghed og derfor sendte han ham bort; men altsaa Grunden til Prøvelsen var Kjærlighed.. Eller saae Du ham aldrig han der prøvede den, han elskede meest i Verden, saae Du ikke hvor opfindsom han var for ved sværere <tungere> og tungere Prøvelser dybere og dybere at overbevise sig og forvisse sig om den Kjærlighed, hvis Besiddelse var ham hans Salighed. Saa Du ikke, hvor ængstet han var hvor urolig, hvor meget mere han ofte leed end den han prøvede; og dog var det jo hans eget Paafund han kunde være nøiet med den Kjærlighed, i hvis Besiddelse han vidste sig; men det vilde han ikke; og altsaa Grunden til Prøvelsen var Kjærlighed; og er det ikke saa at overhovedet kun hvad vi elske det ønske vi ogsaa gennem Prøvelser at besidde.

⁷ Sml. 12. A 30.

Guds Prøvelser ere grundede i Kjærlighed.

Og synes Dig end at Billedet af hiin kjærlige Fader, der sidder hjemme saa bekymret for sit Barns Vel, er saa skjønt, og at Du derfor vil savne Noget idet Forestillingen udvider sig til hiin almægtige Fader i Himlene, saa er jo dog Forskjellen selv opløftende; thi at han ikke oppebier Efterretning fra os, det kommer jo deraf at han altid er med os; og at han ikke er ængstet for os, det er jo fordi han er den almægtige Gud;

Guds Prøvelser ere derfor, hvilket allerede er antydet i de to valgte Billeder:

1) opdragende.

2) sigtende til at begrunde et dybere Samfund med Gud.

Vi vide vel at vi i mange Maader bestandig i dette Jordeliv maa opdrages, og vi ville ikke ønske os den Indbildning, at vi vare voxne fra den — engang maa den jo ophøre, og Glimt deraf maa allerede føles her i Livet.

Du klager over Msk. over Verdens Fordærvelse, vi ville ikke afgjøre om Du har Ret, vi ville indrømme at langt helligere Mænd end vi ere have med mere Myndighed ført den samme Klage:

der er ei Grund
i Haand og Mund
hvorpaa man nu kan bygge
hver Hjert er Garn
hver Eed er Skarn
hver Skalk som Barn,
hver Løfte som en Skygge.

men meget ligger i Dig selv; thi der er jo dog en Strid, som Ingen anden kan stride for Dig, en Tvivl, som Ingen anden kan berolige;

⁸ der ere i Grund... som en Skygge] Thomas Kingo, Psalmer og aandelige Sange (se til II A 530), S. 491 f.; sml. S. V. III, S. 278.

en Sorg som ingen anden kan stille Sorgen og Bekymringen om Gud, er Du først beroliget herover da vil Du finde Verden meget bedre; thi da vil Du ikke søge i Verden og fordre af den, hvad den ei kan give.— da vil Du selv være istand til at trøste og berolige Andre.

⁹ Til Dig ville vi henvende vort Sind, Du vor Gud, vi ville lade
U. D. Dig raade ganske deri; thi Du er den som ophøier og den som nedtrykker: saa stode vi end hædrede i Verden, høit betroede blandt Msk., var Manges Skjebne lagt i vor Haand og Mange maaskee misundelig skuede op til os, og dog vor hele Stræben, vort Idræt, vor Længsel vort Haab i Verden ikke fandt Naade for dine Øine, retfærdige Gud, o hvad var da slig Herlighed mod denne Usalighed; og stode vi nedbøiede og bekymrede, mis-kjendte, forladte, ene med vor Sorg, og dog dit Øie, som skuer i Løndom, med Velbehag hvilede paa vor Stræben vort Idræt, vort Haab vor Forlængsel efter Dig, og hvad var da slig Gjenvordighed mod denne Salighed; og stode vi ydmygede og sønderknusede ved Tanken om egen Skyld, havde vore Synder gjort os fremmede for Msk., saa ingen Trøst lød over til os, og dog vor Anger havde fundet Veien til Din Throne barmhjertige Gud og Naade for Dine Øine, o hvad var da slige Lidelser mod denne Salighed.

¹⁰ || Chrstendommen vil være os Alt. ||
U. D.

¹¹ || afmægtig de himmelske Kræfter over sig, i Stridens Hede
U. D. skal Guds Naade overskygge dig. ||

¹⁰ Sml. II A 577.

Guds Faderkjærlighed.

.... og synes det Dig end, at idet Tanken <vandrer ud fra det fædrene Hjem og> forvilder sig ud i den vide Verden for at hæve sig til Forestillingen om han alle Tings almægtige Skaber og dog tillige Alles fælleds Fader, at Du dog gaaer glip af Noget af den Forkjærlighed nemlig, der blev Dig tildeel i dit Fædrene Hjem, fordi han din jordiske Fader kun var din Fader og kun Du hans Barn, og synes det Dig som en Følge deraf, at Billedet ikke passer ganske, da du jo føler, at slige jordiske Forestillinger ikke bør tages med, nu vel saa indrømme vi, at Billedet passer ikke ganske.

Men naar Du da selv ængstet og bekymret kom til ham din jordiske Fader for at finde Trøst og Beroligelse og Du da fandt ham selv nedbøiet sørgmodig, og saaledes hans Sorg kun forøgede ikke lindrede din egen om Du end et Øieblik glemte Din egen af Medfølelse med hans Lidelser; og Du derimod sønderknuset og afmægtig vendte Dit Sind og Din Tanke til ham, der sørger for Alle, og fandt ham <altid> mægtig i den Svage, mægtigere jo svagere Du selv blev, min Tilhører da passer Billedet hell. ikke ganske og vel Dig jo mere Du fornemmer at Billedet ikke passer. Var det derfor i det Foregaaende med et vist Veemod at Du fornam, at skjøndt Du tog det Bedste, Du havde paa Jorden for dermed at udtrykke det Himmelske, at dog ogsaa dette ikke naaede op til Himlene men underveis opløstes og forsvandt for Dig, saa er det nu ikke saa; thi nu haver Du fornummet, at det er ikke efter den jordiske Benævnelse at Gud kaldes saa, men at det er omvendt, at det er som Skriften siger, at det er efter ham din himmelske Fader, at al Faderlighed har Navn i Himlen og paa Jorden, at Fadernavnet ikke stræber op fra Jorden til Himlen, men fra Himlen stiger ned til Jorden, saa at om Du end havde haft den bedste Fader, der kunde gives paa Jorden, saa er dog ogsaa han kun din Stedfader, kun en Afglants af den Faderkjærlighed, efter hvilken han er nævnet. —

<kun en Skygge en Afglants, et Billede, en Lignelse, en mørk Tale om den Faderlighed af hvilken al Fad. har Navn i Himlen

¹² Sml. 7. A: 29.73, S. 36. — S. V. III, S. 313 ff. Skriften siger] Eph. 3, 15.

1840—41

og paa J. O! m: T: har Du fattet denne Salighed, eller rettere er det lykkedes min Fremstilling at minde Dig om, hvad Du eier bedre og rigere og saligere; ell. rettere har jeg Intet forstyrret Dig.>

13
U. D.

Hvad det er at ville gjøre Erfaring over Ev: om Nicodemus.

Bøn

... og naar Du benaader os med en af de bedre Timer, da vil vi bede Dig, at den ikke maa være een af de <mange> flygtige Stemninger, der blot i forskjellig Retning <urolige vort> Sind, men at enhver saadan Time maa i sig indeholde en Forjættelse om at den ikke skal være den eneste, for at Sorgen ikke saaledes skal overvælde os, at naar Besøgelsens Time kommer vi da ikke skulde kunne samle os dertil; ell. Glæden saaledes henrive os, at Velsignelsens Øieblik svandt os ubemærket og ubenyttet hen. Vi vide vel at det ikke er givet os skrøbelige Msk. at have det Gudd. bestandig iboende i os, men vi vide jo dog ogsaa, at det er derefter vi stræbe, og at Du ikke vil lade Dig uden Vidnedsbyrd, og at Din Naade ikke er en Kilde, der udtørres fordi vi øse af den, men som kun sprudler desto rigeligere og springer desto højere jo dybere vi grave. Vi formaae ikke at bestemme Tid og Sted, men lær Du os at berede vort Sind, saa det i det beleilige Øieblik ikke maa være udygtigt og uværdigt til at modtage ikke koldt og ufrugtbar. —

at gjøre Erfaring ja det er en stor Tanke at have levet meget, at eie en udtømmelig aandelig Skat som aldrig kan tages fra os ja det er et stort Maal. Det er dette Ønske, der begejstrer den Yngre, naar hans Hjerte svulmer af ubestemt Længsel, han ønsker at Intet maatte undgaae hans Blik, Intet maatte være uprøvet af ham, at han maatte forsøge sig i Alt, vel ofte forbunden med det

¹⁸ Sml. 21. Ev: om Nicodemus] Joh. 3,1 ff. (Evangelium paa Trinitatis Søndag).

forfængelige Ønske, med Rette at kunne sige ogsaa dette har jeg fornummet. Og det er ikke blot det Glædelige men ogsaa det Sørgelige ønsker han at have være prøvet i, for senere med Glæde at erindre sig om, at ogsaa Sorgens Bæger blev ham rakt, at han har smagt dets Bitterhed, og dog holdt sig opreist.

Men her er det Feilagtige allerede at ville have oplevet Alt, før han ret er begyndt at leve.

Og nu den Ældre ham forudsætte vi jo om at han har oplevet det og om den ungd. Higen end ofte indbilder sig at det, den Enkelte har oplevet, er Intet mod det, han selv skal opleve, om han end med Stolthed tænker sig selv som den bedagede Mand, der <er> langt rigere paa Erfaring, saa har han dog en vis Ærbødighed for det den Ældre eier fordi det dog er erfaret; thi hvor sørgeligt vilde det ikke være, at tænke sig en Olding, der sit hele Liv igjennem blot havde været samtidig med sit eget Liv, vidste om det som han veed om enhver anden udv: Begivenhed, vidste Time og Klokkeslet, men den indre Tilegnelse deraf, — Vi see saaledes at hverken den urolige Higen ud i Verden ell. den blotte Leven i Verden er nok for at gjøre Erfaring. I en vis Forstand gjør ogsaa de vel Erfaring, men da der ikke i dem udvikler sig den Magt, der overvinder det Hele og overskuer, blive de aldrig klog af Erfaring. Der til hører den Villies-Akt, som vil gjøre Erfaring, som i Sorgens Øieblik vil erindre sig den Glæde, den har oplevet, i Glædens Time ikke glemme den Sorg, der truer

Chrstlig Erfaring.

..... ogsaa denne Andagtstime skal nu snart være forsvunden, den skal maaskee have Betydning for Dig, saa Du ofte vil erindre den, ell. den skal sporløst forsvinde, saa Du om en føie Stund forgjeves vil søge at besinde Dig paa den — vi vide det ikke, hvo kjender Aandens Virksomhed, der farer hen som Veiret og Ingen veed hvorfra den kommer ell. hvor den farer hen; men det vide vi, at hvis Din Tilstædeværelse her i Herrens Huus din Andagt i

Chrstlig Erfaring...Sorg] se ogsaa 21. som Veiret osv.] sml. Joh.3.,8.

hans Tempel ikke er ligesom Blomsten og den rigeste Udfolden af den stille huslige Andagt, der daglig styrker Dig til din Gjer-ning, helliger Din Glæde, adler din Sorg

- 14 og naar da Fristelserne nærme sig, da ville vi ikke unddrage
 U. D. os dem, fordi vi jo vide, at derved ere de ikke overvundne, at de tvertimod komme stærkere igjen, vi ville ikke hensynke i en af-mægtig Døs, saa at vi næsten mere maa sige, at det skeer med os end at vi handle, for at <vi> ikke, hvis Fristelsen end ikke henriver os til Fald, skulle staae beskæmmede som de, der maa sige, at det ikke var vor Skyld, at vi ikke faldt, men en Skjebne, der frelste os. Vi sige dette ingenlunde som om vi ville nære den forfænge-lige Tanke, at det var os selv, der frelste os ved vor egen Styrke; thi vi vide, at vi Intet formaae uden Gud, men Alt, naar Gud er med os. Vi sagde derfor med Flid, at det var som en Skjebne der frelste os, thi hvorledes turde vi kalde det en Styrelse, og derved hæve Tanken til Gud, naar vi i samme Øieblik bleve os bevidste at vi ikke havde været selvvirksomme; thi ligesom Gud skal være med os, hvis Noget skal udrettes, saaledes maa vi ogsaa saa at sige være med Gud, være vaagne, Chrsti Medarbeidere, ikke indslum-rede ell. hendrømmende; thi en Udrivelse af Fristelse uden vor Medvirkning giver ingen Sikkerhed for ny Strid, ingen udaf Stri-den fornyet og bekræftet Tillid til Guds Bistand. —

det andet Angreb af Fristelsen er altid det værste, hvad enten det finder os overmodige over at have beseiret det første, ell. bekymrede over at have unddraget os fra det første. —

<og Gud skal gjøre Fristelsen og dens Udgang saa vi det kunne bære. Du, m: T.; du der blev forsøgt i svare Fristelser, og du streed maaskee ofte den gode Strid og seirede, ak men naar Du da stundom bukkede under i Fristelsen og Du stod der, naar den seirede over Dig ak og Du da stod der med Bevidstheden

¹⁴ Sml. 22. den gode Strid osv.] sml. 2. Tim. 4,7.

om at Slaget var tabt og Du skuede ud over det Øde der var i Din Sjæl, og det var Dig som Alt var tabt, og Fortvivlelsen vinker Dig, dens Begeistring allerede beruser Dig, da faldt maaskee disse Ord dig paa Sinde: Gud skal gjøre Fristelsens Udgang saa vi den kunne bære, thi Fristelsens Udgang er ikke altid Seier, men dens Udgang skal Gud dog gjøre saa vi kunne bære den, og din Sjæl skal atter blive ædru og vaagen.>

Menighedens Forhold til Chrstus under
Billede af Brudens til Brudg.

15
U. D.

det kunde maaskee synes upassende, . . . det Guddl. bliver i vor Tid hævet langt høiere end at det skulde nøies med slige Billeder . . . det er nu baade godt og ondt og man skal aldrig oversee Billedets Betydning . . . man bør ikke leie med slige Billeder eller læfle dermed . . . Eller skulde Grunden til at man ikke ynder dette Billede, naar det da ell. opfattes reent, ikke være, at Kjærligheden i vor Tid ikke er saa opoffrende, saa begeistret saa udholdende. Her maae vi nu erindre, at hele Livet jo er Forlovelsens Tid, Graven er Brudekamret, Himlen . . . ell. er det ikke saa, naar vi tænke os det salige Øieblik, da den Troende efter de mange Vildfarelser, de mange Misforstaaelser, efter at have overvundet de mange Gjenvordigheder og de mange Fristelser nu endelig synker i sin Frelsers Arme. —

Om Syndernes Forladelse.

16
U. D.

Man har ofte talt med en vis Ringeagt om Chrstd. i Sammenligning med de store Opgaver, Mskheden ellers har sat sig; man har beklaget at den forkleinede det Store i Msk: ell. man har spottet over dens Nemhed, at den slet ikke fordrede Msk. Selv-
virksomhed, men en uvirksom Modtagen og det var det, man

disse Ord] 1. Cor. 10, 13. ¹⁵ Sml. 24.

forstod ved Tro. Men som Chrstd. er det næmmeste saa er den og det Sværeste netop fordi det falder Msk. vanskeligt at betvinge sig selv... saaledes her Syndernes Forladelse. Der bliver ikke befalet Dig at Du skal gjøre dette ell. Hiint, der bliver ikke anviist en Vei til at afarbeide din Skyld; men Du skal tro at der er en Syndernes-forladelse

Det er umuligt siger Du, der allerede i din Viisdom blev færdig med Chrstd., det er umuligt fordi det er ubegribeligt.... det er umuligt siger Du, som saa gjerne vilde ønske, at det var sandt, som endnu bestandig dvæler med Dit Blik ved Chrstd., fordi Du føler, at derfra maa det komme, hvis det overhovedet skal komme.... Det er umuligt siger Du, Du som dog fornam at det er virkeligt, Du, hvis Anger blev forklaret til en stille Sorg, det er umuligt siger Du, og udtrykker dermed din udsigelige Tak til Gud, der af sin uberibelige Naade og Barmhertighed har i Chrsto forliget sig med Verden. —

Gode Gjerninger

17
U. D.

Vi erindre jo dog Alle en Tid, da vi ønskede at glæde om muligt endog at overraske en Fader en Moder ell. hvem der forøvrigt var os kjær, med en Gave, og naar vi da bragte den halv unselige overdens Ringhed, med bortvendt Ansigt, saaledes bør den gode Gjerning være, blyfærdig..., da stode vi jo dog ikke med Regnskabs-Bogen opslagen og sagde det giver jeg Dig, og nu fordrer jeg det af Dig.... den venstre Haand bør ikke vide hvad den høiere gjør, fri for al Selvreflexion. Som Børn bragte vi vore Forældre de Gaver, de ofte selv havde givet os, og saaledes altid med Gud.

18
U. D. ...Thi hvad hjalp det Dig og, at Dit Øie var lukt, saa Verdens Glands ikke frydede det mere, hvad hjalp det, at dit Øre var

Det er umuligt osv.] sml. A 27. ¹⁷ Sml. A 28.

lukket, saa Verdens Forfængelighed ikke banede sig Vei ind deraf, hvad hjalp det Dig, at dit Hjerte var koldt og roligt, saa Verdens Bedrifter ikke bevægede det mere; hvad hjalp det Dig, naar dit Øie ikke atter var aabnet for den himmelske Herlighed, Dit Øre opladt for de uudsigelige Taler, der ere herovenfra, dit Hjerte ikke bevæget og fuldt af himmelsk Mod?

Herre vor Gud lær Du os at bede rettelig, at vor Sjæl maa aabne sig for Dig, at den ikke gemmer et hemmeligt Ønske, som den veed Du ikke vil opfylde, men at den da hell. ei nærer en lønlig hemmelig Frygt for at Du skulde nægte den Noget, der kunde tjene til dens Fred og dens Frelse, saa den maa søge og finde sin Hvile der, hvor den ene kan have, i ydmyg Tak til Dig; thi først da naar vi forstaae altid at takke Dig, først da have vi overvundet Verden. 19
U. D.

..og Chrstus sidder jo ikke altid ved Faderens høire Haand, men naar Farer true, da reiser han sig, da staaer han opreist, som jo Stephanus saae ham staaende ved Faderens Høire. 20
U. D.

over Ev: om Nicodemus. 21
U. D.

Om det at ville gjøre Erfaring.
det er det den Yngre tragter efter, den Ældre er stolt af.

...

Stykket 13, S. 257 Lin. 27—S. 258 Lin. 3, med følgende Varianter:
S. 257²⁷ ogsaa] Ogsaa Andagtstime] Andagtens Time
forsvunden,] forsvunden; ²⁹ ell. den skal] den skal maaskee
³⁰ vi vide] jeg veed ³¹ Veiret] Veiret, ³² veed] veed, ^{32f.} vide vi]
veed jeg ³³ her i] i Huus din] Huus, Din S. 258¹ Tempel]

Tempel, Udfolden] Udfoldelse ²huslige] *tilføjet* din] Din
³ Din] din adler din Sorg.] og adler Din Sorg —

22 Og naar da Fristelserne nærme sig, da ville vi ikke und-
 U. D. drage os dem, fordi vi jo vide, at derved ere de ikke overvundne,
 at de tvertimod komme stærkere tilbage, vi ville ikke hensynke
 i en afmægtig Døs, saa at vi næsten mere maae sige, at det skeer
 med os end at vi handle, for at ikke, hvis Fristelsen end ikke river
 os hen, vi dog ikke skulle staae beskæmmede som de, der maa
 sige, at det ikke var vor Skyld, at vi ikke faldt; men tilstaae, at
 det var en Skjebne[†]. Vi sige dette ikke som om vi ville nære den
 forfængelige Tanke, at det var os selv, der frelst os ved egen
 Styrke; thi vi vide, at vi Intet formaae uden Gud, men fordi vi
 sætte vor Glæde og vor Salighed i at vide, at vi med Gud for-
 maae Alt.

[†] at vi ikke indslumre og drømme os fra Fristelsen;
 thi en saadan Undgaaen af Fristelsen uden vor Med-
 virkning giver ingen Sikkerhed for ny Strid, ingen ud
 af Striden vundet fornyet og bekræftet Tillid til Gud.

23
 U. D.

Vort Samfund med Chrstus
 en Homilie.

over Rom.: „hverken Engle, Djævle, . . .“

Engle (Gal. 1., 8.)

Djævle (Eph.)

Nærv:

Tilkommende.

det Høie

det Dybe.

²² Sml. 14. ²³ Rom.] 8, 38 f. — Sml. A 55. II A 190. Eph.] 6, 11.

.... Paulus har nævnet Alt, dog een Ting har han ikke nævnet, men han var jo ogsaa en Herrens Apostel. Vi ville nævne den: at ikke vi selv. Det er endnu en Fjende.

Menigheden som Chrsti Brud

24

over det Evangelium om en Konge, der gjorde sin Søns Bryllup. *U. D.*

.... Naar vi tænke os det salige Øieblik, da efter de mange Adskillelser, de mange Prøvelser, de endelig forenes, som elske hinanden.

Vi maae jo dog bruge Billeder, hvorfor ikke det bedste?

Han lærte af hvad han leed

25

Dette siges <om> Chrstus selv — og dog hvis nogen skulde have været fritaget derfor, da var det vel ham, der vidste Alt. *U. D.*

denne Methode er Inderlighedens

²⁴ Sml. 15. Evangelium om en Konge osv.] Matth. 22, 2 ff. (Evangelium paa 20. Søndag efter Trinitatis). ²⁵ Sml. II A 397.

THEOLOGICA, PHILOSOPHICA,
ÆSTHETICA

1841—42

Kollegie til Marheinekes Forelæsninger i Berlin over „Dogmatisk Teologi med særligt Hensyn til Daubs System.“

26
U. D.

Kollegie til Schellings Forelæsninger i Berlin over „Aabenbaringens Filosofi“: 1—42.

27
[1841
Novbr. 22.
til
1842
Febr. 4.]

Til de fra Aaret 1841 gængivne 21 Forelæsninger har S. K. kun angivet Dato ved 3.—5. og 12.—14. Forelæsning, henholdsvis 22. 23. 24. Novbr., 8. 10. 13. Decbr.

Forelæsningerne fra 1842 har følgende Dateringer: 22. Forelæsning: 3. Jan.; 23.: 5. Jan.; 24.: 7. Jan.; 25.: 10. Jan.; 26.: 13. Jan.; 27.: 14. Jan.; 28.: 17. Jan.; 29.: 18. Jan.; 30.: 20. Jan.; 31.: 24. Jan.; 32.: 25. Jan.; 33.: 26. Jan.; 34.: 28. Jan.; 35.: 29. Jan.; 36.: 31. Jan.; 37. og 38.: 1. Febr.; 39. og 40.: 2. Febr.; 41.: 3. Febr.; 42.: 4. Febr.

Til 1. Forelæsning findes kun optegnet:

han vilde betragtes som en Afdød i græsk Forstand, i platonisk Betydning.

I Optegnelserne til 2. Forelæsning findes som Overskrift:

Philosophie og Virkelighed.

Optegnelserne til 21. Forelæsning slutter:

Hermed er Indledningen færdig.

Ved 37. og 38. Forelæsning findes i Marginen:

(han læser 2 Timer af Gangen).

Til 42. Forelæsning findes kun:

42.

d. 4 Febr.

²⁷ Sml. H. E. G. Paulus, Die endlich offenbar gewordenen positiven Philosophie der Offenbarung (Darmstadt 1843), S. 212 ff. Philosophie og Virkelighed] sml. A 179. — Paulus, anf. Skr., S. 217.

1841—42

Optegnelser fra Forelæsning af Werder (se 29):

28 Reflexion er, naar det Hele er sit eget Moment.

U. D.

Gesetz — Erscheinung —

Verhältniss

Ganze — Theile

die Theile er i den Grad das Ganze, at enhver Theil er det Ganze —

der Theil er eo ipso die Theile

Unterschied ist Unterschied seiner selbst

Wesen — gesetzte Schein — als <sein eigener> Schein gesetzter Schein

Dasein — Identitæt

die Wirklichkeit als Entgegensetzung er Nødvendighed, som Verschiedenheit falder den ud i die Sache og die Bedingungen, Eenheden er ikke slet og ret da var det usandt Eenheden er Thætighed, Virkeligheden som den sig frembringende Virkelighed.

hvad der nur ganz Inner ist, ist nur ganz Ausser, og hvad nur ganz Ausser ist, ist nur ganz Inner.

29 *Kategoritavler og Optegnelser fra Werders Forelæsninger i Berlin*
U. D. *over „Logik og Metafysik, med særligt Hensyn til fremtrædende Systemer i ældre og nyere Filosofi“. Tildels omfattende samme Forelæsning som 28.*

30 d. 1 Dec.
Decbr. 1.

I det som Werder hidtil har gennemgaaet er der to Punkter som jeg troer maa have Betydning for enhver dogmatisk Under-søgelse. Det ene er Overgangen fra „Werden“ til „Daseyn“, det

²⁸ hvad der nur ganz Inner osv.] sml. B 187, 1. — S.V. I, S.V. ⁸⁰ Overgangen fra „Werden“ til „Daseyn“] sml. K. Werder, Logik. Als Commentar und Ergänzung zu Hegels Wissenschaft der Logik. 1. Abth. (Berl. 1841. — Ktl. Nr. 867), S. 109 ff.

andet fra Foranderlighed til Uforanderlighed, Endelighed til Uendelighed. Entstehen (Nichts i Seyn) og Vergehen (Seyn i Nichts) er i hinanden dette udtrykt som Ro som Produkt er altsaa ikke werden, men was geworden ist o: Daseyn. Dette lyder smukt nok, men indeholder dog et reent Spil med Tidens Begreb som endnu ikke er givet og som jeg mener overhovedet ikke kan gives i Logiken. — Etwas og Anderes er ikke blot i hinanden, men Etwas er kun forsaavidt det er Anderes, og Anderes kun forsaavidt det er Etwas, de forme hinanden. Bevægelsen fordobler sig. Paa den ene Side Etwas. Som an sich er det Etwas, som Væren for Andet er det Anderes — Anderes er an sich Anderes som væren for Andet er det Etwas. Men hvorved er altsaa Etwas — ved Anderes — og altsaa er Etwas ikke blot Anderes men nur Anderes og dette udtrykkes ved Andersseyn. men dette udtrykt som Eenhed er Forandring. — Endelighed er hvad am Ende ist. det Endelige er altsaa was gewesen ist. Men Uendelighed? det er Endeligheden der ikke er sig selv (U-Endelighed — begge Dele) altsaa er Uendelighed: was nicht gewesen ist. Forsaavidt nu dette skal være Udtryk for Endelighedens Betydning saa er denne jo aabenbart slet ikke skeet sin Ret. —

d. 6 Dec.

31

En Bemærkning til Bidrag om Philosophiens Forhold til Virkeligheden efter Hegels Mening, som man ofte bedst griber Hegel i hans leilighedsviis henkastede Ytringer, findes Æsthetik '3 D. p. 243.

U. D.

—

Til Oplysningen om den philosophiske Forflygtigelse af det chr. Lærebegreb, tjener Læren om Aabenbaringen saaledes som

32

U. D.

Nichts i Seyn... Seyn i Nichts] sml. Hegel, Wissenschaft der Logik, hrsgeg. von Henning. 1. Theil, 1. Abth. (Hegel's Werke 3. Bd. Berl. 1833. — Ktl. Nr. 552), S. 78 f. 108 f.; Werder, anf. Skr., S. 97 ff. Etwas og Anderes osv.] sml. Werder, anf. Skr., S. 130 ff. Endelighed er osv.] sml. Werder, anf. Skr., S. 142 ff. 151 ff.

⁸¹ Æsthetik] Vorlesungen über die Æsthetik, hrsgeg. von H. G. Hotho (se til A186).

den foredrages af Marheincke i hans Dogmatik — den logiske Sætning det Endelige er det Uendelige, ogsaa med den Forklaring som Werder giver den, at Eftertrykket ligger paa det sidste Ord. Alt dette maa nøiagtig gennemgaaes, for om mulig at bringe Klarhed i denne Forvirring. — Ogsaa Læren om Guds-Billedet efter Marheinckes Foredrag er en saadan Forflygtigelse.

=

- ³³ Et Sted, hvor Hegel selv synes at antyde Ufuldstændigheden
U. D. af den blotte Tænken, at dog ikke Philosophie alene er det tilstrækkelige Udtryk for det msklige Liv, ell., at altsaa det personlige Liv ikke fuldbyrder sig i Tænkning alene, men i en Totalitæt af Existents-Arter og Udtryks-Maader. cfr. Æsthetik 3d B. p. 440 nederst

- ³⁴ Hegels Æsthetik 3die Bind.

U. D. [S. 319] **Poesiens Arter.**

[S. 326] A.) den episke Poesie.

[S. 350 ff.] Forholdet mell. dramatisk og episk Collision. Den sidste fører Alt hen til Charakterens Natur-Side, derfor er Tap-perhed et saa fortrinligt episk Motiv, derimod ikke dramatisk; thi den fører Alt hen til Charakterens Inderlighed. [S. 366] I Epos har Helten en Skjebne, i Dramaet er han sin egen Skjebne. [S. 356 f.] Forholdet mell. Begivenhed, Handling, das Geschehen. [S. 362] Begivenhed forudsætter en vis Umiddelbarhed; deri ligger ogsaa Berettigelsen for den Brede et Epos kan have. Paa den ene Side gjelder det om Helten, men han er ikke reflekteret i sig saaledes som den dramatiske Helt; [S. 363 ff.] denne Mellemtil-

foredrages af Marheincke] sml. 26; Marheineke, Die Grundlehren der christlichen Dogmatik als Wissenschaft (se I C 25), S. 123 ff. Werder] se 30. — Sml. Marheineke, anf. Skr., S. 189 ff. Læren om Guds-Billedet] sml. Marheineke, anf. Skr., S. 107 ff. ³⁴ Sml. 31.

stand, hvor Omgivelse tør fordre ligesaa megen Opmærksomhed, ikke haster til Opløsningen, det er Begivenhed.

[S. 393 ff.] Afarter af Epos: Idyll, Læredigt, Roman. [S. 395] Den sidste forudsætter en fuldstændig udviklet prosaisk Tingenes Orden som Baggrund, og ikke den Statens Umiddelbarhed som det egl. Epos har.

[S. 419] B) den lyriske Poesie.

[S. 426 ff.] Epigram; Romanze; Ballade; Leilighedsdigt. [S. 455] a) Hymne, Dithyrambe, Pæan, Psalme [S. 458] b) Ode [S. 460 ff.] c) Vise. α) Volkslieder β) gesellige Lieder γ) Sonetter, Sestiner, Elegier, Epistler o: s: v: [S. 467] a) den orientalske Lyrik [S. 469 ff.] b) den classiske α) Hymnen β) det elegiske Versemaal γ) det jambiske δ) den meliske Lyrik ε) den choriske Lyrik. [S. 473 ff.] c) den romantiske α) den hedenske Lyrik i de romantiske Folkeslag β) den chr: Lyrik i Middel: γ) den, der fulgte af Protestantismen.

[S. 479] C) den dramatiske Poesie

p. 493. det kunde synes, at, idet den dram: Poesie væsentlig sætter Hindringen, Collisionen, i en ganske anden Forstand end den episke, at denne Hindren og Opholden maatte være dens Princip, men det er ikke Tilfældet, tvertimod er Fortbevægelsen det; men dette kommer netop deraf, at den sætter Collisionen.

[S. 494 f.] det naturlige Antal af Akter er 3, Spanierne iagttage gjerne dette; Engelænder, Franskmænd og Tydskere have 5. (i Tiecks Phantasia er dette forøvrigt, saavidt jeg husker, udført med stor Kunst).

[S. 498] Choret og Monologen danne de discrete Momenter til Dialogen. Det har H. ikke ret klart udført. Hvad enten nemlig Choret mere nærmer sig til den episke Substantialitet, ell. til det lyriske Sving, saa angiver det dog ligesom det Mere, der ikke vil gaae op i Individualitet; Monologen er igjen mere den lyriske Concentration og har paa sin Side det Mere, der ikke vil gaae op i Handling og Situation.

i Tiecks Phantasia] se den til II A 456, S. 175 anf. Udg. 1. Bd., S. 344 ff. Choret og Monologen osv.] S. V. I, S. 721.

p. 506 [f.] „In diesem Sinne hat Aristoteles Recht, wenn er behauptet (Poet: c. 6) für die Handlung in der Tragoedie gäbe es zwei Qvellen (δύο αἰτίαι) Gesinnung und Charakter (διανοία καὶ ἦθος) die Hauptsache aber sey der Zwek (τελος); und die Individuen handelten nicht zur Darstellung von Charakteren, sondern diese würden um der Handlung willen mit einbegriffen“.

p. 531. det Tragiske skal som Aristoteles siger, vække Frygt og Medlidenhed. Msk. kan frygte to Ting, det Udvortes og Endelige; den sædelige Magt, der er hans egen fri Fornufts Bestemmethed, naar han vender sig imod det. Medlidenhed har ogsaa 2 Arter: den sædvanlige Rørelse, der vender sig mod det Endelige i Lidselsen „bemitleidet und bedauert will aber der edle und grosse Mensch auf diese Weise nicht seyn. Denn insofern nur die [S. 532] nichtige Seite, das Negative des Unglücks herausgehoben wird, liegt eine Herabsetzung darin. Das wahrhafte Mitleiden ist im Gegentheile die Sympathie mit der zugleich sittlichen Berechtigung des Leidenden“.

[S. 550 f.] Hoved-Collisionen i den græske Tragoedie er deels den substantielle, Familie, Stat o: s: v; deels en mere formel, især fremstillet i Oedipus rex og Oed. af Col.; hvor der handles om, hvorvidt Msk. er skyldig i det, han ubevidst og villieløs efter Guldernes Bestemmelse har foretaget sig. [S. 552 f.] de græske Helte ere nu ikke bange for at paatage sig Skyld.

³⁵ Sophokles von J. J. C. Donner. Heidelberg. 1839.
U. D. Oedipos Kolonæus
 v. 308 Antigone.

Ich seh' ein Weib

Uns immer näher kommen, auf ätnäischem
 Rossfüllen sizend; und die Sonne abwehrend, schirmt
 Gesicht und Haupt ihr bergend ein Thessalerhut.

In diesem Sinne osv.] S. V. I, S. 120 f. det Tragiske skal osv.] sml. S. V. I, S. 124 f. ³⁵ Sophokles von osv.] Ktl. Nr. 1202.

Wen seh' ich?

Und ist es Etwas oder Nichts? Und irr' ich wohl?

Ich glaub's, und glaub'es wider nicht, und zweige still

Ich Arme!

Sie ist es wirklich: näher kommend lächelt sie

Mir zu mit heiterm Auge, ja nun seh' ich klar

Sie ist es leibhaft, sie nur ist's, Ismenes Haupt.

Antigone.

36

v. 844. Nicht unter Menschen, nicht unter Todten

U. D.

Im Leben nicht heimisch noch im Tode.

Det er en ganske mærkelig Ting, Gudernes Vrede forfølger 37
Labdakoss Slægt, det er øiensynligt i Oedips Skjebne, hans Døtre U. D.
af hans ulykkelige Ægteskab er Antigone og Ismene. Antigone
er imidlertid som man seer forlovet med Kreons Søn. Familien
udvikler sig ganske roligt. Det er det græsk tragiske. Det roman-
tiske Tragiske lod sig knytte hertil, naar jeg f. E. lod Antigone
være forelsket med hele Kjærlighedens Energie, men hun ikke
vilde gifte sig, for at standse Hevnens Guddom, hun ansaae sig
selv for at være et Offer for dens Vrede, da hun tilhørte Oedips
Slægt, men hun vilde ingen Slægt efterlade, der igjen kunde blive
Gjenstand for de vrede Guders Forfølgelse. —

Philoktetes.

38

v. 96.

Odysseus

U. D.

Mir, Sohn des edlen Vaters war als Jüngling auch

Die Zunge langsam und die Hand zu Thaten schnell.

Nun durch Erfahrung reifer, seh' ich auf der Welt

Vollendet Alles nur die Zung', und nicht die That.

³⁶ Af den i 35 anf. Oversættelse, S. 186. — Sml. S. V. I, S. 135. ³⁷ Sml. S. V. I, S. 131 ff. ³⁸ Af den i 35 anf. Oversættelse, S. 218.

1841—4239
U. D.

I Philoktet bliver Situationen selv endog reflekteret v. 878.879.40
U. D.

Philoktet staaer saa vel paa Grændsen til at være Drama, som til at være interessant. Philoktets stigende Forbittrelse og den dermed forbundne stigende Selvmodsigelse i hans Adfærd er dyb psykologisk Sandhed; men det Hele er ikke antikt.

^{39—40} Sml. S. V. I, S. 128.

III A 103

III 208

7-11

粉

廿

111 112 113

Facsimile af Teksten Side 57, A 133

242 se. 2te April 1890 of gr. Rhy. fgs. under surface under Log²
a) *Barrogetta* eggs and *Hydraspis* and some of *Hydraspis*
and *Hydraspis* *Hydraspis* *Hydraspis*
and *Hydraspis* = *Hydraspis*

1872

als Augenzeuge sein.
v. G. m. u. h.

Wegman. Jan 18. Am. Mus. Nat. Hist. at New York
recollects *Styracis*

und Meer -
 in Meer -
 in Meer -
 in Meer -
 in Meer -
 in Meer -

L

1427

~~Handwritten text, mostly illegible due to fading and crossing out.~~

~~Handwritten text, mostly illegible due to fading and crossing out.~~

Handwritten text, mostly illegible due to fading and crossing out.

Handwritten text, mostly illegible due to fading and crossing out.

(1427)

Handwritten text, mostly illegible due to fading and crossing out.

KILDE-ANGIVELSE,
MANUSKRIFT-BESKRIVELSE
OG TEXTKRITISKE
OPLYSNINGER

Med E. P. I	betegnes:	Af Søren Kierkegaards Efterladte Papirer ved H. P. Barfod (Kbh. 1869), I—II (1833—43).
— B-Fortegn.	—	Fortegnelse over de efter Søren Aabye Kierkegaards Død forefundne Papirer. 1865 optaget af H. P. Barfod. Manuskript.
— L-Fortegn.	—	Fortegnelse over Manuscripterne af S. Kierkegaard. optaget efter hans Død af Henr. Lund. d. 17 Januar 1856. Manuskript. (Se Fortale I, S. VIII).
— U-Fortegn.	—	Universitets-Bibliotekets Fortegnelse over Søren Kierkegaards Manuskripter.
— * ved Stykkernes Numre	—	de Stykker, som ikke før har været trykt.
— Mgl.	—	at Original-Manuskript mangler.
— Tal med \times imellem	—	Tvær- og Længdemaal i Millimeter.
— \div	—	at et Blad er beklippet.
— 1 S., 2 SS. osv.	—	at en Side, to Sider osv. er helt eller delvis beskrevet.
— <i>Kursiv</i>	—	Udgiver-Bemærkninger i de tekst-kritiske Oplysninger.

\perp betyder: vinkelret(te) paa

4 kt.	—	firkantet
4.	—	Kvart
8.	—	Oktav
<	—	fremkommet ved S. K.s Rettelse af
	—	udslettet af S. K. med Blyant
	—	— — — — Blæk

Forøvrigt er brugt følgende Forkortelser:

Anm.	Anmærkning	mgl.	mangler
Barf.	H. P. Barfod	m. m.	med mere
Beg.	Begyndelsen	mrk.	mærket
beg.	begyndende	osv.	og saa videre
besk.	beskaaret	Pap.	Papiret
Bl. Bll.	Blad Blade	Pb.	Papbind
blaal.	blaalig	rektang.	rektangulær
efterh.	efterhaanden	Rett.	Rettelse(r)
f. ff.	og følgende Side(r)	S. SS.	Side Sider
	Nummer (Numre) osv.	Shb.	Shirtingbind
Fol.	Folio	S. K.	Søren Kierkegaard
Forgyldn.	Forgyldning	Skr.	Skriften
gennemg.	gennemgaaende	sl.	sluttende
grønl.	grønlig	Slutn.	Slutningen
gull.	gullig	sml.	sammenlign
iflg.	ifølge	spr.	sprængt
indv.	indvendig	Tidsbestem.	Tidsbestemmelsen
Kt. Ktt.	Kant Kanter	Tidsr.	Tidsrummet
langstr.	langstrakt	Tit.	Titel
Lb.	Læderbind	ubeskr.	ubeskrevet
Lin.	Linie	uregelm.	uregelmæssig
Læsn.	Læsningen	Vb.	Vælskbind
Marg.-Tilf.	Marginal-Tilføjelse(r)	Vm.	Vandmærke

Umiddelbart efter de Tal, der giver Optegnelsernes Numre i Udgaven, følger for en Del af disse Numres Vedkommende (ligesom i de to foregaaende Bind) Henvisninger til Manuskript-Stykkernes Plads i B-Fortegn.; i de Tilfælde hvor Identificeringen ikke er umiddelbart givet, men helt eller delvis beroer paa Slutninger, er dette i Henvisningerne tilkendegivet ved Hjælp af skarpe Klammer, med Tilføjelse af Spørgsmaalstegn hvor Identificeringen helt eller delvis er tvivlsom. Ved et: = L-Fortegn., føjet til Henvisningen til B-Fortegn. angives, at det paagældende Nummer hører til den Afdeling af Papirerne, hvorover ogsaa Henrik Lund har optaget Fortegnelse, hvis Nummerering indtil Nr. 382 er den, der følges i B-Fortegn.

Efter en stor Del af Numrene følger umiddelbart kun en Streg; herved angives, at det paagældende Nummer hører til den Afdeling af Udgavens Materiale, der falder udenfor Lunds og Barfods Fortegnelser. Dette gælder i nærværende Bind for Optegnelserne B 28—30, der findes i et Exemplar af S. K.s Disputats, som først i Aaret 1890 er kommen til Universitetsbiblioteket, ved Køb paa Auktion efter Etatsraad F. S. Bang; endvidere for

hele den store Samling af Manuskripter der knytter sig til første Udgave af Værket „Enten—Eller“ — dog med to Undtagelser: 1) det under Nr. 398 paa B-Fortegn. opførte Manuskript med S. K.s Afskrivers Kopi af et i Tryk-Manuskriptet blandt Diapsalmata udslettet længere Stykke (se B92); 2) det under Nr. 288 paa L-Fortegn. og B-Fortegn. anførte Omslag med Indhold, hvorom henvises til Manuskript-Beskrivelsen til: A 242—246; B: 31—39. 179,4—11. 187.

I selve Manuskriptbeskrivelsen er skarpe Klammer benyttet til at betegne de Dele af denne, der paa Grund af Materialets nuværende defekte Tilstand kun har Beskrivelsen i B-Fortegn. at holde sig til; men forøvrigt maa det bemærkes, at — saavidt gørligt ved Hjælp af B-Fortegn. — Materialets oprindelige Tilstand er lagt til Grund for Beskrivelsen, medens der er set bort fra de Defekter, hvormed det nu efter Barfods senere Behandling præsenterer sig.

I et Brev til Boesen, dateret 6. Febr. 1842 (Kierkegaardske Papirer, udgivne af Raphael Meyer. S. 69), har vi S. K.s eget Ord for, at idetmindst en Del af Kollegiet til Schellings Forelæsninger i Berlin i Vintersemestret 1841—42 ikke er nedskrevet paa selve Forelæsningerne, men Renskrift foretaget bagefter; det Samme gælder efter al Sandsynlighed ogsaa det lille Notebogs-Kollegie til Marheinekes Forelæsninger. Derimod har vi utvivlsomt i C 28 bevaret nogle paa Stedet gjorte Optegnelser fra en enkelt af Werders Forelæsninger, medens de øvrige dertil hørende ret sparsomme Optegnelser (C 29) sikkert er Hjemme-Renskrift.

I de tekstkritiske Oplysninger henviser Brøktal til Linie i Stykket (altid talt fra oven); almindeligt Tal med Brøktal ved angiver Stykkets Nummer og Linien; hvor vedkommende Stykke strækker sig over to eller flere Sider indskydes (med et S. foran) Sidetallet foran Linietallet, som da gælder vedkommende Side. Til venstre for skarp Klamme anføres med spærret Tryk hvad den trykte Text har, og til højre følger hvad Kilden har, eller med Tegnet < foran hvad Manuskriptet oprindeligt har haft, som saa af S. K. selv er bleven rettet til det i den trykte Text optagne. Tilføjelsen af manglende Forkortelses-Punktum, Prik over i, Tøddel over ö eller ä eller ü, samt Gengivelsen ved Chr (chr) af det af S. K. ret hyppigt benyttede χ i Forkortelser for Christus, Christendom, Christne, christelig er der ikke taget Hensyn til i de tekstkritiske Oplysninger; Overstregninger meddeles kun, hvis de sikkert kan tydes og menes at være af Interesse for Texten; men ellers vil enhver Afvigelse fra Kilden findes anført.

Med nærværende Bind er følgende Numre af B-Fortegn. helt udtømte: 288. 383. 398. 408. 409. 427. 428. 430. 431. 444. 446. 447. 449. 452. 464, og følgende delvis: 146. 366. 368.

Ifølge B-Fortegn. fandtes i Aaret 1865 Numrene 424—454 i en stor Papæske, udenpaa hvilken S. K. med egen Haand havde skrevet: „Journaler

og andet Sligt fra en ældre Tid“; Æsken var desuden med Rødkridt mærket: A. Ifølge L-Fortegn. fandtes „i en stor Sæk“ bl. a. Manuskripter til „Enten—Eller“. Ifølge Bemærkning af Barfod (E. P. I, S. 334) fandtes de nu manglende Manuskripter (bestaaende af „løse, større og mindre Papirsstumper“) til B: 179, 2, 12, 18, 19, 24, 25, 31—34, 36, 43, 45, 46, 49—53, 58, 59, 61, 62, 64—68, 71; 180, 4—18; 181, 5—11 „samlede i et Bundt“. De øvrige Manuskripter til B 179—181, der er bevarede og ligeledes bestaaer af løse Papirer, fandtes sammen med andre Manuskript-Brudstykker til forskellige af S. K.s Værker i en Pakke med Paaskrift af Barfod: „Ankommet i 1866 Decbr. fra Kbh., derfor ikke katalogiseret“; rimeligvis har da ogsaa de specificerede (nu manglende) Undernumre af B 179—181, som findes trykt i E. P. I, hørt til samme Pakke.

146 (C1)	findes i	U-Fortegn.	40 L
288	—	-	4
366	—	-	39 C
368	udgør	—	68
383	findes i	—	40 M
398	—	-	4
408—409	—	-	60
427	—	-	60
428 Mgl.			
430 Mgl.			
431	—	-	40 L
444	—	-	40 L
446	—	-	40 L
447 Mgl.			
449	—	-	40 M
452	—	-	39 C
464	—	-	2
B-Fortegn. udgør		—	72
L-Fortegn.	—	—	71

Af Numrene udenfor Lunds og Barfods Fortegnelser findes B 28—30 i U-Fortegn. 2; B 31—192 (s: samtlige Manuskripter til „Enten—Eller“) tilligemed A 242—246 og C 28 udgør U-Fortegn. 4.

A

1—13: 431. — 6 løse Blade, 8. (...
× 210 sml. 197 ff.); tre Ktt.
besk. med Rester af grønt spr.
Snit; den ubeskaarne Kt. be-
klippet. Pap.: Konzept; grovt;
Vm. C & I HONIG. Skr. 1:
rolig, tildels sirlig. 2—8: sir-
lig. 9—13: rolig, tildels sirlig.
— 9 SS.

Anm.: de fem Blade er med Blæk
paginerede paa hvert Blads første Side
med de ulige Tal 1—9, det sjette Blad
upagineret. 1—4 anbragt uden Margen;
1 optager hele S. 1 og øverste Trediedel
af S. 3; S. 2 er ubeskr.; 2 og Beg. af 3
findes paa S. 3; Resten af 3 samt 4:
paa S. 5. 5—13 anbragt med smal
ydre Margen; af 5 findes Beg. paa S. 5,
Resten paa S. 7; Noten er anbragt ne-
derst paa S. 4, som forøvrigt er ubeskr.
ligesom hele S. 6; 6 og Beg. af 7 findes
paa S. 7, Resten af 7 paa S. 9; S. 8 er
ubeskr.; 8—10 findes paa S. 9; 11: paa
S. 10; 12—13 findes paa sidste Blad,
12: øverst paa første Side, 13: øverst
paa anden Side; begge Sider forøvrigt
ubeskr.

1³ mere (] < mere; 1, S. 6⁸
uendelig] uendelige 1, S. 6¹³
Omgivelers] Omgivelser
4⁸ det anden Gang] < den
4⁵ altereret] alteret 5⁵ ham,]
< ham. 5¹⁰ er] er || Viden ||
5, S. 8⁴ -erkjendelsen] <
-kjendelsen 7⁸ at første Gang]

|| at | at 7, S. 9¹⁴ Viis,] < Viis.
10² oftere] ofte 11¹¹ afhæn-
gig] uafhængig.

*14: 446. — Notebog, 8. (83 × 125),
Vb. med rødt nopret Pap.,
Guldlinier paa Ryggen; grønt
spr. Snit. Pap.: Enhjørning-
Vm.; ribbet; svært. Skr.:
snart hurtig, tildels flygtig,
snart roligere; paa første
Side af femte Blad-Rest:
med Blæk, forøvrigt: med
Blyant. — 15 SS.

Anm.: første Side af Forsatsbladet
foran er overtrukket med marmorert
Papir, paa anden Side er i Hjørnet
tilvenstre foroven med Blyant skrevet
8/2 Mk. 8 Sk.; Siden forøvrigt ubeskr.
ligesom de to følgende Blade, af det
første er en Strimmel paalangs afrevet;
derefter følger de smalle Rester af 8 ud-
skaarne Blade med Brudstykker af ialt
14 Optegnelser. Det første Blad har haft
en Optegnelse øverst paa hver Side, det
andet: en Optegnelse øverst paa første
Side, og paa anden Side en Optegnelse,
der er sluttet et Stykke over Midten paa
tredie Blads første Side; tredie Blads
anden og fjerde Blads første Side har
været helt beskrevne, fjerde Blads an-
den Side kun paa øverste Halvdel lige-
som Siderne af femte og sjette Blad;
af syvende Blad har kun første Side
været beskrevet; ottende Blad har paa
første Side kun haft en Optegnelse
øverst, medens anden Side har Opteg-

nelles-Rester baade foroven og midtpaa. Det følgende Blad er pagineret 20, og indeholder Beg. af 15 og 16.

*15—31: 446 (se 14), S. 20—44. —

Skr. 15: stor; flygtig; med Blyant. 16: stor; gennemg. flygtig, enkelte Steder roligere; med Blyant. 17: stor; flygtig; med Blyant. 18—19: stor; hurtig; med Blyant. 20: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig; med Blyant. 21—22: stor; hurtig; med Blyant. 23—25: tildels stor; gennemg. hurtig, hist og her roligere; med Blyant. 26: beg. rolig, snart hurtigere; med Blæk. 27: rolig; med Blyant, overkradset med Blæksløjfer. 28—29: rolig; med Blyant. 30—31: stor; hurtig; med Blyant. —21 SS.

Anm.: Bladene er med Blyant paginerede paa hvert Blads første Side med de lige Tal. 15 anbragt øverst paa S. 20 og 21, sl. med en Linie øverst paa S. 22, med et Mærke og Henvisning til „p. 24^a“. 16: nederst paa S. 20. 21. 22 under Blyantsstreger; Tilføjelsen beg. nederst paa S. 22, med Fortsættelse der optager S. 28—29, sl. øverst paa S. 30, som forøvrigt er ubeskr.; nederst paa S. 22 er anbragt et „cfr. p. 28^a“. 17 Beg.: øverst paa S. 22, umiddelbart efter Slutn. af 15, Slutn.: øverst paa S. 23. 18—19: paa S. 23; Beg. af 18: i umiddelbar Fortsættelse af 17, tildels henover to Blyantsstreger paaskraa, der oprindelig er anbragt til Adskillelse mellem 17 og 19; Slutn. af 18 (ved Mærke sammenvist med Beg.): nederst paa Siden, under 19. 20—21: paa S. 24; 21 øverst, adskilt fra 20 ved en dobbelt Blyantsstreg. 22 optager hele S. 25, sl. øverst paa S. 26, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele S. 27. 23: paa S. 31 f.; Notens første Linie: nederst paa S. 31, anden Linie: nederst paa S. 32 under Blyantsstreg. 24: paa S. 32 f. 25: paa S. 34 f. 26—29: paa S. 36—39, hvert Stykke

øverst paa sin Side; Siderne forøvrigt ubeskr. ligesom hele S. 40. 30: øverst paa S. 41, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele S. 42. 31: øverst paa S. 43, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele S. 44.

15⁴ Natur,] Natur, | Du vor f | 15⁷ det] < den 16⁵ Afskeed] afskeed 16, S. 16⁵ Smag.] Smag sidst paa en Side 17³ frygt ikke] | frygt ikke | frygt ikke 22¹ Der er] Der 23¹ Semipe-] Semp- 23³ uendelige] uendelig 23³ -tionel] -tionem instruit] instuit 23⁵ Enkelte] Enkelt 23⁷ sig,] sig sidst paa en Side 23⁹ en] < et 24¹ contenderint,] contenderint, | non impunita | 24³ magna] < magnus 24³ in] i 25³ umuligt] umuligt | uden for | 25³ gaaer forud] < gaaer ud 25⁵ F i Fødsel] < S 26³ Skibbrud] < Skibbrud 26⁵ ham] han

32: 446 (se 14), S. 45. — Skr.: tildels stor; rolig; med Blyant; i Tilføjelsen: med Blæk.

*33: 446 (se 14), S. 46. — Skr.: rolig.

Anm.: øverst paa Siden, som forøvrigt er ubeskr.

¹ end] en

34: 446 (se 14), S. 47. — Skr.: stor; rolig; med Blyant.

Anm.: øverst paa Siden, som forøvrigt er ubeskr.

35: 446 (se 14), S. 48 f. — Mgl. — E. P. I, S. 265.

Anm.: Iffg. B-Fortegn anbragt paa S. 49, medens S. 48 har været ubeskr.

*36: 446 (se 14), S. 50. — Skr.: stor; beg. rolig, snart hurtigere; med Blyant.

37: 446 (se 14), S. 51. — Skr.: tildels stor; rolig; med Blyant.
 *Hegel] medens Hegel

*38—41: 446 (se 14), S. 52—57. — Skr. 38: tildels stor; gennemg. rolig, hist og her hurtigere; med Blyant. 39: gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere. 40: tildels stor; rolig; med Blyant. 41: stor; rolig; med Blyant.

An m.: 38 optager S. 52 f., 39: S. 54 f.; 40 anbragt paa S. 56, 41: paa S. 57.

38³ blot er] blot 38⁴ Alle]
 < alle 39, S. 21⁸ Maade]
 Maade || af ||

42: 446 (se 14), S. 58 f. — Skr.: tildels stor; rolig; første Ord: med Blæk, forøvrigt: med Blyant.

An m.: optager S. 59; S. 58 ubeskr.

*43: 446 (se 14), S. 60. — Mgl. — B-Fortegn.

44: 446 (se 14), S. 61. — Mgl. — E. P. I, S. 266.

*45—49: 446 (se 14), S. 62—69. — Skr.: 45—47: stor; rolig; med Blyant. 48: stor; beg. rolig, snart hurtigere; med Blyant. 49: stor; gennemg. rolig, hist og her hurtigere; med Blyant.

An m. 45—47: paa S. 62—64, hvert Stykke paa sin Side. 48: beg. S. 65, sl. midt paa S. 67, som forøvrigt er ubeskr.; Stykket indledes med et Dobbeltkors som Henvisningstegn. 49 optager hele S. 68, sl. øverst paa S. 69, som forøvrigt er ubeskr. ligesom

de følgende 21 Blade, af hvilke det første er pagineret 70; af det sidste er en uregelm. Lap afrevet. Derpaa følger ubetydelige Rester af to Blade, og det bagerste Forsatsblad med 50.

48, S. 23⁶ findes,] < findes.

*50: 446 (se 14), Forsatsbladet bagi. — Skr.: stor; hurtig; med Blyant.

An m.: anbragt øverst paa Bladets første Side, anden Side overtrukket med marmoreret Pap. Paa første Side er fra modsat Led øverst tilvenstre med Blyant skrevet: 420, og derunder: 240.

51: 447 [En lille Lommebog i Læder uden Mærke og Aarstal, indeholdende Optegnelser fra en Jyllandsrejse (tildels med Blyant)], S. 1—5. — Mgl. — E. P. I, S. 252 f.

³ Kallundborg] fremhævet ³ Smakken] fremhævet

52: 447 (se 51), S. 6. — Mgl. — E. P. I, S. 254.

¹ Aarhus] fremhævet S. 26 ² Nysgjerrighed —] Nysgjerrighed —?

53: 447 (se 51), S. 6 f. — Mgl. — E. P. I, S. 254.

An m.: er i B-Fortegn. anført som: (Kallø-Knebel) S. 6. Aarhus Domkirke S. 7.

54—57: 447 (se 51), S. 8—13. — Mgl. — E. P. I, S. 254—256.

An m.: iflg. B-Fortegn. har 54—55 været anbragt paa S. 8, 56: paa S. 9, 57: paa S. 10—13.

55¹ Fred] fremhævet 57¹ Løsgænger] fremhævet Vagabonden] fremhævet 57³ Christiansfeldt] fremhævet 57¹⁰ o. s. v.] osv. 57,

S. 28² han] *fremhævet* 57,
S. 28⁸ han] *fremhævet*

*58: 447 (se 51), S. 14. — Mgl. —
B-Fortegn.

59: 447 (se 51), S. 16. — Mgl. —
E. P. I, S. 256.

¹ Syndsbevidstheden]
fremhævet ⁶ ogsaa] *frem-*
hævet ¹⁰ egen] *fremhævet*

*60: 447 (se 51), S. 17. — Mgl. —
B-Fortegn.

61—73: 447 (se 51), S. 17—36. —
Mgl. — E. P. I, S. 256—263.

Anm.: iflg. B-Fortegn. har 61 været
anbragt paa S. 17, 62 begyndt paa S. 18,
63 været anbragt paa S. 20, 64 begyndt
paa S. 20, 65 været anbragt paa S. 21,
66 paa S. 22, 67 paa S. 23—27, 68 be-
gyndt paa S. 28, 69 paa S. 30 (70 ikke
anført i B-Fortegn.), 71 begyndt paa
S. 32, 72 paa S. 35, 73 paa S. 36.

62⁶ de første Gang] *frem-*
hævet 62¹¹ misforstaaede]
fremhævet recenserede]
fremhævet 62¹⁸ forstod]
fremhævet 62¹⁴ ogsaa han]
fremhævet dette] *fremhævet*
det første Gang] *fremhævet*
62¹⁵ Digteren] *fremhævet*
62¹⁹ ubevidste] *fremhævet*
62²⁰ Offret bevidst] *frem-*
hævet 64¹ Min Ulykke]
fremhævet 64² forsaae]
fremhævet Idealet] *frem-*
hævet 64⁷ Endnu] *fremhæ-*
vet 66¹ Sæding] *fremhævet*
66⁶ Hede-Egnen] *fremhævet*
67¹ Hald] *fremhævet* 67, S. 32¹
o. s. v.] osv. 67, S. 32² dette]
fremhævet 68¹ Heden] *frem-*
hævet 68, S. 33^{6f} egentlig]
egenlig 69¹ Hundrup efter

B-Fortegn.] Man 71¹ f. E.]
f. Ex. 71⁶ Holstebro] *frem-*
hævet 71, S. 35⁶ Idum] *frem-*
hævet 73, S. 36¹ Sæding]
fremhævet 73, S. 36⁷ dog
ikke] dog med Bemærkning:
„I Haandskriftet findes her
indskudt Ordet „ikke“, der
dog efter Sammenhængen
maa være en Fejlskrift.“

*74: 447 (se 51), S. 37. — Mgl. —
B-Fortegn.

75—84: 447 (se 51), S. 37—43. —
Mgl. — E. P. I, S. 263—265.

Anm.: iflg. B-Fortegn. har 75 be-
gyndt paa S. 37, 76 paa S. 38, 77 været
anbragt paa S. 39, 78 begyndt paa S. 39,
79 paa S. 40, 80—81 været anbragt paa
S. 41, 82 begyndt paa S. 41, 83 været
anbragt paa S. 43, 84 begyndt paa S. 43.

78² nøgent] *fremhævet*
afsløret] *fremhævet* 78⁵
adsprede] *fremhævet* 79¹
o. s. v.] osv. 83, S. 39² Regn-]
fremhævet

*85: 449 ([En indbunden Bog,
uden Aarstal og Mærke], 4.
(270 × 211); grønt spr. Snit.
Pap.: Vm. kronet Løve med
Tordenkile, paa Fodstykke V
RYHEID, indeni en Dobbelt-
kreds PRO PATRIA EI-
USQUE LIBERTATE, for-
oven med Krone med et Træ
i Toppen. C & I HONIG;
ribbet; svært), S. 1. — Skr.:
sirlig.

Anm.: Stykkerne i 449 anbragte
med bred ydre Margin. 85: øverst
paa første Side, der iflg. B-Fortegn.
har været pagineret 1; Siden forøvrigt
ubeskr. ligesom hele anden Side af
Bladet, hvis Marginaldel mgl.

- ¹⁴ vergessen.] vergessen
¹⁷ Synden.] < Synden.
- 86: 449 (se 85), S. 4. — Skr.: sirlig.
 Anm.: det er Bladets første Side
 der er pagineret 4.
- *87—88: 449 (se 85), S. 4 f. —
 Skr. 87: rolig, tildels sirlig.
 88: gennemg. sirlig, enkelte
 Steder hurtigere.
 Anm.: 88: anbragt i Marginen paa
 S. 4, udfor Beg. af 87.
 87⁸ Han] han 87⁷ Villie“]
 Villie 87¹⁸ j i jo] < s
- 89—91: 449 (se 85), S. 5. — Skr.:
 sirlig.
 91¹ til at] til
- 92: 449 (se 85), S. 5 f. — Skr.:
 rolig, tildels sirlig.
⁸ scholastiske] schola-
 stisk
- *93: 449 (se 85), S. 6. — Skr.: sirlig.
 Anm.: anbragt i Marginen øverst.
 Trou-] < Tro-
- 94—95: 449 (se 85), S. 6. — Skr.:
 rolig, tildels sirlig.
 95² en anden Gang] end
 95⁷ min] < mine
- *96: 449 (se 85), S. 6. — Skr.: rolig,
 tildels sirlig.
⁸ -Moment-] < -Moment,
- 97: 449 (se 85), S. 7. — Skr.: rolig,
 tildels sirlig.
- *98: 449 (se 85), S. 7. — Skr.: rolig,
 tildels sirlig.
¹ F i Forstudier] < V
- 99—101: 449 (se 85), S. 7. — Skr.
 99—100: rolig, tildels sirlig.
 101: beg. rolig, snart hurtigere.
 99⁵ ret] < Ret 100⁸ for
 at] < fordi 101³ er] er || det ||
- *102: 449 (se 85), S. 7. — Skr.: beg.
 sirlig, snart hurtigere.
² Jøderne] < de xstne
- 103—105: 449 (se 85), S. 8. —
 Skr. 103: rolig, tildels sirlig.
 104: rolig. 105: beg. rolig,
 efterh. hurtig.
 103⁴ Sekunden] Sekunden
 || og || 104¹ blot] blot || at ||
 105⁵ Historie —] Historie
 med en Tankestregs Afstand
 efter den- i denne] < dett
 105⁶ sin Tid] sin 105¹² etc.
 etc.] etc. etc.)
- *106: 449 (se 85), S. 8. — Skr.: beg.
 sirlig, efterh. hurtig.
¹ Format-] < Formast-
- *107—109: 449 (se 85), S. 9. —
 Skr. 107: beg. sirlig, efterh.
 hurtig; i Noten: rolig. 108:
 rolig. 109: beg. sirlig, snart
 hurtigere.
 107⁴ G i Grunden] < g
- 110: 449 (se 85), S. 9. — Skr.: rolig.
- *111: 449 (se 85), S. 9. — Skr.:
 hurtig.
⁸ Eders] Eder
- *112: 449 (se 85), S. 10. — Skr.:
 beg. sirlig, efterh. hurtigere.
⁷ Ufuldkommenheden]]
 Ufuldkommenhed

- 113—114: 449 (se 85), S. 10. — Skr.:
rolig, tildels sirlig.
114³ midt *anden Gang*] mit
114⁶ øieblikkelig] øieblik
- *115—117: 449 (se 85), S. 10. —
Skr. 115: beg. sirlig, snart
hurtigere. 116: hurtig. 117:
beg. rolig, snart hurtig.
- *118—120: 449 (se 85), S. 11. —
Skr. 118—119: rolig. 120:
beg. sirlig, efterh. hurtig.
118¹ gjort] gjort 120²
(Echos) Kjærlighed] (Echos
Kjærlighed) kun] kund 120⁵
saa] sig *anden Gang*]
sig || s ||
- 121—122: 449 (se 85), S. 11. — Skr.
121: beg. rolig, sl. hurtig. 122:
hurtig.
Anm.: Slutn. af Tilføjelsen til 121
anbragt i Marginen.
121⁵ sig,] < sig. mig,]
mig
- *123: 449 (se 85), S. 11. — Skr.:
beg. sirlig, snart hurtig.
¹ realiserer] realisere
- *124: 449 (se 85), S. 12. — Skr.:
beg. rolig, snart hurtig.
² hører] høre
- 125—128: 449 (se 85), S. 12. —
Skr. 125—126: rolig. 127:
hurtig. 128: rolig; med Blyant.
- *129—130: 449 (se 85), S. 12 f. —
Skr. 129: beg. rolig, efterh.
hurtig. 130: rolig, tildels sirlig.
Anm.: 130 anbragt paa S. 12.
- *131—132: 449 (se 85), S. 13. —
Skr. 131: rolig, tildels sirlig.
132: beg. sirlig, efterh. hurtig.
132¹ det *første Gang*] det
|| var || 132⁴ det] det || var ||
- 133—134: 449 (se 85), S. 13. —
Skr. 133: beg. rolig, snart hur-
tig. 134: hurtig.
- *135—139: 449 (se 85), S. 14. —
Skr.: hurtig.
135, S. 58⁶ ind-] || ind || ind-
139² Dersom] „Dersom
139⁶ der er *anden Gang*] der
- 140—142: 449 (se 85), S. 15. —
Skr. 140: tildels stor; hurtig.
141: hurtig. 142: stor; hurtig.
- *143: 449 (se 85), S. 15. — Skr.:
gennemg. rolig, enkelte Steder
hurtig.
- *144: 449 (se 85), S. 16. — Skr.:
beg. rolig, efterh. hurtigere.
³ fordi] fodi -smerterne,]
< -smerterne.
- 145: 449 (se 85), S. 16. — Skr.:
tildels stor; hurtig.
Anm.: Stykket slutter omtrent midt
paa Siden, som forøvrigt er ubeskr.
ligesom hele den følgende Side af Blad-
et. Iflg. B-Fortegn. har ogsaa „Resten“
været ubeskr.
- 146—149: 383 ([Bog i stor Kvart,
grønt Bind]; 8 Bll. (204 × 242).
Pap.: Konzept; grovt; Vm.
E & R), S. 1. — Skr. 146: stor;
rolig; med Blyant. 147—149:
rolig, tildels sirlig.
Anm.: Stykkerne i 383 anbragt med
bred ydre Mærgen. 146 anbragt i Mar-
ginen, et Stykke nede paa Siden; 148:
i Marginen udfor Slutn. af 147.

146³ *Læsn. tvivlsom paa Grund af Overstregning med Blæk af Barf.* 147¹² *derover—]* *derover— — — de to Tankestreger formentlig tilsat af Barf.* 149⁸ *mig og]* *mig 149⁶ Ringens]* *Ringens || Aand || 149⁹ mig] < Dig*

150: 383 (se 146 ff.), S. 1 f. — Skr.: rolig, tildels sirlig.

⁴ *til at]* *til*

*151: 383 (se 146 ff.), S. 2. — Skr.: rolig.

152—158: 383 (se 146 ff.), S. 2. — Skr.: rolig.

159: 383 (se 146 ff.), S. 3 f. — Skr.: rolig, tildels sirlig.

An m.: Bladets Marginaldel fjærnet.

160—163: 383 (se 146 ff.), S. 4. — Skr.: rolig.

161⁸ *sig]* *siig*

164: 383 (se 146 ff.), S. 4 f. — Skr.: rolig.

165: 383 (se 146 ff.), S. 5. — Skr.: rolig.

166: 383 (se 146 ff.), S. 5 f. — Skr.: rolig.

Et Stykke (fra Lin. 15 „vilde“ til Lin. 19 „Be-“): Mgl. — E. P. I, S. 293 f.

An m.: af Lin. 19 (fra „drager“) og Lin. 20 (til „freise“) kun det Nederste af Bogstaverne bevaret. Et Stykke af Bladets Text udklippet, se 169.

⁷ *Jeg har]* *Jeg ⁹ sjæl-]* *sjæle- ¹⁸ elskede]* *Læsn. tvivlsom paa Grund af Barf.'s Overstregning.*

167—168: 383 (se 146 ff.), S. 6. — Skr.: rolig.

169: 383 (se 146 ff.), S. 6. — Mgl. — I Faksimile ved E. P. I (bagerst). Skr.: rolig. — Ogsaa E. P. I, S. 294 f.

An m.: Stykket udklippet af Journalen.

170: 383 (se 146 ff.), S. 6 f. — Skr.: rolig. Overstregningen er maa-ske kun Barf.'s.

171—173: 383 (se 146 ff.), S. 7. — Skr. 171: rolig. 172: beg. rolig, efterh. hurtigere. 173: hurtig.

171¹⁸ *-qvægede]* *< -qvædede 172¹⁸ faaer]* *for*

174—178: 383 (se 146 ff.), S. 8. — Skr. 174: beg. rolig, efterh. hurtigere. 175—177: rolig. 178: hurtig.

174, S. 71¹ [®] *Tydningen tvivlsom paa Grund af Barf.'s Udstregning, se E. P. I, S. 296, og sml. A 149.* 174, S. 71² *An-tydninger]* *antydninger 174, S. 71⁸ S i Slig]* *< s 174, S. 71⁴ mig ind]* *mig 178⁶ F i Fanden]* *< f*

179—186: 383 (se 146 ff.), S. 9 f. — Mgl. — E. P. I, S. 297—300.

An m.: 183 (paa S. 10) har været overstreget af S. K. med Blæk (sml. Anm. til 188).

179¹ *Schellings]* *fremhævet 179⁸ Virkelighed]* *fremhævet 179⁸ hun]* *fremhævet 179¹⁰ kunde]* *fremhævet 179¹⁴ det første Gang]*

fremhævet 183, S. 74¹ Du]
fremhævet 183, S. 74² Du
første Gang] *fremhævet* 184³
 Næste] *fremhævet* 184⁶
 selv] *fremhævet* være]
fremhævet 185¹ Lidenskab]
fremhævet

187: 383 (se 146 ff.), S. 10 f. — S. 10
 (Beg. af Stykket til Lin. 6
 „paa-“): Mgl. — E. P. I, S. 300.
 S. 11 (Resten) Skr.: rolig.

188—193: 383 (se 146 ff.), S. 11. —
 Skr. 188: beg. rolig, efterh.
 hurtig. 189: beg. rolig, efterh.
 hurtig. 190—192: gennemg.
 rolig, hist og her hurtigere.
 193: rolig.

Anm.: 188 er bleven stærkt til-
 blækket ved Overklating fra Over-
 stregningen af 183 paa den foregaaende
 Side; Stykket er derfor af S. K. bleven
 omskrevet i Marginen (o: 189).

188⁸ -hed] -hed.

194: 383 (se 146 ff.), S. 12. — Skr.:
 gennemg. rolig, hist og her
 hurtigere.
⁵ faae] at faae ¹⁰ man] Du
¹³ egl.] || till || egl. ²⁰ Øre,]
 Øre, || men ||,

195: 383 (se 146 ff.), S. 12 f. — Skr.:
 beg. rolig, efterh. hurtig.
⁸ Himmell-] Himmel-

196: 383 (se 146 ff.), S. 13. — Skr.:
 gennemg. rolig, hist og her
 hurtigere.

Anm.: Stykket slutter midt paa
 Siden, som forøvrigt er ubeskr. lige-
 som hele den følgende Side; paa ot-
 tende Blad er bagfra anbragt C 30—33.

⁶ Dig] Dig || til ||

197—199: 368 (= L-Fortegn. —
 Bind, indv. af S. K. mrk. JJ, 8.
 (128 × 210), Vb. med Blind-
 tryk og Forgyltn. paa Ryggen,
 i øverste og nederste Rygfelt i
 Forgyltn. en Lyre; grønt spr.
 Snit. Pap.: som 1 ff.), S. 1. —
 Mgl. — E. P. I, S. 324.

Anm.: Bladet har iflg. B-Fortegn.
 været pagineret 1; forud for det findes
 foruden Forsatsblad fire ubeskr. Blade;
 af det fjerde er den ene Halvdel paa-
 langs bortskaaret. — Stykkerne i 368
 anbragt med smal ydre Margin.

*200: 368 (se 197 ff.), S. 2. — Skr.
 rolig.

201—202: 368 (se 197 ff.), S. 2. —
 Skr. 201: rolig. 202: beg. rolig,
 efterh. hurtig.

203: 368 (se 197 ff.), S. 3. — Skr.:
 rolig.
² „für] für

*204: 368 (se 197 ff.), S. 3. — Skr.:
 rolig.

205—206: 368 (se 197 ff.), S. 3. —
 Skr. 205: rolig. 206: rolig,
 tildels sirlig.
 206³ Forr-] For-

207: 368 (se 197 ff.), S. 3 f. — Skr.:
 gennemg. rolig, enkelte Steder
 hurtig.

*208—209: 368 (se 197 ff.), S. 4. —
 Skr. 208: gennemg. rolig, en-
 kelte Steder hurtigere. 209:
 rolig.

208, S. 83¹ For-] || H || For-

210: 444 (Bind, indv. af S. K. mrk.
 HH, 8. (107 × 168), Vb. med

rødt nopret Pap., Guldlinier og Blomsterrosetter paa Ryggen; grønt spr. Snit. Pap.: som 14), S. 1.—Skr.: sirlig.

Anm.: anbragt øverst i Hjørnet tilhøje.

211—212: 444 (se 210), S. 1 f. — Skr. 211: tildels stor; gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. 212: rolig.

Anm.: Stykkerne er anbragt med Linier \perp Bladets korte Led, 211 dels paa S. 1 beg. paa Sidenes inderste Del, saaledes at en smal Rand af Sidenes øverste Del (hvor 210 findes i Hjørnet tilhøje) danner Margen, dels paa nederste Halvdel af S. 2 beg. paa Sidenes yderste Del (paa øverste Halvdel af Siden er 213 og 214 anbragt med Linier \perp Bladets lange Led); 212 optager største Delen af den som Margen opsparede Del af S. 1 imellem 210 og 211.

211⁶ F i Fornyede] < f F i Forældede] < f 211⁸⁰ er] er || det || 211, S. 88⁶-physik] < -physisk 211, S. 88⁷ Chrsto] xsto.

*213—214: 444 (se 210), S. 2. — Skr. 213: sirlig. 214: rolig.

Anm.: anbragt paa øverste Halvdel af Siden, hvis nederste Halvdel optages af Slutn. af 211 med Linier \perp Linierne i 213 og 214.

214, S. 89⁸ bl i blandt] < m

*215: 409. — Lap, rektang.; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: gull. Konzept. Skr.: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: Tidsbestem. tvivlsom.

*216: 408. — Blad, $\frac{1}{2}$ Fol.-Ark. Pap.: Bikube-Vm.; ribbet; svært. Skr.: rolig. — 1 S.

Anm.: Tidsbestem. tvivlsom.

¹ Liv første Gang] Liv ||, ||
*Jeg.] Jeg. S. 90³-punkt.)]

-punkt. S. 90⁸ er] er || forsv ||
S. 90⁶ er] er || men ||

217—221: 430 [5 Smaalapper]. — Mgl. — 217—218: E. P. I, S. 272. 219—221: E. P. I, S. 316 f.

Anm.: i B-Fortegn. er kun 217 og 221 specificerede (217 kun ved Dateringen), for 218—220 er Identificeringen derfor tvivlsom. For 219—221 Tidsbestem. tvivlsom.

218¹ om Alt] fremhævet
218² mod Alt] fremhævet
218⁸ eie] fremhævet 221¹
Min...Venskab] fremhævet

222—226: ? — Mgl. — E. P. I, S. 317 f.

Anm.: Tidsbestem. tvivlsom.

222, S. 92¹ Ord] fremhævet
Mening] fremhævet 225⁴
Den] fremhævet

227—241: 368 (se 197 ff.), bagfra Bl. 1—6. — Skr. 227: rolig. 228: beg. rolig, efterh. hurtigere. 229—230: hurtig. 231: beg. rolig, snart hurtig. 232—234: rolig. 235: rolig, tildels sirlig. 236: rolig. 237: beg. rolig, efterh. hurtigere. 238: beg. rolig, efterh. hurtigere. 239: sirlig. 240: beg. sirlig, efterh. hurtigere. 241: beg. rolig, efterh. hurtig. — 7 SS.

Anm.: Stykkerne er anbragt med smal ydre Margen. 227—229: paa første Blads første Side, der er pagineret 1; 230 begynder paa samme Side, slutter paa andet Blads første Side, der er pagineret 2; første Blads anden Side ubeskr. 231 og Beg. af 232: paa andet Blads første Side; Slutn. af 232 og 233: paa tredje Blads første Side, der er pagineret 3. 234—235: paa andet Blads anden Side. 236: paa tredje Blads første Side, under 233; tredje Blads anden Side ubeskr. 237—238: paa fjerde Blads første Side, der er upagineret; fjerde

Blads anden Side ubeskr. 239—240 og Beg. af 241: paa femte Blads første Side, der er upagineret; femte Blads anden Side ubeskr. Slutn. af 241: paa sjette Blads første Side, der er upagineret og forøvrigt ubeskr.; paa sjette Blads anden Side, der er pagineret 330, slutter de fra modsat Led af Bindet begyndte Optegnelser.

228¹¹ den] < det 230¹⁷
-skjæmmelse] -skjæmmelse
235⁴ Hetero-] Hetero- 237⁸
saare] saar 237⁴ deraf] <
af 237⁷ faaer] for

*242—243: 288 (= L-Forategn.). Et Omslag dannet af et Fol.-Ark (Pap.: Muslinge-Vm. HOL- LAND; ribbet; sml. B 191, 12 ff.) med to Segl (SK); Indholdet af S. K. paa Udsiden af Omslaget betegnet: „De første Rudimenter til Enten—Eller. den grønne Bog. nogle Enkeltheder som ikke bleve brugte.“ (Skr.: rolig). — Lap, rektang.; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 244. Skr.: flygtig; Blækket afbleget. — 1 S.

Anm.: Stykkerne hører sandsynligvis til den Del af Omslagets Indhold, der af S. K. er betegnet: „nogle Enkeltheder som ikke bleve brugte“ (i: Enten—Eller), men Omslagets Indhold har været udtaget af Barf., og Konstateringen af hvad der kan have hørt til den anførte Afdeling, er derfor ikke helt sikker.

243² da er] er 243³ vundet] < gived [?]]

*244: 288 (se 242 f.). — Ark 218 × 266; 2 Bl. Pap.: Post-Velin; blankt. Skr.: rolig. — 1 S.

Anm.: anbragt øverst paa sidste Side. Om Stykkets Forhold til Omslaget 288 gælder det samme som bemærket i Anm. til 242 f.

⁸ F i Forhold] < Q

*245—246: 288 (se 242 f.). — Lap rektang. Pap.: Koncept; grovt (sml. A 146 ff.). Skr. 245: hurtig. 246: rolig. — 2 SS.

Anm.: 245 optager Lappens ene Side. 246 anbragt øverst paa den anden Side, som forøvrigt er ubeskr. Om Stykkernes Forhold til Omslaget 288 gælder det samme som bemærket i Anm. til 242 f.

245⁴ et] < en

B

1: 428 [Stort Kvant; 2 Blade.] — Mgl. — E. P. I, S. 267—271.

Anm.: med Bemærkning: paa et løst Ark.

¹³ Andersen] fremhævet
²¹ f. En... Grønne] fremhævet
S. 106²⁴ Fanden] F....
S. 107¹⁶ Holst] fremhævet
S. 109²⁴ Piece] Pjece f. E.]
f. Ex. S. 109²⁶ o. s. v.] osv.

*2—24: 427. — Sammenhæftning, 4. (172 × 217), af to sammen-

lagte Fol.-Ark; det første Blad 4. afrevet, 7 Bl. Pap.: som A 216. Skr. 2: tildels stor; gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere. 3—4: rolig. 5—6: tildels stor; hurtig. 7: hurtig. 8 i sidste Tilføjelse: stor; hurtig; forøvrigt: rolig. 9: beg. hurtig, sl. roligere. 10—11: rolig. 12: beg. rolig, efterh. hurtig; i Tilføjelsen til Noter: rolig. 13: rolig. 14:

gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere. 15: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtigere. 16: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtigere. 17: stor; hurtig. 18: stor; hurtig; med Blyant. 19: beg. rolig, snart hurtig. 20: enkelte Steder stor; gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. 21: enkelte Steder stor; hurtig. 22: stor; rolig. 23: tildels stor; beg. rolig, efterh. hurtig. 24: stor; hurtig. — 13 SS.

Anm.: Stykkerne 2—11 anbragt uden Margen; 2—3 optager første Blads første Side, 4—7: den anden; 8—11 anbragt paa øverste Halvdel af andet Blads første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side. 12—15 anbragt paa tredje Blad, som er brækket; 12: paa Bladets første Side, øverst i den indre Kolonne, Noten midt i den ydre Kolonne; 13: i den ydre Kolonne ovenover Noten til 12; 14 begynder forneden i den indre Kolonne paa Bladets første Side, slutter øverst i den ydre Kolonne paa anden Side; af Noterne er den første anbragt i den ydre Kolonne paa første Side, den anden i den indre Kolonne paa anden Side; 15 anbragt uden Margen et Stykke under Slutn. af 14 paa anden Side, hvis nederste Halvdel er ubeskr. 16—24 anbragt uden Margen; 16: øverst paa fjerde Blads første Side; 17: midt paa samme Side, som forøvrigt er ubeskr.; 18: øverst paa fjerde Blads anden Side, som forøvrigt er ubeskr.; 19: øverst paa femte Blads første Side, som forøvrigt er ubeskr.; 20: øverst paa femte Blads anden Side, som forøvrigt er ubeskr.; 21: øverst paa sjette Blads første Side, som forøvrigt er ubeskr.; 22: øverst paa sjette Blads anden Side, som forøvrigt er ubeskr.; 23 optager øverste Halvdel af syvende Blads første Side, som forøvrigt er ubeskr.; 24: øverst paa syvende Blads anden Side, som forøvrigt er ubeskr.

2¹⁹ Indledningen] < Fortalen 3² med] med || Hegel || 3⁸ for at] for 5³ er det] er

6² egl.] *Læsn. tvivlsom* 9¹ Swift] < Sterne 12, S. 116³ foeminini] foemini 12, S. 116⁴ stærkere] stærkere || Nat || 12, S. 116¹³ end] en 12, S. 116¹³ lig i ligesom (anden Gang)] < me 14⁴ Kugle,] Kugle., 14⁶ A i Alt] < I 14⁷ I i Intet] < A 14, S. 117⁸ Peripheriens] < den 17² Alt.]] Alt. 19¹-veer] -veer. 19⁴ den første Gang] < det 23, S. 119⁴ dets] < dens

*25: 464. — Bind, 8.; Pb. Skr.: sirlig; med Blyant. Understregningen: med Blyant.

*26—27: 464 (se 25), Indsiden af Bindet foran. — Pap.:...-Vm.; ribbet. Skr. 26: rolig, tildels sirlig. 27: rolig.

*28—30: — Exemplar af Disputatsen, Bind, 8.; Shb. med blomstret Mønster, Tit. paa Ryggen: Om Begrebet Ironi ved S. Kierkegaard; Skrivpapir, blegrøde Forsatsblade; Guld-snit. Skr. 28—29: rolig, tildels sirlig. 30: beg. sirlig, efterh. hurtig.

Anm.: 28 anbragt paa Foden af Bogens S. 272; 29: paa Foden af S. 322. 30 begynder øverst paa første Side af Forsatsbladet foran, slutter øverst paa anden Side.

30¹³ han] han || ikke || 30²⁸ p.] p. || 284 o: f || 30, S. 122³ B.]] B.

*31—32: 288 (se A 242 f.). — Ark som A 244; 2 Bll. Skr. 31: beg. rolig, snart hurtig, sl. flyg-

tig. 32: beg, rolig, snart flygtig; i Tilføjelserne: roligere; dens sidste Tilføjelse: med Blyant. Med Ansigtsp profiler og Pennep røver. — 2 SS.

Anm.: Stykkerne hører til den Af-
deling, der udenpaa Omslaget af S. K.
er betegnet: „De første Rudimenter til
Enten—Eller“. 31: paa første Side;
32: paa tredje. Anden og fjerde Side
ubeskr.

31⁶ og] og || det || 31¹¹ en-
ten] || h || enten 32¹ Alt er]
Alt er [< Natten] er 32, S.
126⁴¹. Apel —] Apel — || (Kl.
er 11³/4. endnu er det Dag)] ||
32, S. 126⁵ D i Dette] < F
32, S. 126⁸ er første Gang] er
|| 11³/4 ||

*33—39: 288 (se A 242 f.). — Ark
som A 244; 2 Bll. Skr. 33:
hurtig; med Blyant. 34: hurtig,
tildels flygtig. 35: gennemg.
rolig, hist og her hurtigere.
36—37: hurtig. 38: hurtig,
tildels flygtig. 39: hurtig. —
3 SS.

Anm.: Stykkerne hører til den Af-
deling, der udenpaa Omslaget af S. K.
er betegnet: „De første Rudimenter til
Enten—Eller“. 33—37 optager første
Side; 33: øverst paa Siden, derefter 34
og 35 anbragte med smal indre og ydre
Margen; 36: paaskraa ud i den ydre
Margen i Mellemrummet mellem 33 og
34; 37: paalangs i den ydre Margen.
38: øverst paa anden Side, med smal
indre og ydre Margen. 39: et Stykke
nede paa tredje Side, som forøvrigt er
ubeskr. ligesom hele fjerde Side.

34³ Man] || enten vare ||
Man 35⁸ den] den || Lykke-
lige [?] || 35⁵ uden] uden || s ||
38³ saa] saa || aandelig || 38⁶
ham,] ham, || thi dette e ||
38, S. 128³ besat] besat || , ||
38, S. 128¹⁸ blev] < blev

*40: — Sammenhæftning, 4. (216
× 272); 2 Ark (4 Bll.). Pap.:
som A 244. Skr. i første
Halvdel: gennemg. rolig, til-
dels sirlig, hist og her hur-
tigere; i et Par Rett.: hurtig.
I anden Halvdel: beg. rolig,
efterh. flygtig, dog de fleste Ste-
der ved ny Udgang beg. rolig.
Et enkelt Sted med Rødkridt
en Understregning i Texten
(Ordet „Skolelestere“ S. V. I,
S. 212¹⁹) og i Marginen et Kors;
kun faa Rett. (et Par med Bly-
ant), et Par Marg.-Tilf. — 8 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
Halvdel Textkolonne, den ydre Margen.
Sammenhæftningen er paa første Side i
øverste Hjørne tilhøjre mrk. I, i øverste
Hjørne tilvenstre, paaskraa med Streg
under: „Enten—Eller.“

I overstreget med Blyant

*41: — 3 Ark + 3 Sammenhæftnin-
ger (3 + 3 + 6 Ark) + 15 Ark,
4. (219 × 272); 60 Bll. (af tredje
Sammenhæftnings fjerde Blad
er den nederste Halvdel af
Marginaldelen afrevet). Pap.:
som A 244. Skr.: enkelte Ste-
der stor; gennemg. rolig, til-
dels sirlig, hist og her hurtig,
tildels flygtig; to Steder Under-
stregning med Blyant i Texten;
en enkelt Marg.-Tilf. med Bly-
ant; kun faa Rett., flere store
Marg.-Tilf. — 116 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
Halvdel Textkolonne, den ydre Margen;
hele Manuskriptet har Spor af at have
været sammenrullet paalangs (sml.
K. ske Papirer, S. 68 Lin. 10); Sammen-
hæftningerne har sort Hæftesnor. Før-
ste Ark er paa første Side i øverste
Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dob-
beltstreg under, mrk.: „Enten—Eller.“;

de øvrige Ark og Sammenhæftninger er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre mrk. 2—21; i Sammenhæftningen mrk. 6 er Bladene med Blyant mrk. a—m; Arket mrk. 16 er beskrevet først paa S. 1, derpaa paa S. 3 (mrk. A), saa paa S. 2 (mrk. B), fjerde Side ubeskr.; hele Manuskriptet slutter øverst paa første Side af Arket mrk. 21, som forøvrigt er ubeskr. — Øverst paa første Arks første Side er 182 anbragt.

4³ Øieblik] Øieblik ||, at je|| 13^a til] til || en stor Bog || 18^a et] < eet 19^a K i Kirken] < S 20^a lidende] liden 20^a Moder] Moder || og holde f || 20⁷ Huset,] Huset, || ell. || 24¹ „al Verden“,] „al Verden“. *under disse to Ord med Rødkridt en Streg ført ud i Marginen og dér afsluttet med to lodrette Streger* 26^a dog] dog || at || 26, S. 133³ hvø] hvor 26, S. 133¹⁰ Og] og 27¹ færdigt,] færdigt, || især, hvis man || 27⁵ dertil] < til 27¹⁸ -punkte] -punkte || über ||

Steder Understregning med Blyant i Texten, tildels med Blyantsmærker i Marginen; et enkelt Sted (udfor S. V. II, S. 281¹⁰) et Rødkridtsmærke i Marginen; kun faa Rett. og Marg.-Tilf., Rett. tildels med Blyant, to Steder med Afskriverens Haand. — 220 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margin; Sammenhæftningerne har Hæftesnor af fin rød Silke. Første Sammenhæftning er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dobbeltstreg under, mrk. „B.“, i øverste Hjørne tilhøjre, paaskraa med Dobbeltstreg under: „B.“; de øvrige Sammenhæftninger og de to løse Ark er paa første Side i øverste Hjørne tilhøjre mrk. 2—11 (3—5 med Rødkridt, forøvrigt med Blæk); Manuskriptet slutter nederst paa sidste Side af sidste Ark.

1³ dog] dog || ikk || 3 Linierne i Texten understreget med Rødkridt, Marg.-Tilf. forsynet med Klammer og et stort Dobbeltkors, begge Dele med Rødkridt 4 med Rødkridt

*42: — 1 Sammenhæftning (6 Ark) + 1 Sammenhæftning (5 Ark) + 7 Sammenhæftninger (à 6 Ark) + 2 Ark, 4.; 110 Bl. Sammenhæftning 1—5 (205 × 256) Pap.: Post-Velin; gull.; svært; Vm. I WHATMAN 1838; Resten (204 × 255) Pap.: Post-Velin; gull.; svært; Vm. I WHATMAN-TURKEY MILL 1840 Skr.: hist og her stor; i Beg.: rolig, tildels sirlig; forøvrigt: gennemg. hurtig, hist og her flygtig, dog enkelte Steder ved ny Udgang beg. rolig, tildels sirlig. Enkelte

*43—44: — Bind (udv. paa Etikette af S. K. mrk. „Berlin.“ — “(overkradset med Blæk), 4. (204 × 242); stift hæftet, med lyst lilla Overtræk; 36 Bl. Pap.: som A 146 ff.), Bl. 1. Skr. 43: rolig, 44: rolig; i sidste Linie: hurtig.

Anm.: Bindet sammen med 67 ff. („den blaae Bog“) anbragt i et Omslag (hvor sandsynligvis ogsaa Bindet 98 ff. og muligvis Papirerne 133—168 har haft Plads) dannet af et Fol.-Ark (Pap.: som A 85) med to Segl (SK); Indholdet af S. K. paa Udsiden af Omslaget betegnet: „Forfæderens Dagbog.“ (Skr.: sirlig), med Bemærkning: „NB. i den blaae Bog paa Bindet findes et Enkelt, der skal bruges i Fortalen af Victor

Eremita.“ (Skr.: rolig), se 169 ff. — Brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Stykkerne 43—44 anbragt paa første Side af Bl. 1, hvis anden Side er ubeskr. ligesom hele Bl. 2.

43⁸ Ulixes] < Ulisses
43⁶ negavit] negavit || vias ||

*45: — Bind (se 43 f.), Bl. 3—7. Skr.: gennemg. rolig, tildels sirlig, hist og her hurtigere. Kun faa Rett.; et Par Marg.-Tilf.

Anm.: begynder øverst paa første Side af Bl. 3, slutter nederst paa første Side af Bl. 7.

1⁸ sidste] sidste || Middel ||
2 Overstregningen har først været med Blyant 3⁵ virkelige] virkelige || ikke || 3⁷ denne] < det 3¹⁸ opdage] opdage | sin || 3, S. 137²⁶.
Overstregningen har først været med Blyant 3, S. 137⁶ Verden.] Verden. || D || 3, S. 137⁶ mere] mere || f || 3, S. 137¹⁷ Hele.] Hele. || Andre || 4⁴ har raset] < vil rase 4⁵ subtil] < subtilt

*46: — Lap, rektang., af Blad; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: beg. sirlig, efterh. hurtig, hist og her flygtig; uden Rett. — 1 S.

Anm.: findes indlagt i Bindet 43 f.

*47: — Bind (se 43 f.), Bl. 7—8. Skr.: gennemg. sirlig, enkelte Steder hurtigere. Et Par Rett. og Marg.-Tilf.

Anm.: begynder øverst paa anden Side af Bl. 7, slutter (med de tre sidste Ord) øverst paa første Side af Bl. 8.

1² med] med || A || 2 ind-

klammet med Rødkridt, og ovenover ligeledes med Rødkridt anbragt et NB. med to Streger paaskraa over 2⁸ nogenlunde] < ret godt

*48—53: — Bind (se 43 f.), Bl. 8. — Skr. 48: rolig; Overstregningen har først været med Blyant. 49: rolig. 50,1—4: hurtig, tildels flygtig; 50,5: sirlig. 51—52: rolig. 53: beg. rolig, efterh. hurtig.

Anm.: 48—49 anbragt øverst paa første Side af Bl. 8, lige under Slutn. af 47. 50: et Stykke længere nede paa Siden; Tilføjelsen til 50,1 med Linier ud i Marginen; 50,2—4 ligeledes; 50,5 anbragt i Marginen udfor 50,3 i Mellemrum mellem 50,2 og 50,4. 51: i Marginen, et Stykke under 49. 52: i Marginen, et Stykke under 51, ovenover Tilføjelsen til 50,1. 53 anbragt dels øverst paa Siden (som Fortsættelse af 47), med Linier beg. i Textkolonnen ovenover 48, sl. ude i Marginen ovenover 49; dels i Mellemrummet mellem 48 og 50,1, i Textkolonnen, med de sidste to Linier ud i Marginen i Mellemrummet mellem 51 og 52. Nederste Trediedel af Siden er ubeskr.

50,2¹ Joh.] med Blyant
50,3¹ Joh.] med Blyant 50,4¹ Joh.] med Blyant

*54: — Blad, 4. (204 × 255), sammenlagt i 8. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig; et Par Rett. — 2 SS.

Anm.: findes indlagt i Bindet 43 f. — De to sidste Sider 8. ubeskr.

*55—56: — Bind (se 43 f.), Bl. 8—23, S. 1—30. Skr.: gennemg. rolig, tildels sirlig, enkelte Steder hurtig, tildels flygtig; en Del Rett. og Marg.-Tilf.; fra

S. 23 (S. V. I, S. 318²⁰ „Tanten“ til S. 27 (S. V. I, S. 321³¹ „land-økonomiske“): Blækket afbleget, med rødlig Tone (sml. 92), med Rett. og Tilf. med andet Blæk.

An m.: 55 begynder øverst paa anden Side af Bl. 8, hvor der begynder en Paginering med Blyant, der er fortsat Bindet ud. 56 slutter øverst paa første Side af Bl. 23 (pagineret 30).

55,3⁵ -heden] -heden
|| fødte || 55,4 Ovids] < Dig-
terens 56,3² male,] < male.
56,11 med Blyant, med Ind-
føjelsesmærke

*57: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. (202 × . . . sml. 67 ff.); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 146 ff. Skr.: rolig; hele Stykket overstreget med Blæk.

An m.: Lappen findes indlagt i 43 f. — Af Stykkets sidste Linie findes kun spredte Rester af Bogstaver bevaret langs Lappens uregelm. afrevne Kant. Anbragt med smal indre og ydre Margen paa Bladets første Side, sammen med 61,2 og 2; paa anden Side findes 61,1 og (fra modsat Led) 62.

*58—59: — Bind (se 43 f.), S. 30—45. Skr.: gennemg. rolig, tildels sirlig, enkelte Steder hurtig, tildels flygtig. „Fritz“ de første Par Gange rettet til „Edvard“, forøvrigt overstreget med Blæk (paa et enkelt Sted nær), ellers næsten ingen Rett. og kun nogle faa Marg.-Tilf.

An m.: 58 begynder paa S. 30 med en lille Afstand fra Slutn. af 56; efter 58,1 er der afsat omtrent 1/4 Textkolonnes tom Plads; den nederste Del af S. 45 (efter Slutn. af 59) er ubeskr.

58,3 S. 144⁰ paa] paa || glat
Iis || 58,4³ U i Ualmindelige]
< u

*60: — Bind (se 43 f.), S. 46. Skr.: hurtig, tildels flygtig; et enkelt Ord og nogle Linier: med Blyant.

An m.: spredte Smaastykker, anbragte dels i Textkolonnen (tildels med Linier ud i Marginen) dels i Marginalkolonnen.

*61—62: — Lap (se 57). Skr. 61,1: hurtig. 61,2: flygtig; med Blyant. 61,3: hurtig. 62: hurtig, tildels flygtig.

An m.: 61,1 anbragt paa Bladets anden Side med smal ydre og indre Margen. 61,2—3: paa Bladets første Side sammen med 57; 2 i Marginen tilvenstre for 57, med Linier ⊥ Linierne i 57; 3: ovenover 57. 62: paa samme Side som 61,1, men fra modsat Led, med indre og ydre Margen; ovenover Stykket, ved Lappens uregelm. afrevne Kant, Rester af et Par Bogstaver skrevne paa samme Led som 61,1.

61,1³ uhensigts-] < uhensigts-

*63—66: — Bind (se 43 f.), S. 47—57. Skr.: gennemg. rolig, tildels sirlig, hist og her hurtig, tildels flygtig. „Fritz“ overalt overstreget med Blæk, ellers kun faa Rett.; en Del Marg.-Tilf.

An m.: 63 begynder øverst paa S. 47; 66 slutter nederst paa S. 57.

63,1² oprigtig] oprigtigt
63,2¹ Det] || Ægteskabet || det
63,3⁴ L i Latterligt] < 1 63,6⁷
fravriste] fravriste || Fr. || [F
i Fr. < I [?]] 63,7 med Blyant,
med Indføjelsesmærke 64,1⁸
tillokkende] tillokkende ||,
64,2³ parviis] parvis 64,3⁸
med Blyant, med Indføjelsesmærke
65,1⁸ med Blyant,
med Indføjelsesmærke 66,1⁸

med Blyant 66,2³ Hvad]
|| Skrift || hvad

*67—97: — Bind, udv. paa Etikette af S. K. mrk. „A^s Papirer“, 4. (202 × 242); stift hæftet, med blaaf, blankt Overtræk; 20 Bll. Pap.: som A 146 ff. Skr. 67: rolig. 68: gennemg. rolig, tildels sirlig, enkelte Steder hurtigere. 69: rolig, tildels sirlig. 70: gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. 71: gennemg. rolig, hist og her hurtigere. 72: hurtig. 73: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. 74: beg. rolig, snart hurtig. 75: hurtig, sl. flygtig. 76: hurtig, efterh. flygtig. 77: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. 78: hurtig, tildels flygtig. 79—80: tildels stor; flygtig. 81: rolig, tildels sirlig. 82: tildels stor; flygtig. 83: rolig. 84: rolig, tildels sirlig. 85: stor; hurtig. 86: beg. sirlig, efterh. hurtigere. 87: hurtig, snart flygtig. 88: hurtig; i sidste Linie: stor; rolig. 89: hurtig, tildels flygtig. 90: gennemg. rolig, tildels sirlig, hist og her hurtig. 91: beg. rolig, efterh. flygtig; i Marg.-Tilf.: hurtig. 92: hurtig; Blækket afbleget, med rødlig Tone (sml. 55 f.). 93: hurtig, tildels flygtig. 94: beg. rolig, efterh. flygtig. 95: gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. 96: beg. rolig, snart flygtig. 97: gennemg. rolig, enkelte Steder hurtig. — 29 SS.

Anm.: Bindet anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). — Brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margin. 67 anbragt øverst tilhøjre paa anden Side af Bl. 1, som forøvrigt er ubeskr. 68 optager Bl. 2—3. 69: paa Bl. 4, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 70 begynder øverst paa anden Side af Bl. 4, slutter paa Bl. 6, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 71 begynder øverst paa anden Side af Bl. 6, slutter paa Bl. 7, midt paa anden Side, som forøvrigt er ubeskr. 72: øverst paa første Side af Bl. 8, som forøvrigt er ubeskr. 73: paa Bl. 9, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 74—76: paa anden Side af Bl. 9. 77: paa Bl. 10, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 78: paa Bl. 10, øverst paa anden Side, som forøvrigt er ubeskr. 79: paa første Side af Bl. 11, Textkolonnen. 80: Beg. udgøres af Texten til Beg. af 79, derpaa fortsættes med ny Redaktion i Marginalkolonnen paa Bl. 11, sl. midt paa Bladets anden Side, som forøvrigt er ubeskr. 81—82: paa første Side af Bl. 12; 81: øverst paa Siden, 82: under Midten af Siden, med Linier ud i Marginen. Anden Side af Bl. 12 ubeskr. 83: øverst paa første Side af Bl. 13, som forøvrigt er ubeskr. 84: øverst paa første Side af Bl. 14, som forøvrigt er ubeskr. 85: paa Bl. 15, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 86—87: paa anden Side af Bl. 15; 87 i Marginalkolonnen nedenfor 86. 88—89: paa Bl. 16, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr.; 89 i Marginalkolonnen udfor 88. 90—91: paa anden Side af Bl. 16. 92: paa Bl. 17, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. 93—97: paa anden Side af Bl. 17; 96—97: i Marginalkolonnen, 96 udfor 93, 97 udfor Slutn. af 94; nederste 1/4 af Siden ubeskr. — Af Bl. 18 og 19 er de nederste 2/3 bortklippede; de bevarede Dele af Bladene er ubeskr.; paa første Side af den smalle Rest af Bl. 18 langs Hæftningen findes Bogstav-Rester fra to Textlinier. Bl. 20 ubeskr.

68,¹ No 1] med Blaakridt
69,¹ det] < den 70,¹ med
Blaakridt 71,¹ med Blaakridt
72¹ Die] < Der 72³ wär]

< wäre 73⁴ -trækkene]
 -trækkene || for || 73⁶ med
Blaakridt 77² en] en || s ||
 77⁸ med *første Gang*] *Læsn.*
tvivlsom: ved [?] Armen.]
 Armen., 81⁷ let.] < let, 82¹
 I] < i Karl,] Karl., 87¹¹ er]
 er || det jo e, || 91,1⁵ han]
 han || har || 92¹ p i paa] < b
 94⁴ de] < det

*98—118: — Bind (paa Indsiden
 af Forsatsbladet (foran Bl. 1) i
 Hjørnet øverst tilvenstre af
 S. K. mrk. „Berlin.“, 116 ×
 130; Vb. m. Forgylde., Guld-
 snit; 62 Bl. Pap.: Post-Velin,
 gull., svært; Vm. I WHAT-
 MAN TURKEY MILL 1838 —
 sml. 42), Bl. 1—58. Skr. 98:
 beg. rolig, snart hurtig; over-
 kradset med Blyant. 99: beg.
 rolig, efterh. hurtig; overkrad-
 set med Blyant. 100: beg. ro-
 lig, snart hurtig; overkradset
 med Blyant. 101: gennemg.
 rolig, hist og her hurtig; over-
 kradset med Blyant. 102: beg.
 rolig, efterh. hurtigere; over-
 kradset med Blyant. 103: hur-
 tig; overkradset med Blyant.
 104: stor; rolig; først skrevet
 med Blyant, derefter optrukket
 med Blæk. 105: gennemg.
 hurtig, enkelte Steder roligere.
 106 i Overskriften: stor;
 rolig; først skrevet med Bly-
 ant, derefter optrukket med
 Blæk. Forøvrigt: hurtig.
 Hele Stykket overkradset med
 Blyant. 107: hurtig, tildels
 flygtig. 108: beg. rolig, efterh.

hurtigere. 109: rolig; med
 Blyant. 110: rolig. 111: rolig;
 med Blyant; overkradset med
 Blyant. 112: beg. rolig, efterh.
 flygtig. 113: hurtig; overkrad-
 set med Blyant. 114: beg. ro-
 lig, efterh. hurtigere; over-
 kradset med Blyant. 115—
 116: hurtig; overkradset med
 Blyant. 117—118: hurtig. —
 17SS.

Anm.: Bindet har sandsynligvis af
 S. K. været anbragt i Omslag sammen
 med 43 f. (se Anm. dertil). Bl. 1—4
 ubeskr. 98: med ydre Margen, paa
 Bl. 5 øverst paa første Side, som for-
 øvrigt er ubeskr. 99—100: paa anden
 Side af Bl. 5; 99 med ydre Margen,
 100 paalangs i Marginen. 101: med
 ydre Margen, midt paa første Side af
 Bl. 6. 102: med ydre Margen, paa
 anden Side af Bl. 6. 103: paa Bl. 7,
 øverst paa første Side, som forøvrigt
 er ubeskr. 104—105: paa anden Side
 af Bl. 7. 106: paa første Side af Bl. 8.
 107—108 begynder øverst paa anden
 Side af Bl. 8, slutter paa Bl. 10 første
 Side, hvis nederste 1/4 er ubeskr.; ingen
 Afstand mellem Slutn. af 107 og Beg.
 af 108. 109—110: paa Bl. 10, øverst
 paa anden Side, som forøvrigt er ube-
 skr. 111—112: paa første Side af Bl.
 11. 113—114: paa anden Side af Bl. 11.
 115—116: paa Bl. 12, henholdsvis øverst
 og midt paa første Side, som forøvrigt
 er ubeskr. 117: paa Bl. 12, øverst paa
 anden Side, som forøvrigt er ubeskr.
 118: med ydre Margen, øverst paa
 første Side af Bl. 20, som forøvrigt er
 ubeskr. ligesom Bl. 13—19 og Bl. 21
 —58. Paa Bl. 59, nederst paa første
 Side findes 131, indført fra modsat
 Led af Bindet.

99⁵ F i *Forlovede*] < f
 99¹¹, ind paa Regentsen]
 < herind 99¹³ Regentsen]
 Regentsen. 100² det] de
 100, S. 160⁴ men det] men
 101⁸ anden Maade] anden
 101⁹ mig] sig mig 102¹⁰
 -hedens] -heden 107,2¹⁰

vidt] < hvidt 114⁵ er] er
|| for || 118⁴ mig] < mit
under-] < uden-

- *119:—Trykt Pjece, 8., 14 SS. Skr.:
Udhævelserne og Henvisnin-
gerne dels med Rødkridt, dels
med Blyant. 1—3: stor; rolig;
med Blyant. 4: stor; rolig.
5: tildels stor; rolig. 6: tildels
stor; beg. rolig, snart hurtig.
7: stor; hurtig. 8: stor; rolig;
med Blyant. 9: hurtig.

Anm.: 1 anbragt paa Foden af S. 5.
2: i Marginen S. 7. 3: paalangs i Mar-
ginen S. 8. 4: paa Foden af S. 8.
5: paa Foden af S. 9. 6: paa Foden
af S. 10. 7: paalangs i Marginen S. 12.
8: paa Foden af S. 12. 9: foroven paa
S. 13.

- *120: — Omslag til trykt Pjece
(se 119), Ark, 140 × 228; 2 Bll.
Pap.: Trykpapir. Skr. 1—3:
tildels stor; hurtig. 4: tildels
stor; beg. rolig, efterh. hurtig.
5: tildels stor; hurtig. 6: til-
dels stor; beg. rolig, efterh.
hurtig. 7: stor; hurtig, tildels
flygtig. 8: tildels stor; beg.
rolig, efterh. flygtig. 9: tildels
stor; hurtig, tildels flygtig. —
3 SS.

Anm.: 1—3 anbragt paa første Side,
Noten til 1 ovenover Stykket; 4—6:
paa anden Side; 7—9: paa tredje Side;
fjerde Side ubeskr.

2³-mühler“]-mühler 4³
hver] || paa || hver 9³ naar]
naar || man ||

- *121: — Tre Sammenhæftninger
(mrk. 2—4 som Fortsættelse
af 40), 4.; 3 + 5 + 6 Ark (14
Bll.). Sammenhæftning 2
og 4 (204 × 255) Pap.: som i

42 „Resten“; Sammenhæft-
ning 3 (205 × 256) Pap.: som
i 42 „Sammenhæftning 1—5“.
Skr.: gennemg. hurtig, tildels
flygtig, dog paa de fleste Sted-
er ved ny Udgang beg. rolig,
tildels sirlig. Et enkelt Sted
(udfor S. V. I, S. 217²⁻⁶) i
Marginen et Spørgsmaalstegn
med Blyant, et andet Sted med
Rødkridt en Understregning i
Texten (Ordene „Scribes Thea-
ter“ S. V. I, S. 217²⁵) og i Mar-
ginen en Dobbeltstreg; kun faa
Rett. og Marg.-Tilf., et Par Rett.
med Blyant, en enkelt Tilføje-
lse paa tom Plads i Texten
(Ordene „synker i dens Bæger“
S. V. I, S. 219¹⁴) med Afskrive-
rens Haand. — 46 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
Halvdel Textkolonne, den ydre Margen;
Hæftesnoren af fin rød Silke. Manu-
skriptet slutter paa anden Side af Bl. 7
i Sammenhæftning 4, hvis sidste 5
Blade er ubeskr.

1³ Philosoph] Philosoph

- *122: — To Sammenhæftninger, 4.
(216 × 272 sml. 40); 2 + 2 Ark
(8 Bll.). Pap.: som A 244.
Skr.: enkelte Steder stor;
gennemg. rolig, tildels sirlig,
paa flere Steder hurtig, tildels
flygtig. Kun faa Rett., mange
tildels store Marg.-Tilf. (en
enkelt med Blyant). — 13 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
Halvdel Textkolonne, den ydre Mar-
gen; Sammenhæftningerne er paa før-
ste Side i øverste Hjørne til højre mrk.
henholdsvis 1 og 2, Sammenhæftning
1 paa første Side i øverste Hjørne til-
venstre, paaskraa med Streg under:
„Enten—Eller.“ — 13 er anbragt i
Textkolonnen efter 15, men ved tre

Stjærner vist ud i Marginalkolonnen efter 14; 16 og 17 anbragt i Marginalkolonnen; 19 kommer efter Slutn. af 20. Manuskriptet slutter i Sammenhæftning 2, midt paa første Side af Bl. 3, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele Bl. 4.

1⁶ Theatret] Theatret || le-
der [2] || 1, S. 169¹ Lyst,]
Lyst 3⁶ Børn.] < Børn,
5² tygger] tykker 6, S. 170²
af*) af 11, S. 171² H i Ho-
ratz] < D 13³ Tjenere]
Tjenere. 16⁹-folk]<-mænd
16⁸⁰-sphære,] -sphære.,
17, S. 173 at] at || I || 20³ en]
< end 20⁴ da] da jeg

- *123—131: — Bind (se 98 ff.), Bl. 59—62 beskrevne bagfra. Skr. 123: hurtig; med Blyant. 124: stor; hurtig; med Blyant. 125: tildels stor; hurtig; med Blyant. 126: tildels stor; gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere; med Blyant, Lin. 4 dog med Blæk. 127: tildels stor; hurtig, tildels flygtig; med Blyant. 128: som 127. 129: tildels stor; rolig; med Blyant. 130: hurtig. 131: rolig; med Blyant. — 8 SS.

Anm.: 123 anbragt paa Bl. 62, øverst paa første Side bagfra, som forøvrigt fra modsat Led optages af Optegnelser til C28, hvoraf de sidste to Linier er skrevet henover Slutn. af 123. 124: paa Bl. 62, øverst paa anden Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 125: paa Bl. 61, øverst paa første Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 126: paa Bl. 61, øverst paa anden Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 127—128: paa Bl. 60, øverst paa første Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 129: paa Bl. 60, øverst paa anden Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 130: paa Bl. 59,

øverst paa første Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr. 131: paa Bl. 59, øverst paa anden Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr.

123² op] op |, som Eleph |
129¹ S i Sorgens] < V 130⁸
Eller] < og

- *132: — Tre Sammenhæftninger, 4. (216 × 272 sml. 40); 2 + 2 + 2 Ark (12 Bl.). Pap.: som A244. Skr.: rolig, tildels sirlig; i en enkelt Marg.-Tilf.: hurtig. Kun faa Rett. og Marg.-Tilf. — 19 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; hele Manuskriptet har (ved Længdefolder) Spor af at have været sammenrullet paalangs (se Anm. til 41); de to første Sammenhæftninger har sort Hæftesnor. Første Sammenhæftning er paa første Side i øverste Hjørne tilhøjre, udenfor en Streg paa skraa, mrk. „Enten—Eller. af A³ Papirer.“, de to andre mrk. henholdsvis 2 og 3; de to første Sammenhæftninger har Paginering med Blyant. 1 er anbragt paalangs i Marginalkolonnen, 5 er anbragt indeni en afsluttende Krusedulle. Manuskriptet slutter i Sammenhæftning 3, midt paa første Side af Bl. 2, som forøvrigt er ubeskr. ligesom Bl. 3 og 4.

- *133: — Blad, 4. (204 × 255), sammenlagt i 8. + en Lap, rektang., med to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: gennemg. hurtig, tildels flygtig, enkelte Steder roligere. — 5 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Oktavarket er paa første Side i øverste Hjørne tilhøjre, med Blyant, mrk. 1, Lappen: 2. Slutn. af Stykket er anbragt paa den ene Side af Lappen, hvis anden Side er ubeskr.

- *134: — Blad, 4. (204 × 255). Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.:

beg. rolig, efterh. flygtig. — 1 S.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil).

- *135: — Ark, 4. (204 × 255); 2 Bll. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: enkelte Steder stor; gennemg. hurtig, tildels flygtig, enkelte Steder rolig. — 3 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Texten slutter midt paa tredje Side af Arket, som forøvrigt er ubeskr.

- *136—138: — Blad, 4. (204 × 254). Pap.: Post-Velin; Vm. I WHATMAN 1838 — sml. 42. Skr. 136: beg. sirlig, efterh. hurtig, tildels flygtig. 137: tildels stor; hurtig; i Marg.-Tilf.: med Blyant. 138: hurtig. — 2 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Bladet brækket, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. 136 optager Bladets første Side; 136,1 er anbragt som Tilføjelse, beg. i Textkolonnen, forøvrigt i Marginen. 137—138 optager Bladets anden Side.

- *139: — Lap, rektang.; to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: Konzept; grovt (sml. A 146 ff.). Skr.: hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Hovedstykke anbragt midt paa den ene Side af Lappen, med et NB. over Ordet „Fiskerpige“; Tilføjelser dels foroven og dels forneden.

- *140: — Blad, 4. (221 × 266). Pap.: som A 244. Skr.: gennemg.

flygtig, enkelte Steder rolig. — 1 S.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Texten anbragt med smal indre og ydre Margen.

- *141: — Lap, langstr. rektang., af Blad 4. (204 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 136 ff. Skr.: beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Anbragt med smal indre Margen.

- *142: — Ark, 4. (204 × 255); 2 Bll. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: enkelte Steder stor; beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. Kun faa Rett., en enkelt med Blyant. — 2 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Texten anbragt med bred ydre Margen; optager de to første Sider af Arket, som forøvrigt er ubeskr.

- *143—146: — Sammenhæftning, 4. (202 × 254); 2 Ark (4 Bll.). Pap.: som 136 ff. Skr. 143: i 1 stor; rolig; i 2 med Blyant; forøvrigt: gennemg. sirlig, enkelte Steder hurtigere. Flere Rett., en enkelt Marg.-Tilf. 144: i 1 med Blyant; forøvrigt: beg. sirlig, efterh. hurtigere. Et Par Rett. 145: i 1 med Blyant; forøvrigt: beg. sirlig, snart hurtigere. Et Par Rett. 146: i 1 med Blyant; forøvrigt: beg. rolig, snart hurtig, sl. flygtig. En Rett. med Blyant. — 7 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Hæftesnor af fin rød Silke; Sammenhæftningen er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dobbeltstreg under, mrk. „Enten Eller“.

- *147: — Blad (mrk. 2 som Fortsættelse af 143 ff.), 4. (216 × 270). Pap.:...-Vm. C & I HONIG; ribbet; svært. Skr.: beg. sirlig, efterh. hurtigere, sl. hurtig. Kun faa Rett. — 2 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Bladet brækket, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. Texten slutter midt paa anden Side, som forevrigt er ubeskr.

- *148—168: — To Sammenhæftninger (mrk. 3—4 som Fortsættelse af 147), 4.; 3 + 3 Ark (12 Bil.). Sammenhæftning 3 (237 × 282) Pap.: Post-Velin; Vm. I WHATMAN TURKEY MILL 1838 (sml. 98 ff.), hvert Ark har paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, i Blindtryk: BATH, herover tre bøjede Fjer sammenholdte forneden af en Ring, det Hele indrammet af en Dobbeltlinie i Ottekant; Sammenhæftning 4 (202 × 254 sml. 143 ff.) Pap.: som 136 ff. Skr.: gennemg. sirlig, hist og her hurtigere, enkelte Steder hurtig. Kun faa Rett.; en stor Del Marg.-Tiif. — 23 SS.

Anm.: har muligvis af S. K. været anbragt i Omslag sammen med 43 f. (se Anm. dertil). Brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Hæftesnøre af fin rød Silke.

Sammenhæftning 3 har Paginering 1—8, paa de første 8 Sider. Manuskriptet slutter i Sammenhæftning 4, midt paa første Side af sidste Blad, som forevrigt er ubeskr.

149,1 med Blyant, med Indføjelsesmærke 151,1 med Blyant 155,1 den] || jeg er som || det -stemme] < -partie 156, S. 181¹⁰ Er] || Saaledes | Er 156, S. 181²⁸ fordrer] || som den var en Rosenkrands || fordrer 156, S. 181²⁸ jeg] jeg || ved at bede dem || 156, S. 181³⁰ denne] < den 156, S. 181⁸⁴ med Blyant, og hele Stykket indrammet med Blyant 157,1 med Blyant 158,1 med Blyant 159,1 med Blyant 160,1 med Blyant, anbragt paaskraa i Marginen (under Slutn. af 156), med Indføjelsesmærke 160,5 med Blyant, med Indføjelsesmærke 161,2 med Blyant, med Indføjelsesmærke 162,5¹ K i Kjæpende] < k 162,6⁸ ud] herefter flere Liniers tom Plads 162,7 med Blyant, med Indføjelsesmærke 163,2 indklammet med Blyant 164,1 med Blyant, med Indføjelsesmærke 165,1 med Blyant, med Indføjelsesmærke 166,1 med Blyant, med Indføjelsesmærke 167,1 med Blyant, med Indføjelsesmærke 168,3⁵ anbragt indeni en afsluttende Krusedulle

- *169—171: — Bind (se 67 ff.), Indsiden af Bindet foran. Skr.

169: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig. 170: hurtig, tildels flygtig; overkradset med Blyant. 171: gennemg. hurtig, tildels flygtig, enkelte Steder roligere.

171¹ Eremitas] < Eremitus
171⁵ Skaal] < Skaal, 171⁷
taus] taus || Gudstjeneste. ||
171⁹ retter] retter || s ||

- *172: — 10 Sammenhæftninger (à 2 Ark), 4. (200 × 254); 40 Bll. Pap.: som 136 ff. Skr.: snart rolig, tildels sirlig, snart hurtig, tildels flygtig, ved ny Udgang dog som Regel beg. sirlig. Mange Rett. (nogle med Blyant); udfor et Stykke (S. V. I, S. 83⁸⁻²³) i Marginen en lodret Blyantsstreg med to Kryds; to andre Steder (S. V. I, S. 110^{24 f.} „at hun selv er Een af dem“ og ³⁴ „ikke“ til ³⁶ „Alle.“) Blyants-Understregning i Texten og i Marginen Dobbeltkors; adskillige Marg.-Tilf. — 80 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Hæftesnøre af fin rød Silke. Den første Sammenhæftning er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dobbeltstreg under, mrk.: „Enten—Eller.“, i øverste Hjørne tilhøjre, paaskraa med Dobbeltstreg under: „Af A^s Papirer“; de øvrige Sammenhæftninger er paa første Side i øverste Hjørne tilhøjre med Blyant mrk. 2—10. Manuskriptet slutter lidt udover Midten af sidste Blad, som forøvrigt er ubeskr.

2² J..] < J., knytter]
knyter 3¹ i] i || et ||

- *173: — 1 Sammenhæftning (3 Ark)
+ 3 Sammenhæftninger (à 2

Ark) + 1 Sammenhæftning (3 Ark) + 1 Sammenhæftning (2 Ark), 4. (202-04 × 254-56); 28 Bll. Pap.: som 136 ff. Skr.: snart rolig, tildels sirlig, snart hurtig, tildels flygtig, ved ny Udgang dog som Regel beg. sirlig. En Del Rett. og Marg.-Tilf.; et enkelt Sted (S. V. I, S. 149⁸¹) med Blyant Understregning og Kryds i Marginen. — 54 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Sammenhæftning 1—4 og 6 har Hæftesnor af fin rød Silke. Den første Sammenhæftning er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dobbeltstreg under, mrk.: „Enten—Eller.“, i øverste Hjørne tilhøjre, paaskraa med Dobbeltstreg under: „Af A^s Papirer.“; de øvrige Sammenhæftninger er paa første Side i øverste Hjørne tilhøjre med Blyant mrk. 2—6. Manuskriptet slutter øverst paa næstsiste Blads anden Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele sidste Blad.

- *174: — 1 Sammenhæftning (2 Ark)
+ 1 Ark, 4. (202 × 254 sml. 143 ff.); 6 Bll. Pap.: som 136 ff. Skr.: snart rolig, tildels sirlig, snart hurtig, tildels flygtig, ved ny Udgang dog som Regel beg. sirlig. Kun faa Rett. (en enkelt med Rødkridt), en Del Marg.-Tilf. — 11 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Hæftesnor af fin rød Silke. Sammenhæftningen er paa første Side i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Dobbeltstreg under, mrk.: „Enten—Eller.“, i øverste Hjørne tilhøjre, paaskraa med Dobbeltstreg under: „Af A^s Papirer.“ Manuskriptet slutter paa første Side af sidste Blad, hvis anden Side er ubeskr.

1, S. 189³ Livets] < Verdens 3³ kan man] kan

- *175—177: — Lap, rektang., af Blad, 4. ($202 \times \dots$ sml. 67 ff.); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 146 ff. Skr. 175: beg. rolig, snart hurtigere. 176—177: hurtig, enkelte Steder flygtig. — 2 SS.

An m.: 175 anbragt øverst paa Bladets anden Side; 176: paa den tomme Plads tilhøjre for Overskriften til 175, ovenover „ad se ipsum“. 177 begynder paa samme Side som 175, slutter øverst paa Lappens anden (Bladets første) Side, som forøvrigt er ubeskr.

177² er] er || det ||

- *178: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. ($204 \times \dots$). Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: rolig. — 1 S.

An m.: Linier \perp Lappens korte Led. Lappen har i de fire Hjørner Mærker af at have været fasthæftet med Oblater. Med Hensyn til „den grønne tynde Bog“ se under 179,4 ff.

- *179,1: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. ($205 \times \dots$); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 136 ff. Skr.: sirlig. — 1 S.

An m.: anbragt paa Bladets første Side.

- 179,2: — Mgl. — E. P. I, S. 337.

An m.: iflg. Bemærkning af Barf. (E. P. I, S. 334) har denne og flere af de følgende Optegnelser været paa „løse, større og mindre Papirsstumper, der fandtes samlede i et Bundt“.

- *179,3: — Kaart, 67×106 . Pap.: Carton. Skr.: rolig. — 1 S.

An m.: Linier \perp Pap.s korte Led.

- *179,4—11: 288 (se A 242 f.). — Bl. 4—26 af Bind (indv. paa Etikette mrk.: N. C. Møller Bogbinder Ulfeldsplads N° 97), 4. (176×217); stift hæftet,

med grønt, blankt Overtræk, 26 Bl.; gult Snit. Pap.: som A 216. Skr. 4: enkelte Steder stor; hurtig. 5: tildels stor; hurtig. 6: stor; hurtig. 7—8: som 5. 9: enkelte Steder stor; beg. rolig, snart hurtigere. 10: beg. rolig, efterh. hurtigere. 11: gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere. — 6 SS.

An m.: Bindet er det, der udenpaa Omslaget (se A 242 f.) af S. K. er betegnet „den grønne Bog“ (i Optegnelsen 178 betegnet „den grønne tynde Bog“). — Stykkerne er anbragt med ganske smal indre og ydre Margin. 4 er anbragt paa Bl. 4, øverste Del af første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side; anden Side af Bl. 3 er optaget af 187,4-a. 5—6: paa Bl. 5, øverste Halvd af første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side. 7—8: paa Bl. 6, øverste Del af første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side. 9: paa Bl. 7, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side. 10: paa Bl. 8, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side. 11: paa Bl. 9, øverst paa første Side, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side og Resten af Bindet (Bl. 10—26).

4⁵ Vogn] Vogn || — ell ||
4⁷ Knippels-] < Knippel-
4¹² de] de || Stort || Ild-
brand] < Ildbrand 8⁵ Sko-]
|| Sko|| Sko- 9⁶-gang,]-gang.,
9¹⁰ af] < af eng 11¹ i i deri]
< m

- 179,12: — Mgl. — E. P. I, S. 349.

An m.: se Anm. til 179,2.

- *179,13—14: — Lap, rektang., af Blad, 4. ($202 (\div) \times \dots$ sml. 67 ff.). Pap.: som A 146 ff. Skr. 13: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. 14: beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. — 2 SS.

Anm.: Bladet brækket, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Bladets indre Kant beklippet. 13 er anbragt paa Bladets anden Side; 14: paa første Side.

13⁴ narret] < narer [?] 14³ jeg.] < jeg? 14⁶ Vellyst,] Vellyst., 14¹³ hvor anden Gang] vor [?] Læsn. tvivlsom

- *179,15—16: — Lap, rektang., af Blad, 4. (202 (÷) × ... sml. 67 ff.). Pap.: som A 146 ff. Skr. 15: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. 16: enkelte Steder stor; gennemg. rolig, enkelte Steder hurtig. — 2 SS.

Anm.: Bladet brækket, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; Bladets indre Kant beklippet. 15 er anbragt paa Bladets første Side; 16: paa anden Side.

15³ mig i] mig 15, S. 194⁴ U-] < Ud- 16⁹ tredobbelt] af log t kun Rester kiggede] af det sidste e kun en Rest

- *179,17: — Lap, rektang., af Blad, 4. (202 × ... sml. 67 ff.); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 146 ff. Skr.: enkelte Steder stor; beg. sirlig, snart hurtig, enkelte Steder flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt med smal ydre og indre Margen, paa Bladets anden Side.

⁴ Det] de ⁸ d i den] < m

- 179,18: — Mgl. — E. P. I, S. 344.

Anm.: se Anm. til 179,3.

- 179,19: — Mgl. — E. P. I, S. 338.

Anm.: se Anm. til 179,3.

- *179,20: — Lap, langstr. rektang., af Blad som 179,23; en Kt.

uregelm. afrevet. Skr.: beg. rolig, efterh. hurtigere. — 1 S.

Anm.: Linier ⊥ Bladets lange Led.

- *179,21—22: — Lap, rektang., af Blad som 179,23; en Kt. uregelm. afrevet. Skr.: hurtig. — 1 S.

Anm.: Linier ⊥ Bladets lange Led. Ved Lappens øverste, uregelm. afrevne Kant, ovenover 21: en enkelt Rest af et Bogstav.

- *179,23: — Blad, 91 × 155; alle fire Ktt. besk., Guldsnit. Pap.: Post-Velin, blaal.; [Vm. I WHATMAN]. Skr.: hurtig. — 1 S.

Anm.: Linier ⊥ Bladets lange Led.

- 179,24: — Mgl. — E. P. I, S. 335.

Anm.: se Anm. til 179,3.

- 179,25: — Mgl. — E. P. I, S. 349 f.

Anm.: se Anm. til 179,3.

- *179,26—27: — Lap, langstr. rektang. (÷ et Hjørne), af Blad, 4. (213 × ...). Pap.: ...-Vm.; ribbet; tyndt. Skr.: hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: anbragt med smal indre og ydre Margen, paa Bladets første Side.

26⁶ b i betragtet] < at 26¹¹ ell.] ell. || hun b ||

- *179,28—30: — Blad, 4. (202 × 242 sml. 67 ff.). Pap.: som A 146 ff. Skr. 28: tildels stor; gennemg. flygtig, enkelte Steder roligere. 29: flygtig. 30: som 28. — 2 SS.

Anm.: Stykkerne er anbragt med smal indre og ydre Margen; 28—29: paa Bladets første Side, overstreget med lange, skraa Streger paalangs og paatværs af Bladet; Noterne † og †† paa

Foden af Siden, Noten *) i den indre Margen; 29: paalangs i den ydre Margens nederste Halvdel. 30 er anbragt paa Bladets anden Side.

28⁵ Fjende,] Fjende., 28⁶ T i Tilfælde] < S 28⁹ til] til || din || 28¹⁰ Du] < du 28, S. 197³ mig,] mig, || f || 28, S. 197³ Dig,] Dig., 28, S. 197⁴ det] de 28, S. 197⁶ smidig] < smidigt 30¹ Usle] || For-dømte || Usle 30, S. 198¹ men] men || vel i ||

179,31—33: — Mgl. — E. P. I, S. 347.

Anm.: se Anm. til 179,3.

179,34: — Mgl. — E. P. I, S. 342 f.

Anm.: se Anm. til 179,3.

⁸ her] fremhævet ¹³ Kun] fremhævet S. 199¹ De] fremhævet

*179,35: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. (202 × ... sml. 67 ff.). Pap.: som A 146 ff. Skr.: tildels stor; gennemg. rolig, enkelte Steder hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt med indre og ydre Margen, paa Bladets første Side.

179,36: — Mgl. — E. P. I, S. 339.

Anm.: se Anm. til 179,3.

*179,37: — Lap, rektang., af Blad som i 148 ff. Sammenhæftning 3; to Ktt. uregelm. afrevne. Skr.: beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

*179,38—42: — Lap, rektang., af Blad, 4. (204 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 146 ff. Skr. 38: tildels stor; hurtig, tildels flygtig. 39—42:

gennemg. rolig, enkelte Steder hurtig. — 2 SS.

Anm.: Stykkerne er anbragt med smal indre og ydre Margen, med Linier \perp den helt bevarede Kt. af Bladet (= Bladets korte Led). 38 er anbragt øverst paa den ene Side af Lappen; 39—42 optager den anden Side. Den Del af Lappen, hvorpaa 38 er anbragt, er af S. K. revet fra som en selvstændig Lap, der paa den anden Side har 39 og de første Linier af 40.

39¹ Engle,] Engle., 42⁴ Doch] Doc

179,43: — Mgl. — E. P. I, S. 336.

Anm.: se Anm. til 179,3.

S. 201⁶ min] fremhævet

*179,44: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. (202 × ... sml. 67 ff.); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 146 ff. Skr.: gennemg. rolig, tildels sirlig, enkelte Steder hurtigere. — 1 S.

Anm.: anbragt med smal indre og ydre Margen paa Bladets første Side.

⁶ der] der || med F ||

179,45: — Mgl. — E. P. I, S. 336.

Anm.: se Anm. til 179,3.

179,46: — Mgl. — E. P. I, S. 335.

Anm.: se Anm. til 179,3.

*179,47—48: — To sammenhørende Lapper af Blad, 4. (219 × ... sml. 41). Pap.: som A 244. Skr. 47: hurtig, tildels flygtig. 48: beg. rolig, efterh. hurtigere. — 3 SS.

Anm.: de to Lapper udgør henholdsvis den ydre og den indre Halvdel af en brækket Blad-Halvdel med en Kt. uregelm. afrevet. 47 er anbragt paa Lappen af den ydre Halvdel, optagende dennes hele første Side og Halvparten af den anden; 48 er anbragt øverst paa første Side af Lappen

af den indre Halvdel, hvis anden Side er ubeskr.

47, S. 202³ blot] blot || af ||

179,49: — Mgl. — E. P. I, S. 338.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,50: — Mgl. — E. P. I, S. 343 f.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,51: — Mgl. — E. P. I, S. 349.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,52: — Mgl. — E. P. I, S. 350.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,53: — Mgl. — E. P. I, S. 336.

An m.: se Anm. til 179,2.

³ Sandheds Erkjendelse] fremhævet ⁸ Salighed] fremhævet

*179,54—55: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4.; to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: som A 146 ff. Skr. 54: beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. 55: som 54. — 1 S.

An m.: Linier ⊥ Pap.s lange Led; i 55 Linie-Slutningerne defekte ved Afrivning.

55² ogsaa] ogsaa || Erin dringer || 55⁸ -gen,] < -gen. men] || Jeg s [Defekt] || 55⁴ knytte] knytte || h || Fortid.] Fort [Defekt] 55⁵ nyt] nyt L [? Defekt] 55^{6f} det var] de [Defekt] 55⁷ jeg hår] [Defekt] 55⁹ Med] || Er det dog [Defekt] synderligt, han erin || med forstandigt] forstan [Defekt] 55¹⁰ Han erindrere] H [Defekt] 55¹¹ Faders Erin dring] Beg. til F [Defekt]

rindring 55¹⁸ Sopha] So [Defekt]

*179,56: — Lap, langstr. rektang.; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: Koncept; grovt (sml. A 146 ff.). Skr.: hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

An m.: Lappen har været meget stærkt sammenkrølet (sml. 181,4). Linier ⊥ Pap.s korte Led.

*179,57: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4. (. . . × 272 sml. 40 og 41), sammenlagt i 8.; to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: som A 244. Skr.: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig. — 1 S.

An m.: anbragt paa Sammenlægnings første Side, med Linier ⊥ Bladets (og Lappens) korte Led; de øvrige Sider ubeskr.

179,58: — Mgl. — E. P. I, S. 345 f.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,59: — Mgl. — E. P. I, S. 346 f.

An m.: se Anm. til 179,2.

³ afgjørende] fremhævet

*179,60: — Lap, rektang., af Blad, 4.; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som A 244. Skr.: gennemg. hurtig, enkelte Steder roligere. — 1 S.

⁴ dens] den

179,61: — Mgl. — E. P. I, S. 337.

An m.: se Anm. til 179,2.

179,62: — Mgl. — E. P. I, S. 339 f.

An m.: se Anm. til 179,2.

¹ Enten—Eller] fremhævet ⁸ Enten anden Gang] fremhævet det anden Gang] fremhævet eller anden Gang] fremhævet det fjerde

Gang] fremhævet ⁴ er anden
Gang] fremhævet

*179,63: — Ark som i 41; 2 Bl.
 Skr.: gennemg. hurtig, tildels
 flygtig, enkelte Steder roligere.
 — 2 SS.

Anm.: Arket brækket, den indre
 Halvdel Textkolonne, den ydre Mar-
 gen. Stykket begynder øverst paa før-
 ste Side, slutter midt paa anden Side,
 der forøvrigt er ubeskr. ligesom hele
 sidste Blad.

³ et extatisk Foredrag.]
 < en Extase. extatisk]
 extatisk ⁴ Dig første Gang]
 Dig || ell. gift Dig || S. 208³
 ad] < af S. 208¹⁹ Andet]
 Andet || medi || S. 208²⁶ gik]
 || enten || gik S. 208²⁰ *) man]
 man S. 209¹⁵ ikke] ikke
 || blot || S. 209¹⁹ holdt] <
 opholdt S. 209²¹ Gang] <
 gang S. 209³⁰ -saatter.] <
 -saatter,

179,64: — Mgl. — E. P. I, S. 338.

Anm.: se Anm. til 179,2.

⁶ o. s. v.] osv.

179,65—66: — Mgl. — E. P. I, S. 347f.

Anm.: se Anm. til 179,2.

179,67: — Mgl. — E. P. I, S. 337.

Anm.: se Anm. til 179,2.

179,68: — Mgl. — E. P. I, S. 340.

Anm.: se Anm. til 179,2.

*179,69: — Lap, rektang., af Blad
 som 179,23; to Ktt. uregelm.
 afrevne. Skr.: beg. rolig, snart
 hurtig. — 1 S.

Anm.: Linier — Bladets lange Led.

179,70: — Blad som i 41, sam-
 menlagt i 8. Skr.: beg. rolig,

snart hurtig, tildels flygtig. —
 1 S.

Anm.: anbragt øverst paa Sammen-
 lægningens første Side, der forøvrigt
 er ubeskr. ligesom hele Resten af
 Bladet.

⁶ Afdød] Tydningen tvivl-
 som ⁹ Liv,] Liv., ¹⁰ Uende-
 lige,] Uendelige.,

179,71: — Mgl. — E. P. I, S. 337.

Anm.: se Anm. til 179,2.

*179,72: — Blad som i 42 „Resten“,
 sammenlagt i 8. Skr.: hurtig,
 tildels flygtig. Ordene „men
 kun een“ (S. V. I, S. 27¹⁴ „men
 kun een Ting“) tilføjede med
 Blyant. — 1 S.

Anm.: anbragt øverst paa Sammen-
 lægningens første Side, der forøvrigt
 er ubeskr. ligesom hele Resten af
 Bladet.

³ For nogen Tid siden]
 med Blyant < I min Ungdom
⁴ understreget med Blyant

*180,1: — Lap, langstr. rektang.,
 af Blad, 4. (202 × ... sml.
 143 ff.); en Kt. uregelm. af-
 revet. Pap.: som 136 ff. Skr.:
 hurtig. — 1 S.

Anm.: anbragt med ydre og indre
 Margen, paa Bladets anden Side.

¹ Jeg] Jeg || tr || ² den]
 en den jeg] jeg || igaar ||
⁴ G i Generation] < S

*180,2: — Lap, rektang., af Blad,
 4.; to Ktt. uregelm. afrevne.
 Pap.: som 136 ff. Skr.: gen-
 nemg. rolig, hist og her hurtig.
 — 1 S.

⁴ erindrer] < erindred
⁹ da] da || s || han] han
 || slog 3 Gange med ||

*180,3: — Lap, langstr. rektang., af Blad, 4.; to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: Post-Velin, gull., svært (sml. 42). Skr.: tildels stor; hurtig. — 1 S.

Anm.: Linier \perp Pap.s korte Led.

180,4: — Mgl. — E. P. I, S. 334.

Anm.: se Anm. til 179,3.

180,5: — Mgl. — E. P. I, S. 335.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,6: — Mgl. — E. P. I, S. 336.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,7: — Mgl. — E. P. I, S. 336 f.

Anm.: se Anm. til 179,2.

¹ Ideal] fremhævet

180,8: — Mgl. — E. P. I, S. 338.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,9: — Mgl. — E. P. I, S. 339.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,10: — Mgl. — I Faksimile ved E. P. I (bagerst). Skr.: gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. — Ogsaa E. P. I, S. 343.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,11: — Mgl. — E. P. I, S. 343.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,12—14: — Mgl. — E. P. I, S. 344 f.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,15: — Mgl. — E. P. I, S. 346.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,16: — Mgl. — E. P. I, S. 347.

Anm.: se Anm. til 179,2.

180,17—18: — Mgl. — E. P. I, S. 348.

Anm.: se Anm. til 179,2.

*181,1—2: — Lap, langstr. rektang.; en Kt. uregelm. afrevet. Pap.:

Koncept; grovt (sml. A 146 ff.). Skr. 1: beg. rolig, efterh. flygtig. 2: beg. sirlig, efterh. flygtig. — 2 SS.

Anm.: Linier \perp Pap.s korte Led. Stykkerne anbragt med smal indre og ydre Margen, hvert paa sin Side af Lappen; Siden med 1 er i øverste Hjørne tilvenstre, paaskraa med Streg under, mrk. „af B³ Papirer“, og derunder: en Tankestreg med et Kryds ved.

1° bemærkede] < mærkede 1° uden første Gang] uden || at || da] Da 1¹⁴ Foragter] < Hader 2° han] < Du 2¹⁴ Fald] || Løb || Fald

*181,3: — Lap, rektang., af Blad, 4.; to Ktt. uregelm. afrevne. Pap.: som 136 ff. Skr.: hurtig, tildels flygtig. — 1 S.

Anm.: Lappen er Rest af et Blad 4., der har været sammenlagt i 8.; Stykket er anbragt paa denne Sammenlægnings andet Blad, øverst paa første Side, der forøvrigt er ubeskr. ligesom hele anden Side; det er umiddelbar Fortsættelse af noget Foregaaende, hvoraf der langs Pap.s øverste, uregelm. afrevne Kant, findes spredte Bogstav-Rester. Af Sammenlægningens første Blad er kun bevaret en lille Rest, med en enkelt Bogstav-Rest paa første Side.

*181,4: — Blad, 4. (202 × 242 sml. 67 ff.), sammenlagt i 8. Pap.: Koncept; grovt (sml. A 146 ff.). Skr.: beg. sirlig, efterh. hurtig. — 1 S.

Anm.: Bladet har været meget stærkt sammenkrøllet (sml. Anm. til 179,16); Stykket er anbragt paa Sammenlægningens andet Blad, øverst paa anden Side, der forøvrigt er ubeskr. ligesom hele første Side og hele første Blad.

^o Hemmelighed] Heme-
lighed

181,5—6: — Mgl. — E. P. I, S. 334 f.

Anm.: se Anm. til 179,2.

181,7: — Mgl. — E. P. I, S. 335.

Anm.: se Anm. til 179,2.

³ han anden Gang] hun
⁴ han] hun

181,8—9: — Mgl. — E. P. I, S. 344.

Anm.: se Anm. til 179,2.

181,10—11: — Mgl. — E. P. I, S. 348 f.

Anm.: se Anm. til 179,2.

*182: — Første Side af 41. Skr.:
rolig, beg. sirlig.

Anm.: anbragt øverst paa Siden
ovenover Overskriften (41,1), med Li-
nier ud i Marginen.

*183: — Lap, rektang.; en Kt. ure-
gel. afrevet. Pap.: svagt
grønl. Konzept. Skr.: tildels
stor; hurtig, tildels flygtig.—1S.

Anm.: anbragt med smal indre og
ydre Margen.

*184: — Sammenhæftning, 4. (204
× 255); 5 Ark (10 Bl.). Pap.:
som i 42 „Resten“. Skr.:
tildels stor; gennemg. hurtig,
tildels flygtig; enkelte Steder
(især ved ny Udgang) rolig.
Talrige Rett., et enkelt Sted
Overstregning med Blyant, et
enkelt Sted Understregning
med Blyant; et Par Marg.-
Tilf. — 19 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
Halvdel Textkolonne, den ydre Mar-
gen; Hæftesnor af fin rød Silke. Første
Side er ubeskr.; Texten begynder øverst
paa anden Side, slutter øverst paa sidste
Side, som forøvrigt er ubeskr.

185—186: — Ark som A 244; 2 Bl.

Skr. 185,1: beg. sirlig, efterh.

hurtig, sl. flygtig. 185,2—3:
flygtig. 185,4: tildels stor; beg.
rolig, snart hurtig, tildels flyg-
tig. 185,5: flygtig. 185,6: til-
dels stor; hurtig, tildels flygtig.
185,7: beg. rolig, efterh. hur-
tigere; med Penneprøver. 186:
stor; hurtig; i Tilføjelsen:
med Blyant. — 4 SS.

Anm.: Arket brækket, men Styk-
kerne anbragt med smal indre og ydre
Margen. 185,1—3: øverst paa første
Side; 4 og 5 i den ydre Margen.
185,4 begynder midt paa første Side,
slutter (med de fire sidste Ord) øverst
paa anden Side. 185,5: øverst paa
anden Side efter Slutn. af 4. 185,6 op-
tager Resten af anden Side, sl. øverst
paa tredje. 185,7: et Stykke under
Slutn. af 6; nederste Halvdel af tredje
Side ubeskr. 186: øverst paa fjerde
Side, som forøvrigt er ubeskr.

185,1³ Mskes] Mskets
185,1⁹ de første Gang] det
185,4³ ano-] amo- [?] 185,4¹³
et] < en 185,6¹⁸ eneste]
Læsn. tvivlsom; maaske skal
der læses meste 185,6¹⁷ f i
fingerede] < F 185,6¹⁹ at
anden Gang] at || de || 185,6²⁶
beviser] || synes || beviser
186² hyller] < hylder

*187,1—6: 288 (se A 242 f.). — Bind
(se 179,4 ff.), Bl. 1—3. Skr. 1:
beg. sirlig, efterh. hurtig, en-
kelte Steder flygtig. 2: beg.
rolig, snart hurtig, tildels flyg-
tig. 3: tildels stor; hurtig.
4: tildels stor; hurtig, tildels
flygtig, enkelte Steder roligere.
5—6: gennemg. hurtig, enkelte
Steder roligere. — 3 SS.

Anm.: 1 er anbragt paa første Side
af Bl. 3, dels i indre Textkolonne, dels
(som Tilføjelse) i ydre Marginalko-

lonne. 2: paa anden Side af Bl. 2, der forøvrigt er ubeskr. ligesom hele Bl. 1. 3: lidt paaskraa i ydre Marginalkolonne paa første Side af Bl. 3, udfor Beg. af 1. 4—6 optager anden Side af Bl. 3, anbragt med smal ydre og indre Margin; 6 er indskudt ovenover 5.

1³ ind i] ind 1¹⁶ en] en
|| M || 1¹⁷ verdensh-] <
verdenh- 1¹⁸ Foret-] <
Foredr- [?] 1, S. 224¹ og] og
|| de enkelte || Mskslæg-
ten] < Msk. -ning] -nin-
ger [?] 1, S. 224⁷ i i ligesaa]
< L 2⁵ Mid-] Mids- 5, S.
225⁷ det Læste] det || Læste
< læste || Læste

- *188,1—3: — Blad (÷), 4., sammenlagt i 8. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr. 1: hurtig, tildels flygtig. 2: tildels stor; beg. rolig, snart hurtig, tildels flygtig. 3: hurtig. — 3 SS.

Anm.: 1 optager Sammenlægnings første Side, i hvis nederste Hjørne tilhøjre, paaskraa med Streg under, er anbragt et: „verte“ med Blyant. 2 optager største Parten af anden Side. 3: et Stykke nede paa tredje Side, der forøvrigt er ubeskr. ligesom hele fjerde Side.

1³ —] < i [?] 1¹⁵ Alt] <
alt 2⁴ kastede han] kastede
et] < en 2⁹ vil første Gang]
med Blyant < vilde

- *189: — Sammenhæftning, 4. (204 × 255); 10 Ark (20 Bl.). Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: enkelte Steder stor; gennemg. rolig, enkelte Steder sirlig, hist og her hurtig; i 1: sirlig. Kun faa Rett.; et Par Marg.-Tilf. — 17 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margin; Hæftesnor af fin rød Silke. De første sytten Sider er med Blæk paginerede I—XVII; Texten begynder et Stykke nede paa S. I, slutter øverst paa S. XVII, der forøvrigt er ubeskr. ligesom de tre sidste upaginerede Sider.

1¹ over] < paa

- *190,1—2: — Lap, rektang., af Blad, 4. (221 × ...); en Kt. uregelm. afrevet. Pap.: som 191,12 ff. Skr.: sirlig. — 2 SS.

Anm.: Bladet brækket, med bred ydre Margin. 1 er anbragt paa Bladets første Side, 2: paa den anden.

- *191,1: — Ark, 4. (204 × 255); 2 Bl. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig; med fremmed Haand er paa Foden af tredje Side tilføjet: „Kbhvn 1843. Faas hos C.A. Reitzel Trykt af Bianco Luno“. — 2 SS.

Anm.: Arkets anden og fjerde Side ubeskr.

- *191,2: — 8 Blade som 191,1, paginerede I—XVI. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig; i Marginal-Tilføjelserne: S. K., i den første: tildels stor; hurtig; med to Rett.; i den anden: rolig; Overstregning med Blækstreger ⊥ Linierne; „3die Juli“ (S. V. I, S. XII¹⁰) er Rett. af S. K. fra (Afskriverens) „15de Juni“. — 15 SS.

Anm.: Bladene brækkede, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margin. S. XVI ubeskr.

- *191,3: — Blad som 191,1, pagineret XVII. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig; de to sidste

Numre („7. Vexel-Driften“ og „8. Forførerens Dagbog“) og Side-Henvisningerne: S. K., rolig. — 1 S.

Anm.: Bladets anden Side ubeskr.

- *191,4: — 5 Blade + 1 Ark + 10 Blade + 1 Ark, 4. (205 × 256); 19 Bll., paginerede 1—38. Pap.: som i 42 „Resten“. Skr.: S. K., enkelte Steder stor; rolig. Den græske Text (S. V. I, S. 21): Afskriver-Haand, sirlig. — 38 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. I det første hele Ark Rester af Hæftesnor af fin rød Silke; ved Bl. 25 f. 27 f. 29 f. 31 f. 33 f. smal Strimmel af Arkets andet Blad.

- *191,5: — 17 Blade + 1 Ark + 25 Blade, som 191,4; 44 Bll., paginerede 39—126. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig. — 87 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. S. 40 ubeskr.

- *191,6: — 16 Blade som 191,1, paginerede 127—158. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig. — 30 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. De to sidste Blade sammenhæftede med fin rød Silke; ved Bl. 151 f. 153 f. 155 f. 157 f. smal Strimmel af Arkets andet Blad. S. 128 og S. 158 ubeskr.

- *191,7: — 5 Blade + 1 Ark + 19 Blade, som 191,4; 26 Bll., paginerede 159—210. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig. — 52 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. Det hele Ark med Hæftesnor af fin rød Silke; de to sidste Blade sammenhæftede med fin rød Silke, hvert med smal Strimmel af Arkets andet

Blad; ved samme Hæftesnor tillige Rester af et Læg paa 4 Ark.

- *191,8: — 8 Blade, 4. (... × 256 sml. 173), paginerede 211—226. Pap.: som 136 ff. Skr. Titelbladet S. 211 f. (S. V. I, S. 191 f.): S. K., tildels stor; sirlig. Til S. 222 (S. V. I, S. 200²³): Afskriver-Haand, sirlig. Resten: S. K., rolig, tildels sirlig. — 15 SS.

Anm.: S. 213—224 beskrevet med bred ydre Margen, S. 225 ligeledes paa nær de to sidste Linier, der ligesom hele S. 226 er uden Margen. S. 212 ubeskr.

- *191,9: — 12 Blade, 4. (204 × 254) + 12 Blade, 4. (204 × 255); Pap.: som 136 ff. + 1 Ark som 191,1; 26 Bll., paginerede 227—278. Skr.: Afskriver-Haand, sirlig. — 52 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen.

- *191,10: — 3 Blade + 1 Læg paa 2 Ark + 5 Blade, som 191,1 + 1 Ark, 4. (204 × 255 sml. 191,9) Pap.: som 136 ff.; 14 Bll., paginerede 279—303. Skr. til S. 284 nederst (S. V. I, S. 258⁸³ „Taarn.“): Afskriver-Haand, sirlig. Resten: S. K., enkelte Steder stor; rolig. — 24 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. S. 282 og de tre sidste upaginerede Sider ubeskr.

- *191,11: — Oprindelig 8 Sammenhæftninger: 1) 5 Blade + 1 Ark + 5 Blade; 2) 4 Blade +

1 Ark + 4 Blade; 3) 10 Blade; 4) 12 Blade; 5) 6 Blade; 6) 12 Blade; 7) 5 Blade + 1 Ark + 5 Blade; 8) 12 Blade. — 1) som 191,1; 2—3) 4. (204 × 254) Pap.: som 136 ff.; 4) som 191,4; 5) som 191,1; 6—7) 4. (204 × 254) Pap.: som 136 ff.; 8) som 191,1. — 86 Bll., paginerede 305—473. Skr. til S. 340 nederst (S. V. I, S. 304⁵ „ham.“): S. K., rolig, tildels sirlig. Til S. 362 øverst (S. V. I, S. 323²⁰): Af-skriver-Haand, sirlig; Date-ringerne med S. K.s Haand. Til S. 450 nederst (S. V. I, S. 393²⁸ „Mange?“): S. K., rolig, tildels sirlig. Til S. 457 nederst (S. V. I, S. 400¹⁸ „Sjæl.“): Af-skriver-Haand, sirlig; „forklarede Alt“ (S. V. I, S. 400¹⁸): med S. K.s Haand. Til S. 458 midtpaa (S. V. I, S. 400²⁰ „l'empereur.“): S. K., rolig, tildels sirlig. Til S. 472 midtpaa (S. V. I, S. 412³): Af-skriver-Haand, sirlig; Date-ringerne og Ordet „Glaciens“ (S. V. I, S. 411¹²): med S. K.s Haand. Resten: S. K., rolig, tildels sirlig. — 169 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen; de oprindelige Sammenhæftninger er paa første Side i Hjørnet øverst tilhøjre med Blyant mrk. 1—8. Det andet og tredje hele Ark med Hæftesnor af fin rød Silke. Bladet S. 465 har anden Side, Bladet S. 466 første Side, Bladet S. 473 anden Side upagineret og ubeskr.

*191,12—14: — 3 Blade + 1 Ark + 51 Blade, 4. (219 × 264), grønt

spr. Snit + 1 Ark + 11 Blade, 4. (221 × 269); 69 Bll., paginerede 5—138. Pap.: Muslinge-Vm. HOLLAND C & I HONIG; ribbet. Skr.: S. K., rolig, tildels sirlig. Paa Titelbladets (3: første Blads) første Side er med fremmed Haand tilføjet: „Anden Deel“, og „Kjøbenhavn 1842.“ udslettet; paa anden Side: med samme Haand tilføjet „Breve til A.“ — 137 SS.

Anm.: Bladene har Spor af at have været optagne i Bind med Læderyg. Manuskriptet, der har bred ydre Margen, slutter øverst paa S. 137, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele S. 138.

*191,15—16: — 5 Blade + 1 Ark + 17 Blade + 1 Ark + 15 Blade + 1 Ark + 2 Blade, 4. (221 × 269) + 2 Blade + 1 Læg paa 2 Ark + 13 Blade + 1 Ark + 3 Blade + 1 Ark + 9 Blade + 1 Ark + 3 Blade, 4. (219 × 265) + 1 Blad + 1 Ark + 1 Blad, 4. (225 × 278); 89 Bll., paginerede 139—316. Pap.: som 191,12 ff. Skr. til S. 166 øverst (S. V. II, S. 164²² „Landet.“): S. K., rolig, tildels sirlig. Til S. 302 (S. V. II, S. 302): Af-skriver-Haand, sirlig; „en Skuffelse ikke... forudsætter“ (S. V. II, S. 213²⁹⁻³¹): Marg.-Tilf. med S. K.s Haand; desuden et Par smaa Rett. med S. K.s Haand. Til S. 305 midtpaa (S. V. II, S. 307¹¹): S. K., rolig. Resten: Af-skriver-Haand, sirlig; en enkelt Rettelse med S. K.s Haand. — 175 SS.

Anm.: Bladene har (med Undtagelse af Formatet 225 × 278) Spor af at have været optagne i Bind med Læderryg; det sidste hele Ark har Hæftesnor af fin rød Silke. Manuskriptet har bred ydre Margen; S. 140 ubeskr.; 191,¹⁸ slutter midt paa S. 299, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele S. 300; S. 302 ubeskr. Til Prædikenen findes intet Titelblad (S. V. II, S. 305 f.).

192: 398. — Ark, 4. (204 × 255); 2

Bll. Pap.: som i 42 „Resten“.

Skr.: Afskriver-Haand, sirlig. — 3 SS.

Anm.: Arket brækket, den indre Halvdel Textkolonne, den ydre Margen. Sidste Side ubeskr.

S. 230¹³ var] var || nemli ||

C

1: 146 (= L-Fortegn.). — ¹/₄ Fol.-

Ark + en Sammenhæftning af tre halve Fol.-Arksammenlagte i 4; 7 Bll. Pap.: som A 216. Skr. i Overskriften: stor; hurtig. Forøvrigt: gennemg. rolig, tildels sirlig, hist og her hurtig. — 13 SS.

Anm.: bred ydre Margen; Hæftesnor af fin rød Silke; Paginering med Blyant 1—13. Manuskriptet slutter midt paa S. 13, som forøvrigt er ubeskr. ligesom hele sidste Side.

¹ I Marginen ³ Fader] || H ||
Fader at] < saa ⁶ Bortgang] || Død || Bortgang ⁸ og] < men ¹¹ vaander] < vaanner ¹⁵ Phil-] < Phill-S. 238⁴-heds]-hedss S. 238⁷ Forargelsens] < Fortabelsens den] < denne S. 238⁸ <...>] i Marginen S. 238¹⁸ ikke] || dog || ikke stirre] < skue S. 238¹⁴ efter] || frem || efter et forjætted] < det forjættede aldrig] < ikke S. 238²⁸ større] større || og || S. 238³⁴ ikke [< ikke; S. 238⁸⁰ ikke] ikke || for || S. 238⁸⁸ Styrket] || H || Styrket S. 239⁶¹ <...>] i Marginen S. 239⁷

med] || han || med S. 239⁸ behøvede] < behøvedes S. 239¹⁴ ikke] || ustandset || ikke S. 239¹⁸ hvis] < vis vi] vi || alene || S. 239³¹ mig] < mit S. 239³⁴ -ser] -ser ||, || S. 239³⁵ vare] < have S. 239³⁶ af] < om S. 239³⁷ betænke] < tænke over S. 239³⁸ -lig] < -lige S. 239⁸⁴ intet] || In || intet I i Indre] < T S. 240⁹ uover-] uvor- S. 240¹⁰ deres ivrigste] ivrigste S. 240¹¹ for-] < mis- S. 240¹⁶ Intet] || ingen Gjenstand || Intet S. 240^{16ff.} <...>] i Marginen S. 240³¹ hvis første Gang] || i || hvis S. 240³² sit] < sin S. 241⁸ slap] sloge S. 241⁴ ligesom] < om muligt S. 241⁸ Liv] < Livs S. 241¹⁰ Uden Holdning] < Ufrugtbar S. 241¹¹ deres Liv] < de S. 241¹⁴ deres Tanker] < de S. 241²⁰ frygt-] fryg- S. 241²¹ søgte] || st || søgte S. 241³⁰ det at ...³⁰ bedre, ikke] < drage bort herfra og være med Chrsto, S. 241³³ Apost-] <

Apostl- S. 241⁸⁴ en] < end
 S. 241⁸⁵ Grad] Grad || forvir-
 rede og raadville, sønderrevne
 af [|| for ||] modsatte Tanker,
 men dog ere de Apostelen saa
 ulige som muligt ||, Dø-
 dens] < Dødets S. 242⁷
 „thi] thi S. 242¹³ Kraft] <
 Myndighed S. 242¹⁴ Ord]
 Ord || straffe vort vildfarende ||
 S. 242²⁵ med] < met Beteg-
 nelser] < Udtryk S. 242²⁹
 den første Gang] den [|| s ||
 van-] < vand- S. 242³⁰ det]
 < den S. 242³⁴ oplyst]
 || berørt || oplyst S. 243⁴ op-
 leves] || gientages || opleves
 S. 243⁸ men...⁹ ikke] < men
 ikke helligede den S. 243⁹
 men... ikke?] men ikke
 beroligede den? S. 243²¹
 den første Gang] < det
 S. 243³⁸ læge] < lægge
 S. 243⁸² den umaalelige]
 < det uendelige S. 243⁸⁸
 sig] < dig dig?...ikke]
 < dig; [< ?] og der dog
 uagtet alt dette var S. 244¹
 andet end] < uden S. 244¹⁰
 hellig stille] < stille hellig
 S. 244¹⁸ Klenodiet efter
 Seiers-Kronen] < den
 Seiers-Krone < det Klenodie
 S. 244¹⁴ der er] der S. 244¹⁶
 Troen—] < Troen. udbrød
 ...Jubel] < Vilde Du da ikke
 med || Glæde || Jubel udbryde
 S. 244¹⁶ S i Salighed] < s
 S. 244²⁰ du...²¹ blive] <
 din Sjæl atter blev S. 244²⁶
 svælgende] svælgen S. 244³³
 er mig] mig S. 244³⁸ anger-

fulde] || chrstlige || angerfulde
 S. 244⁸⁵ men] || Du men || men
 S. 245⁵ saadant] < sligt
 S. 245⁷ Himmelens] || hans ||
 Himmelens S. 245³⁷ Han] Han
 || arbeidet || S. 245³⁹ Fæng-
 slets] || Tu || Fængslet S. 245³¹
 Jødernes] Jødenes S. 245³²
 paa anden Gang] < i S. 246³
 skulle] < skulde S. 246⁴ er]
 < vil være S. 246⁷ træ...
¹⁰Sorg] < som træ af Verden
 ikke drager Næring af denne,
 ikke agter den mere, ikke ad-
 spredes af dens Mangfoldighed,
 ikke forstyrres af dens Larm,
 men stille og dyb i sin Sorg
 søger Gud S. 246¹³ Verden]
 < denne i] || under || i
 S. 246¹⁸ den vidner] < saa
 vidner den S. 246¹⁵ Der
 er] Der i Slutn. af en Linie
 S. 246¹⁶ Strid] < Kamp
 S. 246²¹ der er] der S. 246²⁷
 een] < en S. 246³⁰ Gaade]
 Gaad S. 247⁸ „Thi] Thi
 S. 247¹¹ Engle] < Engler
 S. 247¹⁵ tale til os:] tale:
 S. 247¹⁸ end første Gang]
 end || ringeagt || overhøres,
 misforstaaes] med Blyant
 < misforstaaes, overhøres
 S. 247¹⁹ det Udvotes] det
 [< dette] || udv: Liv || Ud-
 votes S. 247²² er] er der
 || et in || S. 247²⁴ alle anden
 Gang] < aller S. 247²⁸ det] <
 dette Liv] Liv ||, || ³⁰A i
 Andre] < a S. 247³⁸ om første
 Gang] < at om tredje Gang]
 < at S. 247³⁵ er et] er
 S. 248³ ubekjendte] ube-

kjendte || Ting jeg taler om ||
S. 248⁴ nævner] < taler om
S. 248¹⁸ Mskets] || det || Mskets
S. 248²⁷ en anden Gang] || et ||
en S. 248³⁸ Du fornemmer]
Du || bemærker kun || forne-
mer S. 249¹ i os] os S. 249⁴
tør] || vide vi || tør S. 249⁶
kun] < kuns [?]]

*2—3: 444. Bind (se A 210), S.
3—6. — Mgl. — B-Fortegn.

An m.: iflg. B-Fortegn. har 2 været
anbragt paa S. 3; 3 har begyndt paa
S. 4.

*4—25: 444. Bind (se A 210), S.
7—43. — Skr. 4: tildels stor;
gennemg. hurtig, tildels flygtig,
enkelte Steder roligere. 5: til-
dels stor; gennemg. rolig, hist
og her hurtig. 6: tildels stor;
beg. rolig, efterh. hurtigere. 7:
rolig. 8: tildels stor; gennemg.
rolig, enkelte Steder hurtig. 9:
tildels stor; beg. rolig, efterh.
hurtig. 10: rolig; udsløjet
med Blæksløjfer. 11: hurtig;
udsløjet med Blæksløjfer. 12:
gennemg. rolig, sl. hurtigere;
i Slutnings-Tilføjelsen:
hurtig, tildels flygtig. 13: til-
dels stor; gennemg. rolig, en-
kelte Steder hurtig. 14: tildels
stor; beg. rolig, efterh. hurtig;
i Slutnings-Tilføjelsen:
beg. rolig, snart hurtig. 15:
enkelte Steder stor; rolig. 16:
gennemg. rolig, enkelte Steder
hurtig. 17: gennemg. hurtig,
enkelte Steder roligere. 18:
hurtig. 19: beg. rolig, snart
hurtigere. 20: rolig. 21—22:

gennemg. rolig, hist og her hur-
tigere. 23: beg. rolig, snart
hurtigere. 24: gennemg. hur-
tig, enkelte Steder roligere. 25:
hurtig. — 31 SS.

An m.: S. 7 ubeskr. 4 begynder
øverst paa S. 8, slutter med sidste
Afsnit øverst paa S. 11, som forøvrigt
er ubeskr. 5: paa S. 12. 6: paa S. 13.
7: paa S. 14 f. 8: paa S. 16; S. 17
ubeskr. 9: paa S. 18; S. 19 ubeskr.
10—11: paa S. 20, henholdsvis øverst
paa Siden og under Midten; S. 21
ubeskr. 12: paa S. 22 f. 13 begynder
øverst paa S. 24, slutter midt paa S. 27,
som forøvrigt er ubeskr. 14: paa S. 28 f.
15: paa S. 30; S. 31 ubeskr. 16 begynder
øverst paa S. 32, slutter øverst paa S. 33,
som forøvrigt er ubeskr. 17: øverst paa
S. 34, som forøvrigt er ubeskr. ligesom
hele S. 35. 18—21: paa S. 36—39, hvert
Stykke øverst paa sin Side. 22: paa
S. 40, beg. et Stykke nede paa Siden.
23—25: paa S. 41—43, hvert Stykke
øverst paa sin Side; sidste Side ubeskr.
og upagineret.

4¹ Vi] || Og || vi 4³ Abrh:]
Abrhr: 4³ Fi Fristelserne] <
f 4¹¹ han svarer] || da || han
svarer || glad || 4, S. 250⁴ op]
om 4, S. 250⁵ og] og || ti/? ||
4, S. 250⁸ sit] < sin 4, S. 250¹⁴
Løvte] < Løvet han] han
|| stod || 4, S. 250¹⁸ omkring]
|| tilbage || omkring 4, S. 250²⁰
vendt] vent 4, S. 250³¹ Of-
fer,] Offer., 4, S. 250³² i] som
i 5⁵ dette] < der paa 5⁷ om
han] om 5⁸ sigel] sig 6⁸ Du]
< vi har] || maa dog || har
7⁶ længsels-] længsells-
7¹⁷ Saael] || Og dog var || Saae
7, S. 253⁹ oppe-] opbe- 7, S.
253¹² at] at || opfør || 9⁴
Manges] < mange 9⁷ slig
Herlighed] < denne Salighed
9⁸ stode] staaede < staae
12⁹ du] do 12³⁶ omvendt]

omvendt, at det er omvendt
 12, S. 256² eier] eier ||, ||
 13⁶ at] at || de || 13⁸ at] at
 || sige || 13³³ uud-] ud-
 13²³ dette] < det 13, S.
 257¹⁰ har oplevet] < oplever
 13, S. 257¹⁸ sør-] sørr- 13, S.
 257²³ Villies-] villies- gjøre]
 gjøre i 13, S. 257⁸⁰ den —]
 < den, 14⁶ skulle] < vi
 14⁷ en] < et Si Skjebne] < T
 14⁹ o i os [anden Gang]] < v
 14²⁰ værste,] værste., 14³¹
 o i over] < v 14²³ over] < at
 14, S. 259² Fortvivlelsen]
 < Fortvivlsen 14, S. 259⁸
 da] Da 16, S. 260¹ Chrstd.]
 < Msk. 16, S. 260⁴ ikke]
 ikke || sagt || 16, S. 260¹² d
 i dog] < f [?] 17⁶ -vendt]
 -vent 18, S. 261⁴ den] en
 18, S. 261⁶ Mod?] Mod.? 23⁸
 Djævle,..."] Djævle,...
 23⁴ 8.]] 8.

*26: 366 c (= L-For tegn. — Note-
 bog, 8. (66 × 102), mørkegrønt
 Lb. med Forgyltn. paa Sider-
 ne, Forsatsblade med lysrødt,
 blankt Overtræk, 38 Bll. og to
 Kartontavler (en efter Bl. 36,
 en efter Bl. 38); Guldsnit.
 Pap.: gull. Koncept), Forsats-
 blad foran og Bl. 1—34.

366 b (= L-For tegn. — Note-
 bog ganske som 366 c ovenfor),
 Bl. 6—23. (Sml. 34 ff.).

Skr.: gennemg. rolig, tildels
 sirlig, enkelte Steder hurtigere;
 paa Forsatsbladet: med
 Blyant overkradset med Blæk-
 sløjfer; paa Bl. 2 første

Side og øverst paa anden:
 Blyant optrukket med Blæk.
 Kun faa Rett. — 103 SS.

Anm.: i 366 c er af Forsatsbladet
 foran kun bevaret en Strimmel paa-
 langs, Resten bortskaaret; paa ind-
 siden findes foroven Rest af en over-
 kradset Optegnelse, medens Siden for-
 øvrigt er ubeskr. ligesom hele Bl. 1;
 Manuskriptet begynder forøvrigt øverst
 paa første Side af Bl. 2, slutter (afbrudt
 midt i en Sætning) nederst paa anden
 Side af Bl. 34; af Bl. 35 er Halvdelen
 paa langs bortskaaret, den bevarede
 Halvdel er ubeskr. ligesom Bl. 36 og
 første Side af den derpaa følgende
 Kartontavle, paa hvis anden Side for-
 neden Slutn. af 29 er anbragt fra mod-
 sat Led af Bogen. Manuskriptet fort-
 sættes (med Overskriften: „Marheine-
 cke.“) i 366 b øverst paa anden Side
 af Bl. 6, hvis første Side er ubeskr.,
 sl. paa første Side af Bl. 23, hvis anden
 Side er ubeskr.

*27: 452. — Bind, 4. (216 × 266),
 Shb. med Mønster, Forsatsblad
 foran + 36 Bll. Pap.: som
 A 244. Skr.: gennemg. rolig,
 tildels sirlig, hist og her hur-
 tigare. Kun faa Rett.; et Par
 Marg.-Tilf. — 59 SS.

Anm.: brækkede Ark, den indre
 Halvdel Textkolonne, den ydre Mar-
 gen. De første 12 Blade (6 Ark) udgør
 en Sammenhængning, der er betegnet:
 „Schelling. No 1“; første Side af Bl. 13
 har Overskriften: „Schelling No 2.“
 Manuskriptet slutter øverst paa første
 Side af Bl. 30, som forøvrigt er ubeskr.
 ligesom de 6 sidste Blade.

*28: — Bind (se B 98 ff.), Bl. 62
 og Forsatsblad bagi. Skr.
 Lin. 1—10: rolig; med Blyant;
 i Resten: hurtig, hist og her
 flygtig; med Blæk. — 2 SS.

Anm.: Lin. 1—15 anbragt øverst
 paa anden Side af Bl. 62, saaledes at
 Slutn. er skrevet henover Slutn. af
 B 123, som fra modsat Led optager det
 Nederste af Siden. Lin. 16. er anbragt

øverst paa Forsatsbladets Indside, som forøvrigt er ubeskr.

¹ naar] naar | Eet er paa eengang det | ⁵ die] | det Ganze er i den Grad | die ⁹ gesetzte] gesetzte Schein første Gang] Scheyn < Seyn

- *29: 366 c (se 26), en Kartontavle, Bl. 37—38, en Kartontavle og Forsatsblad, beskrevet bagfra. — Skr.: gennemg. sirlig, hist og her hurtigere. — 7 SS.

Anm.: Indsiden af Forsatsbladet, Kartontavlen efter Bl. 38 og første Side bagfra af Bl. 38 er helt beskrevne; anden Side bagfra af Bl. 38 har foroven to Optegnelser, men er forøvrigt ubeskr. ligesom første Side bagfra af Bl. 37, hvis anden Side kun har en enkelt Optegnelse et Stykke nede paa Siden; Kartontavlen efter Bl. 36 har Optegnelser øverst paa første Side bagfra, men er forøvrigt ubeskr.

- *30—33: 383 (se A 146 ff.), Bl. 8 beskrevet bagfra. Skr. 30: gennemg. rolig, enkelte Steder hurtigere. 31: rolig. 32: beg. sirlig, efterh. hurtigere. 33: som 32. — 2 SS.

Anm.: Stykkerne er anbragt med bred ydre Margen; iflg. B-Fortegn. har de været betegnede „Notanda. ad phi-

losophiam pertinentia.“ 30—32 optager Bladets første Side bagfra; 33: øverst paa anden Side bagfra, som forøvrigt er ubeskr.

30, S. 269³ Ent-] En- 30, S. 269⁸ u i udtrykt] < U 30, S. 269⁶ jeg mener] jeg 30, S. 269⁹ hinanden.] hinanden., den ene] dene 30, S. 269¹¹ Anderes første og tredje Gang] Ander 30, S. 269¹⁴ Anders-] Ander- Eenhed] < Ro som Produkt 33³ ell.] ell. || retter || at] at || f ||

- *34—40: 366 b (se 26), Bl. 2—5. —

Skr. 34: gennemg. sirlig, enkelte Steder hurtigere. 35: rolig, tildels sirlig. 36: sirlig. 37: rolig, tildels sirlig. 38: sirlig. 39—40: rolig. — 6 SS.

Anm.: af Forsatsbladet er kun bevaret en Strimmel paalangs, Resten bortskaaret; Indsiden af den bevarede Strimmel er ubeskr. ligesom Bl. 1. 34 begynder øverst paa første Side af Bl. 2; 40 slutter midt paa anden Side af Bl. 4, som forøvrigt er ubeskr.; af Bl. 5 er Halvdelen paalangs bortskaaret, den bevarede Halvdel er ubeskr.

34⁹ Handling] || Skjebne || Handling 35, S. 273³ ist es] ist 37³ Oedips] < Antigones

TILLÆG

Oversigt

over

Manuskripterne til første Udgave af „Enten—Eller“.

Med Tryk-Mskr. betegnes Tryk-Manuskript til „Enten—Eller“

— Afskr.	— S. K.s Afskriver
— Indl.	— Indledningen til „Forfæderens Dagbog“
— Act.	— „actiones in distans“ i — —
— Cord.	— Cordellias Historie — — —
— Indsk.	— Indskuds-Stykker — — —

S.V. I, S.	Første Del: A's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	[Hoved-Titelblad]	B 190, ₁			Afskr.	
III—IV	[Titelblad til første Del med Motto]	B 190, ₂			Afskr. og fremmed Haand	
V—XVI	Forord	B 185		B 189	Afskr.	Sml. B 169—171. [182.(42, ₃₋₄)
V—VI ³⁰	(Forord... Indre.)	B 187, ₁₋₂				
V ^{31 f.}	(Efterhaanden blev...)	B 187, ₄				
X ⁵⁻⁶	(Ogsaa et lille... gjort.)					i B 189: Afskr.
X ^{14 f.}	(At de enkelte...)	B 176				
X ²⁷⁻³⁰	(For mit... Oversættelser.)				S. K.	Sml. B 191, ₂ ; mgl. [i B 189
X ^{31—X} ³⁷	(Det sidste... min.“)	B 188				
XV ¹³	(har man... sige B.)	B 187, ₃				
XVI ¹⁰⁻³⁵	(A vilde... Læste“.)	B 187, ₅₋₆				
413	Indholdsfortegnelse				Afskr. og S. K.	i Tryk-Mskr. S. XVII
1	ΔΙΑΨΑΛΜΑΤΑ				S. K.	Sml. B 175.178.(180)
2	Grandeur			B 179, ₁	—	
3 ¹⁻¹⁷	... en Digter	B 179, ₂			—	
3 ¹⁸⁻²⁸	... første Spørgsmaal				—	— I A 331, S. 145 f.
4 ¹⁻⁸	Jeg taler helst med [Alle de mange]				—	— I A 339
4 ⁴⁻⁶	Menneskene ere dog				—	Se B 192
4 ⁷⁻¹¹	Jeg gider slet ikke				—	Sml. II A 746
4 ¹²⁻¹⁴	... Insekter, der døe				—	— II A 637
4 ¹⁵⁻²¹	... Raad for Forfattere				—	— A 96
4 ²²⁻³⁶	... Ufuldkommenheden				—	— A 111
5 ¹⁻⁵	... Omgangskreds				—	— A 112
5 ⁶⁻⁸	... Raisonements-Passiar				—	— A 114
					—	— A 115

hæver Heracles sig virkelig til Gud efter overstandne Besværlighed.

2) Overgangen dannes altsaa her ved et qvindeligt Væsen. Chronos bliver qvindelig det er Cybele. Her ere de Folk, som følge de phoeniciske og cananæiske Folk. Phrygerne, Grækerne, Rom (hvor dog Cybeles Dyrkelse altid blev religio peregrina) Ved Ourania blev Processen mulig, ved Cybele bliver den virkelig i afgjort Polytheisme.

3) Den fuldstændige Polytheisme.

ægyptiske; indiske; græske.

Principet for Mythologien er en successiv Fremtræden af Potentserne. Først er der kun een Potens (Ouranos), derpaa en anden Potens bestemt til at overvinde. Den første Overvindelse af B ell. hvad man kunde kalde dens til-Grund-Læggelse *καταβολη* er Ourania. Fra Ourania til Cybele er kun to Principer, nu er det virkelig Overvindelse, nu bliver det Underlag for det, der egl. skal være, og saa har vi med Totalitæten af Potentser at gjøre. – Den hele mythologiske Proces bevæger sig kun om disse 3 Potentser. De ere Aarsagerne og som Herrer og Guder for Bevidstheden ere de væsentlige Aarsager. I A (1te Epoche) er den udelukkende Gud, i B den anden Guds Kommen, hans Fødsel. C, den tredie Potens^s Kommen. Aanden kan først komme naar det Uaandelige er bragt til Expiration. Den virkelige Overvældelse.

Fra Potentserne maa adskilles de materielle Guder, de der ere medopstandne med de egl. Aarsager, *ἰεοὶ γεννητοὶ*. Man maa adskille de formelle og de materielle Guder. I den første Periode, hvor Principet vil beholde sin Centralitæt, men ikke kan, sonderer det sig for Bevidstheden i flere Elementer, der af de sideriske Guder, der ere bevirkede, høre ikke med til Aarsagerne. – I anden Periode er Ourania og Dionysos de formelle Guder, de egl. virkende; de materielle Guder ere Stjerne-Guder, Levninger fra Sabismen, de gaee mere og mere over i det Materielle. – I tredie Epoche er det Chronos og Heracles der ere de virkende Guder; Chronos er uorganisk. Denne uorganiske Tid har Grækerne ogsaa

S. V. I. S.	Første Del: A's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	(ΔΙΑΦΑΝΑΤΑ)					
15 ¹⁰ —15	Det hændte			B 179, ³³	S. K.	
15 ¹⁶ —25	Hvad er overhovedet		B 179, ³⁶		—	
15 ²⁶ —31	Den egentlige Nydelse			B 179, ³⁷	—	
15 ³² —34	Det er altsaa ikke mig		B 179, ³⁸		—	
16 ¹ —5	... erhverves i Stillehed		B 179, ³⁹		—	
16 ⁶ —12	Jeg synes bestemt til	B 128	B 179, ⁴⁰		—	
16 ¹³ —22	... to ... Modsætninger		B 179, ⁴¹		—	Se ogsaa B 179, ³⁶
16 ²³ —26	... Philosopherne			B 179, ⁴²	—	
16 ²⁷ —17 ⁶	... at erindre		B 179, ⁴³		—	
17 ⁷ —26	... føre en Dagbog		B 179, ⁴⁷		—	
17 ³⁰ —18 ³	... stor Naivitet		B 179, ⁴⁸		—	
18 ³ —6	Den sociale Stræben		B 179, ⁴⁹		—	
18 ⁷ —10	... een Ven ... Eccho		B 179, ⁵⁰		—	
18 ¹¹ —25	... Parmeniskus		B 179, ⁵¹		—	
18 ²⁶ —19 ⁸	... den Lænke		B 179, ⁵²		—	
19 ⁹ —22	... altid det Samme				—	
19 ²³ —31	... Virke i Verden		B 179, ⁵³		—	
20 ¹ —12	... Menneske-Naturen			B 179, ⁵⁴	—	
20 ¹³ —15	... en evig Nat				—	
20 ¹⁶ —20	... aldeles meningsløst				—	
20 ²¹ —26	... Lüneburger-Sviin	B 123			—	
20 ²⁶ —22	... Digter-Existents		B 179, ⁵⁶		—	
21 ¹ —13	... Guds Tilvær		B 179, ⁵⁷		—	
Til 21 ⁸					—	
Til 21 ¹³					Afskr.	
21 ¹⁴ —22	... Kjedsommelighed		B 179, ⁵⁸		S. K.	
22 ¹ —8	... tvetydig Angst		B 179, ⁵⁹		—	
22 ⁹ —19	Tautologien	B 179, ⁶⁰			—	
22 ²⁰ —26	Det Uproportionerede		B 179, ⁶¹		—	Sml. II A 510
22 ²⁶ —24 ¹⁷	Enten—Eller		B 179, ⁶²		—	— B 179, ³⁷ , 62.
					—	(177)
24 ¹⁸ —24	... i Nyboder		B 179, ⁶⁴		—	
24 ²⁵ —25 ¹¹	Aldrig ... glad			B 179, ⁶⁵	—	— B 179, ⁶⁵ .
					—	II A 649
25 ¹² —16	Det er min Ulykke		B 179, ⁶⁷		—	
25 ¹⁷ —26 ³	Vinen fryder ikke		B 179, ⁶⁸		—	
26 ³ —13	... Solens Straaler				—	— I A 169
26 ¹⁴ —20	Lax er i og for sig			B 179, ⁶⁹	—	
26 ²¹ —31	Min Sorg		B 179, ⁷⁰		—	
26 ³² —27 ⁸	Solen skinner		B 179, ⁷¹		—	
27 ⁹ —31	Noget vidunderligt			B 179, ⁷²	—	
29—114	De umiddelbare erotiske Stadier			B 172	Afskr.	B 172 dat. 13. Juni 1842

S. V. I, S.	Første Del: A's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
115—142	Det antike Tragiskes Reflex i det moderne Tragiske			B 132	Afskr.	B 132 dat. 30. Jan. [1842]
125 ^{19 ff.}	(I den antike...)	B 124				
133 ^{27 ff.}	(og som man siger...)	B 129				
134 ^{29 ff.}	(som Brud har...)	B 126				
140 ^{30 ff.}	(Da Epaminondas...)	B 179, ⁴⁰				
141 ^{1 ff.}	(og hvad der var...)	B 179, ⁴¹				
143—190	Skyggerids			B 173	Afskr.	B 173 dat. 25. Juli 1842
191—204	Den Ulykkeligste [Titelbladet]			B 174		
191					S. K.	
Til 200 ²³					Afskr.	
Til 204					S. K.	
205—252	Den første Kjærlighed ...føle med.			B 40 B 121	Afskr.	Sml. B 95
Til 215 ⁸						
Til 252						
216 ^{20—32}	(Da... opført.)	B 120, ⁴				
223 ⁹ —224	(Frugten...)	B 119, ⁷				
227 ^{7 ff.}	(Dette kan...)	B 120, ²				
227 ^{30—37}	(Naar... Middelalderen.)	B 120, ¹				
229 ^{4—8}	(Kun... Emmeline.)	B 120, ⁹				
231 ^{34—37}	(men... forud.)	B 120, ⁶				
232 ^{34 ff.}	(Hun har...)	B 120, ³				
233 ^{33 ff.}	(Charles iler...)	B 119, ⁷				
234 ^{18 f.}	(Det... Intet.)	B 120, ⁵				
237 ^{18 f.}	(Han... Tilbud.)	B 119, ¹				
240 ^{8—9}	(Støder... ønsker. ⁶)	B 119, ²				
240 ^{27 ff.}	(Det gaar nu...)	B 119, ³				
243 ^{9 ff.}	(Den 11te Scene...)	B 119, ⁶				
244 ^{1—3}	(Hovedfeilen... Bevæ- gelse)	B 119, ⁶				
244 ¹² —245 ¹⁸	(Hans Operation... efter.)	B 120, ⁹				
246 ³³	(Han... Troubadour)	B 119, ⁸				
246 ^{34 ff.}	(Det er allerede...)	B 119, ⁸				
247 ^{8 ff.}	(Endelig...)	B 119, ⁹				
247 ^{11 f.}	(om han... Maanen.)	B 120, ⁷				
247 ^{17 ff.}	(Charles har...)	B 120, ⁸				
253—272	Vexel-Driften		B 122		— S. K.	
Til 258 ³³						
Til 272						
273—412	Forfæderens Dagbog					— B 33—37
274	[Motto] Sua passion'...	B 67			—	
275 ¹ —281 ¹⁸	[Indl.] Ikke... ham.			B 45	—	
281 ^{18—31}	— „Stundom... hen. ⁶		B 38	B 46	—	— II A 70
281 ³² —283	— Forfødeligt... ude.		B 47		—	

S. V. I, S.	Første Del: A's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	(Forfærerens Dagbog)					
(282 ¹⁴ —286)	(Vel...Toppunkt.)					omarbejdet i Tryk-
283 ²⁻⁶	[Indl.] Var...om.	B 48		B 53	S. K.	[Mskr. se B 191, ¹¹
283 ⁷⁻¹¹	— Kort...dem	B 50, ¹		—	—	
283 ¹¹⁻¹⁵	— Deres...Forskjelligt:			—	—	
283 ¹⁶⁻³⁰	— Gehe...nach.		B 45, ⁰	B 50, ⁶	—	
283 ³¹⁻²⁸⁴	— Brevene.....	B 50, ²⁻⁴		B 54	—	
285	— Har Cordelia...	B 54		—	—	
286—289 ¹⁹	[Act.] d. 4....indhentet.			B 68	—	„No 1“
289 ²⁰⁻²⁹¹ ⁸⁷	— d. 5....Maade. —			B 70	—	„No 2“
291 ⁸⁸⁻²⁹⁵ ⁴	— d. 7....Mandtalslister	B 73		B 133	—	„No 3.“
295 ⁵⁻³⁰⁰ ⁸	[Cord.] d. 9....Andet!			B 55	—	Sml. B 84
300 ⁹⁻³⁰¹ ²⁸	[Act.] d. 12....Selvforneg- telse	B 78		B 134	—	— B 62 (?)
301 ³⁴⁻³⁰⁴ ⁵	[Cord.] d. 15....ham.			B 56	—	— B 179, ³⁸
304 ⁵⁻³²³ ²⁶	— Hendes...vil.			—	Afskr.	Dateringerne: S. K.
(321 ¹⁰⁻¹⁵)	(Vort...som)	B 57				
323 ²⁷⁻³²⁴ ³	— Stakkels...meget.			—	S. K.	
324 ⁴⁻³²⁹ ⁴	[Act.] Hvorfor...Højbro- plads				—	„Zephyrer“
(324 ⁴⁻³²⁶ ²⁵)	(Hvorfor...deraf)			B 135		Sml. B 85.89.72
(327 ¹⁴⁻³⁰)	(Ret...Puf)		B 69			
(328 ¹⁶⁻³⁶)	(Og...Kjøliger)			B 93		
(328 ³¹⁻³²⁹ ⁶)	(Det...bemærke ?)			B 91		
(329 ⁶)	(dog...Højbroplads.)		B 135, ²			
329 ⁹⁻³⁴¹ ³¹	[Cord.] Man...aldrig			B 58	—	
341 ³²⁻³⁴³ ²²	— d. 2....Historien.				—	
(341 ³³⁻³⁶)	(Øieblikket...hjemme.)		B 59			— B 61, ¹
(342 ⁴⁻²⁴³ ²³)	(Hvor...Historien)	B 60				— B 61, ^{2-8.62} (?)
343 ²³⁻³⁴⁷ ³¹	— d. 3....Taushed.			B 63	—	— B 98.102.103.
						(116)
347 ²²⁻³⁴⁸ ⁹	[Indsk.] Det...Mand.			B 136	—	„1ste Polemik“
(347 ²³⁻³⁶)	(Det...Forlovede)		B 99			
(347 ³⁰⁻³⁵)	(Det...Klodderagtig- heder)	B 115				
347 ³⁵⁻³⁴⁸ ⁵	I eet...Æsthetik)		B 100			
(348 ⁵⁻⁹)	(Det...Mand)					Se B 74
348 ¹⁰⁻³⁵⁰ ²	[Cord.] Ikke...bevæget.			B 64	—	
350 ³⁻³⁵¹ ²⁵	[Act.] Ganske...mig.	B 79		B 80	—	
351 ²⁴⁻³⁵² ²⁰	[Cord.] Nu...hinanden ?			B 65	—	
352 ²¹⁻³⁵³ ¹⁷	[Act.] Er...tilgive.				—	
(352 ²¹⁻³⁶)	(Er...Navn.)		B 97			„Charlotte Hahn“
353 ¹⁸⁻³⁵⁶ ²⁵	[Cord.] En...Huusguder.			B 66	—	
356 ²⁶⁻³⁵⁸ ³	— Omgivelsen...fremad.			B 147	—	
358 ³⁻¹⁶	[Indsk.] Naar...hende		B 112	B 137	—	
358 ¹⁷⁻³⁵⁹ ²⁸	[Cord.] Hendes...frem.			B 148	—	
359 ³⁴⁻³⁶⁰ ⁴	[Indsk.] I min...det.		B 101	B 138	—	

S. V. I, S.	Første Del: A's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	(Forfærerens Dagbog)					
(359 ⁴¹ —360 ⁴)	(Imorges...det.)		B 117			
360 ⁶ —362 ⁸	[Act.] Det...Sminke.			B 71	S. K.	„N ^o 4.“
362 ⁴ —363 ¹¹	[Cord.] Min...Johannes.			B 149	—	
363 ¹² —364 ⁸	[Act.] Det...Nakken.		B 74.75			„forgjeves Venten
364 ⁴ —14	[Cord.] Mine...vil.			B 150	—	[efter Charlotte
364 ¹⁵ —366 ²¹	— Min...Johannes.			B 152	S. K.	[Hahn" Sml. B 90
366 ²² —367 ⁹	— Det...fremdeles.			B 151	—	
367 ⁹ —369 ²⁸	— En...Johannes.			R 153	—	
369 ²⁸ —370 ²²	[Act.] Forsvind... Bevægelse.	B 139			—	„Min lille Fisker-
370 ²⁸ —31	[Cord.] Da... mig.			B 157	—	[pige"
371 ¹ —372 ¹¹	— Min...Johannes.			B 154	—	
372 ¹² —17	— Hvad...hende.			B 158	—	
372 ¹⁸ —373 ¹⁸	[Act.] Naar...for.	B 140			—	„Nøddeboe"
373 ¹⁷ —375 ¹⁷	[Cord.] Min...Johannes.			B 155	—	Sml. B 156
375 ¹⁸ —377 ³⁴	(Act.) Oprigtigt...grundene.	B 141			—	„Tørve-Vognen"
377 ³⁵ —378 ¹⁰	[Cord.] Igaar...hende.			B 159	—	[Sml. B 96
378 ¹¹ —18	[Indsk.] Elskoven...være.			B 76	—	Sml. A 187—190
378 ¹⁹ —379 ²⁸	[Cord.] Overalt...ind.			B 160	—	
379 ²⁹ —382 ²²	[Act.] Naar...overflødig.	B 86.87			—	„Fredriksberg"
382 ²³ —383 ¹⁴	[Cord.] Hvis...hende.			B 161	—	[Sml. B 77.94
383 ¹⁵ —384 ²⁸	[Indsk.] En...derover.	B 106.		B 142	—	„Bidrag til Kyssets
384 ²⁹ —389 ⁴	[Cord.] Min...Erotiske.	[114]		B 162	—	[Theorie"
(384 ²⁹ —385 ⁴)	(Min...Johannes.)					Sml. A 183
(385 ¹⁸ —17)	(Min...Johannes.)					— A 134
389 ⁶ —391 ⁵	[Indsk.] Paa...Forlovelse. —	B 104.	B 107.			
		105	108		—	
391 ⁶ —394 ²⁷	[Cord.] Idag...fange.			B 163		— B 118
Til 393 ²³	(...Mange?)				—	
Til 394 ²⁷					Afskr.	
394 ²⁸ —395 ⁸	[Indsk.] Det...mig.			B 146	—	„N ^o 4.“
395 ⁹ —27	[Cord.] Det...ud.			B 164	—	
395 ³⁰ —400 ³	[Indsk.] Qvinden...til.			B 143	—	„N ^o 1." Sml. B 48.49
400 ⁴ —38	[Cord.] Igaar...Elasticitet.			B 165	—	
Til 400 ¹⁸	(...Sjæl.)				—	
Til 400 ³⁰	(...l'empereur)				S. K.	
Til 400 ³⁸					Afskr.	
400 ³⁹ —402 ²	[Indsk.] Dersom...afvæbnet.			B 145	—	„N ^o 3"
402 ³ —403 ⁷	[Cord.] Hvor...hende. —			B 166	—	
403 ⁸ —404 ⁴	[Indsk.] Det...kommer.			B 144	—	„N ^o 2"
404 ⁵ —411 ⁸	[Cord.] Har...Johannes.			B 167	—	Dateringen: S. K.
(408 ⁹ —12)	(Min...Johannes.)					Sml. A 170
(408 ¹⁶ —409 ¹)	(Det...ud)					— B 127
411 ⁴ —412 ²⁶	— d. 24...lagttagelser.			B 168		dat. 14. April 1842
						Sml. B 32
Til 412 ⁸	(...Stedet.)				—	Dateringen: S. K.
Til 412 ²⁶					S. K.	

S. V. II, S.	Anden Del: B's Papirer	Udkast	Udarbejdelse		Tryk-Mskr. (B 191)	Anmærkninger
			foreløbig	endelig		
	[Hoved-Titelblad]				S- K. og fremmed Haand	
1—2 (1 ⁰ —11)	[Titelblad til anden Del] (Les... Chateaubriand.)				—	Sml. II A 341
319	Indholdsfortegnelse				S. K.	i Tryk-Mskr. S. 3
3—140 (6 ⁹ —140)	Ægteskabets æsthetiske Gyldighed (Dersom...)		B 41		—	Sml. B 39. (182)
141—300	Ligevægten mellem det Æsthetiske og Ethiske i Personlighedens Ud- arbejdelse			B 42	—	— B 31. (131)
Til 164 ³²	(... Landet.)				Afskr.	
Til 300 (257 ³⁰ —300)	(Og... Sundhed.)				—	— A 228
301—318	Ultimatum				—	
301	[Titelblad]				S. K.	
Til 307 ¹¹	(... saaledes:)				Afskr.	
Til 318						
(303—304)	(Maaskee...)	B 183				
(305—306)	[Titelblad]					findes ikke i Tryk- Mskr.
(308—318)	(Hvad Aanden...)			B 184		Sml. C 5

Skriftsteder benyttede i S. K.s „Prædiken holden i Pastoral-Seminariet“

(Text: Phil. 1,19- 25)

C I

- S. 237² at vor Længsel...³ skal være] sml. Luc. 12,34.
⁴ vort Borgerskab er — i dit Rige] Phil. 3,20.
⁷ vi vide jo ikke Tiden og Timen] sml. Matth. 25,13.
^{13 f.} ogsaa naar vi leve høre vi Dig til] Rom. 14,8.
¹⁹ i Keiserens Pallads i Lænker] Phil. 1,7.13.4,22.
²³ den vemodige Længsel...med
Chrsto] Phil. 1,20 ff. 4,1.
S. 238^{2 f.} Han længes efter den Menighed] Phil. 1,8.
¹³ som Moses fordum] se 5. Mos. 34,1 ff.
¹⁷ Bønner og Forbønner] sml. Phil. 1,19.
²⁶ at vandre herfra...bedre] Phil. 1,23.
²⁹ han havde ikke...³⁰ kjæmpet i Luften] Phil. 2,16.
sml. 1. Cor. 9,26.
³⁴ Og dette...S. 239¹ Troen] Phil. 1,25.
S. 239³ Forglemmende...⁴ mod Maalet] Phil. 3,14.
⁵ Han tænker...⁶ Fjender] Phil. 3,18.
⁹ han, der...¹⁰ Skyldner] Rom. 1,14.
¹⁰ han higer...¹⁴ alle Folk] Rom. 15,9—11.
¹⁴ Han gjør sig...¹⁷ frelse Nogle] 1. Cor. 9,19—22.
¹⁸ vidner...¹⁹ af alle Msker] 1. Cor. 15,19.
²⁰ thi, hvis...²² hvad jeg skal vælge] Phil. 1,22.
²³ at købe den beleilige Tid] Coloss. 4,5.
S. 240²¹ Hemmelighed ²³ <herlige> Aaben-
barelse] sml. Coloss. 1,26 f.
S. 241²⁸ det at døe...en Vinding] Phil. 1,21.
²⁹ at det at være...³⁰ bedre] Phil. 1,23.
S. 242¹ beknyttede...Tanker] sml. Phil. 1,23.
⁷ de foreløste Ord] Phil. 1,23.
¹⁷ uden Gud i Verden] Eph. 2,12.
²⁰ de Ord] Phil. 1,21.

- S. 243⁶ glad...⁷ Grædende] sml. Rom. 12,15.
^{8f.} din Glæde...helligede den ikke] — Job 1,5.
- S. 244⁷ mægtig...⁸ snedige Anløb] — Eph. 6,11.
¹¹ den sidste Fjende] — 1. Cor. 15,26.
^{18f.} Klenodiet...^{14f.} bevare Troen] 2. Tim. 4,7 f.
 Jac. 1,12.
 sml. 1. Cor. 9,24 og
 Phil. 3,14.4,1.
- ¹⁹ Ingen veed...²⁰ farer hen] sml. Joh. 3,8.
²⁴ er og lever og røres i ham] Ap. Gern. 17,28.
²⁵ elskede Verden i Chrsto] sml. Eph. 2,4—7 og
 Joh. 3,16.
³⁰ der er Sandheden...og Livet] Joh. 14,6.
³⁴ hiin bodfærdige...³⁵ i Paradiis] se Luc. 23,29—43.
- S. 245² deres Sted ikke kjendte dem mere] sml. Job 7,10.
^{14f.} skjule Syndernes Mangfoldighed] — 1. Pet. 4,8.
²⁴ havde standse ham] se Ap. Gern. 9,3 ff.
²⁸ Han vidnede...³³ i Døden] sml. 2. Cor. 11,26 ff.
 Matth. 6,27.
- S. 246⁴ intet Msk...til sin Væxt] sml. 2. Tim. 1,9.
⁵ kaldet med et guddligt Kald] 1. Cor. 12,4.
^{5f.} Aandenerdensamme...forskjellige] 1. Cor. 3,9.
⁷ Guds Medarbeider] sml. Coloss. 1,27.
¹⁵ Herligheds Haab] 1. Petr. 3,4.
¹⁸ en stille Aands...¹⁹ Væsen] sml. 1. Joh. 4,19.
²¹ Kjærlighed, der elsker først] — Matth. 5,44.
^{21f.} Kjærlighed, der elsker Fjender] — Joh. 1,27.
²³ opsøger Enker og Faderløse] — Luc. 18,22 og
²⁴ bortgiver Alt] — Matth. 19,21.
²⁵ ikke eier Guld ell. Sølv] Ap. Gern. 3,6.
²⁶ kosteligt Linklæde] sml. Marc. 15,46.
^{30f.} Guds Fred, der overgaaer al
 Forstand] Phil. 4,7.
- ^{32f.} den Aand, der vidner i Himmelen] sml. 1. Joh. 5,7 og
 Hebr. 10,15.
- ^{34f.} Aanden i skrøbelige Lærkar] sml. 2. Cor. 4,7.
- S. 247⁸ „Thi mig...¹⁶ Efterfølgere] 1. Cor. 4,9.11.
 13 f. 16.
- ^{21f.} tænktes...til det Onde] sml. 1. Mos. 50,20.
²⁴ at vi alle ere Lemmer...²⁵ Skyldnere] Rom. 12,5.
 1. Cor. 12,12 ff.
²⁴ vi søge...aabenbare] 2. Cor. 5,11.

-
- S. 248⁶ Dette Liv...^{6f.} Chrstus i os] Coloss. 3,3f.
¹² Aanden...¹⁸ Aandens Sands er] Rom. 8,26f.
²⁸ Bestandighed som ikke sees] sml. Hebr. 11,1.
^{31f.} Thi Selvbetragtning...³⁴ Hellig-Aand] — Rom. 5,3ff.
³⁴ Kun Gud...skulle vorde] 1. Joh. 3,1f.
S. 249^{1f.} Mands Modenhed...voxne Alder] Eph. 4,13.
² om end...Dag fra Dag] 2. Cor. 4,16.
⁶ det vi...⁷ og usikkert] 1. Cor. 13,9f.12.
⁸ den Gud, der...^{8f.} aabenbart] sml. Matth. 6,6.

← Barcode (over)

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

